

Milieu, bouwen en duurzaamheid in het omgevingsplan

Een praktische handreiking

FEBRUARI 2025

Voorwoord

Voor u ligt de laatste versie van het groeidocument 'Milieu, Bouwen en Duurzaamheid in het omgevingsplan', ontwikkeld door de Omgevingsdiensten Midden- en West-Brabant en Zuid-Holland-Zuid.

Het is een mooi voorbeeld van een product waarin kennis en kunde vanuit meerdere organisaties en vakgebieden zijn samengebracht. Met deze handreiking heeft u een praktische basis die u kunt toepassen wanneer u begint met het omgevingsplan.

Deze handreiking biedt een verdiepende blik op hoe de juridische regels effectief kunnen worden toegepast binnen het omgevingsplan. Het is een waardevolle gids voor iedereen die betrokken is bij deze onderwerpen of het omgevingsplan; collega's van gemeenten en andere omgevingsdiensten maar ook gemeenteraadsleden en wethouders. Naast praktische handvatten worden ook juridische kaders geschetst om duurzaamheid en milieubescherming daadwerkelijk te integreren in planvorming.

We zijn trots op dit eindproduct, waarin onze expertise doorklinkt. Met dit document kunnen we in de toekomst de juridische en milieutechnische uitdagingen in de leefomgeving met vertrouwen en inzicht tegemoet treden.

Namens de omgevingsdiensten,

Ronald Visser

Directeur Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Alfred Arbouw

Directeur Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Algemene inleiding

Het omgevingsplan en deze handreiking

Het omgevingsplan is het belangrijkste instrument van de gemeente voor de regulering van de fysieke leefomgeving.

Waar het vroegere bestemmingsplan focuste op een goede ruimtelijke ordening, gaat het omgevingsplan over het toekennen van functies aan locaties¹. Daarnaast kan de gemeente in het omgevingsplan regels opnemen voor activiteiten die gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving². De regels moeten passen binnen de doelen van de Ow. Dit zijn: een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en het benutten van de fysieke leefomgeving voor maatschappelijke behoeften.³

Gemeenten⁴ stellen zich de vraag: wat neem ik op in mijn omgevingsplan? Aan deze vraag gaan twee vragen vooraf: wat *wil* en wat *moet/mag* de gemeente regelen in het omgevingsplan? Wat de gemeente wil regelen, neemt zij op in haar omgevingsvisie en -beleid. Wat de gemeente moet/mag regelen, staat in de rijks- en provinciale regels. De rijks- en provinciale regels zijn het juridisch kader voor het omgevingsplan. Op basis van het gemeentelijk beleid en het juridisch kader, stelt de gemeente regels op in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Deze handreiking bestaat uit een analyse op artikelniveau van de rijks- en provinciale regels en van de bruidsschat. Op basis daarvan geeft deze handreiking aandachtspunten voor regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Deze handreiking is gestart met de thema's Geur en Geluid (januari 2023). In de tweede publicatie van de handreiking zijn de thema's Trillingen, Externe veiligheid, Bodem en Bouwen toegevoegd (april 2023). In de voorliggende derde update zijn de thema's Licht en Duurzaamheid toegevoegd en is de tekst, voorzover nodig vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet, aangepast. Deze handreiking is het product van een samenwerking tussen de omgevingsdiensten Midden-West Brabant en Zuid-Holland Zuid⁵.

Het tijdelijk deel en het nieuwe deel van het omgevingsplan

Iedere gemeente heeft sinds de inwerkingtreding van de Ow (1 januari 2024) een omgevingsplan. Dit omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk deel en een nieuw deel. Het tijdelijk deel bestaat onder andere uit de oude bestemmingsplannen en de bruidsschat⁶. Alle wijzigingen van het tijdelijk deel en aanvullingen op het tijdelijk deel die door de raad worden vastgesteld, belanden in het nieuwe deel van het omgevingsplan. De gemeenten vullen het nieuwe deel door omgevingsplanregels vast te stellen. Alle regels die de gemeente vaststelt moeten voldoen aan het juridisch kader voor het omgevingsplan. Het nieuwe deel van het omgevingsplan vervangt uiteindelijk volledig het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Gemeenten moeten ervoor zorgen dat het nieuwe deel van het omgevingsplan uiterlijk 1 januari 2032 compleet is.

Het juridisch kader

Waaruit bestaat het juridisch kader voor het omgevingsplan? Het belangrijkste onderdeel van

¹ Art. 4.1 lid 1 en 4.2 lid 1 Ow.

² Art. 1.2 Ow. Onder fysieke leefomgeving vallen onder andere: bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed.

³ Art. 1.3 Ow.

⁴ Deze handreiking gebruikt steeds het woord 'gemeente', ook waar het eigenlijk gaat om bevoegdheden van de gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders.

⁵ Vooral snog zijn daarom alleen de omgevingsverordeningen van deze provincies in deze handreiking geanalyseerd.

⁶ Art. 4.6 Invoeringswet Omgevingswet

dit kader is het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Hierin staan instructieregels voor gemeenten. In deze instructieregels staat waaraan de regels, die de gemeente opneemt in het nieuwe deel van het omgevingsplan, moeten voldoen. Daarnaast zijn ook de Omgevingswet (Ow) zelf, het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit bouwen leefomgeving (Bbl), het Omgevingsbesluit (Ob) en de omgevingsverordening van de provincie⁷ van belang voor het nieuwe deel van het omgevingsplan. Het omgevingsplan moet hiermee in lijn zijn, mag geen zaken regelen die al geregeld zijn en kan wel nadere regels en maatwerkregels bevatten. Deze handreiking geeft per thema een gedetailleerd overzicht van het juridisch kader, voorzover relevant voor het betreffende thema en voorzover gepubliceerd op 13 december 2024.

Bruidsschat

In de bruidsschat staan thema's waarvan het Rijk vindt dat de gemeenten die het beste lokaal kunnen regelen. Het Rijk heeft de rijksregels voor deze thema's laten vervallen en heeft de betreffende regels daarom bij wijze van 'bruidsschat' aan de gemeenten 'meegegeven'. De bruidsschat is een set regels die onderdeel is van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Dit zijn regels voor onder andere de thema's Geluid, Geur, Bouwen, Bodem en Externe veiligheid. Het is aan de gemeente om deze regels, al of niet aangepast, vast te stellen in het nieuwe deel van het omgevingsplan. De gemeenten mogen de bruidsschatregels dus, bin-

nen de kaders van de rijks- en provinciale regels, wijzigen. De bruidsschatregels die het Rijk heeft meegegeven, voldoen op veel punten niet aan het juridisch kader (zoals het Bkl). Als de gemeente een wijziging van de bruidsschat vaststelt, moet die wijziging uiteraard voldoen aan het juridisch kader. Deze handreiking analyseert per thema wat er in de bruidsschatregels staat en wat de aandachtspunten zijn voor het vaststellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Toegevoegde thema's

In deze derde versie van de handreiking zijn de thema's Licht en Duurzaamheid toegevoegd. Deze thema's hebben als overeenkomst dat zowel in het juridisch kader als in de bruidsschat weinig over deze thema's staat. Het is dus aan de gemeente in welke mate de gemeente beleid wil maken en op basis van beleid regels in het omgevingsplan wil vaststellen. De handreiking geeft voor deze thema's in ieder geval een overzicht van de mogelijke aanknopingspunten voor het stellen van regels.

Overgang van tijdelijk deel naar nieuw deel omgevingsplan

Het beoordelen van de milieu aspecten van nieuwe ontwikkelingen op basis van het tijdelijk deel van het omgevingsplan blijkt in de praktijk lastig te zijn. De reden hiervoor is dat de regels verspreid staan over de verschillende onderdelen van het tijdelijk deel omgevingsplan, zoals de oude bestemmingsplannen en de bruidsschat. Het is dus zinvol

⁷ De provinciale omgevingsverordening kan ook instructieregels voor het omgevingsplan bevatten.

om voortvarend en zorgvuldig nieuwe regels te ontwikkelen voor alle thema's van de bruidsschat en te zorgen voor een samenhangende nieuwe set van regels.

Doel van deze handreiking

Vanuit het juridisch kader kijken naar de Milieu-thema's, Bouwen en Duurzaamheid en aandachtspunten geven voor het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Zoals gezegd focust deze handreiking op de vraag: wat moet en mag ik regelen als gemeente? Een andere vraag is: wat wil ik regelen als gemeente? Dit zal de gemeente in de omgevingsvisie en in beleid moeten vastleggen.

Doelgroep

Medewerkers van gemeenten die het omgevingsplan maken en medewerkers van omgevingsdiensten die hierbij adviseren. Bij ieder thema is de 'Inleiding en samenvatting' ook bedoeld voor alle andere geïnteresseerden, zoals bestuurders en managers.

Kern: een analyse van het juridisch kader en aandachtspunten

1. Een analyse op artikelniveau van het juridisch kader voor het omgevingsplan.
2. Een analyse op artikelniveau van de bruidsschat.
3. Op basis van 1 en 2: wat zijn de aandachtspunten voor regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan?

Reacties

Deze handreiking is de derde en laatste versie van ons groeidocument. Deze laatste versie wordt onder andere gepubliceerd op de websites van de OZHZ en de OMWB. We waarderen suggesties en praktijkervaringen. Reacties kunnen gestuurd worden naar:

- omgevingsadvies@ozhz.nl t.a.v. Annelies Soons-de Meester
- info@omwb.nl t.a.v. Mascha Daamen

Leeswijzer

Ieder thema heeft de volgende hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1 – Inleiding en samenvatting.
- Hoofdstuk 2 – Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving (thema Bouwen: Besluit bouwwerken leefomgeving) en regels Bal voorzover relevant
- Hoofdstuk 3 – Instructieregels omgevingsverordening.
- Hoofdstuk 4 – Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Ieder thema geeft binnen de reikwijdte van de handreiking complete informatie over het thema en is zelfstandig leesbaar.

THEMA:

Geluid door activiteiten

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	8
Hoofdstuk 2 Welke instructieregels voor het omgevingsplan geeft het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)?	11
2.1 Instructieregels voor toepassingsbereik, geluidgevoelig gebouw en begrenzing activiteit	11
2.2 Instructieregels voor geluidwaarden en activiteiten	14
2.3 Instructieregels voor standaardwaarden, grenswaarden en flexibiliteit	15
2.4 Instructieregels voor windturbines en schietbanen	20
Hoofdstuk 3 Welke instructieregels voor het omgevingsplan geeft de omgevingsverordening?	22
3.1 Omgevingsverordening provincie Zuid-Holland	22
3.2 Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant	23
Hoofdstuk 4 Welke regels geeft de bruidsschat en wat zijn de aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan?	26
4.1 Toepassingsbereik	26
4.2 'Geprojecteerd' gebouw	28
4.3 Directe en indirecte hinder en begrenzing activiteit	29
4.4 Geluidwaarden en activiteiten	30
4.5 Uitgezonderde geluidbronnen	34
4.6 Geluidwaarden op geluidgevoelige gebouwen, piekgeluiden en bedrijventerreinen	36
4.7 Tankstations	39
4.8 Agrarische activiteiten	39
4.9 Glastuinbouwbedrijven binnen een glastuinbouwgebied en stomen van grond	42
4.10 Windturbines en windparken	44
4.11 Civiele buitenschietsbanen, militaire buitenschietsbanen en militaire springterreinen	45
4.12 Gebiedsgericht geluidbeleid	45
4.13 Activiteiten in de openbare ruimte	46
4.14 Horeca en festiviteiten	46
4.15 Overgangsrecht	48

1. Inleiding en samenvatting

Een omgevingsplan kan flexibeler worden ingericht dan een bestemmingsplan. Hierdoor wordt meer ruimte gemaakt voor initiatieven, kunnen onderzoekslasten omlaag en kan er veel tijdswinst worden behaald.

Specifiek voor het thema geluid is het grote voordeel van een omgevingsplan dat alle “spelregels” in één document bij elkaar staan. Hierdoor hoeft niet meer in milieuwet- en regelgeving, bestemmingsplannen en lokale verordeningen te worden gezocht om erachter te komen welke geluidregels op een locatie gelden. Complexe vraagstukken zoals bijvoorbeeld klimaatverandering en het tekort aan passende woonruimte, kunnen op deze wijze effectiever worden aangepakt. Ga dus snel aan de slag met het omgevingsplan!

Niet ieder gebied binnen een gemeente is hetzelfde, verre daarvan zelfs. De gewenste bescherming van bestaande kwaliteiten en de ruimte die men voor nieuwe ontwikkelingen wil bieden, is dan ook gebiedsspecifiek. Daarom is het goed om een belangrijk thema als ‘geluid door activiteiten’ zoveel mogelijk gebiedsgericht in het omgevingsplan vast te leggen. Voor de indeling in gebieden kan mogelijk worden aangesloten op de eerder opgestelde omgevingsvisie. Deze visie is weliswaar vormvrij, maar heeft doorgaans een gebiedsgericht karakter.

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet regelt de gemeente de bescherming tegen geluid door activiteiten in het omgevingsplan. De regels over geluid uit het Activiteitenbesluit milieubeheer (verder: Abm) zijn vervallen en de gemeente moet zelf afwegen of een bepaald geluidniveau acceptabel is en hiervoor in het nieuwe omgevingsplan normen opnemen. Hierbij gelden de eisen en randvoorwaarden uit zowel de instructieregels van het Besluit kwaliteit leefomgeving (verder: Bkl) als de provinciale omgevingsverordening. Daarnaast moet de gemeente overwegen welke regels uit de bruidsschat (tijdelijke deel omgevingsplan) overge-

nomen moeten worden in het (nieuwe deel van het) omgevingsplan.

Bescherming tegen geluid door activiteiten

Een fundamentele verandering is dat geluidgevoelige gebouwen onder de Omgevingswet worden beschermd tegen geluid door activiteiten in plaats van tegen geluid door inrichtingen. Een inrichting is geografisch begrensd zodat het duidelijk is welke activiteiten binnen en buiten een inrichting plaatsvinden. Onder het huidige recht is dit minder duidelijk. Voor het bepalen van de geluidniveaus vanwege directe en indirecte hinder (verkeer van personen en goederen van en naar een bedrijf) is het van belang dat je weet waar de grens ligt tussen beide. Hiervoor gelden immers verschillende toetsingskaders. Door het ontbreken van een duidelijke definitie van het begrip ‘locatie van een activiteit’ zullen er discussies ontstaan. Het is goed dat de gemeente zich hiervan bewust is. Het kan in sommige situaties verstandig zijn om de informatieplicht uit de bruidsschat om te zetten in een meldplicht waarbij een situatieschets, met daarop de begrenzing van de activiteit(en), en een akoestisch onderzoek onderdeel uitmaken van de indieningsvereisten. Bij een meldplicht mag je niet beginnen met de activiteit als je de informatie niet hebt aangeleverd en kan dus ook op de start van de activiteit worden gehandhaafd (stilleggen). Ook kan de gemeente in het nieuwe deel van het omgevingsplan eenvoudige basisregels voor geluid opnemen. Zoals bijvoorbeeld de verplichting om ramen en deuren gesloten te houden tijdens in pandige geluidproducerende activiteiten.

Overigens geldt de bescherming tegen geluid voor zowel bestaande als ‘geprojecteerde’ (nog te realiseren) geluidgevoelige gebouwen. Onder het oude recht werd er alleen in het ruimtelijk spoor van de maximaal planologische mogelijkheden uitgegaan en werden onder het Abm alleen bestaande woningen beschermd. Onder de Omgevingswet geldt het uitgaan van maximaal planologische mogelijkheden ook voor het milieu

spoor en sluiten beide sporen nu dus beter op elkaar aan.

Hoe zit de systematiek van geluid in het Bkl in elkaar?

In de instructieregels van het Bkl staan standaard- en grenswaarden. De standaardwaarden gelden voor geluid op een gevel van een geluidgevoelig gebouw. De grenswaarden gelden voor geluid in een geluidgevoelige ruimte. Het Bkl maakt bij de toetsing van de maximale geluidniveaus (verder: piekgeluiden), zowel bij de standaard- als de grenswaarden, vervolgens nog onderscheid tussen 'aandrijfgeluid van transportmiddelen' en 'andere piekgeluiden'. Het valt hierbij allereerst op dat deze standaard- en grenswaarden voor piekgeluiden in de avond- en nachtperiode afwijken van de huidige geluidnormen. Anderzijds valt het op dat er geen geluidnorm is opgenomen voor piekgeluiden in de dagperiode. Onder de Omgevingswet bestaat er dus geen instructie of verplichting voor de gemeente om geluidwaarden in het omgevingsplan op te nemen voor piekgeluiden in de dagperiode (bijvoorbeeld door laden en lossen).

Agrarische bedrijven

Zoals gezegd moet er bij de transitie naar het (nieuwe deel van) het omgevingsplan worden voldaan aan het Bkl. Met name voor agrarische bedrijven verandert er hierdoor veel. Activiteiten die tussen 06.00 en 07.00 uur waren toegestaan (en daarmee vielen onder de vroege dagperiode), dienen onder het nieuwe regime te worden getoetst aan de geluidnormen van de nachtperiode (in deze periode gelden de strengste geluidnormen). Voorheen werden alleen de vast opgestelde installaties en toestellen getoetst aan de geluidregels. Door de komst van de Omgevingswet moeten alle voertuigbewegingen (zelfs landbouwmachines op het land) worden getoetst. Voor de agrarische bedrijven is het daarom verstandig om eerst steekproefsgewijs de mogelijkheden en eventuele knelpunten in beeld te brengen voordat begonnen wordt met het opstellen van geluidbeleid en de regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Ook bij glastuinbouwbedrijven en tankstations was sprake van afwijkende etmaalperioden. Het Bkl kent ook in deze gevallen geen mogelijkheid

om de voorgeschreven indeling in drie standaard etmaalperioden aan te passen. Het is daarom aan te raden om bij het opstellen van een nieuw omgevingsplan allereerst te inventariseren of voornoemde bedrijvigheid binnen de gemeentegrenzen is gelegen of in de toekomst is te verwachten. Indien dit het geval is, adviseren we ook hier om steekproefsgewijs te onderzoeken of er kan worden voldaan aan de waarden uit het Bkl. Bij eventuele knelpunten kan er vervolgens worden overwogen om afwijkende waarden vast te stellen. Ook is het mogelijk om voor een deel van de activiteiten geen geluidwaarden vast te stellen of in plaats van waarden andere regels in het omgevingsplan op te nemen. Meer weten? Kijk dan in hoofdstuk 4 van deze handreiking.

Horeca

In het nieuwe deel van het omgevingsplan zal ook aan het onderwerp horeca de nodige aandacht moeten worden besteed. Gemeenten willen enerzijds graag een levendig centrum hebben met een aantrekkelijk aanbod van horecagelegenheden inclusief de bijbehorende terrassen en evenementen. Anderzijds heeft de gemeente de plicht om omwonenden te beschermen tegen te veel geluid. De Omgevingswet biedt kansen om goed met dit dilemma om te gaan, maar alleen wanneer de balans wordt gevonden tussen alle aspecten die met horeca te maken hebben. In het Bkl staat bijvoorbeeld dat menselijk stemgeluid niet mag worden getoetst (tenzij het vermengd is met muziekgeluid). Hiervan kan niet worden afgeweken. Dit geldt dus ook voor het stemgeluid van bezoekers aan een terras. Wel is de aanvaardbaarheidseis van

toepassing. In het omgevingsplan zal daarom goed moeten worden gekeken waar terrassen gewenst zijn en waar niet en of het bijvoorbeeld gewenst is om het aantal gelijktijdig aanwezige bezoekers en/of de openingstijden te reguleren. Deze regels zullen vooral voor binnenterreinen nodig zijn om teveel overlast voor omwonenden te voorkomen. Het thema stemgeluid speelt overigens ook bij schoolpleinen, speelterreinen bij kinderdagverblijven, openlucht zwembaden en sportvelden.

Ten slotte kunnen in het omgevingsplan voor een horecaconcentratiegebied afwijkende waarden op gevels van geluidgevoelige gebouwen worden vastgesteld. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de grenswaarden in geluidgevoelige ruimten die het Bkl voorschrijft. Deze waarden kunnen namelijk niet worden verhoogd.

Gezondheid

Het thema gezondheid speelt een belangrijke rol onder de Omgevingswet. Dit blijkt onder andere ook uit de Nationale Omgevingsvisie waarbij één van de vier genoemde prioriteiten luidt 'Sterke en gezonde steden en regio's'. In dit kader is het goed dat de gemeente zich ervan bewust is dat de instructieregels van het Bkl in de avond- en nachtperiode aanzienlijk hogere piekgeluiden mogelijk maken op zowel een gevel van een geluidgevoelig gebouw als in een geluidgevoelige ruimte. Dit geldt met name voor het aandrijfgeluid van transportmiddelen. Deze verruiming kan extra slaapverstoring tot gevolg hebben. Gelukkig kan dit negatieve gezondheidseffect worden beperkt door in het nieuwe deel van het omgevingsplan strengere standaardwaarden en grenswaarden op te nemen dan de waarden van het Bkl.

Anderzijds zijn de grenswaarden voor piekgeluiden van een aantal activiteiten in de avondperiode aangescherpt. Er zijn activiteiten denkbaar (bijvoorbeeld een sportschool waar wel eens een halter valt en die in de bestaande situatie in de avondperiode precies aan de grenswaarde voldoet) waar deze aanpassing een knelpunt zal blijken te zijn.

Advies

Het thema 'Geluid door activiteiten' is complex. Er gelden vele instructieregels voor het opstellen

van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Wij adviseren om voor dit thema met behulp van voorliggende handreiking een complete set omgevingsplanregels op te stellen en deze set vervolgens op te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan onder gelijktijdige intrekking van de regels over dit thema in het tijdelijk deel van het omgevingsplan (bruidsschat) en eventuele verordeningen (bijvoorbeeld de APV).

Leeswijzer

De instructieregels van het Bkl en de omgevingsverordeningen van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland worden in respectievelijk hoofdstuk 2 en 3 van deze handreiking uitgebreid beschreven.

Ten slotte wordt in hoofdstuk 4 nader ingegaan op de regels van de bruidsschat met bijbehorend 27 aandachtspunten voor het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- het toepassingsbereik van de geluidregels;
- standaardwaarden, grenswaarden en afwijkingsmogelijkheden;
- uitgezonderde geluidbronnen, cumulatie en aanvaardbaarheid;
- tijdelijke en 'geprojecteerde' geluidgevoelige gebouwen;
- de begrenzing van een activiteit;
- geluidonderzoek, informatie- en meldplicht;
- (voormalige) bedrijfswoningen;
- piekgeluiden, laden en lossen en bedrijventerreinen;
- tankstations, agrarische activiteiten, windturbines, horeca en festiviteiten;
- gebiedsgericht geluidbeleid.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

2. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

11

2.1 Instructieregels voor toepassingsbereik, geluidgevoelig gebouw en begrenzing activiteit

Waar staat het thema 'Geluid door activiteiten' in het Bkl?

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan regels voor het Rijk en de decentrale overheden. Met betrekking tot Geluid geeft het Bkl op verschillende plaatsen regels. Voor het thema 'Geluid door activiteiten' geeft het Bkl instructieregels voor het omgevingsplan. In hoofdstuk 5 van het Bkl staan de regels voor omgevingsplannen. Hieronder vallen de 'Instructieregels met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties' (afdeling 5.1 Bkl). Er zijn instructieregels met als doel het 'Beschermen van de gezondheid en het milieu' (paragraaf 5.1.4), waaronder instructieregels met als doel de bescherming tegen geluid. Hieronder vallen de instructieregels voor het thema 'Geluid door activiteiten' (paragraaf 5.1.4.2).

Wat is het systeem van het Bkl voor het thema 'Geluid door activiteiten'?

Het primaire doel van de instructieregels van het Bkl is het beschermen van de gezondheid door het stellen van eisen aan het geluid op en rond woningen, waar mensen langdurig verblijven en slapen. Het systeem van het Bkl werkt als volgt. Geluid-normen gelden voor geluidgevoelige gebouwen. De functie van een gebouw bepaalt of het gebouw geluidgevoelig is. Geluidgevoelige gebouwen zijn bijvoorbeeld woningen, scholen en zorginstellingen. Het omgevingsplan moet erin voorzien dat het geluid door een activiteit op een geluidgevoelig gebouw aanvaardbaar is.

Geluidwaarden worden in het Bkl uitgedrukt in standaardwaarden en grenswaarden. Een standaardwaarde is een geaccepteerd vertrekpunt (geluidniveau) waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken. Als aan de standaardwaarde is voldaan,

is geen nadere afweging of besluitvorming nodig. Een grenswaarde is een harde grens, waarvan alleen bij uitzondering en alleen in aangegeven gevallen (zoals bij zwaarwegende belangen) kan worden afgeweken. Indien wordt voldaan aan de in het Bkl gegeven standaardwaarden, wordt voldaan aan de aanvaardbaarheidseis. Een gemeente kan meer geluid per activiteit toelaten of juist minder als dat nodig is in verband met cumulatieve geluideffecten of omdat een rustige omgeving wordt nagestreefd.

Het Bkl gaat uit van de definities en het systeem van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Deze handreiking licht onderdelen van het Bal en het Bkl toe waar dat relevant is, zoals bijvoorbeeld het begrip milieubelastende activiteit (mba).

Wat is het toepassingsbereik?

In het Bkl begint iedere afdeling met het zogenaamde 'toepassingsbereik' van de regels uit die paragraaf. Onder het toepassingsbereik staat vermeld voor welke situaties of doelen de regels van de betreffende afdeling gelden. In afdeling 5.1 van het Bkl staan de instructieregels voor het opstellen van omgevingsplannen, met als toepassingsbereik (doel) het opstellen van regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (art. 5.1 Bkl jo. art. 4.2 Ow). Het omgevingsplan moet dus regels bevatten die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Het Bkl bevat specifieke instructieregels voor regels in het omgevingsplan over geluid door activiteiten. Het toepassingsbereik van deze instructieregels bestaat uit activiteiten die geluid veroorzaken op legale¹ geluidgevoelige gebouwen (art. 5.55 lid 1 Bkl).

Wat is van het toepassingsbereik uitgesloten?

Bepaalde situaties zijn van dit toepassingsbereik uitgesloten. Dit komt doordat er bijvoorbeeld andere regelgeving op van toepassing is, of omdat er voor die situatie geen geluidregels gelden. De van het toepassingsbereik uitgesloten situaties zijn (art. 5.55 lid 2 Bkl):

- a. Geluidgevoelige gebouwen op een industrieterrein waarvoor geluid-productieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld. (Want er geldt andere regelgeving)
- b. Geluid op niet-geluidgevoelige gevel. (Want er gelden geen geluidregels).
- c. Geluidgevoelige gebouwen die voor niet meer dan 10 jaar zijn toegelaten. (Want er gelden geen geluidregels). Geluid door activiteiten op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld. Dit met uitzondering van windturbines, windparken, civiele buitenschietsbanen, militaire buitenschietsbanen en militaire springterreinen, want die zijn apart geregeld (onder de naam specifieke activiteiten). (Want er geldt andere regelgeving voor d t/m f).
- d. Geluid door spoorvoertuigen op spoorweg emplacementen die onderdeel zijn van een hoofdspoorweg of van een bij provinciale omgevingsverordening aangegeven lokale spoorweg.
- e. Geluid door verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen.

Wat is een geluidgevoelig gebouw en ruimte?

Een geluidgevoelig gebouw is een gebouw met een functie als woning of onderwijs, gezondheidszorg (met bedgebed) of kinderopvang (met bedgebed). Een gebouw met een dergelijke functie dat nog niet is gebouwd, maar wel is gepland (geprojecteerd) volgens het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, is voor de toepassing van de regels ook een geluidgevoelig gebouw (art. 3.21 Bkl).²

Een geluidgevoelige ruimte is een verblijfsruimte in een geluidgevoelig gebouw (art. 3.22 Bkl). Een woonschip of woonwagen is volgens het Bkl een geluidgevoelig gebouw (art. 3.21 lid 2), maar een ruimte in een woonschip is geen geluidgevoelige ruimte (art. 3.22 lid 2 Bkl). Deze definitie van een geluidgevoelig gebouw en ruimte geldt voor het hele Bkl.

¹ Legale gebouwen: gebouwen die zijn toegelaten op basis van het (tijdelijk deel) omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

² Hier wijkt het Bkl dus af van het oude recht. Onder het Activiteitenbesluit milieubeheer worden alleen bestaande gevoelige gebouwen beschermd en niet de geprojecteerde gevoelige gebouwen.

Milieubelastende activiteit (mba)

Onder de Ow hebben we het niet meer over 'inrichtingen', maar over 'milieubelastende activiteiten'. Een milieubelastende activiteit is een activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken, niet zijnde een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk of een wateronttrekkingsactiviteit (definitie in bijlage bij Ow).

In het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties moeten in het omgevingsplan regels worden opgenomen voor milieubelastende activiteiten (mba). Hierbij is het belangrijk om te weten wat er wel en niet onder een mba valt, dus de 'begrenzing van de mba'. Immers de geluidregels gelden alleen voor de mba.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) staan in hoofdstuk 3 alle milieubelastende activiteiten beschreven waarop het Bal van toepassing is. In hoofdstuk 3 Bal wordt steeds de kernactiviteit van een mba beschreven. Bijvoorbeeld voor de grafische industrie (par. 3.4.10) staat in het eerste artikel dat de mba is: het bedrukken van materialen met zeefdruk, vellenoffset, rotatieoffset, illustratiediepdruk of flexografie. Dit is de kernactiviteit. Onder de mba grafische industrie kunnen naast de kernactiviteit ook functioneel ondersteunende activiteiten vallen. Bijvoorbeeld een administratiekantoor, een kantine en een showroom.

Functioneel ondersteunende activiteiten zijn activiteiten die nodig zijn voor een goede werkzaamheid van de kernactiviteit.

Bij de 'begrenzing van een mba' gebruikt het Bal twee soorten begrenzingen:

- de functionele begrenzing: de verschillende activiteiten die (functioneel) onder één mba vallen;
- de fysieke begrenzing: de fysieke begrenzing van de locatie van een mba.

In de instructieregels van het Bkl wordt het systeem van het Bal gevolgd voor het bepalen van de functionele begrenzing van een mba.

Voor een aantal sectoren is in het Bal opgenomen dat bij het uitvoeren van verschillende activiteiten informatie moet worden aangeleverd over de (fysieke) begrenzing van de locatie van de mba. Het gaat hierbij om activiteiten binnen de volgende sectoren: complexe bedrijven, afvalbeheer (art. 3.155 Bal), agrarische sector (art. 3.204 Bal), dienstverlening, onderwijs en zorg (art. 3.231 Bal), nutssector en industrie (art. 3.96 Bal), sport en recreatie (artikel 3.307), transport, logistiek en de ondersteuning daarvan (art. 3.267 Bal).

Begrenzing conform Bal voor activiteiten die vallen onder het Bal

Bij de toepassing van de geluidregels uit het omgevingsplan op activiteiten geldt dezelfde begrenzing

van een activiteit (bedrijf) als in het Bal. Omdat het systeem van het Bal wordt gevolgd, kan het zo zijn dat geluid door meerdere activiteiten gezien moet worden als geluid door één activiteit (art. 5.58 sub a Bkl) omdat deze onder dezelfde mba van hoofdstuk 3 Bal vallen. Er kan dan door meerdere activiteiten binnen één bedrijf, zoals genoemd in hoofdstuk 3 van het Bal, geluid worden geproduceerd. De aansluiting bij het Bal kan betekenen dat een bepaalde activiteit meerdere geluidproducerende activiteiten omvat die worden verricht op dezelfde locatie en die de betreffende activiteit functioneel ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is een grafisch bedrijf waarbij zowel het gebruik van de grafische machines als het schoonmaken van de grafische machines geluid produceert.

Begrenzing van activiteiten die niet vallen onder het Bal

Voor activiteiten die niet staan beschreven in hoofdstuk 3 van het Bal geldt een regeling die parallel is aan het Bal (art. 5.58 sub b Bkl). Meerdere activiteiten die op dezelfde locatie worden verricht en die rechtstreeks met elkaar samenhangen en met elkaar in technisch verband staan of elkaar functioneel ondersteunen, vormen samen een activiteit. Ook activiteiten die niet op het terrein van een bedrijf plaatsvinden, maar in de onmiddellijke nabijheid daarvan, kunnen onderdeel zijn van een dergelijke activiteit. Een voorbeeld hiervan zijn laad- en losactiviteiten die op de openbare weg of aan een kade worden uitgevoerd³. Het begrip 'technisch verband' is overigens niet gedefinieerd in het Bkl.

2.2 Instructieregels voor geluidwaarden en activiteiten

Waar gelden de geluidwaarden?

In het omgevingsplan moet staan dat de waarden voor het geluid door een activiteit op een (in het omgevingsplan opgenomen) geluidgevoelig gebouw gelden (art. 5.60 Bkl):

- op een geluidgevoelig gebouw: op de gevel;
- bij een woonschip of woonwagen: op de begrenzing van de locatie voor het plaatsen van dat woonschip of die woonwagen;
- bij een geluidgevoelige ruimte: in die ruimte.

De geluidwaarden gelden zowel voor een bestaand fysiek gebouw als voor een in het omgevingsplan opgenomen gebouw dat nog niet is gebouwd. Onder het oude recht noemden we dit een 'geprojecteerd' gebouw.

Bedrijfswoning uitzonderen van geluidnormen

Als een omgevingsplan waarden bevat over het geluid door een activiteit, dan moet het omgevingsplan daarbij de volgende vermelding doen. Namelijk de vermelding dat die waarden niet van toepassing zijn op het geluid door die activiteit op een geluidgevoelig gebouw dat een functionele binding heeft met die activiteit (bedrijfswoning) (art. 5.61 Bkl).

Voormalige bedrijfswoning uitzonderen van geluidnormen

Als een omgevingsplan waarden bevat over het geluid door activiteiten verricht door een agrarisch bedrijf, op een bedrijventerrein of in de horecasector, dan kan het omgevingsplan daarbij de volgende vermelding doen. Namelijk de vermelding dat die waarden niet van toepassing zijn op het geluid door die activiteit op een voormalige bedrijfswoning (art. 5.62 Bkl).

Activiteiten, twee groepen

Het Bkl splitst activiteiten op in twee groepen: 'activiteiten anders dan specifieke activiteiten' en 'specifieke activiteiten'. De specifieke activiteiten zijn: windturbines, windparken, civiele en militaire buitenschietsbanen (par. 5.1.4.2.3 Bkl). Voor deze specifieke activiteiten staan aparte geluidregels in het Bkl. Hieronder bespreken we eerst de geluidregels van het Bkl voor 'activiteiten, anders dan specifieke activiteiten' (par. 5.1.4.2.2 Bkl). Voor het gemak noemen we deze groep simpelweg 'activiteiten'.

Van de activiteiten zijn, voor de toepassing van de geluidregels, enkele activiteiten uitgezonderd. Dat wil zeggen dat deze activiteiten buiten het toepassingsbereik van de geluidregels vallen (art. 5.63 Bkl).

³ Nota van toelichting Bkl, pagina 712.

- de geluidregels gelden niet voor activiteiten die worden verricht op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarde zijn vastgesteld. Voor deze activiteiten gelden aparte regels;
- de geluidregels gelden niet voor activiteiten die in hoofdzaak in de openbare buitenruimte worden verricht (bijvoorbeeld het ophalen van huisvuil, gebruik van bladblazers);
- de geluidregels gelden niet voor geluid dat niet representatief is voor een activiteit.

Hoe gaat het Bkl om met evenementen?

De geluidregels van het Bkl gelden voor evenementen, met een aantal uitzonderingen.

De geluidregels gelden wel voor:

- evenementen die plaatsvinden op een locatie voor evenementen;
- evenementen die een festiviteit zijn.

De geluidregels gelden niet voor:⁴

- evenementen die niet plaatsvinden op een locatie voor evenementen;
- evenementen die geen festiviteit zijn.

Met festiviteit worden de incidentele en collectieve dagen (festiviteitenregeling) bedoeld zoals die waren opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer (art. 2.21, de '12-dagenregeling') en in veel APV's (artikel 5.68 Bkl).

Hoe wordt het geluidniveau bepaald?

Het geluidniveau moet worden bepaald op grond van de rekenregels van de Omgevingsregeling⁵

(art. 5.59 lid 3 Bkl). Bij de bepaling van het geluidniveau moeten bepaalde geluidbronnen buiten beschouwing worden gelaten. Dit zijn geluid door inzet van hulpdiensten en publieke diensten (ambulance, brandweerauto, strooiwagen etc.) en onversterkt menselijk stemgeluid (tenzij het muziekgeluid is of daarmee vermengd) (art. 5.73 Bkl).

2.3 Instructieregels voor standaardwaarden, grenswaarden en flexibiliteit

Standaardwaarden en grenswaarden

Een omgevingsplan moet standaardwaarden bevatten voor het toelaatbare geluid door een activiteit op een geluidgevoelig gebouw en grenswaarden voor het toelaatbare geluid in geluidgevoelige ruimten. Een standaardwaarde is een geaccepteerd vertrekpunt (niveau) waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken. Als aan de standaardwaarde is voldaan, is geen nadere afwijking of besluitvorming nodig. Een grenswaarde is een harde grens, waarvan alleen bij uitzondering en alleen in aangegeven gevallen (zoals bij zwaarwegende belangen) kan worden afgeweken. De standaard- en grenswaarden die het Bkl geeft voor het omgevingsplan staan hieronder vermeld (art. 5.65 Bkl lid 1, tabel 5.65.1 en tabel 5.65.2).

In tabel 5.65.1 is te zien dat voor aandrijfgeluid van transportmiddelen (dit is een piekgeluid) zowel in de avond- als de nachtperiode een L_{Amax} geldt van 70 dB(A). Voor andere piekgeluiden geldt zowel in de avond- als nachtperiode een L_{Amax} van 65 dB(A).⁶

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{A,LT}$ als gevolg van activiteiten	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door aandrijfgeluid van transportmiddelen	--	70 dB(A)	70 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door andere piekgeluiden	--	65 dB(A)	65 dB(A)

Tabel 5.65.1 Standaardwaarde toelaatbaar geluid op een geluidgevoelig gebouw

⁴ Vermoedelijk is dit zo in het Bkl bepaald omdat ervan uit wordt gegaan dat voor evenementen die niet plaatsvinden op een locatie voor evenementen en geen festival zijn, een set algemene regels of een omgevingsvergunningplicht zal worden opgenomen in het omgevingsplan.

⁵ Bijlage IVh van de Omgevingsregeling, de Meet- en Rekenmethode Geluid Industrie.

⁶ In het Activiteitenbesluit milieubeheer (Amb) bestond dit onderscheid tussen het aandrijfgeluid van transportmiddelen en andere piekgeluiden niet. In het Abm gold voor alle piekgeluiden een L_{Amax} van 65 dB(A) in de avond- en 60 dB(A) in de nachtperiode.

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Aeq,T}$	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door aandrijfgeluid van transportmiddelen	--	55 dB(A)	55 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door andere piekgeluiden	--	45 dB(A)	45 dB(A)

Tabel 5.65.2 Grenswaarde toelaatbaar geluid in geluidgevoelige ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen

De standaardwaarden in het omgevingsplan mogen in bepaalde situaties verhoogd of verlaagd worden.

- op geluidgevoelige gebouwen op een bedrijventerrein kunnen de standaardwaarden in het omgevingsplan met 5 dB(A) worden verhoogd (art. 5.65 lid 2 Bkl);
- op geluidgevoelige gebouwen binnen een agrarisch gebied kunnen de standaardwaarden in het omgevingsplan met 5 dB(A) worden verlaagd (art. 5.65 lid 3 Bkl). De verlaagde standaardwaarden gelden dan ook voor niet-agrarische activiteiten binnen het agrarisch gebied;
- voor een woonschip kunnen de standaardwaarden in het omgevingsplan in bepaalde situaties worden verhoogd (art. 5.65 lid 4 Bkl).

Standaard- en grenswaarden in het omgevingsplan

Een omgevingsplan moet, zoals gezegd, standaardwaarden en grenswaarden bevatten. De standaardwaarden gelden voor geluid op een geluidgevoelige gebouw. De grenswaarden gelden voor geluid in geluidgevoelige ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen. Het Bkl geeft aan welke standaard- en grenswaarden dit in principe moeten zijn (art. 5.65 Bkl).

Van de standaardwaarden mag gemotiveerd worden afgeweken (art. 5.66 lid 1 Bkl). Het omgevingsplan mag namelijk, gelet op de aard of locatie van de activiteit of gelet op cumulatie, andere waarden bevatten dan de standaardwaarden van tabel 5.65.1. Andere waarden kunnen hogere of lagere waarden zijn, maar ook waarden in een andere dosismaat, bijvoorbeeld dB(C) voor laagfrequent geluid of de bassen in muziek.⁷ Onder de noemer 'flexibiliteit' geeft het Bkl allerlei mogelijkheden voor

geluidregels in het omgevingsplan die zijn aangepast aan de lokale omstandigheden (art. 5.66 t/m 5.71 Bkl). Dit komt hieronder aan de orde.

Aanvaardbaar geluidniveau op een geluidgevoelig gebouw

Met het in het omgevingsplan opnemen van de standaardwaarden en grenswaarden van tabel 5.65.1 en tabel 5.65.2 wordt in principe voldaan aan de instructie om te voorzien in een aanvaardbaar geluidniveau op geluidgevoelige gebouwen. Echter, het kan voorkomen dat het toepassen van deze regels wel leidt tot een aanvaardbare geluidbelasting door een individuele activiteit, maar niet voldoende rekening houdt met het geluid van gezamenlijke activiteiten (cumulatie). Ook kan het voorkomen dat gelet op de specifieke aard of locatie toch een andere norm gewenst is. Het omgevingsplan kan voor deze situaties andere standaardwaarden bevatten (art. 5.66 Bkl).

Wanneer het toepassen van de standaardwaarden van het Bkl er niet toe leidt dat voldaan wordt aan een aanvaardbaar geluidniveau op een geluidgevoelig gebouw (art. 5.59 lid 1 en 2), kan de activiteit of het geluidgevoelige gebouw toch niet worden toegelaten in het (nieuwe deel van het) omgevingsplan.⁸

Het omgevingsplan moet dus zo worden ingericht dat het geluid door activiteiten op geluidgevoelige gebouwen altijd aanvaardbaar is.

Hogere waarden in het omgevingsplan dan de standaardwaarden van het Bkl

Het omgevingsplan mag hogere waarden dan de standaardwaarden van het Bkl bevatten, als deze hogere waarden de grenswaarden binnen

⁷ Toelichting Bkl stb 2018-292, p. 720.

⁸ Toelichting Bkl stb 2018-292, p.717-718.

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau L _{Ar,LT}	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
Maximaal geluidniveau L _{Amax} veroorzaakt door aandrijfgeluid van transportmiddelen	--	55 dB(A)	55 dB(A)
Maximaal geluidniveau L _{Amax} veroorzaakt door andere piekgeluiden	--	45 dB(A)	45 dB(A)

Tabel 5.66 Grenswaarden toelaatbaar geluid in geluidgevoelige ruimten binnen geluidgevoelige gebouwen, anders dan binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen

in de geluidgevoelige ruimten (tabel 5.66 van het Bkl, zie hieronder) niet overtreffen (art. 5.66 lid 2 sub a). De grenswaarden van tabel 5.66 (waaraan bij verhoogde standaardwaarden voldaan moet worden) komen overeen met de grenswaarden van tabel 5.65 (die in het omgevingsplan opgenomen moeten worden).

Hogere waarden die via het tijdelijk deel van het omgevingsplan (dus via een bestemmingsplan of hogere waarde besluit) in het omgevingsplan terecht zijn gekomen, blijven gelden (art. 5.66 lid 2 sub b).

Grenswaarden

De grenswaarden van Tabel 5.66 zijn harde instructies. Maar in de praktijk hoeven deze instructies alleen opgevolgd te worden wanneer dat praktisch mogelijk is. De grenswaarden zijn namelijk niet van toepassing als (art. 5.66 lid 3 Bkl):

- er zwaarwegende bezwaren van bouwkundige aard bestaan tegen het treffen van maatregelen aan de gevel die nodig zijn om voor dat gebouw te voldoen aan de grenswaarden, mits er wel andere maatregelen worden getroffen, als die mogelijk zijn;
- de eigenaar geen medewerking verleent aan akoestisch onderzoek;
- de eigenaar geen medewerking verleent aan het treffen van geluidwerende maatregelen.⁹

Bij de berekening of geluid voldoet aan de grenswaarden van tabel 5.66, blijven buiten beschouwing:

- geluid in verband met hulpdiensten (ambulance, gladheidsbestrijding etc.);
- onversterkt menselijk stemgeluid.

Een omgevingsplan mag verhoogde standaardwaarden bevatten als:

- de grenswaarden van tabel 5.66 niet worden overschreden, of;
- er vóór inwerkingtreding omgevingsplan op grond van een omgevingsvergunning of maatwerkvoorschrift voor een activiteit een hogere waarde gold en die waarde niet hoger is dan de grenswaarde die op grond van het omgevingsplan, de omgevingsvergunning of het maatwerkvoorschrift is toegelaten.

Afwijken van de standaardwaarden van het Bkl

In het omgevingsplan kan worden opgenomen:

- een maximaal geluidniveau voor een activiteit, voor het geluid op een geluidgevoelig gebouw of in ruimten binnen in- of aanpandige geluidgevoelige gebouwen, tussen 7-19 uur (art. 5.67 Bkl);
- voor welke dagen er uitzonderingen gelden in verband met in het omgevingsplan aangegeven festiviteiten of festiviteiten die op de locatie plaatsvinden waar de activiteit wordt verricht, gedurende ten hoogste 12 etmalen per jaar (art. 5.68 Bkl);
- dat de geluidwaarden gelden op een locatie die dicht bij de activiteit is gelegen dan de in het Bkl voorgeschreven gevel, locatie of begrenzing (art. 5.60 Bkl en art. 5.69 Bkl);
- dat voor een bepaalde activiteit geen geluidwaarden gelden, gelet op de aard of de locatie

⁹ Het verlenen van medewerking door de eigenaar aan akoestisch onderzoek en het treffen van geluidwerende maatregelen was geregeld in het Besluit geluidhinder. Onder de Omgevingswet is dit geregeld in Afdeling 3.5 Bkl.

1. van de activiteit (art. 5.70 Bkl);
2. dat in plaats van geluidwaarden, andere regels gelden (art. 5.71 Bkl).

Het omgevingsplan moet bepalen dat activiteiten die in aanzienlijke mate lawaai kunnen maken, zoals activiteiten die gebruik maken van elektromotoren en transformatoren (o.a. windturbines en transformatorstations) zijn verboden (art. 5.78b, eerste lid, onder b en c Bkl), tenzij het omgevingsplan regels stelt die waarborgen dat het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau van het geluid op een afstand van 50 meter vanaf de begrenzing van de locatie waar de activiteit wordt verricht, niet meer bedraagt dan de standaardwaarde, bedoeld in tabel 5.65.1 Bkl.

Het omgevingsplan moet bepalen dat de waarden die het omgevingsplan bevat voor het geluid door een activiteit op geluidgevoelige gebouwen of in geluidgevoelige ruimten niet van toepassing zijn op:

- a. geluid in verband met hulpdiensten (ambulance, gladheidsbestrijding etc.);
- b. onversterkt menselijk stemgeluid, tenzij het muziekgeluid is of daarmee vermengd.

Geluid door activiteiten op geluidgevoelige gebouwen

In een omgevingsplan moet rekening worden gehouden met het geluid door activiteiten op

geluidgevoelige gebouwen (art. 5.59 lid 1 Bkl). Dit geldt voor activiteiten in het algemeen en gaat over de toedeling van functies aan locaties. Bij de toedeling van functies aan locaties moet rekening worden gehouden met het geluid door activiteiten. Het omgevingsplan moet er óók in voorzien dat het geluid door een individuele activiteit op een geluidgevoelig gebouw aanvaardbaar is (art. 5.59 lid 2 Bkl). Het geluid door een activiteit op een geluidgevoelig gebouw is in ieder geval aanvaardbaar als dit geluid voldoet aan de standaardwaarden die genoemd staan in het Bkl (art. 5.64 Bkl). Het Bkl staat toe dat van deze standaardwaarden wordt afgeweken.

De eis dat er in het omgevingsplan rekening moet worden gehouden met het geluid door activiteiten op geluidgevoelige gebouwen en de eis dat het geluid door individuele activiteiten aanvaardbaar is, gelden tegelijkertijd. Het kan voorkomen dat het geluid door een individuele activiteit aanvaardbaar is maar dat toch onvoldoende rekening is gehouden met de (cumulatieve) gevolgen van meerdere activiteiten. En andersom kan de aanvaardbaarheidseis, die op zich voor één activiteit geldt, betekenis hebben voor de toedeling van functies van meerdere activiteiten ten opzichte van elkaar en ten opzichte van geluidgevoelige gebouwen en geluidgevoelige locaties. Of het geluid op een geluidgevoelig gebouw voldoet aan de standaardwaarden van het Bkl moet bepaald worden op

grond van de rekenregels uit de Omgevingsregeling¹⁰ (art. 5.59 lid 3 Bkl).

Wanneer is het geluid door een activiteit op een geluidgevoelig gebouw aanvaardbaar?

Hoe moet de gemeente bepalen of het geluid door een activiteit op een geluidgevoelig gebouw aanvaardbaar is? Wanneer een activiteit plaatsvindt die geluid veroorzaakt of zal veroorzaken op een geluidgevoelig gebouw, moet de gemeente beoordelen of er waarden, afstanden of gebruiksregels nodig zijn om tot een aanvaardbare geluidbelasting te komen. Wat aanvaardbaar is, kan afhankelijk zijn van de specifieke plaatselijke situatie. Uit de belangenafweging tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving kan ook volgen dat het geluid van een individuele activiteit meer mag zijn dan wat in de meeste gevallen aanvaardbaar wordt geacht, maar ook die geluidbelasting moet nog aanvaardbaar zijn. Vanzelfsprekend moet de gemeenteraad beoordelen of er sprake is van een aanvaardbare geluidbelasting voordat besloten wordt om een hogere geluidbelasting toe te staan.

Hoe moet aanvaardbaarheid geborgd worden in concrete geluidregels in het omgevingsplan?

Bij de overweging of, en zo ja, welke regels in het omgevingsplan voor het geluid door een activiteit vastgesteld moeten worden, spelen onder andere de volgende aspecten een rol:

- lokaal geluidbeleid;
- het geluid ter plaatse op geluidgevoelige gebouwen;
- de aard, omvang en de waardering van het geluid dat vrijkomt bij de betreffende activiteit;
- de historie van de betreffende activiteit en het klachtenpatroon met betrekking tot geluidhinder;
- de bestaande en verwachte geluidhinder van de betreffende activiteit en;
- de kosten en baten van technische voorzieningen en gedragsregels.¹¹

Stellen van regels, anders dan waarden

Hoewel menselijk stemgeluid op grond van art. 5.73 Bkl buiten beschouwing moet worden gelaten, geldt de aanvaardbaarheidseis ook voor

deze geluidbron. De gemeente moet menselijk stemgeluid betrekken bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van bijvoorbeeld een nieuw terras. Dat kan betekenen dat een gemeente moet overwegen om regels te stellen voor menselijk stemgeluid (op basis van art. 5.71 Bkl). Bijvoorbeeld door het stellen van tijdvakken waarin bepaalde activiteiten mogen plaatsvinden of door afstanden vast te stellen tussen de activiteit en de geluidgevoelige gebouwen. Hetzelfde geldt voor geluid op (voormalige) functionele geluidgevoelige gebouwen. Hoewel de waarden niet van toepassing zijn op deze geluidgevoelige gebouwen, moet wel sprake zijn van aanvaardbaar geluid. Ook hier zal de gemeente moeten overwegen of het stellen van regels (anders dan waarden) nodig is.¹²

2.4 Instructieregels voor windturbines en schietbanen

Geluid door windturbines

Het geluid door windturbines valt onder 'Geluid door specifieke activiteiten' (par. 5.1.4.2.3 Bkl). Wanneer een omgevingsplan de activiteit 'het opwekken van elektriciteit met een windturbine of windpark' toelaat, gelden voor deze activiteit de instructieregels van het Bkl (art. 5.74 en 5.75 Bkl):

- de standaardwaarde is 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night} op een geluidgevoelig gebouw;
- een omgevingsplan kan hogere of lagere waarden dan de standaardwaarde bevatten;
- een omgevingsplan kan alleen lagere waarden bevatten als dat gelet op cumulatie met het geluid van andere windturbines of een ander windpark of gelet op de bijzondere aard van het gebied, aangewezen is;
- een omgevingsplan mag geen andere regels over geluid op een geluidgevoelig gebouw door windturbines bevatten dan de waarden die op grond van bovenstaande regels zijn opgenomen.
- door aan bovenstaande regels te voldoen, voldoet het omgevingsplan aan de instructieregel dat in het omgevingsplan rekening wordt gehouden met het geluid door activiteiten op geluidgevoelige gebouwen en met de instructieregel dat het omgevingsplan erin voorziet

¹⁰ Bijlage IVh van de Omgevingsregeling, de Meet- en Rekenmethode Geluid Industrie.

¹¹ Nota Toelichting Bkl, pagina 714.

¹² Nota van Toelichting Bkl, pagina 713, 714, 724 en 840.

- dat het geluid door een activiteit op geluidgevoelige gebouwen aanvaardbaar is (art. 5.59 lid 1 en 2 Bkl);
- bij het opnemen van een hogere waarde moet dus getoetst worden aan de grenswaarden van het Bkl (art. 5.66 lid 2 Bkl).

Geluid door civiele buitenschietsbanen, militaire buitenschietsbanen en militaire springterreinen

Het geluid door civiele buitenschietsbanen, militaire buitenschietsbanen en militaire springterreinen valt onder 'Geluid door specifieke activiteiten' (par. 5.1.4.2.3 Bkl). Wanneer een omgevingsplan de activiteit 'civiele buitenschietsbanen, militaire buitenschietsbanen of militair springterreinen' toelaat, gelden voor deze activiteit de volgende instructieregels van het Bkl (art. 5.76 en 5.77 Bkl):

- de standaardwaarde is 50 dB_{Bs,dan} op een geluidgevoelig gebouw;
- een omgevingsplan kan hogere of lagere waarden dan de standaardwaarde bevatten in de volgende gevallen:
 - lagere waarde voor civiele schietbaan;
 - hogere waarde voor militaire schietbaan of springterrein, mits niet hoger dan 60 dB_{Bs,dan} indien er sprake is van vergunningplicht (art. 3.335 Bal) en 55 dB_{Bs,dan} indien er geen sprake is van vergunningplicht;
- een omgevingsplan mag geen andere regels

over geluid op een geluidgevoelig gebouw door civiele buitenschietsbanen, militaire buitenschietsbanen en militair springterreinen bevatten dan de waarden die op grond van bovenstaande regels zijn opgenomen;

- door aan bovenstaande regels te voldoen, voldoet het omgevingsplan aan de instructieregel dat in het omgevingsplan rekening wordt gehouden met het geluid door activiteiten op geluidgevoelige gebouwen. Door aan bovenstaande regels te voldoen, voldoet het omgevingsplan ook aan de instructieregel dat het omgevingsplan erin voorziet dat het geluid door een activiteit op geluidgevoelige gebouwen aanvaardbaar is (art. 5.59 lid 1 en 2 Bkl);
- bij het opnemen van een hogere waarde moet dus getoetst worden aan de specifiek hierboven genoemde grenswaarden van 60 respectievelijk 55 dB_{Bs,dan} (art. 5.76 Bkl).

3. Instructieregels omgevingsverordening

22

Omgevingsverordening van Noord-Brabant en Zuid-Holland

Alle provinciale regels over de fysieke leefomgeving staan bij elkaar in de omgevingsverordening. Net zoals de Omgevingswet een groot aantal wetten vervangt, zo vervangt de omgevingsverordening een aantal provinciale verordeningen. Iedere provincie stelt een omgevingsverordening vast voor haar grondgebied. In de omgevingsverordening staan zowel direct werkende regels als instructieregels voor regels in het omgevingsplan. De omgevingsverordening is tegelijk met de Omgevingswet in werking getreden.

3.1 Provincie Zuid-Holland

Zuid-Hollandse omgevingsverordening

De meest recente versie van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV) is vastgesteld op 19 juli 2024 en geldt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024.

In de ZHOV staan direct werkende regels en instructieregels voor het omgevingsplan. Hieronder

staan voor het thema Geluid door activiteiten de instructieregels voor het omgevingsplan. Daarbij benoemen we kort de direct werkende regels voor zover relevant. Deze regels staan in afdeling 3.2. De instructieregels voor het omgevingsplan staan in afdeling 7.3.

Direct werkende regels - activiteiten in stiltegebieden

In de ZHOV staan direct werkende regels voor activiteiten in stiltegebieden (afdeling 3.2, art. 3.11 t/m 3.17). Er geldt een specifieke zorgplicht. Iedereen die redelijkerwijs kan vermoeden dat de stilte in een stiltegebied door zijn handelen op significante wijze wordt verstoord, moet dat handelen achterwege laten, of maatregelen treffen om de verstoring te voorkomen of beperken.

Voor verschillende activiteiten in een stiltegebied bestaat een vergunningplicht. Voorbeelden hiervan zijn: toertochten voor motorvoertuigen en het varen met een waterscooter. Verschillende activiteiten in een stiltegebied zijn vergunningvrij. Voorbeelden hiervan zijn: de uitoefening van land-,

tuin- of bosbouw en het bouwen of onderhouden van gebouwen.

Instructieregels voor het omgevingsplan - bedrijventerreinen en gebruiksruimte

In de ZHOV staan instructieregels voor het omgevingsplan voor het opnemen van regels voor bedrijventerreinen (afdeling 7.3 Omgevingsplannen, art. 7.52). Het zijn de volgende instructieregels.

Het omgevingsplan moet op een bedrijventerrein bedrijven toelaten met de grootst mogelijke gebruiksruimte voor geluid en geur per bedrijf. Dit moet worden vastgelegd in een geluidruimte zone en een geurruimte zone¹³ of een vergelijkbare milieuzonering. De zonering moet passen bij de omgeving van het bedrijventerrein. Bij de zonering moet rekening worden gehouden met toekomstige ontwikkelingen die zijn opgenomen in een onherroepelijk omgevingsplan (art. 7.52 lid 1).

Het omgevingsplan kan op een bedrijventerrein in beperkte mate woningen, bedrijfswoningen en andere functies toelaten. Dit mag alleen als de gebruiksruimte voor geluid en geur nog steeds de grootst mogelijke gebruiksruimte is. Dus deze gebruiksruimte mag daarmee niet wordt verkleind (art. 7.52 lid 5).

Het omgevingsplan moet op een watergebonden bedrijventerrein in hoofdzaak watergebonden bedrijven toelaten (art. 7.52 lid 4).

Instructieregels voor het omgevingsplan - transformatie van een bestaand bedrijventerrein

Als een omgevingsplan de transformatie van een bestaand bedrijventerrein naar andere activiteiten dan bedrijven mogelijk maakt, moet het omgevingsplan in de motivering verantwoorden op welke wijze binnen de regio compensatie van het verlies van bedrijventerrein zal plaatsvinden (art. 7.52 lid 6). Hetzelfde geldt bij verlaging van de in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur of verlaging van de milieucategorie. Deze compensatie is nodig als er sprake is van verlies van (art. 7.52 lid 7):

- een bedrijventerrein met een in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur van een geluidruimtezone 2 en een geurruimte zone 2, of milieucategorie 3 en een oppervlakte van meer dan 1 hectare;
- een bedrijventerrein met de hoogst mogelijke in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur, of milieucategorie 4 of hoger;
- een geluidgezoneerd bedrijventerrein; en
- een watergebonden bedrijventerrein.

De compensatie kan achterwege blijven als is aangetoond dat na transformatie voldoende bedrijventerrein in de regio beschikbaar zal blijven (art. 7.52 lid 9).

3.2 Provincie Noord-Brabant

Omgevingsverordening Noord-Brabant

In de omgevingsverordening Noord-Brabant staan de rechtstreeks werkende regels voor activiteiten in hoofdstuk 3. De instructieregels voor het omgevingsplan van gemeenten staan in hoofdstuk 5.

Rechtstreeks werkende regels – grenswaarden voor stiltegebieden

In afdeling 3.7 zijn de rechtstreeks werkende regels uit de omgevingsverordening voor stiltegebieden opgenomen. De regels gelden voor milieubelastende activiteiten in en om stiltegebieden. In de regels zijn streef- en grenswaarden opgenomen voor activiteiten binnen een stiltegebied en voor activiteiten die plaatsvinden buiten een stiltegebied, maar wel binnen de attentiezone van het stiltegebied.

In artikel 3.71 is de streefwaarde binnen het stiltegebied gegeven. Deze streefwaarde bedraagt 40 dB(A) L_{Aeq}, 24 uur. In de basis gelden de streefwaarden op de grens van de activiteit. Wanneer buiten de activiteit de streefwaarde wordt overschreden, zal moeten worden afgewogen waarom een verstoring wordt geaccepteerd en waarom er dus wel of geen maatregelen worden getroffen om de verstoring te beperken.

¹³ Volgens de begripsdefinitie in de verordening gaat het om zones met gebruiksruimte voor geluid en geur zoals omschreven in de Handreiking milieuzonering nieuwe stijl van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

In artikel 3.72 zijn de grenswaarden opgenomen voor het verrichten van een milieubelastende activiteit binnen een stiltegebied:

- a. 40 dB(A) L_{Aeq}, 24 uur, op 1,5 m hoogte, op een afstand van 50 m vanaf de grens van de locatie waar de activiteit verricht wordt, wanneer die locatie op 100 m of meer van de grens van het stiltegebied ligt;
- b. 45 dB(A) L_{Aeq}, 24 uur, op 1,5 m hoogte, op een afstand van 50 m vanaf de grens van de locatie waar de activiteit verricht wordt, wanneer die locatie op minder dan 100 m van de grens van het stiltegebied ligt.

In het eerste lid van artikel 3.73 is een grenswaarde van 50 dB(A) L_{Aeq}, 24 uur op 1,5 m hoogte opgenomen voor activiteiten binnen de Attentiezone van een stiltegebied:

- a. op de grens van het daarbinnen liggende stiltegebied, als de locatie waar de activiteit verricht wordt op 50 m of meer van de grens van het stiltegebied ligt;
- b. op 50 m vanaf de grens van de locatie waar de activiteit verricht wordt, als de locatie op minder dan 50 m van de grens van het daarbinnen liggende stiltegebied ligt.

In het tweede lid van artikel 3.73 is een grenswaarde opgenomen voor een aanvaardbare geluidbelasting vanwege het houden van een evenement binnen de Attentiezone stiltegebied. De grenswaarde is 50 dB(A) L_{Aeq}, 24 uur op de grens van het daarbinnen liggende stiltegebied.

Op grond van artikel 3.74 kan in bijzondere situaties worden afgeweken van de grenswaarden uit artikel 3.72 en 3.73. Afwijken is mogelijk in geval van een bijzondere omstandigheid als:

- de afwijking van de grenswaarde zoveel als mogelijk wordt beperkt; en
- de overschrijding van de grenswaarde ten hoogste 5 dB(A) bedraagt.

Er is in ieder geval sprake van een bijzondere omstandigheid in het geval dat:

- de milieubelastende activiteit door het onverkort toepassen van de grenswaarde redelijkerwijs niet mogelijk is; en
- uit onderzoek blijkt dat geen alternatieve locatie mogelijk is waar de activiteit verricht kan worden.

In artikel 3.75 zijn de milieubelastende activiteiten aangewezen die wel en niet onder de regels vallen. Onder de regels vallen:

- a. het gebruik van een toestel dat de stilteverstoort;
- b. het houden van een evenement;
- c. het gebruik van motorvoertuigen en bromfietsen buiten voor gemotoriseerd verkeer opengestelde wegen of terreinen;
- d. het gebruik van een met verbrandingsmotor aangedreven vaartuig;
- e. het ontbranden van vuurwerk.

In artikel 3.76 is aangegeven dat deze activiteiten verboden zijn binnen een stiltegebied.

Volgens het tweede lid van artikel 3.75 gelden de regels voor stiltegebieden niet voor:

- a. de reguliere uitoefening van land-, tuin- of bosbouw of beroepsmatige visserij;
- b. het verrichten van een milieubelastende activiteit als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving binnen de daarvoor geldende voorwaarden;
- c. het verrichten van een activiteit ten behoeve van het algemeen nut tussen 07.00 en 19.00 uur, voor zover de geluidbelasting op 100 m afstand van de activiteit ten hoogste 60 dB(A) bedraagt;
- d. een vaartuig dat ten hoogste 6 km/uur vaart;
- e. het gebruik van een toestel binnen 50 m van een woonhuis als dat niet hoorbaar is op een afstand van meer dan 50 m van het toestel;
- f. het ontbranden van consumentenvuurwerk gedurende een bij het Vuurwerkbesluit aangegeven periode binnen 50 m van een woonhuis;

- g. het gebruik van een toestel of vuurwerk als dat noodzakelijk is ter afwending van dreigend gevaar of anderszins uit een oogpunt van algemene veiligheid;
- h. het gebruik van een toestel:
 1. door een persoon met opsporingsbevoegdheid in de uitoefening van zijn functie;
 2. als noodseinmiddel in geval van nood; of
 3. bij de uitoefening van de jacht, bedoeld in paragraaf 11.2.7 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Een activiteit ten behoeve van het algemeen nut, zoals benoemd in het tweede lid, onder c, van artikel 3.75, is in ieder geval het aanleggen, beheren en onderhouden van:

- a. waterstaatswerken;
- b. kabels, buis- en hoogspanningsleidingen van nutsvoorzieningen;
- c. natuur binnen het Natuurnetwerk Brabant of van de daarvoor aanwezige bouwwerken en andere constructies; infrastructuurele werken; of
- d. drinkwatervoorzieningen.

In de artikelen 3.77 tot en met 3.79 wordt een meldingsplicht gegeven voor “activiteiten ten behoeve van algemeen nut” en evenementen.

Instructieregels voor het omgevingsplan – stiltegebieden en lawaaisporten

In hoofdstuk 5 van de omgevingsverordening zijn instructieregels opgenomen voor gemeenten. Een aantal van de instructieregels heeft betrekking op het gebied van geluid:

- **Stiltegebied.** Bij het vaststellen van een omgevingsplan binnen een stiltegebied moet bij de toedeling van functies en activiteiten rekening worden gehouden met het behoud van stilte en rust in het gebied. Bij het vaststellen van een omgevingsplan binnen de attentiezone van een stiltegebied wordt bij de toedeling van functies en activiteiten rekening gehouden met het behoud van stilte en rust in het ge-

bied. Daarnaast moeten grenswaarden worden opgenomen voor evenementen binnen de attentiezone (art. 5.29).

- **Lawaaisporten¹⁴.** De provincie streeft naar de opheffing van illegaal gevestigde lawaaisportterreinen in het landelijk gebied. Vanwege de grote impact die lawaaisportterreinen hebben op de omgeving wordt de nieuwe ontwikkeling van dit soort terreinen beperkt. Als de vestiging plaatsvindt direct aansluitend op een bedrijventerrein kan hierop een uitzondering worden gemaakt als hierdoor onder andere het functioneren van het terrein niet wordt belemmerd (art. 5.59).

¹⁴ Sportactiviteiten waarbij motorisch of mechanisch geluid wordt geproduceerd, waaronder in ieder geval begrepen de rallysport, de motorsport en de modelvliegsport.

4. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

26

4.1 Toepassingsbereik

Geluidregels in de bruidsschat

In de bruidsschat staan regels die zien op de immissie¹⁵ van geluid op geluidgevoelige gebouwen, veroorzaakt door activiteiten (paragraaf 22.3.4 bruidsschat). In de bruidsschat staan ook geluidnormen. Dit zijn dezelfde geluidnormen als in het Activiteitenbesluit milieubeheer. De geluidnormen van de bruidsschat kunnen binnen de instructieregels van het Bkl en de provinciale verordening worden gewijzigd. Bij een wijziging kunnen de normen uiteraard ook verbonden worden aan een gebiedsindeling (gebiedsgericht geluidbeleid). De huidige geluidssituatie verandert dus niet of nauwelijks zolang de gemeente geen nieuwe geluidregels heeft vastgesteld in (het nieuwe deel van) het omgevingsplan. Dit hoofdstuk gaat over de regels van de bruidsschat voor geluid door activiteiten. We geven hieronder de inhoud van de bruidsschat regels weer. Onder de kopjes 'Aandachtspunt voor

nieuw deel omgevingsplan' bespreken we wat er voor dit punt in het Bkl staat, wat het verschil is met de bruidsschat en waar je op moet letten wanneer je regels gaat opstellen voor in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Toepassingsbereik geluidregels bruidsschat

Uit het algemeen toepassingsbereik (art. 22.41 lid 1 bruidsschat) volgt dat de geluidregels van de bruidsschat gelden voor alle milieubelastende activiteiten¹⁶. De geluidregels gelden dus in beginsel ook voor de milieubelastende activiteiten die in het Bal staan beschreven, inclusief de meldings- en vergunningplichtige milieubelastende activiteiten.

Het algemeen toepassingsbereik van de bruidsschatregels inclusief geluidregels wordt, net als in het Bkl, wel enigszins beperkt. De geluidregels van de bruidsschat gelden niet voor geluid vanwege (art. 22.41 lid 2 bruidsschat):

¹⁵ Immissie is het geluid dat een bepaald (geluidgevoelig) object bereikt. Emissie is het geluid dat een geluidsbron uitstoot.

¹⁶ Anders dan lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam, lozingsactiviteiten op een zuiveringstechnisch werk en wateronttrekingsactiviteiten.

- a. Wonen.
- b. Bouw- sloop- en onderhoudswerkzaamheden aan een bouwwerk of terrein.
- c. Een milieubelastende activiteit die in hoofdzaak in de openbare buitenruimte wordt verricht.
- d. Doorgaand verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen.
- e. Evenementen waarvoor al geluidregels zijn gesteld, bijvoorbeeld een evenement dat onder de APV valt.
- f. Werkzaamheden met een mobiele installatie in een weiland, akker of bos.
- g. Bruggen, viaducten, verkeerstunnels en andere ondergronds gelegen bouwwerken voor het vervoer van personen of goederen en beweegbare waterkeringen.

Maar onder het toepassingsbereik van de geluidregels vallen wel:

- activiteiten in een openbaar toegankelijk gebouw, zoals parkeergarage of stadhuis;
- laden en lossen op de openbare weg, bijvoorbeeld bij een winkel;
- verkeer van en naar een bedrijf.

In de bruidsschat staan regels die gelden voor geluid door activiteiten op of in een legaal¹⁷ geluidgevoelig gebouw. Voor deze regels geldt ook een specifiek toepassingsbereik. Dit toepassingsbereik wordt als volgt beperkt:

- De regels voor geluid door activiteiten zijn niet van toepassing op een geluidgevoelige gebouw (art. 22.54 lid 2):
 - dat geheel of gedeeltelijk is gelegen op een gezoneerd industrieterrein of op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarde zijn vastgesteld;
 - dat is toegelaten voor een duur van niet meer dan 10 jaar, tenzij er een situatie van toepassing is zoals beschreven in artikel 22.55 bruidsschat (zie hieronder). Wanneer voor een tijdelijk geluidgevoelig gebouw de geluidregels van de bruidsschat niet gelden, kunnen met maatwerkvoor-

schriften wel geluidwaarden, maatregelen of gedragsvoorschriften worden opgelegd. Ook geldt de specifieke zorgplicht.

- De regels gelden niet voor zover de immissie plaatsvindt op een niet-geluidgevoelige gevel van het (geluidgevoelige) gebouw.
- De regels zijn niet van toepassing op het geluid van (art. 22.54 lid 3)
 - werkzaamheden met een verplaatsbaar mijnbouwwerk,
 - spoorvoertuigen en spoorwegemplacementen.
- De regels zijn niet van toepassing op geluid door activiteiten bij detailhandel tenzij (art. 22.54 lid 4):
 - er één of meer elektromotoren aanwezig zijn met een gezamenlijk vermogen van meer dan 1,5 kW (elektromotoren met een vermogen van 0,25 kW of minder niet meegerekend) of
 - er één of meer stookinstallaties aanwezig zijn met een nominaal thermisch ingangsvermogen van meer dan 130 kW.

Voor detailhandel geldt altijd de specifieke zorgplicht (art. 22.44 bruidsschat).

Vergelijking toepassingsbereik regels bruidsschat en instructieregels Bkl

Het toepassingsbereik van de geluidregels van de bruidsschat is groter dan het toepassingsbereik van de geluidregels van het Bkl. In de bruidsschat worden namelijk ook beschermd: tijdelijke geluidgevoelige gebouwen die al voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn toegelaten of waarvoor voor inwerkingtreding van de Ow een omgevingsvergunning is aangevraagd (art. 22.55 bruidsschat). Zie hieronder.

De uitzonderingen op het toepassingsbereik van de regels van de bruidsschat (artikel 22.54) komen overeen met de uitzonderingen op het toepassingsbereik van de geluidregels van het Bkl. In de bruidsschat is echter, ten opzichte van het Bkl, als uitzondering op het toepassingsbereik toegevoegd: bruggen, viaducten, verkeerstunnels en beweegbare waterkeringen (art. 22.41 lid 2 sub g bruidsschat).

¹⁷ Legaal: toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit.

Tijdelijk gebouw waarvoor toch de geluidregels van de bruidsschat gelden

In afwijking van de bepaling dat de geluidregels niet gelden voor een tijdelijk gebouw (art. 22.54 lid 2) gelden de geluidregels toch als de betreffende activiteit of het tijdelijke geluidgevoelige gebouw (art. 22.55 lid 1 bruidsschat):

- is toegelaten in het tijdelijk deel van het omgevingsplan, dus in een bestemmingsplan dat automatisch onderdeel is geworden van het tijdelijk deel van het omgevingsplan,
- is aangevraagd in een omgevingsvergunning vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Dit heet: 'eerbiedigende werking'.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – tijdelijke geluidgevoelige gebouwen

Op grond van een instructieregel van het Bkl (art. 5.55 lid 2 sub c Bkl) vallen tijdelijke (niet meer dan 10 jaar) geluidgevoelige gebouwen niet onder het toepassingsbereik van de geluidregels. Als de gemeente deze gebouwen in het nieuwe deel van het omgevingsplan toch wil beschermen, moet de gemeente daarin een (maatwerk)regel opnemen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – toepassingsbereik geluidregels

Geluidaspecten van activiteiten die nu in de APV zijn geregeld (terrassen, evenementen) moeten in het nieuwe deel van het omgevingsplan gereguleerd worden.

Het toepassingsbereik van de bruidsschat is erop afgestemd dat de geluidaspecten van deze activiteiten nu nog in de APV of Bouwbesluit worden geregeld. Bij overheveling naar het nieuwe deel van het omgevingsplan, kan de APV op deze punten vervallen. Voor het toepassingsbereik van de geluidregels zijn dan alleen de instructieregels van het Bkl van belang (zie hierboven in hoofdstuk 2). De regels met betrekking tot bouwen en slopen zijn opgenomen in het Bbl.

4.2 'Geprojecteerd' gebouw

Onder het Activiteitenbesluit milieubeheer krijgen 'geprojecteerde' en in aanbouw zijnde geluidgevoelige gebouwen geen bescherming tegen geluid

van milieubelastende activiteiten. Dit is wel zo bij de instructieregels van het Bkl (art. 5.60 Bkl). De geluidwaarde geldt dan op de locatie waar volgens het omgevingsplan of de omgevingsvergunning de gevel van het gebouw gebouwd mag worden.

Om te voorkomen dat tijdens de transitieperiode toetsing op een geprojecteerd gebouw ertoe leidt dat een bestaande activiteit (die voor inwerkingtreding Ow is toegestaan) opeens niet meer voldoet aan de geluideisen, is in de bruidsschat de regel opgenomen dat niet aan geprojecteerde gebouwen wordt getoetst (zie art. 55 lid 2 bruidsschat).

Het uitgangspunt voor het overgangsrecht (waartoe de bruidsschat behoort) is dat een initiatiefnemer onder dezelfde condities zijn activiteit moet kunnen blijven voortzetten. Als nu, na inwerkingtreding Omgevingswet, een nieuw geluidgevoelig gebouw wordt toegelaten bij een bestaande activiteit, of een nieuwe activiteit begint bij een bestaand geluidgevoelig gebouw, gelden de instructieregels van het Bkl uiteraard wel.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – 'geprojecteerde' geluidgevoelige gebouwen

Op grond van een instructieregel van het Bkl (art. 5.60 sub a onder 2de Bkl) bestaat er voor de toepassing van de geluidregels van het omgevingsplan geen verschil tussen 'geprojecteerde' geluidgevoelige gebouwen en bestaande geluidgevoelige gebouwen. De geluidregels in het nieuwe deel van het omgevingsplan gelden dus ook voor nog niet gebouwde of in aanbouw zijnde geluidgevoelige gebouwen die in het omgevingsplan zijn toegestaan.

Bij de opstelling van regels voor (het nieuwe deel van) het omgevingsplan moet hier dus rekening mee worden gehouden.

Geluid door meerdere activiteiten op één locatie

Wanneer op een locatie meerdere, onderling samenhangende activiteiten worden verricht, gelden de geluidregels voor dit samenstel van activiteiten. Twee of meer milieubelastende activiteiten op één locatie die rechtstreeks met elkaar samenhangen en met elkaar in technisch verband staan of elkaar functioneel ondersteunen, worden beschouwd als één activiteit (art. 22.56 bruidsschat). Dit geldt ook

voor twee verschillende milieubelastende activiteiten als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Bal. Hierin wijkt artikel 22.56 bruidsschat af van artikel 5.58 Bkl.

Op grond van artikel 5.58 Bkl wordt een activiteit als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Bal, altijd als één activiteit beschouwd. Twee van deze activiteiten worden altijd als twee activiteiten beschouwd en kunnen dus niet samen als één activiteit worden beschouwd. Dat dit in de bruidsschat wel mogelijk is, is gedaan om de bruidsschat beter aan te laten sluiten bij de situatie onder het oude recht¹⁸.

4.3 Directe en indirecte hinder en begrenzing activiteit

In de bruidsschat worden bepaalde activiteiten samen als één activiteit gezien (op grond van art. 22.56 bruidsschat, zie hierboven). Ook activiteiten die niet hoofdzakelijk op de locatie van het terrein van het bedrijf plaatsvinden, maar in de onmiddellijke nabijheid daarvan, kunnen onderdeel zijn van een activiteit in de zin van dit artikel. Deze activiteiten kunnen directe hinder veroorzaken. Een voorbeeld zijn laad- en losactiviteiten die op de openbare weg worden uitgevoerd. Het geluid van dit laden en lossen moet dus ook voldoen aan de bruidsschatregels voor de waarde voor geluid van een activiteit.¹⁹

Geluid, veroorzaakt door het verkeer van personen en goederen van en naar de activiteit wordt beschouwd als indirecte hinder. De bruidsschatregels gelden niet voor indirecte hinder. Voor indirecte hinder geldt wel de specifieke zorgplicht (art. 22.44 lid 3 bruidsschat).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – begrenzing activiteit

Op grond van een instructieregel van het Bkl (art. 5.58 sub a Bkl) moet in (het nieuwe deel van) het omgevingsplan voor de begrenzing van een activiteit de systematiek van het Bal worden gevolgd. Wanneer een activiteit in feite bestaat uit meerdere

activiteiten, gelden deze als één activiteit wanneer deze activiteit staat beschreven in hoofdstuk 3 van het Bal. Voor de bepaling van het geluid door een 'hoofdstuk 3 Bal-activiteit' moeten dus alle activiteiten die hier op grond van het Bal onder vallen, worden meegenomen.

Ingeval er onderdelen van een bedrijf zijn die nu tot de inrichting behoren en na inwerkingtreding Ow niet tot de mba behoren omdat het Bal dat bepaalt, dan geeft dat de volgende mogelijkheden:

- de activiteiten die niet tot de mba behoren, vormen zelfstandig een andere aangewezen mba die vergunningplichtig is en/of onder het Bal valt. Dat is het geval als die activiteit is aangewezen als 'bedrijfstakoverstijgend' (afdeling 3.2 Bal) of als 'complexe bedrijven' (afdeling 3.3 en/of afdeling 3.4-3.11 Bal). Voor twee (of meer) van deze mba's kan één omgevingsvergunning worden aangevraagd (artikel 5.7 Ow).
- de activiteiten die niet tot de mba behoren, vormen zelfstandig geen in hoofdstuk 3 aangewezen mba. In dat geval zullen die niet-aangewezen mba's door lokale regels worden gereguleerd, zoals het omgevingsplan.

Voor activiteiten die niet vallen onder hoofdstuk 3 van het Bal geeft het Bkl de volgende instructie (art. 5.58 sub Bkl). Wanneer er meerdere activiteiten op één locatie worden verricht die rechtstreeks met elkaar samenhangen en met elkaar in technisch verband staan of elkaar functioneel ondersteunen, vormen deze activiteiten samen één activiteit. Ook activiteiten die niet op het terrein van een bedrijf plaatsvinden, maar in de onmiddellijke nabijheid daarvan, kunnen onderdeel zijn van een dergelijke activiteit. Een voorbeeld hiervan zijn laad- en losactiviteiten die op de openbare weg of aan een kade worden uitgevoerd²⁰. Al deze activiteiten tellen dus mee bij de bepaling van het geluid door 'de' activiteit. De standaard- of grenswaarden gelden dan voor deze activiteiten samen. Het begrip 'technisch verband' is niet gedefinieerd in het Bkl. De verwachting is dat het begrip 'technisch verband' in jurisprudentie zal uitkristalliseren.

¹⁸ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 44.

¹⁹ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 44.

²⁰ Nota van toelichting Bkl, pagina 712.

Wat is de grens van de activiteit?

In de afdelingen 3.4 tot en met 3.9 van het Bal zijn sectoren aangewezen waarvan degene die de activiteiten binnen die sectoren uitvoert de begrenzing van de locatie moet doorgeven. Dit geldt voor de volgende sectoren:

- Afvalbeheer
- Agrarische sector (exclusief landbouwgronden)
- Dienstverlening, onderwijs en zorg
- Nutssector en industrie
- Sport en recreatie
- Transport, logistiek en ondersteuning daarvan

Voor alle overige activiteiten volgt uit het Bal geen verplichting voor het doorgeven van de begrenzing van de activiteiten en staat in het Bkl of de bruidsschat geen definitie van de begrenzing van een activiteit.

Voor alle overige activiteiten volgt uit het Bal geen verplichting voor het doorgeven van de begrenzing van de activiteiten en staat in het Bkl of de bruidsschat geen definitie van de begrenzing van een activiteit.

Onder het oude recht kenden we het begrip inrichting. Een inrichting is geografisch begrenst. Het is duidelijk welke activiteiten binnen en buiten een inrichting plaatsvinden. Onder het huidige recht is het niet zo duidelijk. Het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) geeft over de begrenzing van een activiteit de volgende uitleg:

'Met de Omgevingswet is het begrip 'inrichting' vervallen. Het aangrijpingspunt voor regels is 'de activiteit' geworden. Een activiteit heeft geen begrenzing maar wel een locatie waarop de activiteit wordt uitgevoerd. Het feit dat het begrip 'inrichting' en daarmee ook het begrip 'grens van de inrichting' vervalt, doet er niet aan af dat een bedrijf een zekere begrenzing heeft. Denk daarbij aan de kadastrale perceelgrens, of de locatie van het hekwerk rond het terrein. In veel gevallen zal daar ook de grens kunnen worden gelegd tussen directe en indirecte geluidhinder. Activiteiten binnen de bedrijfsgrens behoren in ieder geval tot de clustering van activiteiten als bedoeld in 22.57 bruidsschat resp. art. 5.58 Bkl. De clustering is een logische clustering, geen strakke geografische. Dat is niet anders dan

onder het Activiteitenbesluit milieubeheer het geval was.

De kans is groot dat, gegeven het gebrek aan een duidelijke definitie van het begrip 'locatie van een activiteit', in de toekomst discussie gaat ontstaan over de begrenzing van activiteiten. Met name voor voertuigbewegingen in de avond- en nachtperiode kan dit een knelpunt opleveren. De gemeente moet zich hiervan bewust zijn.

Regels in het (nieuwe deel van het) omgevingsplan?

In het verlengde van bovenstaande uitleg van het IPLO is het wellicht verstandig om in het nieuwe deel van het omgevingsplan aan te geven waar de fysieke en/of functionele grens van een bedrijf/activiteit zich bevindt. Wordt deze gevormd door de kadastrale grens of door de omheining van een bedrijfssperceel? Valt laden en lossen door een bedrijf altijd onder de betreffende activiteit? Het verdient wellicht aanbeveling om hierover in het omgevingsplan een begripsbepaling en regels op te nemen.

4.4 Geluidwaarden en activiteiten**Waar gelden de geluidwaarden?**

In overeenstemming met een instructieregel van het Bkl, waarin staat waar de geluidwaarden gelden (art. 5.60 Bkl), staat in de bruidsschat waar de in de bruidsschat gegeven waarden voor het geluid door een activiteit gelden (art. 22.57 bruidsschat). Deze waarden gelden:

- Bij een geluidgevoelig gebouw: op de gevel.
- Bij een nieuw te bouwen (dus geprojecteerd) geluidgevoelig gebouw: op de locatie waar een gevel mag komen.
- Bij een woonschip of woonwagen: op de begrenzing van de locatie voor het plaatsen van een woonschip of woonwagen.
- Bij een geluidgevoelige ruimte: in de geluidgevoelige ruimte.

Als een activiteit wordt verricht op een gezoneerd industrieterrein of op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld, gelden de waarden van het

langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (L_{Ar,LT}), bedoeld in de artikelen 22.63 lid 1 (tabel 22.3.1) en 22.64 lid 1 (tabel 22.3.4) van de bruidsschat ook op een afstand van 50 meter vanaf de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht (art. 22.71 bruidsschat).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – waar gelden de geluidwaarden?

Het Bkl biedt de mogelijkheid om de waarden voor het geluid door een activiteit op een locatie dichterbij de activiteit te laten gelden dan op de gevel, locatie of begrenzing zoals genoemd in artikel 22.57 van de bruidsschat en artikel 5.60 van het Bkl. Op deze manier is het bijvoorbeeld mogelijk om de 'geluidruimte' van een activiteit vast te leggen op referentiepunten op relatief korte afstand tot de activiteiten in plaats van ter plaatse van een relatief verafgelegen woning.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – nevengebruiksfuncties

Geluidgevoelige gebouwen zijn gebouwen met een woonfunctie, onderwijsfunctie, gezondheidszorgfunctie en een bijeenkomstfunctie voor kinderopvang met een bedgebied, **inclusief de nevengebruiksfuncties** van deze functies (art. 3.21 lid 1 Bkl). Dit houdt in dat per definitie het gehele gebouw geluidgevoelig is, tenzij in het omgevingsplan wordt bepaald welke gebieden specifiek geluidgevoelig zijn. Bij woningen zal dus bijvoorbeeld in het omgevingsplan moeten worden vastgelegd welke

gebouwen binnen een woonperceel gebruikt mogen worden voor permanent verblijf en welke niet (hierbij kan gedacht worden een bergruimte, zolderruimte, garage en dergelijke). Waar dit niet is vastgelegd zal het gehele woonperceel geluidgevoelig zijn. Wanneer hier bij het opstellen van een omgevingsplan niet zorgvuldig naar gekeken wordt, kan het zijn dat bedrijven niet meer aan hun bestaande grenswaarden kunnen voldoen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Gezondheidszorgfuncties en kinderdagopvanglocaties

Gezondheidsfuncties en kinderdagopvanglocaties zijn enkel beschermd wanneer zij een bedgebied kennen. De term bedgebied komt uit het Bouwbesluit en betekent simpel gezegd dat er geslapen kan worden bij de functie. Ook hier geldt dat in principe het gehele gebouw geluidgevoelig is tenzij in specifieke delen van het gebouw de bedfunctie wordt uitgesloten.

Bedrijfswoning

In overeenstemming met een instructieregel van het Bkl (art. 5.61 Bkl), staat in de bruidsschat dat de waarden voor geluid niet van toepassing zijn op geluid door een activiteit op of in een geluidgevoelig gebouw dat een functionele binding heeft met die activiteit (art. 22.58 bruidsschat). Denk hierbij aan een (agrarische) bedrijfswoning.

Voormalige bedrijfswoning

In het verlengde van een instructieregel van het Bkl (art. 5.62 Bkl) staat in de bruidsschat dat de waarden voor geluid niet van toepassing zijn op geluid door een agrarische activiteit op of in een geluidgevoelig gebouw dat een functionele binding had met die activiteit (art. 22.59 bruidsschat).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – voormalige bedrijfswoningen

Het Bkl biedt de mogelijkheid om de bepaling dat de geluidregels niet van toepassing zijn op voormalige agrarische bedrijfswoningen (artikel 22.59 bruidsschat) uit te breiden naar voormalige bedrijfswoningen op bedrijventerreinen of in de horecasector (art. 5.62 Bkl). Onder het oude recht was dit niet mogelijk. Het is aan de gemeente om te bekijken of er in de gemeente situaties zijn waarin

zij gebruik wil maken van deze mogelijkheid die het Bkl biedt.

Geluidonderzoek

In de bruidsschat wordt voor een aantal activiteiten bepaald dat een rapport van een geluidonderzoek moet worden ingediend. Dit is een voortzetting van artikel 1.11 Activiteitenbesluit milieubeheer.

In de volgende gevallen moet een geluidonderzoek worden verricht (art. 22.60 bruidsschat):

- a. als tussen 19.00 en 7.00 uur per dag meer dan vier transportbewegingen plaatsvinden met motorvoertuigen waarvan de massa van het ledig voertuig vermeerderd met het laadvermogen meer is dan 3500 kg en binnen een afstand van 50 m van de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht geluidgevoelige gebouwen aanwezig zijn, tenzij het gaat om het bieden van gelegenheid voor het tanken van motorvoertuigen van derden of een activiteit waarvan horeca-activiteiten de kern vormen;
- b. bij het opwekken van elektriciteit met een windturbine met een rotordiameter van meer dan 2 m, bedoeld in artikel 3.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- c. als in de buitenlucht metalen in bulk worden overgeslagen of in de buitenlucht metalen mechanisch worden bewerkt;
- d. bij het reinigen van afvalwater door waterstraal- of oppervlaktebeluchters met een capaciteit van 120.000 of meer vervuilingseenheden;
- e. bij het neutraliseren van airbags of gordelspanners door deze te ontsteken;
- f. bij het vervaardigen van betonmortel of betonwaren;
- g. bij een binnenschietbaan als de afstand van de binnenschietbaan tot het dichtstbijzijnde geluidgevoelige gebouw kleiner is dan 50 m;
- h. bij een buitenschietbaan als bedoeld in artikel 22.79; en
- i. als het op basis van de aard van de activiteit aannemelijk is dat: 1°. in enig vertrek op de locatie waar op de activiteit wordt verricht, het equivalente geluidniveau

(L_{Aeq}) veroorzaakt door de ten gehore gebrachte muziek in de representatieve bedrijfssituatie, meer bedraagt dan: i. 70 dB(A), als dit vertrek in- of aanpandig is gelegen met geluidgevoelige gebouwen; of ii. 80 dB(A), in andere gevallen; of 2°. in de buitenlucht of op een open terrein muziek ten gehore zal worden gebracht.

Geluidonderzoek en maatwerk

Via maatwerk kan de gemeente ook voor andere activiteiten dan de hierboven genoemde activiteiten een geluidonderzoek eisen. Hiervoor moet het bevoegd gezag aannemelijk maken dat het geluidniveau of het maximale geluidniveau meer bedraagt dan de waarden die gelden voor de activiteit op grond van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning (art. 22.45 bruidsschat). Het gaat dan om gevallen waarin, gelet op de te verwachten bronvermogens en afstanden tot gevoelige gebouwen, het aannemelijk is dat de normen zullen worden overschreden. De maatwerkmogelijkheid kan ook gebruikt worden om, indien nodig, van de plicht tot het verstrekken van een geluidonderzoek af te zien.

Het kan voor zonebeheer noodzakelijk zijn om de geluidproductie van activiteiten gelegen op een gezonde industriebedrijven terrein te weten (zie ook hieronder bij Aandachtspunt bedrijventerreinen en maatwerk). Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als een activiteit aan de rand van het industrieterrein is gelegen of als een activiteit met de waarden, genoemd in het omgevingsplan, een onevenredig groot beslag zou leggen op de beschikbare geluidruimte, zonder dat die activiteit de bij deze waarden behorende geluidruimte daadwerkelijk nodig heeft.

Met een maatwerkvoorschrift kan dan een rapport van een geluidonderzoek verlangd worden zodat de gemeente geïnformeerd wordt over de geluidproductie van de activiteiten.²¹ Vervolgens kan de gemeente dan via maatwerk andere geluidnormen opleggen. Het rapport van het geluidonderzoek moet ten minste vier weken voor het begin (of de wijziging) van de activiteit aan het bevoegd gezag worden verstrekt (art. 22.61 bruidsschat).

²¹ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 46.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – geluidonderzoek

In het Bkl ontbreekt de verplichting tot het opnemen in het omgevingsplan van de verplichting tot het uitvoeren van een geluidonderzoek. In de bruidsschat staan wel situaties opgenomen waarin het verplicht is om een geluidonderzoek uit te voeren (artikel 22.60 bruidsschat, zie hierboven). De gemeente kan in het nieuwe deel van het omgevingsplan regelen wanneer zij een akoestisch onderzoek verplicht stelt. De gemeente kan hier aansluiten bij de bruidsschat, deze situaties anders omschrijven, uitbreiden of inkrimpen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – meldplicht

In de bruidsschat staan alleen informatieplichten opgenomen, geen meldplichten. In het Bal staan wel meldplichten. Bij een meldplicht is het bedrijf verplicht om vier weken voor aanvang van de activiteit de gevraagde informatie (inclusief een akoestisch rapport) te overleggen. Doet het bedrijf dit niet, dan mag niet met de activiteit worden gestart. Hierop kan indien nodig worden gehandhaafd door het bedrijf stil te leggen. Bij een informatieplicht ziet de verplichting alleen op het verstrekken van de informatie (inclusief het akoestisch rapport). Er geldt dan geen verbod om met de activiteit te beginnen zolang de informatie niet is verstrekt. Bij een informatieplicht kan alleen worden gehandhaafd op het overleggen van de gevraagde informatie. De gemeente kan overwegen om in het nieuwe deel van het omgevingsplan voor bepaalde situaties de informatieplicht te wijzigen in een meldplicht. De noodzaak voor een dergelijke wijziging moet wel worden gemotiveerd.²²

Geluidnormen voor activiteiten

Voor het geluid door activiteiten op of in een geluidgevoelig gebouw gelden waarden voor het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau en het maximaal geluidniveau. De geluidnormen voor activiteiten staan in § 22.3.4.2, tabellen 22.3.1 t/m 22.3.8 bruidsschat (zie hieronder).

Conform het Bkl (par. 5.1.4.2.2 en par. 5.1.4.2.3 Bkl) is in de bruidsschat een onderscheid gemaakt tussen 'activiteiten' en 'specifieke activiteiten'. Onder 'activiteiten' wordt verstaan: alle milieubelastende activiteiten, behalve de specifieke activiteiten. De

specifieke activiteiten zijn: windturbines, windparken, civiele en militaire buitenschietsbanen en militaire springterreinen (par. 5.1.4.2.3 Bkl en par. 22.3.4.2 bruidsschat).

De geluidregels voor activiteiten zijn niet van toepassing op geluid dat niet representatief is voor een activiteit (art. 22.62 lid 2 bruidsschat). Geluid dat niet representatief is voor een activiteit hangt samen met uitzonderlijke bedrijfssituaties. Het is aan het oordeel van het bevoegd gezag wat een uitzonderlijke bedrijfssituatie is. Als richtlijn kan gehanteerd worden dat geluid door gebeurtenissen die niet vaker dan 12x per jaar voorkomen gedurende maximaal een dag-, avond- of nachtperiode, niet representatief zijn voor de activiteit. Hiermee wordt – grofweg – de situatie uit het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Handleiding meten en rekenen industrielawaai voortgezet dat incidentele bedrijfssituaties niet worden meegenomen bij het bepalen van het geluid. De uitzonderlijke bedrijfssituatie omvat ook de activiteiten die in de Handleiding industrielawaai en vergunningverlening als 'Regelmatige afwijkingen van de representatieve bedrijfssituatie' worden aangeduid. Voor het geluid dat niet representatief is voor een activiteit moet het bevoegd gezag als dat nodig is, wel regels stellen. Bijvoorbeeld waarden, tijdstippen of werkwijzen voor de gebeurtenissen die het niet-representatieve geluid veroorzaken. Het Bkl bepaalt namelijk dat het omgevingsplan erin moet voorzien dat geluid (ook niet-representatief geluid) door een activiteit op geluidgevoelige gebouwen aanvaardbaar is (art. 5.59 Bkl).²³

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – beleid en regels in verband met niet-representatief geluid

Het Bkl heeft een instructieregel die bepaalt dat het omgevingsplan erin moet voorzien dat geluid, ook niet-representatief geluid, door een activiteit op geluidgevoelige gebouwen aanvaardbaar is (art. 5.59 Bkl). De gemeente moet dus bepalen wanneer niet-representatief geluid, door een activiteit op een geluidgevoelige gebouw, aanvaardbaar is en wanneer niet. Wij adviseren dat de gemeente hiervoor (gebiedsgericht) beleid maakt en regels opneemt in het (nieuwe deel van het) omgevingsplan.

²² Aldus helpdesk IPLO

²³ Zie Nota van toelichting Bkl, Stb-2018-292, pagina 714.

Verder kan de gemeente in het nieuwe deel van het omgevingsplan eenvoudige regels voor niet-representatief geluid opnemen. Zoals bijvoorbeeld de verplichting om bij het produceren van geluid door activiteiten in bedrijfsloodsen ramen en deuren gesloten te houden. Maar let op: er staan dan op drie plaatsen regels: in de APV, in de bruidsschat (tijdelijk deel omgevingsplan) en in het nieuwe deel omgevingsplan. Dit kan verwarrend zijn. Daarom is het belangrijk om tegelijk met de vaststelling van de nieuwe regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan, de regels uit de APV en de bruidsschat (over het betreffende onderwerp) te schrappen.

4.5 Uitgezonderde geluidbronnen

In de bruidsschat (art. 22.70 bruidsschat) staat een uitgebreide lijst met geluidbronnen die niet meetellen bij het bepalen van geluidniveaus. Deze lijst bevat veel meer geluidbronnen dan het Bkl in een instructieregel voorschrijft. Op grond van het Bkl (art. 5.55 en 5.73 Bkl) moet het omgevingsplan bepalen dat de volgende geluidbronnen niet meetellen:

- het geluid als gevolg van het gebruik van woningen;
- het geluid door de inzet van motorvoertuigen en helikopters voor spoedeisende medische hulpverlening, ongevallenbestrijding, brandbestrijding, gladheidsbestrijding en het vrijmaken van de weg na een ongeval (hulpdiensten);
- onversterkt menselijk stemgeluid, tenzij het muziekgeluid is of daarmee vermengd.

In de bruidsschat staat de inzet door hulpdiensten op dezelfde manier beschreven als in het Bkl. In de bruidsschat zijn daarnaast nog negen geluidbronnen opgenomen die overeenkomen met de uitgesloten geluidbronnen in het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – uitgezonderd geluid als gevolg van ‘wonen’

De gemeente mag niet over elke geluidbron regels opstellen in het omgevingsplan. Het geluid afkomstig vanuit het gebruik van woningen is uitgezonderd (artikel 5.55 Bkl). Dit is bijvoorbeeld het gebruik van een radio, blaffende honden, krijsende kaketoet, waterzuivering van een vijver, etc. Dat hier-

aan geen geluidnormen verbonden mogen worden, betekent niet automatisch dat hier geen algemene zorgplicht voor kan gelden, zoals nu opgenomen in de APV.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – uitgezonderde geluidbronnen

Op grond van een instructieregel van het Bkl (art. 5.73 Bkl) moet de gemeente in het nieuwe deel van het omgevingsplan in ieder geval de volgende bronnen uitzonderen van toetsing op geluidgevoelige gebouwen:

- het geluid door de inzet van motorvoertuigen en helikopters voor spoedeisende medische hulpverlening, ongevallenbestrijding, brandbestrijding, gladheidsbestrijding en het vrijmaken van de weg na een ongeval (hulpdiensten);
- onversterkt menselijk stemgeluid, tenzij het muziekgeluid is of daarmee vermengd.

In de bruidsschat staan van toetsing uitgezonderde geluidbronnen. Het is aan de gemeente om te bepalen of alle uitgezonderde geluidbronnen die in de bruidsschat staan, in het nieuwe deel omgevingsplan gehandhaafd blijven. De gemeente kan de uitgezonderde geluidbronnen uit de bruidsschat overnemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Het Bkl geeft allerlei mogelijkheden om geluidregels in het omgevingsplan aan te passen aan de lokale omstandigheden (art. 5.66 t/m 5.71 Bkl). De enige harde instructie van het Bkl is dat geluid door hulpdiensten en onversterkt menselijk stemgeluid (tenzij vermengd met muziek) uitgezonderd moeten zijn. Hieronder staan de uitgezonderde geluidbronnen van de bruidsschat (behalve de hulpdiensten) opgesomd, met daaronder ons commentaar/advies voor het nieuwe deel omgevingsplan.

Het stemgeluid van personen op een onverwarmd en onoverdekt terras, tenzij dit terrein kan worden aangemerkt als een binnenterrein

Onder de Omgevingswet zijn de regels voor terrassen veranderd. Onder het Activiteitenbesluit milieubeheer werd alleen het stemgeluid van personen op een onverwarmd en onoverdekt terrein uitgesloten van toetsing aan de geluidnormen. Stemgeluid afkomstig van een terras dat verwarmd

en/of overdekt is of dat gezien kan worden als een binnenterrein moest getoetst worden aan de geluidnormen van het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Onder de Omgevingswet is al het menselijk stemgeluid, ook als dat afkomstig is van een verwarmd en/of overdekt terras of een binnenterrein, uitgesloten van toetsing aan geluidnormen. De gemeente kan de eventuele overlast voor de omgeving afkomstig van terrassen wel reguleren in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Dit kan door kritisch te zijn op welke locaties terrassen worden toegestaan en door grenzen te stellen aan het aantal mensen op het terras en/of de openingstijden van het terras te beperken. Hiervoor kunnen in het nieuwe deel van het omgevingsplan regels worden opgenomen. Deze regels zullen vooral voor binnenterreinen nodig zijn om teveel overlast voor omwonenden te voorkomen.

Het stemgeluid van bezoekers op het open terrein bij sport- of recreatie-activiteiten

Op grond van het Bkl moet in het nieuwe deel van het omgevingsplan het onversterkt menselijk stemgeluid als geluidbron worden uitgesloten. In het nieuwe deel omgevingsplan zal dus moeten staan dat al het menselijk stemgeluid als geluidbron is uitgesloten. Onder 'menselijk stemgeluid als geluidbron' valt ook: het komen en gaan van bezoekers van horeca-, sport- of recreatieactiviteiten, schoolpleinen en speelplaatsen. De gemeente kan de eventuele overlast voor de omgeving alleen beperken door het reguleren van openings- en sporttijden.

Het stemgeluid van kinderen op een onverwarmd of onoverdekt terrein dat onderdeel is van een instelling voor kinderopvang

Zie hierboven. De gemeente kan de eventuele overlast voor de omgeving alleen beperken door het reguleren van openings-, sport- en speeltijden.

Het geluid voor het oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging

Het kan hier gaan om versterkt menselijk stemgeluid, maar ook bijvoorbeeld om het luiden van klokken. Dit is verstandig om te reguleren in het omgevingsplan.

Het geluid van het traditioneel ten gehore brengen van muziek tijdens het hijsen en strijken van de nationale vlag op militaire terreinen en het oefenen door militaire muziekkorpsen

Dit lijkt niet erg van belang omdat het niet veel voorkomt.

Onversterkte muziek

De meeste gemeenten hebben hier in de APV iets voor geregeld. Wanneer de regels van de APV die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving worden overgeheveld naar het omgevingsplan, moet de gemeente beslissen of onversterkte muziek wel of niet moet worden uitgezonderd als geluidbron. Zolang de APV en de bruidsschat naast elkaar gelden, heeft de APV voorrang boven de bruidsschat.

Traditioneel schieten

Indien traditioneel schieten in de gemeente mogelijk is, kan de gemeente deze geluidbron reguleren in het nieuwe deel omgevingsplan.

De gemeenten waar dit speelt, zullen nu veelal beleid op dit gebied hebben. De voorwaarden uit dit beleid kunnen worden opgenomen in het omgevingsplan. Wanneer een gemeente op dit gebied nog geen beleid heeft dan is met het vaststellen van het omgevingsplan mogelijk om dat alsnog op te nemen.

Sportactiviteiten in de buitenlucht

Zie hierboven. De gemeente kan de eventuele overlast voor de omgeving van het stemgeluid als geluidbron alleen beperken door het reguleren van openings- en sporttijden.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – geen standaardwaarde opnemen

De gemeente mag afwegen om voor een activiteit géén standaardwaarde op te nemen en dus niet te toetsen aan geluid (art. 5.70 Bkl). Dit geldt voor activiteiten waar het toetsen van geluid niet doelmatig is of activiteiten waarvan de effecten doorgaans heel klein zijn. Denk bijvoorbeeld aan een kantoor dat doorgaans geen geluid veroorzaakt. Ook bij aan-huis-gebonden-beroepen of het houden van dieren in een woning wordt in de praktijk nooit om een geluidrapport gevraagd. Hier biedt een algemene zorgplicht rondom geluid wel

een handvat om reactief te kunnen zijn bij excessen. De gemeente moet wel motiveren waarom deze hobbymatige, kleine mba's een lage impact hebben voor het onderdeel geluid.

4.6 Geluidwaarden op geluidgevoelige gebouwen, piekgeluiden en bedrijventerreinen

In de bruidsschat staan de tabellen met de geluidwaarden voor geluid op geluidgevoelige gebouwen (langtijdgemiddelde beoordelingsniveau en het maximaal geluidniveau) (art. 22.63 bruidsschat). De situaties die zijn onderscheiden zijn:

- waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw (tabel 22.3.1);
- waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw gelegen op een Activiteitenbesluit-bedrijventerrein (tabel 22.3.2);
- waarde voor geluid in een geluidgevoelige ruimte binnen een in- of aanpandig geluidgevoelig gebouw (tabel 22.3.3).
- grenswaarden bij tankstations (tabel 22.3.4)
- grenswaarden bij agrarische activiteiten, niet zijnde glastuinbouw (tabel 22.3.5)
- grenswaarden bij glastuinbouwbedrijven (tabel 22.3.7)

De waarden komen overeen met de geluidnormen van het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm). In de instructieregels van het Bkl zijn geen normen opgenomen voor het L_{Amax} in de dagperiode. L_{Amax} staat voor piekgeluiden.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – piekgeluiden in de dagperiode

In de instructieregels van het Bkl zijn geen normen opgenomen voor piekgeluiden (L_{Amax}) in de dagperiode.

Onder de Ow en het Bkl bestaat geen verplichting of instructie voor de gemeente om afzonderlijke geluidwaarden in het omgevingsplan op te nemen voor piekniveaus in de dagperiode (bijvoorbeeld door laden en lossen).

Bij het opnemen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan heeft een gemeente de keuze om:

- de bepaling uit de bruidsschat dat op laden en lossen in de dagperiode (tussen 7.00 en 19.00 uur) de maximale geluidniveaus niet van toepassing zijn (art. 22.63 lid 4 bruidsschat) te behouden, of;
- voor laden en lossen in de dagperiode (tussen 7.00 en 19.00 uur) en voor eventuele andere piekgeluiden, maximale geluidwaarden op te nemen;
- een andere regeling op te nemen.

De gemeente kan in het nieuwe deel van het omgevingsplan strengere geluidnormen opnemen dan de waarden van het Bkl.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – piekgeluiden in de avond- en nachtperiode

De geluidwaarden in de bruidsschat voor piekgeluiden in de avond- en nachtperiodes zijn gelijk aan de geluidwaarde in het voormalige Abm. In de instructieregels van het Bkl (art. 5.65 en 5.66) staan standaardwaarden en grenswaarden. De standaardwaarden gelden voor geluid op de gevel van een geluidgevoelig gebouw. De grenswaarden gelden voor geluid in geluidgevoelige ruimten in een geluidgevoelig gebouw. Het Bkl maakt zowel bij de standaardwaarden als de grenswaarden onderscheid tussen:

- maximale geluidniveaus als gevolg van aandrijfgeluid van transportmiddelen; en
- maximale geluidniveaus veroorzaakt door andere piekgeluiden.

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{A,LT}$ als gevolg van activiteiten	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} als gevolg van activiteiten	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)

Tabel 22.3.1 Waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw

Het valt op dat de standaard- en grenswaarden in het Bkl voor piekgeluiden (L_{Amax}) in de avond- en nachtperiode verschillen van de geluidnormen in de bruidsschat en het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm). De instructieregels van het Bkl leiden ertoe dat in het nieuwe deel omgevingsplan andere geluidwaarden opgenomen kunnen worden dan nu in de bruidsschat en het Abm staan.

Wat zijn de veranderingen voor piekgeluiden?

- Voor de pieken als gevolg van aandrijfgeluid van transportmiddelen zijn de standaardwaarden (geluid op de gevel) in de avond- en nachtperiode met respectievelijk 5 en 10 dB(A) verhoogd ten opzichte van het Abm.
- Voor andere piekgeluiden zijn de standaardwaarden (geluid op de gevel) in de nachtperiode met 5 dB verhoogd ten opzichte van het Abm.
- Voor de pieken als gevolg van aandrijfgeluid van transportmiddelen zijn de grenswaarden (in geluidgevoelige ruimten) in de avond- en nachtperiode met respectievelijk 5 en 10 dB(A) verhoogd ten opzichte van het Abm.
- Voor andere piekgeluiden zijn de grenswaarden (in geluidgevoelige ruimten) in de avondperiode juist met 5 dB(A) verlaagd ten opzichte van het Abm.

Van de in het Bkl gestelde standaardwaarden kan in het nieuwe deel van het omgevingsplan worden afgeweken. Van de in het Bkl gestelde grenswaarden kan in het nieuwe deel van het omgevingsplan in principe niet naar boven worden afgeweken. De gemeente kan in het nieuwe deel van het omgevingsplan wel lagere (strengere) geluidwaarden opnemen dan de geluidwaarden van het Bkl.

Wat zijn de gevolgen in de praktijk van de veranderingen voor piekgeluiden?

De wijziging in het Bkl kan slaapverstoring tot gevolg hebben. Immers de grenswaarde voor het piekgeluid door een passerende vrachtwagen gaat in de nachtperiode aanzienlijk omhoog. De gemeente moet zich hiervan bewust zijn. De effecten hiervan kunnen worden beperkt door eventueel strengere eisen te stellen aan de maximale geluidniveaus die op het geluidgevoelige gebouw optreden.

Anderzijds zijn de grenswaarden voor het piekgeluid door overige activiteiten in de avondperiode met 5 dB(A) verlaagd. Er zijn activiteiten denkbaar (bijvoorbeeld een sportschool waar wel eens een halter valt en die in de bestaande situatie in de avondperiode precies aan de grenswaarde voldoet) waar de verlaging van de grenswaarde een knelpunt kan zijn

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{A,LT}$ als gevolg van activiteiten	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)
Maximaal geluidniveau $L_{A,max}$ als gevolg van activiteiten	75 dB(A)	70 dB(A)	65 dB(A)

Tabel 22.3.2 Waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw gelegen op een Activiteitenbesluit-bedrijventerrein

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – laden en lossen bij detailhandel

In het nieuwe deel van het omgevingsplan kan het geluid vanwege het laden en lossen bij bijvoorbeeld detailhandel worden gereguleerd. Bijvoorbeeld door laden en lossen in een winkelgebied alleen binnen bepaalde tijdstippen toe te staan.

Laden en lossen, ook het laden en lossen in de onmiddellijke nabijheid van de activiteit, zoals op de openbare weg, hoort onder de Omgevingswet bij de activiteit. Zie hierboven onder het kopje 'Toepassingsbereik geluidregels bruidsschat' (art. 22.41 en 22.56 bruidsschat).

Het Bkl geeft geen afzonderlijke waarden voor piekniveaus in de dagperiode en dus ook niet voor de piekniveaus van het laden en lossen.

Activiteitenbesluit-bedrijventerrein

'Activiteitenbesluit-bedrijventerrein' is in de bruidsschat de benaming voor bepaalde bedrijventerreinen. Een Activiteitenbesluit-bedrijventerrein is een cluster aaneengesloten percelen met overwegend bedrijfsbestemmingen, binnen een in het omgevingsplan als bedrijventerrein aangewezen gebied, daaronder niet begrepen een geluidgezoneerd industrieterrein of een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld.

Het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer kent de regeling dat voor geluidgevoelige gebouwen op Activiteitenbesluit-bedrijventerreinen de maximale geluidwaarden 5 dB(A) hoger liggen (art. 2.17 lid 3 Abm). Om te voorkomen dat activiteiten na inwerkingtreding van de Omgevingswet opeens niet meer aan de geluidwaarden voldoen, is deze regeling overgenomen in de bruidsschat (in art. 22.63 lid 2 bruidsschat).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – geluidwaarde op woning op bedrijventerrein

Het automatisme van een 5 dB(A) hogere waarde op de gevel van woningen op een bedrijventerrein is verdwenen in het Bkl. Een gemeente kan er wel voor kiezen. Het Bkl biedt voor bedrijventerreinen de mogelijkheid, in overeenstemming met de bruidsschat, om in het nieuwe deel omgevingsplan een 5 dB(A) hogere waarde te stellen (art. 5.65 lid 2 Bkl). Het gebied moet hiervoor wel worden aangewezen als bedrijventerrein.

Als de gemeente er niet voor kiest om voor een bedrijventerrein een 5 dB(A) hogere waarde te stellen, dan heeft dat als gevolg dat voor woningen op een bedrijventerrein een 5 dB(A) strengere geluidnorm gaat gelden dan onder het Activiteitenbesluit milieubeheer het geval was en nu onder de bruidsschat het geval is. Naar alle waarschijnlijkheid zullen verschillende bedrijven gelegen op een bedrijventerrein nabij een naburige bedrijfswoning hierdoor beperkt worden in hun geluidruimte. Wanneer wordt overwogen om de 5 dB(A) hogere geluidnorm bij woningen op een bedrijventerrein niet toe te passen dan adviseren wij om eerst te onderzoeken of bestaande bedrijven hiermee niet gehinderd worden in hun bedrijfsvoering.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – bedrijventerreinen en maatwerk

Voor bedrijventerreinen kan het zinvol zijn om per bedrijf te kijken naar de benodigde en beschikbare geluidruimte en te overwegen om maatwerk op te leggen. Doel hiervan is om de beschikbare geluidruimte efficiënt te benutten. Hierbij kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van de handreiking 'Activiteiten en milieuzonering' (VNG, 2024). Deze nieuwe VNG-handreiking gaat niet meer uit van een Staat van bedrijfsactiviteiten, waarbij bedrijven op basis van hun SBI-code en milieucategorie op

bepaalde locaties worden toegelaten, maar gaat uit van zones met een milieugebruiksruimte per activiteit, zónder een Staat van bedrijfsactiviteiten. Bedrijven op een bedrijventerrein krijgen in het omgevingsplan simpelweg de ruimte om op een bepaalde afstand (bijvoorbeeld 50 meter) van hun bedrijfslocatie een bepaalde hoeveelheid geluid (bijvoorbeeld 50 dB(A) etmaalwaarde) of geur te veroorzaken. Het maakt daarbij niet uit om welk type bedrijf het gaat en in welke milieucategorie het bedrijf valt. De methode wordt 'milieuzonering nieuw stijl'²⁴ genoemd.

4.7 Tankstations

Er zijn in de bruidsschat (net als in het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer) afwijkende etmaalperioden en geluidwaarden opgenomen voor tankstations, agrarische activiteiten en glastuinbouw.

Hieronder bespreken we deze activiteiten, te beginnen met de tankstations (art. 22.64 en tabel 22.3.4 bruidsschat).

In de regels van de bruidsschat voor geluid door tankstations (art. 22.64 en tabel 22.3.4 bruidsschat) zijn de waarden uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) overgenomen (art. 2.17 lid 4 Abm). Het Bkl gaat in de instructieregels niet uit van een apart geluidregime met afwijkende etmaalperioden voor tankstations.

Wel zijn er op grond van de flexibiliteitsbepalingen van de instructieregels mogelijkheden om in het omgevingsplan rekening te houden met de bijzondere kenmerken van het geluid bij een tankstation, zoals de pieken bij dichtslaan van autoportieren. Doel van eventuele regels voor tankstations in (het nieuwe deel van) het omgevingsplan moet zijn dat het geluid door een activiteit op geluidgevoelige gebouwen aanvaardbaar is en er voldaan wordt aan de grenswaarden in het Bkl. In de bruidsschat

wordt het onder het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer geldende geluidregime voor tankstations overgenomen, zodat de geluidssituatie niet verandert zolang de gemeente nog geen nieuw deel omgevingsplan heeft vastgesteld.²⁵

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – tankstations

De geluidwaarden van de bruidsschat zijn gelijk aan die van het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer. In het Bkl staan geen aparte instructieregels voor geluidwaarden met betrekking tot tankstations. Een gemeente is vrij om bij wijziging/aanpassing van de bruidsschat, hiervoor in (het nieuwe deel van het) omgevingsplan aangepaste waarden op te nemen. Het Bkl voorziet echter niet in aangepaste etmaalperioden. Dus ook voor tankstations zullen onder het Bkl drie etmaalperioden met afzonderlijke waarden gaan gelden.

Wij adviseren dan ook om bij het opstellen van een nieuw omgevingsplan allereerst te inventariseren of er tankstations zijn gelegen binnen het plangebied en te beoordelen of deze kunnen voldoen aan de standaardwaarden uit het Bkl, dan wel te overwegen afwijkende waarden vast te stellen.

4.8 Agrarische activiteiten

Er zijn in de bruidsschat (net als in het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer) afwijkende etmaalperioden en geluidwaarden opgenomen voor agrarische activiteiten (niet zijnde een in een glastuinbouwgebied gelegen glastuinbouwbedrijf) met betrekking tot zowel geluidgevoelige gebouwen als ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen (art. 22.65 en tabel 22.3.5 en 22.3.6 bruidsschat).

	07.00 – 21.00 uur	21.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau L_{AeqLT} als gevolg van activiteiten	50 dB(A)	40 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} als gevolg van activiteiten	70 dB(A)	60 dB(A)

Tabel 22.3.4 Waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw door het bieden van gelegenheid voor het tanken van motorvoertuigen van derden

²⁴ Zie handreiking Activiteiten en milieuzonering (VNG, 2024) voor nadere uitwerking.

²⁵ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 48.

	06.00 – 19.00 uur	19.00 – 22.00 uur	22.00 – 06.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ veroorzaakt door de vast opgestelde installaties en toestellen	45 dB(A)	40 dB(A)	35 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} als gevolg van activiteiten	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)

Tabel 22.3.5 Waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw door een agrarische activiteit, niet zijnde een glastuinbouwbedrijf dat is gelegen in een glastuinbouwgebied

	06.00 – 19.00 uur	19.00 – 22.00 uur	22.00 – 06.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ veroorzaakt door de vast opgestelde installaties en toestellen	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} als gevolg van activiteiten	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)

Tabel 22.3.6 Waarde voor geluid in geluidgevoelige ruimten binnen in- of aanpandige geluidgevoelige gebouwen, door een agrarische activiteit, niet zijnde een glastuinbouwbedrijf dat is gelegen in een glastuinbouwgebied

In de regels van de bruidsschat voor geluid door agrarische activiteiten (art. 22.65 en tabellen 22.3.5 en 22.3.6 bruidsschat) zijn de waarden uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer overgenomen (art. 2.17 lid 5 Abm).

Wat is een agrarische activiteit?

Bij agrarische activiteiten gaat het om een activiteit waarvan agrarische activiteiten de kern vormen (art. 22.65 lid 1 bruidsschat). De bruidsschat geeft geen specifieke definitie. Volgens de artikelsgewijze toelichting op de bruidsschat gaat het om activiteiten die betrekking hebben op gewassen of landbouwhuisdieren voor zover deze geteeld of gekweekt respectievelijk gefokt, gemest, gehouden of verhandeld worden. Daaronder wordt ook verstaan agrarisch gemechaniseerd loonwerk zoals het uitvoeren van cultuurtechnische werken, mestdistributie, grondverzet of soortgelijke dienstverlening.

Mobiele en vaste installaties als geluidbronnen

Mobiele geluidbronnen (landbouwvoertuigen) en activiteiten die niet met vast opgestelde installaties of toestellen plaatsvinden worden in de bruidsschat niet meegewogen bij het bepalen van het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau. De waarden in tabel 22.3.5 die zien op het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau zijn alleen van toepassing op vast opgestelde installaties en toestellen. Voor het geluid van mobiele installaties geldt alleen

de specifieke zorgplicht.

De waarden voor maximale geluidniveaus zijn van toepassing op alle bronnen (vast en mobiel).²⁶

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - agrarische activiteit

Belangrijke verschillen tussen de regels van de bruidsschat voor agrarische activiteiten (art. 22.65) en de instructieregels voor geluid van het Bkl zijn:

Geluidwaarden

Bruidsschat: Dit artikel geeft standaard 5 dB(A) lagere geluidwaarden en afwijkende tijdsperioden voor agrarische activiteiten.

Bkl: De instructieregels van het Bkl kennen voor agrarische activiteiten niet standaard 5 dB(A) lagere geluidwaarden en ook geen afwijkende tijdsperioden. Het Bkl biedt wel de mogelijkheid om een agrarisch gebied aan te wijzen waar de toelaatbare waarde 5 dB(A) lager is (art. 5.65 lid 3 Bkl). Deze lagere waarde geldt dan voor alle activiteiten binnen het aangewezen agrarisch gebied.

Tijdsperioden

Bruidsschat: Dit artikel heeft afwijkende tijdsperioden voor agrarische activiteiten. In de bruidsschat begint de 'agrarisch dag' om 06.00 uur.

Bkl: In de instructieregels van het Bkl staat wel dat afwijkende waarden mogen worden opgenomen in het omgevingsplan, maar er staat niet dat afwijkende tijdsperioden mogen worden opgenomen in het

²⁶ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 48-49.

omgevingsplan. Het Bkl houdt voor alle bedrijven dezelfde tijdspannen aan. De dag begint voor alle bedrijven om 7.00 uur.

Mobiele installaties

Bruidsschat: In dit artikel gelden de standaardwaarden voor het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau niet voor mobiele installaties.

Bkl: De standaardwaarden van het Bkl gelden ook voor de mobiele installaties bij een agrarisch bedrijf als die vallen onder de representatieve bedrijfssituatie (art. 5.63 Bkl).

Landerijen

Bruidsschat: Akkers en weilanden zijn voor de toepassing van dit artikel geen onderdeel van de activiteit (zie art. 22.41 lid 2 sub f bruidsschat).

Bkl: De instructieregels van het Bkl gaan over al het geluid van locatiegebonden activiteiten, als dat geluid representatief is voor die activiteit (art. 5.63 Bkl). Onder het Bkl behoren de activiteiten op akkers en weilanden (landerijen) van een agrarisch bedrijf tot de agrarische activiteit.

In de bruidsschat (art. 22.65 en tabellen 22.3.5 en 22.3.6 bruidsschat) is het onder het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer geldende geluidregime voor agrarische activiteiten overgenomen, zodat de geluidssituatie niet verandert zolang de gemeente nog geen nieuw deel omgevingsplan heeft vastgesteld.²⁷

Voor agrarische activiteiten zijn de geluidwaarden van de bruidsschat gelijk aan die van het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer. Het Bkl heeft ten aanzien van agrarische activiteiten een andere insteek. De bruidsschat voldoet niet aan het Bkl. Op grond van het Bkl geldt voor het omgevingsplan het volgende:

- Als een omgevingsplan een activiteit toelaat in een in het omgevingsplan aangewezen agrarisch gebied kan het omgevingsplan voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau L_{Ar,LT} van geluid door die activiteit op geluidgevoelige gebouwen, binnen dat agrarisch gebied, als waarden de standaardwaarden van tabel 5.65.1, eerste rij, verlagen met 5 dB(A) (art. 5.65 lid 3 Bkl). Dit is dus een bewuste keuze die in het nieuwe omgevingsplan moet worden

gemaakt.

- De standaardwaarden van het Bkl gelden ook voor de mobiele installaties bij een agrarisch bedrijf als die vallen onder de representatieve bedrijfssituatie. Mobiele installaties zijn namelijk niet uitgesloten in het toepassingsbereik van art. 5.63 Bkl. Mogelijk kunnen verschillende bedrijven (bijvoorbeeld loonbedrijven) niet meer aan de grenswaarden voldoen wanneer ook de mobiele bronnen moeten worden getoetst aan de grenswaarden. Overigens worden bij vergunningplichtige agrarische bedrijven in de huidige praktijk doorgaans al strengere grenswaarden gesteld dan voorheen onder het Activiteitenbesluit milieubeheer en nu onder de bruidsschat opgenomen, waarbij ook bij de vergunde bedrijven alle geluidbronnen (vast opgesteld of niet) worden meegenomen.
- Akkers en weilanden (landerijen) waar activiteiten worden verricht, behoren tot de agrarische activiteit. Akkers en weilanden zijn namelijk niet uitgesloten in de regels voor het toepassingsbereik van art. 5.63 Bkl.
- Voor zover het werkgebied waar mobiele installaties werkzaamheden uitvoeren, openbaar is (bijvoorbeeld bossen, openbaar wandelgebied etc.), vallen de (onderhouds)activiteiten met mobiele installaties wel buiten het toepassingsbereik van de geluidregels (art. 5.63 Bkl).

In de bruidsschat begint de dagperiode bij een agrarisch bedrijf al om 06.00 uur. In het Bkl begint de dag, ook voor agrarische activiteiten, om 07.00 uur. Activiteiten die in het verleden zijn toegestaan tussen 06.00 en 07.00 uur worden onder het Bkl getoetst aan de grenswaarde voor de nachtperiode. In bepaalde gevallen kan dit mogelijk een knelpunt blijken.

Bij de transitie naar het (nieuwe deel van) het omgevingsplan moet voldaan worden aan het Bkl. Binnen de kaders van het Bkl kunnen voor agrarische activiteiten specifieke regels en geluidwaarden worden opgenomen in het omgevingsplan. Omdat er voor (agrarische) bedrijven met het Bkl veel verandert, adviseren wij om de mogelijkheden en eventuele knelpunten in beeld te brengen voordat begonnen wordt aan regels voor het nieuwe deel van het omgevingsplan.

²⁷ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 48-49

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - mobiele installaties

In navolging van het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer worden in de bruidsschat bij agrarisch bedrijven alleen de vast opgestelde installaties en toestellen getoetst aan de geluidregels. Geluid door mobiele installaties wordt niet getoetst. Bij mobiele installaties gaat het om installaties met vervoersbewegingen (tractoren, vrachtwagens en andere landbouwvoertuigen) en om alle activiteiten op het erf die niet met een vast opgestelde installatie plaatsvinden (inkuilen van kuilgras, periodiek ophalen van vaste mest, oppompen van drijfmest met een pomp van de tankwagen etc.). Mobiele installaties vallen in principe wel onder het toepassingsbereik van de geluidregels van het Bkl (art. 5.63 Bkl). Hier moet dus goed naar gekeken worden bij het opstellen van regels voor (het nieuwe deel van het) omgevingsplan. De bruidsschat is met betrekking tot geluid van mobiele installaties niet in lijn met het Bkl.

Wanneer landbouwmachines op het land bezig zijn, valt het geluid binnen het toepassingsbereik van het Bkl. Hier moet dus gekeken worden of de immissie van deze activiteit op een geluidgevoelig gebouw zoals een woning, aanvaardbaar is (art. 5.59 lid 2 Bkl). Agrarische bedrijfswoningen en voormalige agrarische bedrijfswoningen zijn in het Bkl en ook in de bruidsschat uitgesloten van de geluidregels van het omgevingsplan voor wat betreft het geluid van het eigen agrarische bedrijf (art. 5.61 Bkl, art. 22.58 bruidsschat en art. 5.62 Bkl, 22.59 bruidsschat).

Voor zover het werkgebied waar de machine wordt gebruikt, openbaar is (bijvoorbeeld bossen, openbaar wandelgebied etc.), vallen deze (onderhouds) activiteiten wel buiten het toepassingsbereik van de geluidregels van het Bkl (art. 5.63 lid 2 sub a Bkl). Wanneer de landbouwmachines over de openbare wegen naar de akker toerijden, valt het geluid hiervan dus buiten het toepassingsbereik van het Bkl.

Het Bkl biedt de flexibiliteit om voor een deel van een activiteit geen geluidwaarden te stellen (5.70 Bkl). Dus de gemeente kan er op basis van het Bkl voor kiezen om mobiele installaties uit te zonderen van de geluidregels. De gemeente moet dan wel motiveren waarom er nog sprake is van een aan-

vaardbare geluidssituatie. De gemeente kan beleid opstellen en op basis daarvan regels opnemen in het omgevingsplan. Om te bepalen welke regels vastgesteld kunnen worden, spelen onder andere de volgende aspecten een rol:

- lokaal geluidbeleid;
- het geluid ter plaatse op geluidgevoelige gebouwen;
- de aard, omvang en de waardering van het geluid dat vrijkomt bij de betreffende activiteit;
- de historie van de betreffende activiteit en het klachtenpatroon met betrekking tot geluidhinder;
- de bestaande en verwachte geluidhinder van de betreffende activiteit en;
- de kosten en baten van technische voorzieningen en gedragsregels.²⁸

In (het nieuwe deel van) het omgevingsplan kunnen dus in aanvulling op of in afwijking van de standaard geluidregels, geen regels of specifieke regels opgenomen worden voor mobiele installaties. Wanneer dit niet wordt gedaan, zijn de standaardregels van toepassing. Dit kan er in de praktijk toe leiden dat een agrarisch ondernemer zijn gewas niet kan oogsten omdat de standaard geluidregels worden overtreden.

4.9 Glastuinbouwbedrijven binnen een glastuinbouwgebied en stomen van grond

Er zijn in de bruidsschat (net als in het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer) afwijkende et

	06.00 – 19.00 uur	19.00 – 22.00 uur	22.00 – 06.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ als gevolg van activiteiten	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} als gevolg van activiteiten	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)

Tabel 22.3.7 Waarde voor geluid op een geluidgevoelig gebouw door een glastuinbouwbedrijf binnen een glastuinbouwgebied

	06.00 – 19.00 uur	19.00 – 22.00 uur	22.00 – 06.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ als gevolg van activiteiten	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} als gevolg van activiteiten	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)

Tabel 22.3.8 Waarde voor geluid in geluidgevoelige ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen, door een glastuinbouwbedrijf binnen een glastuinbouwgebied

maalperioden en geluidwaarden opgenomen voor glastuinbouwbedrijven binnen een glastuinbouwgebied met betrekking tot zowel geluidgevoelige gebouwen als ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen (art. 22.66 en tabel 22.3.7 en 22.3.8 bruidsschat).

Glastuinbouw is een activiteit die in de kern bestaat uit het in een kas telen van gewassen. Een glastuinbouwgebied is een cluster van aaneengesloten percelen voor glastuinbedrijven.

In de bruidsschat (art. 22.66 en tabellen 22.3.7 en 22.3.8 bruidsschat) wordt het onder het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer geldende geluidregime voor glastuinbouw overgenomen, zodat de geluidssituatie niet verandert zolang de gemeente nog geen nieuw deel omgevingsplan heeft vastgesteld.²⁹

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – glastuinbouw in een glastuinbouwgebied

De geluidwaarden van de bruidsschat zijn gelijk aan die van het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer. Het Bkl heeft ten aanzien van glastuinbouw een andere insteek. Het Bkl geeft geen aparte instructies voor glastuinbouw. De instructieregels van het Bkl kennen voor geluid door glastuinbouwbedrijven in een glastuinbouwgebied geen afwijkende tijdsperioden.

Op grond van het Bkl geldt voor het omgevingsplan het volgende:

- als een omgevingsplan een activiteit toelaat in een, in het omgevingsplan aangewezen agrarisch gebied, kan het omgevingsplan voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ van geluid door die activiteit op geluidgevoelige gebouwen, binnen dat agrarisch gebied, als waarden de standaardwaarden van tabel 5.65.1, eerste rij, verlagen met 5 dB(A) (art. 5.65 lid 3 Bkl);
- de standaardwaarden van het Bkl gelden ook voor de mobiele installaties bij een bedrijf als die vallen onder de representatieve bedrijfs-situatie. Mobiele installaties zijn namelijk niet uitgesloten in de regels over het toepassings-bereik van art. 5.63 Bkl;
- In de bruidsschat begint de dagperiode bij een glastuinbouwbedrijf in een glastuinbouwgebied al om 06.00 uur. In het Bkl begint de dag, ook voor deze activiteiten, om 07.00 uur. Activiteiten die in nu zijn toegestaan tussen 06.00 en 07.00 uur worden onder het Bkl getoetst aan de grenswaarde voor de nachtperiode. In bepaalde gevallen kan dit mogelijk een knelpunt blijken.

Bij de transitie naar het (nieuwe deel van) het omgevingsplan moet voldaan worden aan het Bkl. Binnen de kaders van het Bkl kunnen voor glastuinbouwactiviteiten specifieke regels en geluidwaar

²⁹ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 49.

den worden opgenomen in het omgevingsplan. Wanneer een nieuw omgevingsplan wordt opgesteld waarbinnen glastuinbouwbedrijven aanwezig zijn dan is het goed om vooraf te inventariseren of deze bedrijven kunnen voldoen aan de standaardwaarden uit het Bkl, of dat, om bestaande rechten niet teniet te doen, maatwerk nodig is.

Stomen van grond

In de bruidsschat staat dat het stomen van grond³⁰ met een installatie van derden buiten beschouwing moet worden gelaten bij de bepaling van het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (art. 22.72 bruidsschat). Het stomen van grond door derden wordt niet beschouwd als een representatieve bedrijfssituatie omdat het door derden wordt uitgevoerd en, afhankelijk van het gewas, maar enkele keren per jaar wordt uitgevoerd. Er moeten wel maatregelen of voorzieningen worden getroffen om de geluidhinder zoveel mogelijk te verminderen (art. 22.72 lid 2 bruidsschat). Wanneer het stomen van grond niet door derden, maar door een eigen installatie plaatsvindt, dan telt het geluid wel mee bij het bepalen van het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau.

De bepaling over het stomen van grond (art. 22.72 bruidsschat) is een voortzetting van een dergelijke bepaling in het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (art. 2.18 lid 6 t/m 8 Abm).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – stomen van grond door derden

Voor de situatie dat grond door derden wordt gestoomd, staat in de bruidsschat dat er maatregelen of voorzieningen getroffen moeten worden om het geluid van het stomen te verminderen. De maatregelen of voorzieningen moeten betrekking hebben op (art. 2.72 lid 2 bruidsschat):

- de periode waarin het stomen van de grond plaatsvindt;
- de locatie waarop de installatie wordt opgesteld;
- het aanbrengen van geluidbeperkende voorzieningen op de locatie waarop de activiteit wordt verricht.

In het (nieuwe deel van) het omgevingsplan kunnen maatwerkvoorschriften worden opgenomen (op basis van art. 22.45 bruidsschat) waarmee de maatregelen of voorzieningen meer specifiek worden ingevuld.³¹

Meet- en rekenbepalingen

De bruidsschat bepaalt dat vanaf inwerkingtreding Ow de berekening van geluidwaarden moet plaatsvinden volgens de bepalingen van de Omgevingsregeling (art. 22.74 bruidsschat en art. 6.6 en 6.7 Omgevingsregeling).

4.10 Windturbines en windparken

In de bruidsschat staan enkele bepalingen over geluid door windturbines en windparken (par. 22.3.4.3, bestaande uit de art. 22.75 t/m 22.78). Deze regels zijn van toepassing op het geluid door het opwekken van elektriciteit met een windturbine met een rotordiameter van meer dan 2 meter, op een geluidgevoelig gebouw. In de bruidsschat zijn de standaardwaarden die het Bkl geeft voor de bovenstaande 'specifieke' activiteiten, overgenomen. Deze standaardwaarden zijn voor windturbines of windparken 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night} op een geluidgevoelig gebouw. Voor deze specifieke activiteiten zijn in de bruidsschat ook informatieplichten opgenomen.

De bepalingen in de bruidsschat zijn een voortzetting van de regeling voor geluid veroorzaakt door windturbines uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (par. 3.2.3. Abm).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – windturbines en windparken

In (het nieuwe deel van) het Omgevingsplan kunnen maatwerkvoorschriften worden opgenomen voor windturbines en windparken. Dit op basis van de maatwerkmogelijkheid van de bruidsschat (art. 22.45 bruidsschat) en uiteraard binnen de instructieregels van het Bkl. Zie hierboven onder het kopje 'Geluid door windturbines'.

Op grond van het Nevele-arrest van het Europees Hof van Justitie heeft de Afdeling bestuursrecht

³⁰ In bedrijven waar het systeem van substraatteelt niet wordt toegepast, maar waar in de grond wordt geteeld, moet op gezette tijden ontsmetting van de grond plaatsvinden. Dit gebeurt door de grond enkele keren per jaar te stomen.

³¹ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat omgevingsplan, pagina 52. Opmerking: De bruidsschat is dus hybride. Enerzijds staan er regels in die de gemeente kan wijzigen, anderzijds staan er artikelen in die de basis zijn voor een bevoegdheid van de gemeente om bepaalde regels (maatwerkvoorschriften) op te stellen.

spraak (ECLI:NL:RVS:2021:1395) in juni 2021 geoordeeld dat voor de onderbouwing van de Nederlandse normen voor windturbines een plan-MER nodig is. Het gevolg van deze tussenuitspraak is dat de windturbinenormen in het Activiteitenbesluit (par. 3.2.3. Abm) en de Activiteitenregeling, en ook de normen in de bruidsschat en Bkl, niet mogen worden gebruikt voor windturbineparken zolang er geen milieueffectrapport is gemaakt. Het Rijk moet voor de nationale windparknormen voor geluid, slagschaduw en veiligheid dus eerst een beoordeling maken van de gevolgen voor het milieu. Wel wees de Afdeling bestuursrechtspraak er in deze tussenuitspraak op dat overheden in de tussentijd hun eigen normen mogen stellen voor concrete windparken. Inmiddels heeft de Raad van State al enkele uitspraken gedaan over door overheden gestelde eigen voorschriften.

Het Rijk stelt dus nieuwe regels op voor windparken. Voor bestaande windturbineparken (3 of meer windturbines) is er tot die tijd een overbruggingsregeling. Voor situaties met 1 of 2 windturbines verandert er niets, de direct werkende regels in het Bal blijven gelden, totdat de nieuwe rijksregels van kracht worden. Wel moeten deze windturbines worden gemeld aan het bevoegd gezag. Voor deze windturbines is ook geen m.e.r.(-beoordeling) nodig.

4.11 Civiele buitenschietschietbanen, militaire buitenschietschietbanen en militaire springterreinen

In de bruidsschat staan enkele bepalingen over geluid door civiele buitenschietschietbanen, militaire buitenschietschietbanen en militaire springterreinen (par. 22.3.4.4, bestaande uit de art. 22.79 t/m 22.82). Deze regels zijn van toepassing op het geluid op een geluidgevoelig gebouw door het exploiteren van een in de buitenlucht of in een gebouw zonder gesloten afdekking of een gebouw met een open zijde gelegen:

- civiele schietbaan waar met vuurwapens wordt geschoten of;
- militaire schietbaan of militair springterrein op een militair terrein.

De regels zijn niet van toepassing op het traditioneel schieten door schutterijen of schuttersgilden.

In de bruidsschat zijn de standaardwaarden die het Bkl geeft voor de bovenstaande 'specifieke' activiteiten, overgenomen. Deze standaardwaarden zijn voor civiele buitenschietschietbanen, militaire buitenschietschietbanen en militaire springterreinen 50 dB_{Bs,dan} op een geluidgevoelig gebouw.

De bepalingen in de bruidsschat zijn een voortzetting van de regeling voor geluid veroorzaakt door buitenschietschietbanen uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (par. 3.8.3. Abm).

De meet- en rekenbepalingen voor geluid op buitenschietschietbanen zijn opgenomen in de Omgevingsregeling (art. 6.9 Omgevingsregeling).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – civiele buitenschietschietbanen, militaire buitenschietschietbanen en militaire springterreinen

In het nieuwe omgevingsplan kunnen conform het Bkl voor civiele buitenschietschietbanen, militaire buitenschietschietbanen en militaire springterreinen, hogere of lagere standaardwaarden worden opgenomen.

4.12 Gebiedsgericht geluidbeleid

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Gebiedsgericht geluidbeleid

De bescherming tegen geluid van bedrijven regelt de gemeente, na inwerkingtreding van de Omgevingswet, in het omgevingsplan. Hierbij gelden de eisen en randvoorwaarden uit de instructieregels van het Bkl. Deze instructieregels staan in deze handreiking uitgebreid beschreven. De instructieregels van het Bkl bieden veel ruimte voor lokale gebiedsgerichte bescherming. De gemeente kan op basis van gebiedsgericht geluidbeleid, de lokale gebiedsbescherming in het omgevingsplan vastleggen.

Bij het opstellen van een nieuw omgevingsplan heeft de gemeente drie mogelijkheden ten aanzien van de (lokale) geluidnormen voor bedrijven.

1. Gebruik maken van de standaardwaarden en grenswaarden uit het Bkl (art. 5.65 lid 1 Bkl). Op deze manier gelden in principe voor alle bedrijven dezelfde normen. Dit vereenvoudigt de handhaving. Er zullen echter veel bedrijven zijn die hiermee veel meer geluidruimte krijgen dan ze nodig hebben, of juist te weinig. Op grond van de flexibiliteitsregels in het Bkl (artikel 5.66

tot en met 5.73) kan de geluidruimte voor bedrijven op maat worden gemaakt.

2. De gemeente kan ervoor kiezen om agrarisch gebieden en bedrijventerreinen aan te wijzen waarvoor respectievelijk 5 dB(A) strengere en 5 dB(A) ruimere waarden gelden (art. 5.65 lid 2 en 3 Bkl).

Op deze manier kan de gemeente meer recht doen aan het geluidklimaat dat over het algemeen in die gebieden heerst. Ook in deze situatie zullen er activiteiten zijn die hiermee veel meer geluidruimte krijgen dan ze nodig hebben, of juist te weinig.

Op grond van de flexibiliteitsregels in het Bkl (artikel 5.66 tot en met 5.73) kan voor bedrijven de geluidruimte verder op maat worden gemaakt.

3. De gemeente kan afwijken van de standaardwaarden van het Bkl (art. 5.66 Bkl) en andere geluidwaarden stellen op basis van de bestaande of gewenste geluidkwaliteit in een bepaald gebied. De gemeente kan in het omgevingsplan gebiedsgericht geluidbeleid opnemen. Dit beleid is dan richtinggevend voor het toelaten van milieubelastende activiteiten in een bepaald gebied. Hierbij moet worden bedacht dat per deelgebied (grens)waarden worden vastgelegd die gebaseerd zijn op het geluidklimaat dat de gemeente op de langere termijn voor het betreffende gebied nastreeft. Bij het vaststellen van de (grens)waarde voor een specifiek gebied zal het heersende geluidniveau in eerste instantie een belangrijke rol spelen. Bezien moet worden welke (al dan niet autonome) ontwikkelingen er aan de orde zijn die op deze geluidkwaliteit van invloed zijn (de voorziene aanleg van een weg, de sluiting van een bedrijf, de invoering van een verkeerscirculatieplan en dergelijke) en welke ontwikkelingen als gevolg van ander (gemeentelijk) beleid (de realisatie van een woonwijk of een bedrijventerrein, de totstandkoming van een recreatiegebied enzovoort) gewenst zijn. Al deze ontwikkelingen kunnen worden geïnventariseerd en leiden tot een lagere of hogere (grens)waarde dan het heersende geluidniveau. De vast te leggen (grens)waarde hoeft dus niet overeen te komen met het heersende geluidniveau. Zo kan een gebied waarvoor de

geluidkwaliteit op langere termijn een verbetering zou moeten ondergaan een lagere waarde opgelegd krijgen dan het heersende geluidniveau. Het omgekeerde is ook mogelijk. Als het gaat om een gebied dat in de toekomst een industriële functie moet krijgen, kan de vast te stellen waarde hoger zijn dan het heersende geluidniveau.

4.13 Activiteiten in de openbare ruimte

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Activiteiten in de openbare ruimte

Bij activiteiten in de openbare buitenruimte gaat het om locatiegebonden activiteiten, zoals markten en parkeren. Hiervoor gelden de instructieregels van paragraaf 5.1.4.2.1 'Algemene bepalingen' en artikel 5.73 uit het Bkl (uitzonderingen geluidbronnen). Dit staat in artikel 5.63 lid 2 van het Bkl.

De instructieregels uit paragraaf 5.1.4.2 'Geluid door activiteiten' van het Bkl gelden niet voor niet aan locatie gebonden activiteiten. Bijvoorbeeld de inzameling van afvalstoffen en voertuigen met omroepinstallaties zijn niet aan een locatie gebonden. Voor deze activiteiten gelden dus geen instructieregels. De gemeente kan voor deze activiteiten wel regels stellen in het omgevingsplan (artikel 4.1 Ow). Zo kan voor de bepaling van de locatie voor een ondergrondse afvalcontainer bijvoorbeeld een afstandscriterium worden gehanteerd.

4.14 Horeca en festiviteiten

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Horeca

Gemeenten willen enerzijds graag een levendig centrum hebben met een aantrekkelijk aanbod van horecagelegenheden inclusief de bijbehorende terrassen en evenementen. Anderzijds heeft de gemeente de plicht om omwonenden te beschermen tegen teveel geluid. De Ow biedt kansen om met dit dilemma goed om te gaan, maar alleen wanneer de balans wordt gevonden tussen alle aspecten die met horeca te maken hebben. Zoals uit verschillende punten in hoofdstuk 2 en 4 blijkt, is er voor de horeca veel veranderd met de komst van de Omgevingswet. Hieronder staat een samenvatting van de punten waarmee bij de op-

stelling van regels in het nieuwe deel omgevingsplan rekening moet worden gehouden.

- In welke situaties is het gewenst om bij de melding van een horeca-activiteit een akoestisch onderzoek te vragen? In de bruidsschat is dit geregeld, in het Bkl niet. In het nieuwe omgevingsplan kan dit worden gespecificeerd.
- Geluidregels die nu in de APV zijn opgenomen (incidentele en collectieve feestdagen(festiviteiten) voor (horeca)bedrijven) kunnen, eventueel aangepast, worden opgenomen in het omgevingsplan.
- In de Bkl staat dat menselijk stemgeluid niet mag worden getoetst (tenzij het vermengd is met muziekgeluid). Hiervan kan niet worden afgeweken. Dit geldt dus ook voor het stemgeluid van bezoekers aan een terras. In het omgevingsplan zal daarom goed gekeken moeten worden waar terrassen gewenst zijn en waar niet en of het gewenst is om het aantal gelijktijdige bezoekers en/of de openingstijden te reguleren.
- Hoe wil de gemeente omgaan met onversterkte muziek, bijvoorbeeld als gevolg van het oefenen van dweilorkesten? In het voormalige

Activiteitenbesluit milieubeheer was onversterkte muziek uitgesloten van toetsing, in het Bkl is dit niet zo. Het is echter de vraag of horeca-gelegenheden kunnen voldoen aan de standaardwaarden indien onversterkte muziek ten gehore wordt gebracht.

- Onder de Ow is het overgangsrecht uit de oude 8.40 AMvB's verdwenen. Zo was de bedrijfswoning van een naastgelegen horeca-gelegenheid uitgezonderd van toetsing. Daarnaast zijn er horecagelegenheden die vanuit het overgangsrecht aanspraak maken op een 5 dB(A) hogere grenswaarde. Hoe wordt hiermee omgegaan in het nieuwe omgevingsplan? Vermoedelijk zijn er niet veel bedrijven die de oude overgangsrechten nodig hebben.
- In het omgevingsplan kunnen voor een horecaconcentratiegebied afwijkende geluidswaarden worden vastgesteld op geluidgevoelige gebouwen (gebiedsgericht beleid). Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de grenswaarden in de geluidgevoelige gebouwen. Hiervan kan namelijk niet worden afgeweken.

Festiviteiten

In de bruidsschat staan voor geluid door festiviteiten aparte regels vermeld (art. 22.73 bruidsschat). Voor zover bij een festiviteit de naleving van de geluidnormen redelijkerwijs niet kan worden gevraagd, zijn de geluidnormen van de bruidsschat niet van toepassing op bepaalde festiviteiten. Dit geldt voor de festiviteiten die plaatsvinden op dagen of dagdelen (art. 22.73 bruidsschat):

- die in een gemeentelijke verordening zijn aangewezen (bijvoorbeeld carnaval en koningsdag);
- die (op verzoek van de exploitant) voor een bepaalde locatie (bijvoorbeeld een café) zijn aangewezen (maximaal 12 dagen of dagdelen per jaar).

De regels en waarden in een verordening, voor het geluid door bovenstaande festiviteiten, hebben voorrang boven de regels en waarden in de bruidsschat.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – festiviteiten

In artikel 5.68 Bkl is aangegeven dat gemeenten in het nieuwe omgevingsplan kunnen bepalen dat de standaardwaarden niet van toepassing zijn op bepaalde dagen in verband met de viering van:

- a. in het omgevingsplan aangewezen festiviteiten of
- b. festiviteiten die plaatsvinden op de locatie waar de activiteit wordt verricht, gedurende ten hoogste twaalf etmalen per jaar.

Artikel 22.73 is dus in lijn met het Bkl. Op deze manier kunnen gemeenten de regels die veelal in de APV staan (de incidentele en collectieve ontheffing voor (horeca)bedrijven) laten voortbestaan in het nieuwe deel omgevingsplan.

4.15 Overgangsrecht

Geluidwaarden in bestaande verordeningen

In het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (art. 2.17 lid 7, juncto 2.17a lid 5 en art. 2.18 lid 5 en 2.19a lid 2) staat een mogelijkheid om bij of krachtens een gemeentelijke verordening hogere of lagere normen te laten gelden (eventueel binnen een bepaald gebied), dan de standaardnormen. Het kan gaan om afwijkende geluidnormen voor

een horecaconcentratiegebied, een concentratiegebied voor detailhandel en ambachtsbedrijven of voor een agrarisch gebied.

Op grond van het Invoeringsbesluit Omgevingswet (art. 8.2.2) blijven die regels zoals opgenomen in een gemeentelijke verordening (meestal de Algemene Plaatselijke Verordening) nog gelden.

De waarden uit de verordening hebben voorrang op de waarden zoals opgenomen in de bruidsschat/het tijdelijk deel van het omgevingsplan (art. 22.67 bruidsschat).

Bij het vaststellen van een nieuw omgevingsplan zullen de geluidregels uit de verordeningen in het nieuwe deel van het omgevingsplan moeten worden opgenomen.

Overgangsrecht bij drijvende woonfunctie

Onder de regels van de bruidsschat (art 22.68) geldt bij een drijvende woonfunctie, onder bepaalde voorwaarden, automatisch 5 dB(A) hogere waarden. Dit is in overeenstemming met het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer. Deze verhoging geldt voor drijvende woonschepen die als zodanig voor 1 juli 2012 in dit bestemmingsplan zijn toegelaten én voor drijvende woonfuncties die voor 1 juli 2012 waren opgenomen in een gemeentelijke verordening en nadien, maar voor 1 januari 2023, alsnog zijn opgenomen in een bestemmingsplan.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – drijvende woonfunctie

Het overgangsrecht uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer en de bruidsschat verdwijnt met het vaststellen van een nieuw omgevingsplan. Het Bkl geeft de gemeente wel de mogelijkheid om te kiezen voor een 5 dB(A) ruimere geluidbelasting dan de standaardwaarden.

Als een omgevingsplan een woonschip toelaat, kan het omgevingsplan voor bepaalde situaties bepalen dat de standaardwaarde van tabel 5.65.1 Bkl (zie hierboven in hoofdstuk 2) wordt verhoogd met 5 dB(A).

De situaties waarvoor het omgevingsplan dit kan bepalen zijn:

- als de locatie voor 1 juli 2012 voor een woonschip was bestemd; of
- als de locatie voor 1 juli 2012 in een gemeentelijke verordening is aangewezen om door een drijvende woonfunctie te worden ingenomen en voor 1 januari 2023 voor een woonschip is bestemd, of als de aanwezigheid van een woonschip voor 1 januari 2023 in een bestemmingsplan is toegelaten (art.5.65, lid 4 Bkl).

Bij het vaststellen van een nieuw omgevingsplan waarbinnen woonschepen zijn gelegen (of locaties aanwezig zijn waar woonschepen zijn toegestaan) is het goed om vooraf te inventariseren of het nodig is van deze mogelijkheid in het Bkl tot verhoging van de standaardwaarde, gebruik te maken.

Overgangsrecht uit het voormalige

Activiteitenbesluit milieubeheer

Het overgangsrecht voor de zogenaamde '8.40-AMvB's' uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer (art. 2.17a) is overgenomen in de bruidsschat (art. 22.69 bruidsschat). In dit overgangsrecht is bepaald dat bij bedrijven die een milieuvergunning hadden voordat de bedrijven van rechtswege meldingsplichtig werden, de grenswaarden maximaal 5 dB(A) hoger mochten zijn dan de standaardwaarden uit het voormalige Abm. Er zijn binnen de gemeenten mogelijk horecabedrijven die hier aanspraak op maken. Daarnaast wijzen we op het overgangsrecht uit het voormalige Abm waarbij bij een aantal typen bedrijven de bedrijfswoning niet beschermd wordt tegen geluid van andere bedrijven van hetzelfde type. De bedrijfswoning van een horecagelegenheid wordt bijvoorbeeld niet beschermd tegen het geluid van een naastgelegen horecagelegenheid. In de praktijk wordt nu maar zeer beperkt gebruik gemaakt van dit overgangsrecht. Het Bkl maakt een einde aan dit overgangsrecht. Naastgelegen bedrijfswoningen worden wel beschermd. Het Bkl biedt wel de mogelijkheid tot het stellen van hogere geluidwaarden – zoals deze gelden op grond van dit oude overgangsrecht – als voldaan wordt aan de grenswaarden van artikel 5.66 Bkl (de binnenwaarden in de betreffende woningen).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – horeca bedrijfswoning

Bij het vaststellen van een nieuw omgevingsplan waarbinnen horeca aanwezig is, is het goed om vooraf te inventariseren of er horecabedrijven aanwezig zijn die nu gebruik maken van het overgangsrecht uit de oude 8.40 AMvB's. Indien dit het geval is, kan worden overwogen om in het omgevingsplan hogere waarden toe te staan voor die bedrijven. Er zal dan wel onderbouwd moeten worden dat de binnenwaarden van woningen in de omgeving worden gerespecteerd.

THEMA:

Geluid door verkeer en industrie

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	52
Hoofdstuk 2 Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving	55
2.1 Systeem, geluidaandachtsgebied, basisgeluidemissie en geluidproductieplafond	55
2.2 Overschrijding geluidwaarden, gecumuleerd en gezamenlijk geluid	60
2.3 Instructieregels voor geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen	63
Hoofdstuk 3 Instructieregels omgevingsverordening	68
3.1 Provincie Zuid-Holland	68
3.2 Provincie Noord-Brabant	69
Hoofdstuk 4 Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	70
4.1 Weinig regels in de bruidsschat	70
4.2 Spoorwegemplacements	71
4.3 Industrieterreinen	72
4.4 Vaststellen en monitoren geluidproductieplafond	75
4.5 Vastleggen en monitoren basisgeluidemissie	75
4.6 Bepalen geluidaandachtsgebieden	76
4.7 Afwijken van geluidwaarden	77
4.8 Overgangsperiode direct na inwerkingtreding Omgevingswet	78
4.9 Niet-geluidgevoelige en geluidluwe gevels	79
4.10 Luchtverkeerslawaai	80
4.11 Aanvaardbaarheid van gecumuleerd geluid	80
4.12 Wijziging van wegen	81
4.13 Sanering geluid	82

1. Inleiding en samenvatting

Veel elementen van de fysieke leefomgeving hebben met geluid te maken. In een drukbevolkt land als Nederland ontstaat hierdoor al snel een spanningsveld tussen een gezonde omgevingskwaliteit en een doelmatig gebruik van de ruimte. Dit geldt voor 'geluid door activiteiten' (zie dit thema), maar zeker ook voor 'geluid door verkeer en industrie'.

Om meer vat te krijgen op de onbeheerste toename van geluid is onder de naam SWUNG (Samen werken aan de uitvoering van nieuw geluidbeleid) een begin gemaakt met de uitwerking van nieuw geluidbeleid. In 2012 is hiervan het eerste deel ingevoerd en maakten we bij rijksinfrastructuur (rijkswegen en spoor) voor het eerst kennis met de systematiek van geluidproductieplafonds. Tegelijkertijd is er gewerkt aan een herziening van de geluidssystematiek voor de overige wegen en gezoneerde industrieterreinen (SWUNG-2) en is er nagedacht over nieuwe regels ten aanzien van de realisatie van geluidgevoelige bestemmingen nabij (spoor)wegen en industrieterreinen.

Met de Omgevingswet (verder: Ow) is alle regeling over de fysieke leefomgeving gebundeld met als belangrijk uitgangspunt om zoveel mogelijk lokaal te regelen, en daarbij gebruik te maken van een overzichtelijk normenstelsel in plaats van het huidige oerwoud aan regels. De bescherming tegen geluid regelt de gemeente in het omgevingsplan. De Wet geluidhinder (verder: Wgh) is komen te vervallen en de gemeente moet zelf afwegen of een bepaald geluidniveau acceptabel is. De gemeente moeten deze normen zelf in het nieuwe deel van het omgevingsplan opnemen. Hierbij gelden de eisen en randvoorwaarden uit zowel de instructieregels van het Besluit kwaliteit leefomgeving (verder: Bkl) als de provinciale omgevingsverordening. Met de bruidsschat heb je bij het onderwerp 'geluid door verkeer en industrie' nauwelijks te maken. De enige regels die je daarin vindt, zijn namelijk expliciet bedoeld voor de periode dat er nog geen nieuwe regels voor geluid door (spoor)wegen in het nieuwe deel van het omgevingsplan zijn opgenomen.

Met het afscheid nemen van de Wgh zijn enkele vertrouwde begrippen verdwenen zoals 'geluidzone', 'dove gevel' en 'hogere waarde procedure'. Bij wegverkeerslawaaai is bovendien zowel de correctie vanwege het stiller worden van verkeer als het onderscheid tussen stedelijk en buitenstedelijk gebied vervallen.

Geluidaandachtsgebied

Zoals hierboven aangegeven zijn geluidzones verdwenen. Dit heeft met name gevolgen voor wegverkeerslawaaai. Er was sprake van vaste zonebreedtes die bepaald werden door de combinatie van het aantal rijstroken en de ligging in stedelijk of buitenstedelijk gebied. Met de komst van de Ow zijn hier geluidaandachtsgebieden voor in de plaats gekomen. Dit zijn gebieden/zones langs een (spoor)weg of rond een industrieterrein waarbinnen het geluid hoger kan zijn dan de standaardwaarde. De breedte van de zone is dus afhankelijk van de geluidemissie van de bron en staat hierdoor in directe verbinding met de volgende twee begrippen: 'geluidproductieplafond' en 'basisgeluidemissie'.

De geluidzones rond industrieterreinen waarop zogenaamde grote lawaaimakers zijn toegestaan (de 50 dB(A)-contour) zijn met de inwerkingtreding van de Ow ook verdwenen en zijn vervangen door een aandachtsgebied. Bij de meeste industrieterreinen valt de omvang van het aandachtsgebied waarschijnlijk ruimer uit dan de 50 dB(A)-contour.

Geluidproductieplafond (verder: gpp)

Net zoals bij rijksinfrastructuur krijgen provinciale wegen, door de provincie aangewezen lokale spoorwegen en (gezoneerde) industrieterreinen nu ook met gpp's te maken. Rondom de betreffende geluidbron wordt op referentiepunten de toegestane geluidproductie voor de bron aangegeven. Het bevoegd gezag bewaakt voor deze bronnen de toename van het geluid ten opzichte van de geluidproductieplafonds. Voor industrieterreinen is dit een taak van de gemeente. Provinciale wegen en door de provincie aangewezen lokale spoorwegen vallen logischerwijs onder het gezag van de provincie.

Basisgeluidemissie (verder: bge)

Voor gemeentelijke wegen met een verkeersintensiteit vanaf 1000 motorvoertuigen per etmaal wordt de bge ingevoerd. De gemeente legt de bge vast in het geluidregister en monitort vijfjaarlijks de ontwikkelingen van het geluid. Ook hier bewaakt de gemeente de toename van het geluid. Bij een toename van de geluidemissie van 1,5 dB of meer overweegt de gemeente of het maatregelen moet nemen. De gemeente krijgt daarvoor een ruime bestuurlijke afwegingsruimte. Als er na het treffen van maatregelen nog steeds sprake is van een overschrijding van de bge dan moet de gemeente ook de binnenwaarde in geluidgevoelige gebouwen toetsen op overschrijdingen en zal er een besluit genomen moeten worden over het treffen van geluidwerende maatregelen. De gemeente is namelijk verplicht geluidwerende maatregelen te treffen aan geluidgevoelige gebouwen wanneer de grenswaarde wordt overschreden.

Gewijzigd normenstelsel bij ruimtelijke ontwikkelingen

Binnen een vastgesteld geluidaanachtsgebied geldt voor geluid door verkeer en industrie nu een standaardwaarde en een grenswaarde. Deze twee nieuwe begrippen zijn respectievelijk vergelijkbaar met de voorkeursgrenswaarde en de maximale ontheffingswaarde. De standaardwaarden gelden als een algemeen geaccepteerd geluidniveau. Hiervan kan de gemeente in het nieuwe deel van het omgevingsplan gemotiveerd afwijken, zowel soepeler als strenger. Daarbij kan bijvoorbeeld onderscheid gemaakt worden op basis van gebiedstypering (zoals een 5 dB hogere standaardwaarde in een centrumgebied en een 5 dB lagere standaardwaarde in het buitengebied). De grenswaarden uit het Bkl zijn wel harde grenzen. Hiervan kan de gemeente alleen bij uitzondering afwijken. Meer weten? Kijk dan in hoofdstuk 4 van deze handreiking.

Geluidluwe gevel

Bij een geluidbelasting boven de standaardwaarde moet het belang van het beschermen van de gezondheid door de aanwezigheid van een geluidluwe gevel worden betrokken. Boven de grenswaarde moet het belang expliciet worden afgewogen tegen andere belangen.

Niet-geluidgevoelige gevel

Dit nieuwe begrip lijkt op de huidige 'dove gevel'. Het grootste verschil is dat in een niet-geluidgevoelige gevel 'te openen delen' mogelijk zijn, zolang deze met een bouwkundige constructie zodanig worden afgeschermd dat de grenswaarde ter plaatse van de te openen delen niet wordt overschreden. Tevens wordt er een zwaardere eis aan de geluidwering van de gevel gesteld.

Geluidwering

De wettelijk minimaal vereiste geluidwering van een gevel werd voorheen bepaald door de luidste geluidbron. Onder de Ow is dit aangescherpt aangezien het gezamenlijk geluid¹ van de verschillende geluidbronnen tezamen op de gevel dan het uitgangspunt is.

Gecumuleerd geluid

De gecumuleerde geluidbelasting is het totaal aan geluid afkomstig van wegen, spoorwegen, industrieterreinen, windturbines, schietbanen en luchtvaart. Het geluid van deze bronnen wordt eerst met nieuwe omrekeningsformules omgezet naar een waarde die overeenkomt met een gelijke hinder voor wegverkeer. Vervolgens wordt het geluid van alle bronnen bij elkaar opgeteld. Dit is inclusief het geluid door wegen met een snelheidsregime van 30 km/uur. Bij het vaststellen van gpp's, het toelaten van nieuwe geluidgevoelige gebouwen en het wijzigen van een weg zonder gpp's moet de aanvaardbaarheid van gecumuleerd geluid worden betrokken. Deze beoordeling is niet genormeerd.

Advies

Het thema 'Geluid door verkeer en industrie' zal veel aandacht, tijd en energie vragen van een gemeente. Voor een groot aantal gemeentelijk wegen zal de bge met bijbehorend aandachtsgebied moeten worden vastgesteld. We adviseren om nu al te beginnen met het verzamelen van actuele gegevens van deze wegen. Het kan hierbij verstandig zijn om verkeersmodellen op basis van nieuwe (langdurige) verkeerstellingen te actualiseren om zo nauwkeurig mogelijk te starten.

¹ Het gezamenlijk geluid op de gevel is de geluidbelasting van de verschillende geluidbronnen tezamen op die gevel. Het geluid van de betrokken geluidbronnen wordt ongewogen bij elkaar opgeteld, zonder correcties voor verschillen in hinderlijkheid.

Gemeentes die nu een eigen 'hogere waarde beleid' hebben, adviseren we om dit geluidbeleid goed na te lopen en eventueel gewijzigd over te nemen in de regels van het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Voor gemeentes met gezoneerde industrieterreinen gaat er nog meer veranderen. Deze terreinen moeten worden omgezet naar de nieuwe gpp systematiek. Deze omzetting is eenvoudiger als het zonebeheer goed op orde is. We adviseren daarom om zo snel mogelijk het zonebewakingsmodel grondig na te lopen en indien aan de orde te actualiseren. In sommige gevallen zal het verstandig zijn om bij het vaststellen van een gpp (en bijbehorend geluidaandachtsgebied) rekening te houden met een toeslag vanwege het mogelijk optreden van tonaal geluid. Wees hier alert op!

Leeswijzer

In deze handreiking worden de belangrijkste zaken onder de aandacht gebracht. De instructieregels van het Bkl en de omgevingsverordeningen van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland worden in respectievelijk hoofdstuk 2 en 3 van deze handreiking uitgebreid beschreven. Ten slotte wordt in hoofdstuk 4 kort ingegaan op de regels van de bruidsschat (dit zijn er maar een paar) en komen hier 16 aandachtspunten op basis van het Bkl aan bod.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- wegen met een snelheidsregime van 30 km/uur
- spoorwegemplacements
- industrieterreinen: overgangsrecht en vrijwillig gpp's vaststellen
- industrieterreinen: omzetten 'Wet geluidhinder geluidzone' naar gpp's
- industrieterreinen: tonaal geluid
- industrieterreinen: vaststellen en monitoren gpp's
- vastleggen en monitoren bge
- bepalen geluidaandachtsgebieden
- afwijken van standaard- en grenswaarden van het Bkl
- ruimtelijke plannen direct na inwerkingtreding Ow
- niet-geluidgevoelige gevel
- geluidluwe gevel
- luchtverkeerslawaaï
- aanvaardbaarheid van gecumuleerd geluid
- wijziging van wegen
- sanering geluid door infrastructuur gemeente, waterschap en provincie

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

2. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

55

2.1 Systeem, geluidaandachtsgebied, basisgeluidemissie en geluidproductieplafond

Waar staat het thema 'Geluid door verkeer en industrie' in het Bkl?

De regels voor geluid door verkeer en industrie staan in het Bkl verspreid over meerdere plaatsen. Er staan regels in hoofdstuk 3 (afdeling 3.5) en er staan instructieregels voor het omgevingsplan in hoofdstuk 5 (paragraaf 5.1.4.2a).

Naast deze twee hoofdstukken, wordt in —andere hoofdstukken ook ingegaan op onderwerpen die een raakvlak hebben met verkeer en industrie. Voorbeelden hiervan zijn hoofdstuk 4 programma's (afdeling 4.3 actieplannen geluid), hoofdstuk 11 monitoring en informatie (afdeling 11.2.5 geluid) en hoofdstuk 12 overgangsrecht (afdeling 12.1 overgangsrecht geluid en afdeling 12.3 overgangsrecht geluid militaire luchtvaartterreinen).

In hoofdstuk 3, afdeling 3.5, met als titel 'Geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen' staat in feite het systeem van het Bkl beschreven. In deze afdeling staan regels voor:

- geluid door gemeentewegen, lokale spoorwegen en waterschapswegen;
- geluid door rijkswegen, provinciale wegen en hoofdspoorwegen;
- geluidproductieplafonds als omgevingswaarde;
- geluidbeperkende en geluidwerende maatregelen.

In hoofdstuk 5, paragraaf 5.1.4.2a, met als titel: 'Geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen' staan instructieregels voor:

- geluid door wegen, hoofdspoorwegen en industrieterreinen met geluidproductieplafonds als omgevingswaarde;
- geluid door wegen en lokale spoorwegen

zonder geluidproductieplafonds als omgevingswaarde;

- geluidgevoelige gebouwen in geluidaan-dachtsgebieden;
- indirecte akoestische effecten van verand-erend verkeer;
- indirecte akoestische effecten van wijziging in de geluidoverdracht.

Hieronder worden zowel (een deel van) de regels als de instructieregels beschreven omdat deze nauw met elkaar samenhangen.

Wat is het systeem van het Bkl voor het thema 'Geluid door verkeer en industrie'?

Het primaire doel van de instructieregels van het Bkl is het beschermen van de gezondheid door het stellen van eisen aan het geluid op en rond geluidgevoelige gebouwen. Geluidnormen gelden dus voor geluidgevoelige gebouwen. Geluidgevoelige gebouwen zijn woningen, scholen, zorginstellingen etc. De functie van een gebouw bepaalt of het gebouw geluidgevoelig is. Het omgevingsplan moet erin voorzien dat het geluid van verkeer en industrie op een geluidgevoelig gebouw aanvaardbaar is. Hierbij moet altijd gekeken worden naar het gecumuleerde geluid op een geluidgevoelig gebouw. Bij geluid door verkeer en industrie wordt het geluid op een geluidgevoelig gebouw niet rechtstreeks bepaald, maar via het systeem van geluidproductieplafonds of basisgeluidemissie.

Geluidproductieplafond (gpp)

Voor geluid door rijkswegen, provinciale wegen, (hoofd)spoorwegen en industrieterreinen geldt een systeem dat gebaseerd is op geluidproductieplafonds. Een geluidproductieplafond is de maximaal toegelaten hoeveelheid geluid op een referentiepunt nabij een geluidbron. Een geluidbron is bijvoorbeeld een (spoor)weg of een industrieterrein. Geluidproductieplafonds worden al sinds 2012 toegepast bij rijkswegen en hoofdspoorwegen. Met de inwerkingtreding van de Ow gaan geluidproductieplafonds ook voor provinciale wegen, industrieterreinen en door de provincie aangewezen lokale spoorwegen gelden.

Voor de industrieterreinen is de gemeente bevoegd gezag. De gemeente bewaakt voor deze bronnen de toename van het geluid ten opzichte van de geluidproductieplafonds.

Basisgeluidemissie (bge)

Voor gemeentewegen, waterschapswegen en de niet door de provincie aangewezen lokale spoorwegen² geldt nu, na inwerkingtreding van de Ow, in principe het systeem van basisgeluidemissie. De basisgeluidemissie is het referentieniveau van het geluid door een lokale weg of spoorweg. Lokale wegen met een verkeersintensiteit van meer dan 1000 motorvoertuigen per etmaal zijn relevant voor de basisgeluidemissie. Voor gemeentewegen is de gemeente bevoegd gezag. De gemeente bewaakt de toename van het geluid ten opzichte van de basisgeluidemissie (bge). De gemeente legt de basisgeluidemissie vast in het geluidregister en monitort vijfjaarlijks de ontwikkelingen van het geluid. Bij een toename van de geluidemissie van 1,5 dB of meer ten opzichte van de basisgeluidemissie overweegt de gemeente of het maatregelen moet nemen.

Standaardwaarden en grenswaarden

Geluidwaarden worden in het Bkl uitgedrukt in standaardwaarden of grenswaarden. Een standaardwaarde is een geaccepteerd vertrekpunt (niveau) waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken. Deze standaardwaarde is te vergelijken met de voorkeursgrenswaarde uit de Wet geluidhinder. Als aan de standaardwaarde is voldaan, is geen nadere afweging of besluitvorming nodig en wordt voldaan aan de aanvaardbaarheidseis. Een grenswaarde is een harde grens, waarvan alleen bij uitzondering en alleen in aangegeven gevallen (zoals bij zwaarwegende belangen) kan worden afgeweken. Deze grenswaarde is te vergelijken met de maximale hogere waarde uit de voormalige Wet geluidhinder.

Op basis van het systeem en de bepalingen in hoofdstuk 3 Bkl worden in hoofdstuk 5 Bkl instructieregels voor het omgevingsplan gegeven. In deze instructieregels staat wat in het omgevingsplan minimaal moet worden opgenomen en wat de geluidwaarden moeten zijn (standaardwaarden en grenswaarden) die het omgevingsplan minimaal

² Voor spoorwegen wordt onderscheid gemaakt tussen hoofdspoorwegen en lokale spoorwegen. Voor hoofdspoorwegen geldt nu al een systeem dat gebaseerd is op geluidproductieplafonds. Voor lokale spoorwegen geldt in principe sinds inwerkingtreding Ow het systeem van basisgeluidemissie. Echter voor door de provincie, bij omgevingsverordening, aangewezen lokale spoorwegen, kan het bevoegd gezag ook kiezen voor het systeem van geluidproductieplafonds.

moet toelaten. Ook staat erin wanneer het omgevingsplan regels mag geven voor afwijking van de geluidwaarden.

Waar gelden de regels voor geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen?

De regels voor geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen gelden alleen voor legale³ geluidgevoelige gebouwen die binnen een geluidaanachtsgebied liggen (art. 3.18 lid 1 en 2 Bkl), uitgezonderd (art. 3.18 lid 3 en 4 Bkl):

- geluidgevoelige gebouwen op een industrieterrein;
- niet-geluidgevoelige gevels;
- geluidgevoelige gebouwen die zijn toegelaten voor een duur van niet meer dan tien jaar.

Geluidaanachtsgebied

Een geluidaanachtsgebied is een locatie langs een weg of spoorweg of rond een industrieterrein waarbinnen het geluid hoger kan zijn dan de standaardwaarde in Lden (art. 3.20 Bkl en zie tabel 3.34). Een geluidaanachtsgebied wordt bepaald volgens de regels van de Omgevingsregeling.

Geluidbronsort	Standaardwaarde
Provinciale wegen Rijkswegen	50 Lden
Gemeentewegen Waterschapswegen	53 Lden
Lokale spoorwegen Hoofdspoorwegen	55 Lden
Industrieterreinen	50 Lden / 40 Night

Tabel 3.34 Standaardwaarde geluid op een geluidgevoelig gebouw per geluidbronsort

Wat is een geluidgevoelig gebouw en ruimte?

Een geluidgevoelig gebouw is een gebouw met een functie als woning, onderwijs, gezondheidszorg (met bedgebied) of kinderopvang (met bedgebied). Een gebouw met een dergelijke functie dat nog niet is gebouwd, maar wel is gepland (geprojecteerd) volgens het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, is voor de toepassing van de regels ook een geluidgevoelig gebouw (art. 3.21 Bkl).⁴

Een geluidgevoelige ruimte is een verblijfsruimte in een geluidgevoelig gebouw (art. 3.22 Bkl). Een woonschip of woonwagen is volgens het Bkl een

³ 'Legale' gebouwen: gebouwen die zijn toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsactiviteit.

⁴ Hier wijkt het Bkl dus af van de oude wetgeving. In het Activiteitenbesluit milieubeheer werden alleen bestaande gevoelige gebouwen beschermd en niet de geprojecteerde gevoelige gebouwen.

geluidgevoelig gebouw (art. 3.21 lid 2), maar een ruimte in een woonschip is geen geluidgevoelige ruimte (art. 3.22 lid 2 Bkl). Deze definitie van een geluidgevoelig gebouw en ruimte geldt voor het hele Bkl.

Waar de geluidwaarden gelden

Geluidwaarden voor geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen gelden (art. 3.23 Bkl):

- op de gevel van een geluidgevoelig gebouw;
- op de locatie waar een gevel mag komen in geval van een nieuw te bouwen geluidgevoelig gebouw;
- bij een woonschip of woonwagen: op de begrenzing van de locatie voor het plaatsen van dat woonschip of die woonwagen;
- bij een geluidgevoelige ruimte: in die ruimte.

Het bepalen van geluid door wegen of spoorwegen

Bij het bepalen van geluid door een weg of spoorweg moet voor de geluideigenschappen van een wegdek of een spoorconstructie uitgegaan worden van de geluideigenschappen zoals die gemiddeld zijn gedurende de technische levensduur van dat wegdek of die spoorconstructie (art. 3.24 Bkl). Het geluid door het rijden en manoeuvreren van spoorvoertuigen (treinen) op een spoorwegemplacement wordt betrokken (opgeteld) bij het geluid door een hoofdspoorweg of een bij omgevingsverordening aangewezen lokale spoorweg (art. 3.24 lid 2 Bkl). Op het bepalen van geluid door wegen of spoorwegen zijn de regels van de Omgevingsregeling van toepassing.

Het bepalen van geluid door industrieterreinen

Bij een geluidgevoelig gebouw dat in het geluiddaandachtsgebied van één of meerdere industrieterreinen ligt, moet het geluid door dat industrieterrein of die industrieterreinen worden betrokken bij het bepalen van het geluid op dat gebouw (art. 3.25 Bkl).

Bij het bepalen van het geluid op een geluidreferentiepunt van een industrieterrein worden betrokken:

- het geluid door alleen dat industrieterrein;
- werken en bouwwerken die onderdeel zijn van de geluidbrongegevens behorende bij het geluidproductieplafond;
- geluid door legale activiteiten (anders dan

wonen), die op het industrieterrein worden verricht.

Op het bepalen van geluid door industrieterreinen zijn de regels van de Omgevingsregeling van toepassing. Bij het bepalen van het geluid door een industrieterrein wordt buiten beschouwing gelaten het geluid door windturbines, windparken, buitenschietsbanen en militaire springterreinen. Daarnaast worden buiten beschouwing gelaten de activiteiten waarvan in het omgevingsplan wordt gewaarborgd dat het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau op 30 meter van de begrenzing voldoet aan 45 dB(A)-etmaalwaarde.

Geluid door gemeentewegen, lokale spoorwegen en waterschapswegen

(par. 3.5.2, art. 3.26 t/m 3.28 Bkl)

Het Bkl geeft regels voor geluid:

- door verkeer op verharde gemeentewegen en waterschapswegen met een verkeersintensiteit van meer dan 1000 motorvoertuigen per etmaal; en
- door lokale spoorwegen die niet bij omgevingsverordening zijn aangewezen (art. 3.26 Bkl).

Basisgeluidemissie

In het Bkl staat beschreven hoe de basisgeluidemissie (bge) van een gemeenteweg, waterschapsweg of lokale spoorweg wordt bepaald (art. 3.27 Bkl). Wanneer er monitoring van geluid plaatsvindt en er wordt geconstateerd dat de basisgeluidemissie met 1,5 dB of meer wordt overschreden, beziet het bevoegd gezag of voor geluidgevoelige gebouwen geluidbeperkende of geluidwerende maatregelen worden getroffen (art. 3.28 lid 1 Bkl). Wanneer het bevoegd gezag vaststelt dat voor een geluidgevoelig gebouw sprake is van overschrijding van de grenswaarde die niet ongedaan wordt gemaakt door het treffen van geluidbeperkende maatregelen (aan de bron door middel van bijvoorbeeld geluidarm asfalt of in de overdracht door middel van bijvoorbeeld een geluidscherm), bepaalt het bevoegd gezag bij besluit welke geluidwerende maatregelen aan dat gebouw worden getroffen (art. 3.28 lid 2 Bkl).

Met de ingang van de Ow moeten gemeenten aandachtsgebieden voor geluid bepalen. Binnen deze aandachtsgebieden moet bij realisatie van nieuwe geluidgevoelige bestemmingen getoetst worden aan de geluidgrenswaarden die voor dat aandachtsgebied gelden. Het aandachtsgebied voor lokale (spoor)wegen wordt bepaald door de op te stellen basisgeluidemissie (bge). Om dit aandachtsgebied te bepalen, kan een geluidbelastingkaart worden opgesteld op grond van de bge.

Geluidbelastingkaarten

Verschillende gemeenten stellen in de bestaande situatie geluidbelastingkaarten vast in het kader van de EU-richtlijn omgevingslawaaï (paragraaf 11.2.2 Wm). Deze verplichting bestaat onder de Ow nog. Een geluidbelastingkaart die onder de Wet milieubeheer is vastgesteld, behoudt onder de Ow zijn status als geluidbelastingkaart (art. 4.97 Invoeringswet Ow).

Een geluidbelastingkaart bevat gegevens over geluidbronnen en over de omgeving van die bronnen. Verkeer is een geluidbron. Verkeersintensiteiten, snelheden, wegdektype etc. zijn invoergegevens van deze geluidbron. Bij de omgeving van de weg gaat het om de ligging van geluidgevoelige gebouwen, zoals woningen, ten opzichte van de weg, eventuele schermen, bodemgebieden etc. De EU-geluidbelastingkaart brengt de bestaande situatie in beeld en heeft in beginsel de status van informatieverstrekker over de actuele geluidkwaliteit in een bepaalde omgeving. Het college moet voor aangewezen gebieden geluidbelastingkaarten vaststellen (art. 11.53 Bkl). Het vaststellen van een geluidbelastingkaart is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.⁵

Op grond van de EU-geluidbelastingkaarten moeten de betreffende gemeenten een actieplan opstellen voor die bronnen waarvoor de drempelwaarde overschreden wordt.

Dit betekent dat er nu gemeenten zijn die zowel een bge moeten bepalen als een geluidbelastingkaart op grond van de EU-richtlijn moeten vaststellen, en gemeenten die alleen een bge moeten bepalen.

Geluid door rijkswegen en hoofdspoorwegen

(par. 3.5.3, art. 3.29 Bkl)

In het Bkl staan regels voor de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en voor de beheerder van het spoor. De regels gaan over de toepassing van zeer open asfaltbeton en over voorschriften voor het spoor, relevant voor geluid.

Geluidproductieplafonds als omgevingswaarden

Geluidproductieplafonds worden vastgesteld als omgevingswaarden. Het geluidproductieplafond moet zo worden vastgesteld, dat de geluidwaarde op een geluidgevoelig gebouw niet hoger is dan de in het Bkl gegeven standaardwaarden. Vervolgens zijn er allerlei situaties waarin mag worden afgeweken van de standaardwaarden. Er mag niet verder worden afgeweken dan tot de in het Bkl gegeven grenswaarden. Voor bepaalde situaties zijn ook voor de grenswaarde overschrijdingen mogelijk (par. 3.5.4, art. 3.30 t/m 3.51 Bkl).

Feitelijk wordt de systematiek van de Wet geluidhinder nog gewoon gevolgd. Binnen de Wet geluidhinder golden voorkeursgrenswaarden en maximale ontheffingswaarden, maar met behulp van de Interimwet Stad en Milieubenadering kon ook van de maximale ontheffingswaarden worden afgeweken.

Bij de vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde worden bepaald:

- de geluidreferentiepunten;
- de geluidbrongegevens;
- het geluidaandachtsgebied.

Wanneer een geluidproductieplafond als omgevingswaarde is vastgesteld, mag het geluid op een geluidgevoelig gebouw niet hoger zijn dan de hoogste van de volgende twee waarden (art. 3.34 Bkl):

- de standaardwaarde, bedoeld in tabel 3.34 (zie hieronder);
- het geluid bij volledige benutting van het geluidproductieplafond dat gold op het tijdstip van de vaststelling van het geluidproductieplafond.

⁵ Stb-218-292 Toelichting Bkl, p. 489.

Geluidreferentiepunten

De exacte ligging van de geluidreferentiepunten is onderdeel van de vaststelling van een geluidproductieplafond.⁶

Voor een weg of spoorweg liggen de geluidreferentiepunten op:

- een afstand van ten hoogste 60 meter vanaf het midden van de dichtstbijzijnde rijstrook of het dichtstbijzijnde spoor, aan weerszijden van de weg of spoorweg;
- een onderlinge afstand van ten hoogste 120 meter; en
- een hoogte van 4 meter boven het maaiveld.

Voor een industrieterrein liggen de geluidreferentiepunten op:

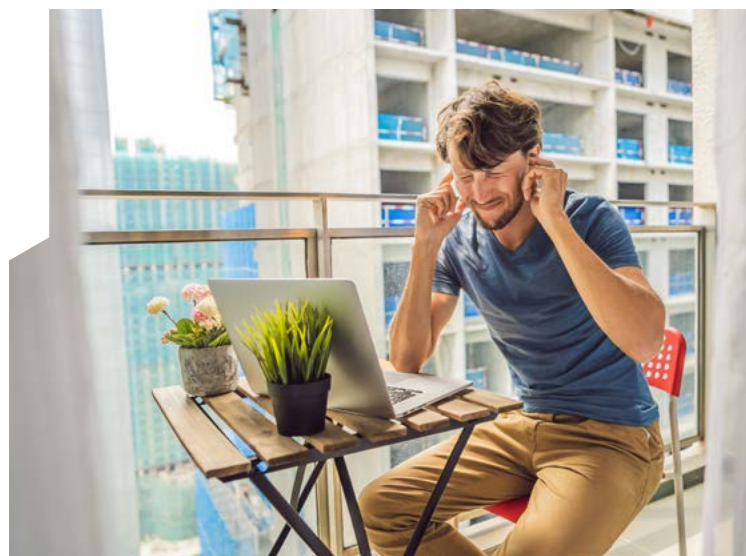
- een afstand van 0,5 maal de wortel uit S vanaf de in het omgevingsplan vastgelegde begrenzing van het industrieterrein, waarbij S de oppervlakte van het industrieterrein is, en waarbij de afstand ten minste 50 meter en ten hoogste 500 meter is;
- een onderlinge afstand van ten hoogste de hierboven bepaalde afstand; en
- een hoogte van 4 meter boven het maaiveld.⁷

2.2 Overschrijding geluidwaarden, gecumuleerd en gezamenlijk geluid

Overschrijding waarden bij vaststelling geluidproductieplafond

Een geluidproductieplafond als omgevingswaarde is een resultaatsverplichting (art. 3.44 Bkl). Bij de vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde kan de hoogste van de hierboven genoemde twee waarden overschreden worden als (art. 3.35 Bkl):

- geen geluidbeperkende maatregelen kunnen worden getroffen om aan de hoogste van de twee waarden te voldoen;
- de overschrijding door het treffen van geluidbeperkende maatregelen zoveel mogelijk wordt beperkt; en
- het geluid op geluidgevoelige gebouwen niet hoger is dan de grenswaarde, bedoeld in tabel 3.35 (zie hieronder).

Geluidbronsort	Standaardwaarde
Provinciale wegen Rijkswegen	65 Lden
Gemeentewegen Waterschapswegen	70 Lden
Lokale spoorwegen Hoofdspoorwegen	70 Lden
Industrieterreinen	60 Lden / 50 Night

Tabel 3.35 Grenswaarde geluid op een geluidgevoelig gebouw per geluidbronsort

Geluidbeperkende maatregelen in relatie tot overschrijding waarden

De geluidbeperkende maatregelen worden alleen getroffen als deze maatregelen financieel doelmatig zijn en daartegen geen overwegende bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke of technische aard bestaan (art. 3.35 lid 2 Bkl).

Overschrijding geluidproductieplafond provinciale wegen binnen bebouwde kom

Voor een provinciale weg binnen de bebouwde kom kan bij de vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde, de grenswaarde (tabel 3.35) met ten hoogste 5 dB worden overschreden, als die overschrijding redelijkerwijs niet is te voorkomen (art. 3.36 Bkl).

⁶ Nota van toelichting Aanvullingsbesluit geluid, algemeen deel, pagina 41.

⁷ Omgevingsbesluit art. 3.14 en Omgevingsregeling, Bijlage IV.

Overschrijding grenswaarde bij vaststelling geluidproductieplafond

Bij de vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde kan de grenswaarde (tabel 3.35) of de met 5 dB verhoogde grenswaarde (art. 3.36 Bkl), worden overschreden als geen geluidbeperkende maatregelen kunnen worden getroffen om aan de waarde te voldoen (art. 3.35 lid 2 Bkl). Deze overschrijding is alleen toegestaan als (art. 3.37 lid 2 Bkl):

- geen andere maatregelen kunnen worden getroffen;
- geen wijziging van het omgevingsplan mogelijk is om het geluidgevoelige gebouw niet meer toe te laten; en
- geen overeenkomst kan worden bereikt met de eigenaar van het geluidgevoelige gebouw over het treffen van bouwkundige maatregelen.

Als de hierboven bedoelde grenswaarde wordt overschreden, dan (art. 3.37 lid 3 Bkl):

- wordt de overschrijding door het treffen van geluidbeperkende maatregelen zoveel mogelijk beperkt;
- voldoen rijkswegen of hoofdspoorwegen aan de vereiste akoestische kwaliteit (art. 3.29 Bkl), als deze rijkswegen of hoofdspoorwegen het geluid veroorzaken.

Gecumuleerd geluid en gezamenlijk geluid

Het gecumuleerd geluid is het geluid door geluidbronsoorten en andere activiteiten tegelijk, opgeteld met een correctie voor de verschillen in hinderlijkheid. Het gaat hierbij dus om een 'hinder gewogen' beoordeling van gecumuleerd geluid. De gecumuleerde geluidbelasting is het totaal aan geluid afkomstig van wegen, spoorwegen, industrieterreinen, windturbines, schietbanen en luchtvaart. Het geluid van deze bronnen wordt eerst met nieuwe omrekeningsformules omgezet naar een waarde die overeenkomt met een gelijke hinder voor wegverkeer. Vervolgens wordt het geluid van alle bronnen bij elkaar opgeteld.

Bij het vaststellen van geluidproductieplafonds moet de aanvaardbaarheid van gecumuleerd geluid worden beoordeeld (art. 3.38 lid 1 en 2 Bkl). De gemeente heeft een grote mate van bestuurlijke

afwegingsruimte om te beoordelen of gecumuleerd geluid aanvaardbaar is. De gemeente kan beleid maken ter ondersteuning van de te maken afweging.⁸

Het gezamenlijk geluid is het geluid door geluidbronsoorten en andere activiteiten tegelijk, opgeteld zonder correctie voor de verschillen in hinderlijkheid (art. 3.39 lid 1 en 2 Bkl).

Bij het vaststellen van geluidproductieplafonds moet het gezamenlijk geluid op de gevel van geluidgevoelige gebouwen worden bepaald.

Bij het bepalen van zowel het gecumuleerde geluid als het gezamenlijk geluid moet in ieder geval worden betrokken (art. 3.38 lid 3 en art. 3.39 lid 3 Bkl):

- voor een geluidgevoelig gebouw in een geluidaanachtsgebied van een weg, spoorweg of industrieterrein: het geluid door die geluidbronsoort;
- voor een geluidgevoelig gebouw in de buurt van een luchthaven: het geluid door luchtvaart;
- voor een geluidgevoelig gebouw waarop het geluid door een windturbine of een windpark op een industrieterrein hoger is dan 43 dB Lden: het geluid door die windturbine of dat windpark;
- voor een geluidgevoelig gebouw waarop het geluid door een civiele buitenschietsbaan, een militaire buitenschietsbaan of een militair springterrein op een industrieterrein hoger is dan 50 dB _{Bs,dan}: het geluid door die buitenschietsbaan of dat springterrein.

Op het bepalen van het gecumuleerd en gezamenlijke geluid is de Omgevingsregeling van toepassing (art. 3.38 lid 4 en art. 3.39 lid 4 Bkl).

Geluidwerende maatregelen

Het college van burgemeester en wethouders kan besluiten dat er voor een gebouw geluidwerende maatregelen moeten worden getroffen en welke maatregelen dat zijn. Situaties waarin het college dit kan besluiten zijn (art. 3.52 Bkl):

- Wanneer wordt geconstateerd dat niet wordt voldaan aan de grenswaarde (zie hierboven tabel 3.35).

⁸ Nota van toelichting aanvullingsbesluit, pagina 246.

- Wanneer bij de vaststelling van een geluidproductieplafond de grenswaarde wordt overschreden.
 - Het geluid op de gevel van een geluidgevoelig gebouw hoger is dan het geluid op het tijdstip van toepassing van een op grond van het Bkl toegestane hogere standaard- of grenswaarde (art. 3.52 lid 1, onder a, sub 3 Bkl in combinatie met art. 5.78n, 5.78o of 5.78af).
- Wanneer het geluid in een geluidgevoelige ruimte hoger is dan de grenswaarde in onderstaande tabel, moet het bevoegd gezag besluiten tot het treffen van geluidwerende maatregelen.

Gebouw in het geluidaanbachtgebied van rijkswegen of hoofdspoorwegen	Gebouw in het geluidaanbachtgebied van gemeentewegen, waterschapswegen, provinciale wegen, lokale spoorwegen of industrieterreinen	Binnenwaarde
Geluidgevoelig gebouw waarvoor de bouwvergunning is afgegeven voor 1 januari 1982 en dat ligt langs een weg die in gebruik is genomen voor 1 januari 1982 of langs een spoorweg die in gebruik is genomen voor 1 juli 1987	Geluidgevoelig gebouw waarvoor de bouwvergunning is afgegeven voor 1 januari 1982 waarvoor paragraaf 12.1.6 wordt of is uitgevoerd of geluidgevoelig gebouw dat eerder op grond van de Wet geluidhinder vanwege het geluid door wegen of spoorwegen op kosten van het Rijk is gesaneerd of woning als bedoeld in artikel 111b, eerste lid, aanhef en onder a, van de Wet geluidhinder, en ander geluidgevoelig gebouw als bedoeld in artikel 2.5, aanhef en onder b, van het Besluit geluidhinder, zoals die artikelen luiden voor inwerkingtreding van dit besluit	41 Lden
Geluidgevoelig gebouw dat door wijziging van de gebruiksfunctie geluidgevoelig is geworden en waarvoor artikel 5.23a, aanhef en onder b, van het Besluit bouwwerken leefomgeving is toegepast		41 Lden
Ander geluidgevoelig gebouw		36 Lden

Tabel 3.53 Grenswaarde in geluidgevoelige ruimten (binnenwaarde)

De geluidwerende maatregelen moeten leiden tot een karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie van een geluidgevoelige ruimte die ten minste 3 dB groter is dan het verschil tussen het gezamenlijke geluid en de grenswaarde van tabel 3.53 (art. 3.53 lid 2 Bkl).

Er kan besloten worden om geen of minder geluidwerende maatregelen te treffen:

- als er zwaarwegende bezwaren van bouwkundige aard zijn, mits er andere maatregelen worden getroffen (art. 3.53 lid 3 Bkl);
- als de eigenaar geen medewerking verleent aan het noodzakelijk onderzoek of aan het treffen van maatregelen (art. 3.53 lid 4 sub a en b Bkl);
- als het gebouw gebreken heeft die in de weg staan aan het treffen van geluidwerende maatregelen en de eigenaar deze niet tijdig heeft hersteld (art. 3.53 lid 4 sub c Bkl);
- als aannemelijk is dat het gebouw binnen vijf jaar wordt gesloopt of het omgevingsplan binnen vijf jaar wordt gewijzigd zodat op die locatie geen geluidgevoelig gebouw meer is toegelaten (art. 3.53 lid 4 sub d Bkl).

Gebreken van het gebouw

Het gebouw vertoont gebreken die in de weg staan aan het treffen van geluidwerende maatregelen als (art. 3.53 lid 5):

- het niet voldoet aan de eisen van hoofdstuk 3 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) voor zover het gaat om geluidgevoelige ruimten of de bereikbaarheid van die ruimten;
- er eerder van overheidswege geluidwerende voorzieningen zijn aangebracht en deze zijn weggehaald of buiten werking gesteld;
- er sprake is van een zodanig mate van achterstallig onderhoud dat deze in de weg staat aan het treffen van de geluidwerende maatregelen.

Besluit om geen geluidwerende maatregelen te nemen

Het bevoegd gezag moet in ieder geval een besluit nemen om geen geluidwerende maatregelen te nemen als:

- de eigenaar een door hem verleende toestemming tot het treffen van maatregelen intrekt; of
- de voor het treffen van de maatregelen noodzakelijke medewerking niet verleent.

2.3 Instructieregels voor geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen

In het Bkl (hoofdstuk 5, paragraaf 5.1.4.2a) staan instructieregels voor het omgevingsplan met betrekking tot legale geluidgevoelige gebouwen die geheel of gedeeltelijk in het geluidaandachtsgebied liggen van (art. 5.78 lid 1 Bkl):

- a. wegen, spoorwegen en industrieterreinen met geluidproductieplafonds;
- b. lokale spoorwegen zonder geluidproductieplafonds;
- c. verharde gemeentewegen en waterschapswegen zonder geluidproductieplafonds, met een verkeersintensiteit van meer dan 1000 motorvoertuigen per etmaal als kalenderjaargemiddelde.

De regels gelden alleen voor geluidgevoelige gebouwen die voor meer dan 10 jaar zijn toegelaten (art. 5.78 lid 2 Bkl).

In het omgevingsplan moeten regels staan over activiteiten gericht op het voldoen aan de geluidproductieplafonds die als omgevingswaarde zijn vastgesteld voor industrieterreinen (o.a. art. 5.78f Bkl). In het Bkl staat beschreven hoe monitoring van geluidproductieplafonds moet plaatsvinden (art. 11.45 Bkl).

De waarde van geluid moet als volgt worden berekend (art. 5.78a Bkl):

- a. Bij wegen, spoorwegen en industrieterreinen met geluidproductieplafonds het geluid bij volledige benutting van de geluidproductieplafonds.
- b. Bij wegen en spoorwegen zonder geluidproductieplafonds: het geluid in een voor het verkeer op die weg of spoorweg maatgevend jaar.

In het Bkl staan instructies voor regels in het omgevingsplan voor geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen, onderverdeeld in de volgende paragrafen:

- Geluid door industrieterreinen met geluidproductieplafonds (par. 5.1.4.2a.2, art. 5.78c t/m 5.78h Bkl).
- Geluid door wegen en lokale spoorwegen zonder geluidproductieplafonds (par. 5.1.4.2a.3, art. 5.78i t/m 5.78q Bkl).
- Geluidgevoelige gebouwen in geluidaandachtsgebieden (par. 5.1.4.2a.4, art. 5.78r t/m 5.78ad Bkl).
- Indirecte akoestische effecten van veranderend verkeer (par. 5.1.4.2a.5, art. 5.78ae t/m 5.78ag Bkl).
- Indirecte akoestische effecten van wijziging in de geluidoverdracht (par. 5.1.4.2a.6, art. 5.78ah en 5.78ai Bkl).

Hierna beschrijven we de instructies voor het omgevingsplan uit deze paragrafen.

Instructieregels voor geluid door industrieterreinen met geluidproductieplafonds

(par. 5.1.4.2a.2, art. 5.78c t/m 5.78h Bkl)

Deze paragraaf gaat over geluid door activiteiten op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld (art. 5.78c Bkl). Deze categorie (industrieterreinen met geluidproductieplafond) is uitgezonderd van paragraaf 5.1.4.2 Geluid door activiteiten. Het geluidproductieplafond moet zijn vastgesteld volgens de regels van afdeling 3.5 Bkl.

Het omgevingsplan moet de begrenzing van een industrieterrein met geluidproductieplafonds vastleggen in het omgevingsplan (art. 5.78e). Het omgevingsplan moet ook regels voor activiteiten op het industrieterrein geven. Deze regels moeten gericht zijn op het voldoen aan de geluidproductieplafonds (art. 5.78f).

Net als bij de 'reguliere' activiteiten (paragraaf 5.1.4.2 Bkl), moet het omgevingsplan bepalen dat de in het omgevingsplan genoemde geluidwaarden en geluidregels niet gelden voor (art. 5.78h Bkl):

- a. het geluid door de inzet van hulpdiensten;
- b. onversterkt menselijk stemgeluid, tenzij het muziekgeluid is of daarmee vermengd is.

Instructieregels voor geluid door wegen en lokale spoorwegen zonder geluidproductieplafonds

(par. 5.1.4.2a.3, art. 5.78i t/m 5.78q Bkl).

Deze paragraaf gaat over verharde gemeente- en waterschapswegen met een verkeersintensiteit van niet meer dan (gemiddeld) 1000 motorvoertuigen per etmaal. Ook gaat deze paragraaf over lokale spoorwegen.

In het Bkl staat wat de gemeente voor deze wegen moet verstaan onder een wijziging. Dat is bijvoorbeeld de verplaatsing van een rijstrook met meer dan 2 meter of de verhoging van de maximumsnelheid op een lokaal spoor (art. 5.78j en 5.78k Bkl).

In een omgevingsplan moet rekening worden gehouden met het geluid door wegen en spoorwegen op geluidgevoelige gebouwen (art. 5.78l lid 1 Bkl). Hierbij moet rekening worden gehouden met de cumulatie van geluid. De aanvaardbaarheid van het gecumuleerde geluid op een geluidgevoelig

gebouw moet worden beoordeeld (art. 5.78p Bkl).

Een omgevingsplan moet erin voorzien dat het geluid door de gemeenteweg, waterschapsweg of lokale spoorweg op geluidgevoelige gebouwen in een geluidaandachtsgebied aanvaardbaar is (art. 5.78l lid 2 Bkl). Het (gecumuleerde) geluid is aanvaardbaar wanneer voldaan wordt aan de standaardwaarden van tabel 3.34 van het Bkl (zie hierboven) (art. 5.78m Bkl).

Aanleg of wijziging van een weg of lokale spoorweg

In een omgevingsplan moet staan dat bij de aanleg of wijziging van een gemeenteweg, waterschapsweg of lokale spoorweg het volgende geldt. Het geluid op een geluidgevoelig gebouw, als gevolg van die aanleg of wijziging, mag niet hoger zijn dan de standaardwaarden van tabel 3.34 Bkl (art. 5.78m lid 1 Bkl). Wanneer een gemeenteweg en een lokale spoorweg dicht naast elkaar lopen (art. 3.27 lid 2), gelden de standaardwaarden voor het gecumuleerde geluid (art. 5.78m Bkl lid 3).

Standaardwaarde en waarde bij wijziging omgevingsplan

Wanneer op het tijdstip van wijziging van het omgevingsplan, dus bij opname van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan, het geluid op een geluidgevoelig gebouw hoger is dan de standaardwaarde van tabel 3.34 Bkl, dan moet het omgevingsplan dat toestaan (art. 5.78m lid 2 Bkl). In het omgevingsplan moet dus staan dat deze hogere waarde geldt als de ter plaatse toegestane waarde. Hieronder duiden wij deze combi van artikel 5.78m lid 1 en 2 Bkl aan als de '(standaard)waarde'.

Overschrijding (standaard)waarde

In het omgevingsplan kan worden opgenomen dat de (standaard)waarde mag worden overschreden in één van de volgende gevallen (art. 5.78n Bkl):

- a. er kunnen geen geluidwerende maatregelen worden getroffen;
- b. de overschrijding is door het treffen van geluidwerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt; en
- c. het geluid op geluidgevoelige gebouwen is niet hoger dan de grenswaarde van tabel 3.35 Bkl.

Overschrijding grenswaarde

In het omgevingsplan kan worden opgenomen dat overschrijding van de grenswaarde is toegestaan als zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen (art. 5.78o Bkl).

Gecumuleerd versus gezamenlijk geluid

Bij het beoordelen van de aanvaardbaarheid van geluid op een geluidgevoelig gebouw wordt gekeken naar het gecumuleerde geluid (art. 5.78p Bkl). Het gecumuleerde geluid is 'hindergewogen' en zegt daarom iets over de aanvaardbaarheid van alle geluidsoorten samen.

Bij het bepalen van de hoeveelheid geluid op een geluidgevoelig gebouw wordt gekeken naar het gezamenlijke geluid (5.78q Bkl). Het gezamenlijke geluid is het geluid door geluidbronsoorten en andere activiteiten tegelijk, energetisch opgeteld. Deze waarde (zonder hinderweging) wordt gebruikt om de geluidwering van de gevels van geluidgevoelige gebouwen te bepalen.

Instructieregels voor geluidgevoelige gebouwen in geluidaanbachtgebieden

(par. 5.1.4.2a.4, art. 5.78r t/m 5.78ad Bkl).

Deze paragraaf gaat over de situatie dat in het omgevingsplan geluidgevoelige gebouwen binnen geluidaanbachtgebieden zijn toegelaten (art. 5.78r Bkl). De regels voor het aanwijzen van een geluidaanbachtgebied staan in Afdeling 3.5 Bkl (zie hierboven).

Het omgevingsplan moet rekening houden met het geluid door een weg, spoorweg of industrieterrein op geluidgevoelige gebouwen in een geluidaanbachtgebied (art. 5.78s lid 1 Bkl). Ook hier geldt weer dat het gaat om het gecumuleerde geluid (art. 5.78ac Bkl).

Het omgevingsplan moet erin voorzien dat het geluid door een weg, spoorweg of industrieterrein in een geluidaanbachtgebied aanvaardbaar is (art. 5.78s lid 2 Bkl). Het geluid is in ieder geval aanvaardbaar als het geluid niet hoger is dan de standaardwaarde van tabel 5.78t Bkl (zie hieronder).

Tabel 5.78t Bkl is gekoppeld aan de toelating in het omgevingsplan van nieuwe geluidgevoelige ge-

bouwen. Voor nieuwe geluidgevoelige gebouwen moet het omgevingsplan in beginsel bepalen dat het geluid op deze gebouwen moet voldoen aan de standaardwaarde van tabel 5.78t Bkl.

Geluidbronsoort	Standaardwaarde
Provinciale wegen Rijkswegen	50 L _{den}
Gemeentewegen Waterschapswegen	53 L _{den}
Lokale spoorwegen Hoofdspoorwegen	55 L _{den}
Industrieterreinen	50 L _{den} / 40 L _{night}

Tabel 5.78t Standaardwaarde geluidgevoelige gebouwen

Wanneer een weg en een lokale spoorweg naast elkaar liggen, geldt de standaardwaarde voor het gezamenlijk geluid (art. 5.78t lid 2 jo. 3.27 lid 2 Bkl). Wanneer het omgevingsplan voor bepaalde geluidgevoelige gebouwen het gebruik gedurende de avond of nacht uitsluit, gelden de waarden voor de avond en nacht niet (art. 5.78t lid 3 en 4 Bkl).

Overschrijding standaardwaarde

In het omgevingsplan kan worden opgenomen dat het geluid op een geluidgevoelige gevel in een geluidaanbachtgebied aanvaardbaar is als niet wordt voldaan aan de standaardwaarde van tabel 5.78t Bkl, maar wel aan de grenswaarde van tabel 5.78u Bkl.

Voor nieuwe geluidgevoelige gebouwen kan het omgevingsplan bepalen dat het geluid op deze gebouwen niet hoeft te voldoen aan de standaardwaarde van tabel 5.78t Bkl. In het omgevingsplan kan worden opgenomen dat de (standaard)waarde mag worden overschreden in de volgende gevallen (art. 5.78u Bkl):

- er kunnen geen geluidwerende maatregelen worden getroffen;
- de overschrijding is door het treffen van geluidwerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt; en
- het geluid op geluidgevoelige gebouwen is niet hoger dan de grenswaarde van tabel 5.78u Bkl (zie hierboven).

Geluidbronsoort	Standaardwaarde
Provinciale wegen Rijkswegen	60 Lden
Gemeentewegen Waterschapswegen	70 Lden
Lokale spoorwegen Hoofdspoorwegen	65 Lden
Industrieterreinen	55 Lden / 45 Lnight

Tabel 5.78u Grenswaarde geluidgevoelige gebouwen

Overschrijding grenswaarde

In het omgevingsplan kan worden opgenomen dat, bij toelating van een geluidgevoelig gebouw, overschrijding van de grenswaarde is toegestaan. Het omgevingsplan mag dit toestaan in vijf situaties die genoemd staan in de artikelen 5.78v t/m 5.78aa Bkl. Het omgevingsplan mag dit in die situaties alleen toestaan als er geen verdere geluidbeperkende maatregelen meer mogelijk zijn waarmee wel aan de grenswaarde wordt voldaan (art. 5.78z lid 1 Bkl). Een geluidbeperkende maatregel moet financieel doelmatig zijn en er mogen tegen de maatregel geen overwegende bezwaren bestaan op stedenbouwkundig, verkeerskundig, vervoerskundig, landschappelijk of technisch gebied (art. 5.78z lid 2).

In het omgevingsplan mag worden opgenomen dat de grenswaarden van tabel 5.78u Bkl overschreden mogen worden in de volgende vijf situaties:

1. Bij vervangende nieuwbouw, met maximaal 5 dB (art. 5.78v Bkl).
2. Bij wijziging van de gebruiksfunctie van een gebouw van niet-geluidgevoelig in geluidgevoelig gebouw, met maximaal 5 dB (art. 5.78w Bkl).
3. In het geluidaandachtsgebied van een zeehaven, met maximaal 5 dB. Mits het geluid op het geluidgevoelige gebouw in belangrijke mate wordt bepaald door de zeehavengebonden activiteiten en er sprake is van een wijziging/transformatie van bestaand gebied (art. 5.78x Bkl).
4. Als er aan de gevel waarop de grenswaarden worden overschreden bouwkundige maatregelen kunnen worden getroffen die borgen dat het geluid op de te openen delen niet hoger

is dan de grenswaarde. In dat geval moet het omgevingsplan bepalen dat de betreffende gevel een niet-geluidgevoelige gevel met bouwkundige maatregelen is (art. 5.78y Bkl).

5. Als er zwaarwegende economische of andere maatschappelijke belangen zijn die de overschrijding rechtvaardigen. In dat geval moet het omgevingsplan bepalen dat de betreffende gevel een niet-geluidgevoelige gevel is (art. 5.78aa Bkl).

Bij het overschrijden van de grenswaarden van tabel 5.78u moet de gemeente het belang van de bescherming van de gezondheid door een geluidluwe gevel betrekken (art. 5.78ab Bkl). Ook moet steeds het gecumuleerde geluid worden bepaald en beoordeeld (art. 5.78ac en 5.78ad Bkl).

Wanneer in het omgevingsplan geluidgevoelige bestemmingen worden toegestaan waar de standaardwaarde wordt overschreden, of waar een niet-geluidgevoelige gevel (voormalige 'dove gevel') wordt toegestaan, moet de gemeente de waarde van het gezamenlijk geluid op de gevel in het omgevingsplan (of de omgevingsvergunning) vastleggen (art. 5.78ad Bkl).

Het gezamenlijk geluid wordt vastgelegd in een regel in het omgevingsplan of als voorschrift bij een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. De gemeente moet, wanneer ze een binnenplanse vergunningplicht opneemt in het omgevingsplan, wel een regel opnemen dat ze dit voorschrift kan stellen.

Instructieregels voor akoestische effecten van veranderend verkeer

(par. 5.1.4.2a.5, art. 5.78ae t/m 5.78ag Bkl).

Deze paragraaf gaat over wegen met een verkeersintensiteit van meer dan gemiddeld 1000 motorvoertuigen per etmaal (art. 5.78ae Bkl).

Wanneer door een (wijziging van een) omgevingsplan (bijvoorbeeld door een toegelaten ruimtelijke ontwikkeling) de verkeersintensiteit op een weg of spoorweg zal toenemen, dan moet het omgevingsplan de volgende bepaling bevatten. In het omgevingsplan moet staan dat het geluid door die weg of spoorweg op geluidgevoelige gebouwen

met maximaal 1,5 dB mag toenemen (art. 5.78af).

In een omgevingsplan kan worden opgenomen dat het geluid met meer dan 1,5 dB mag toenemen in de volgende situatie (art. 5.78af lid 3 Bkl):

- a. er kunnen geen geluidwerende maatregelen worden getroffen;
- b. de overschrijding is door het treffen van geluidwerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt; en
- c. het geluid op geluidgevoelige gebouwen is niet hoger dan de grenswaarde van tabel 3.35 Bkl (zie hierboven).

De geluidbeperkende maatregelen moeten financieel doelmatig zijn en er moeten geen grote bezwaren tegen bestaan op stedenbouwkundig, verkeerskundig, vervoerskundig, landschappelijk of technisch gebied (art. 5.78af lid 4). Ook hier moet weer gekeken worden naar het gecumuleerde geluid (art. 5.78af lid 4).

Instructieregels voor akoestische effecten van wijziging in de geluidoverdracht

(par. 5.1.4.2a.6, art. 5.78ah en 5.78ai Bkl)

Deze paragraaf gaat over wijzigingen in het geluیدااندachtsgebied van een weg, spoorweg of industrieterrein. Wanneer als gevolg van een wijziging de geluidoverdracht op een geluidgevoelige gevel wijzigt, is deze paragraaf van toepassing (art. 5.78ah).

Wanneer door een (wijziging van een) omgevingsplan (bijvoorbeeld door een toegelaten ruimtelijke ontwikkeling) sprake is van een significante toename van geluid op een geluidgevoelig gebouw, dan moet het omgevingsplan bepalen dat de volgende maatregelen moeten worden getroffen:

- a. geluidbeperkende maatregelen om de toename van het geluid te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken; of
- b. geluidwerende maatregelen om te voldoen aan de grenswaarde van tabel 3.53 Bkl (zie hierboven).

3. Instructieregels omgevingsverordening

3.1 Provincie Zuid-Holland

Zuid-Hollandse omgevingsverordening

De meest recente versie van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV) is vastgesteld op 19 juli 2024 en geldt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024.

In de ZHOV staan direct werkende regels en instructieregels voor het omgevingsplan. Hieronder staan voor het thema Geluid door verkeer en industrie de instructieregels voor het omgevingsplan. Daarbij benoemen we kort de direct werkende regels voor zover relevant.

Direct werkende regels - provinciale wegen

In de ZHOV staat dat de provincie voor provinciale wegen met een verkeersintensiteit van gemiddeld meer dan 1000 motorvoertuigen per etmaal, geluidproductieplafonds aanwijst (art. 2.10 ZHOV).

Instructieregels voor het omgevingsplan - bedrijventerreinen en gebruiksruimte

In de ZHOV staan instructieregels voor het omgevingsplan voor het opnemen van regels voor bedrijventerreinen (afdeling 7.3 Omgevingsplan-nen, art. 7.52). Het zijn de volgende instructieregels.

Het omgevingsplan moet op een bedrijventerrein bedrijven toelaten met de grootst mogelijke gebruiksruimte voor geluid en geur per bedrijf. Dit moet worden vastgelegd in een geluidruimte zone en een geurruimte zone of een vergelijkbare milieuzonering. De zonering moet passen bij de omgeving van het bedrijventerrein. Bij de zonering moet rekening worden gehouden met toekomstige ontwikkelingen die zijn opgenomen in een onherroepelijk omgevingsplan (art. 7.52 lid 1).

Het omgevingsplan kan op een bedrijventerrein in beperkte mate woningen, bedrijfswoningen en andere functies toelaten. Dit mag alleen als de gebruiksruimte voor geluid en geur nog steeds de grootst mogelijke gebruiksruimte is. Dus deze gebruiksruimte mag daarmee niet wordt verkleind (art. 7.52 lid 5).

Het omgevingsplan moet op een watergebonden bedrijventerrein in hoofdzaak watergebonden bedrijven toelaten (art. 7.52 lid 4).

Instructieregels voor het omgevingsplan - transformatie van een bestaand bedrijventerrein

Als een omgevingsplan de transformatie van een bestaand bedrijventerrein naar andere activiteiten dan bedrijven mogelijk maakt, moet het omge-

vingsplan in de motivering verantwoorden op welke wijze binnen de regio compensatie van het verlies van bedrijventerrein zal plaatsvinden (art. 7.52 lid 6). Hetzelfde geldt bij verlaging van de in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur of verlaging van de milieucategorie. Deze compensatie is nodig als er sprake is van verlies van (art. 7.52 lid 7):

- een bedrijventerrein met een in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur van een geluidruimte zone 2 en een geurruimte zone 2, of milieucategorie 3 en een oppervlakte van meer dan 1 hectare;
- een bedrijventerrein met de hoogst mogelijke in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur, of milieucategorie 4 of hoger;
- een geluidgezoneerd bedrijventerrein; en
- een watergebonden bedrijventerrein.

De compensatie kan achterwege blijven als is aangetoond dat na transformatie voldoende bedrijventerrein in de regio beschikbaar zal blijven (art. 7.52 lid 9).

Instructieregels voor het omgevingsplan – grote ruimtevragers

En omgevingsplan mag bedrijven die veel ruimte nodig hebben alleen toelaten op clusters voor grote ruimtevragers (art. 7.52a jo. 7.51a lid 3). Wanneer een omgevingsplan grote ruimtevragers toelaat, moet het omgevingsplan rekening houden met ruimtelijke kwaliteit, bereikbaarheidseffecten, duurzaamheid en de economische en maatschappelijke toegevoegde waarde van de ontwikkeling (art. 7.52a lid 2).

3.2 Provincie Noord-Brabant

Omgevingsverordening Noord-Brabant

In de omgevingsverordening Noord-Brabant wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de omgevingswaarden vanwege het geluid van een provinciale weg. De instructieregels voor het omgevingsplan van gemeenten staan in hoofdstuk 5.

Provinciale wegen

In de omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant staat dat de provincie voor alle provinciale wegen geluidproductieplafonds vaststelt (art. 2.5).

In hoofdstuk 5 van de omgevingsverordening staan de instructieregels voor de omgevingsplan van gemeenten. In paragraaf 5.2.3 wordt ingegaan op de eisen die gesteld worden aan de realisatie van geluidgevoelige gebouwen binnen de 'Attentiezone geluid provinciale weg'⁹.

Een geluidgevoelig gebouw binnen de 'Attentiezone geluid provinciale weg' laat alleen geluidgevoelige gebouwen toe met een geluidbelasting tussen de 55 dB Lden en 60 dB Lden als is geborgd dat ten minste bij één geluidgevoelige ruimte een geluidluwe zijde aanwezig is met ten minste één te openen deel. Een geluidluwe zijde is de zijde van een bouwwerk waar de cumulatieve geluidbelasting maximaal 50 dB bedraagt.

Een geluidbelasting van 60 dB L_{den} of hoger is alleen toegestaan als:

- alle gevels waar de geluidbelasting 60 dB L_{den} of hoger is, worden uitgevoerd als een niet-geluidgevoelige gevel;
- er ten minste bij één geluidgevoelige ruimte een geluidluwe zijde aanwezig is met ten minste één te openen deel.

Als de realisatie van een geluidluwe zijde vanwege stedenbouwkundige redenen niet inpasbaar is, wordt een geluidluwe plek gerealiseerd. Onder een geluidluwe plek wordt verstaan een plek waar de cumulatieve geluidbelasting (L_{cum}) maximaal 50 dB bedraagt.

Als richtlijn voor de afmeting van zo'n plek wordt aangesloten bij artikel 4.35 van het voormalige Bouwbesluit (2012): voor een zelfstandige woning geldt een vloeroppervlakte van tenminste 4 m² en een breedte van tenminste 1,5 meter.

Wanneer de geluidgevoelige bebouwing binnen de bebouwde kom ligt, kunnen de eerder genoemde waarden worden verhoogd met 5 dB.

⁹ Betreft een zone langs beide zijden van een provinciale weg. De zonebreedte is globaal tussen de 250 en 400 meter aan weerszijde van de weg gelegen.

4. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

70

4.1 Weinig regels in de bruidsschat

De bruidsschat bevat weinig regels voor geluid door verkeer en industrie. De reden hiervoor is dat de bruidsschat met name het overgangsrecht van het Activiteitenbesluit milieubeheer regelt en in mindere mate het overgangsrecht van de Wet geluidhinder en het Besluit geluidhinder. In dit hoofdstuk behandelen we het overgangsrecht van de bruidsschat en de aandachtspunten op basis van het Bkl.

Wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafonds

Voor wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafonds verwijzen we naar de (instructie) regels uit het Bkl, zie hoofdstuk 2 van dit thema. In dit hoofdstuk staat dat voor deze (spoor)wegen de systematiek van basisgeluidemissie geldt. Het gaat hier om gemeentewegen, waterschapswegen en de niet door de provincie aangewezen lokale spoorwegen.

De enige regels in de bruidsschat over dit onder-

werp staan in afdeling 22.4 'Aanleggen of wijzigen van wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafonds'. Deze regels zijn expliciet bedoeld voor de periode dat er nog geen nieuwe regels voor geluid door (spoor)wegen in het nieuwe deel van het omgevingsplan zijn opgenomen.

Afdeling 22.4 bruidsschat geldt alleen voor lokale spoorwegen, gemeentewegen en waterschapswegen, wanneer aan de aanleg of wijziging van de betreffende (spoor)weg geen besluit tot vaststelling van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsvergunning ten grondslag ligt (art. 22.271 bruidsschat).

De bruidsschat beschrijft hoe het aandachtsgebied van een (spoor)weg moet worden bepaald (art. 22.273 bruidsschat) gedurende de periode dat er nog geen nieuwe regels voor geluid door (spoor)wegen in het nieuwe deel van het omgevingsplan zijn opgenomen.

Er geldt een verbod om zonder omgevingsvergunning een weg of spoorweg aan te leggen of te wijzigen als binnen het aandachtsgebied van die weg of spoorweg een geluidgevoelig gebouw is toegelaten (artikel 22.272 lid 1). Dit verbod geldt niet (dus er is geen omgevingsvergunning nodig) in een aantal gevallen (artikel 22.272 lid 2), waaronder:

- het geluidgevoelige gebouw ligt binnen een woonerf;
- op de weg geldt een maximum van 30 km per uur;
- de wegdeklaag wordt vervangen door een wegdeklaag met dezelfde of een grotere geluidreducerende werking.

De bruidsschat geeft aan welk gebied tot het aandachtsgebied van een weg behoort (art. 22.273). Bij een weg met twee rijstroken is dat bijvoorbeeld een strook van 200 meter, gemeten vanaf de buitenkant van de weg

De bruidsschat beschrijft welke gegevens en bescheiden verstrekt moeten worden bij de aanvraag van een omgevingsvergunning (art. 22.274). Bij de aanvraag moet onder andere over de in aanmerking komende verkeersmaatregelen en de te treffen geluidwerende maatregelen informatie worden gegeven. De omgevingsvergunning mag alleen worden verleend als de grenswaarde van 70 Lden niet wordt overschreden.

Wegen of spoorwegen met geluidproductieplafonds

In de bruidsschat staan geen regels over dit onderwerp. Voor wegen of spoorwegen met geluidproductieplafonds verwijzen we naar de (instructie) regels uit het Bkl, zie hoofdstuk 2 van dit thema. In dit hoofdstuk staat dat de systematiek van geluidproductieplafonds al vele jaren toegepast wordt bij rijkswegen en hoofdspoorwegen.

Inmiddels geldt deze systematiek ook voor provinciale wegen, industrieterreinen en door de provincie aangewezen lokale spoorwegen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – 30 km wegen

Wegen waarvoor een maximum snelheid van 30 km/uur geldt, hadden onder de Wgh geen zone en werden daarom alleen in het kader van een goede ruimtelijke ordening “getoetst”. Inmiddels is dit on-

derscheid vervallen en zijn het gewoon gemeentelijke wegen. In het Bkl is wel een nieuwe ondergrens opgenomen. Wegen met een verkeersintensiteit van minder dan 1000 motorvoertuigen per etmaal vallen niet onder de regels van het Bkl.

4.2 Spoorwegemplacements

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – spoorwegemplacements

Onder de Ow wordt het geluid van rijdende treinen op een industrieterrein/emplacement niet meer toegerekend aan het aspect ‘industrielawaai’. Het rijden van de treinen maakt onderdeel uit van het geluid vanwege de treinen op het doorgaand spoor (‘spoorweglawaai’). Het overige geluid op het emplacement (bijvoorbeeld afkomstig van het onderhouden en schoonmaken van treinen) blijft vallen onder het regime van industrielawaai. Dit is op zich logisch, want het was in de oude situatie lastig uit te leggen dat het rijden van de ene trein als ‘industrielawaai’ werd beoordeeld en het rijden van een andere trein als ‘spoorweglawaai’. Elk met andere normen en reken- en meetmethodes. Wel heeft dit enkele consequenties waar de gemeente zich bewust van moet zijn.

Piekgeluiden op spoorwegemplacements

In het verleden zijn voor spoorwegemplacements omgevingsvergunningen verleend. In deze vergunningen zijn doorgaans grenswaarden opgenomen voor zowel de langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus als de maximale geluidniveaus (de pieken in de geluidbelasting). Met de verhuizing van het rijden van treinen op een emplacement van het aspect ‘industrielawaai’ naar het aspect ‘spoorweglawaai’ wordt vanwege het rijden van de treinen alleen nog maar de jaargemiddelde geluidbelasting op een gpp getoetst. Het toetsen van de pieken in de geluidbelasting als gevolg van het rijden van een trein maakt geen deel uit van een gpp. Het beschermingsniveau voor omwonenden van een emplacement kan hierdoor achteruit gaan.

De beheerder van de Spoorwegwet (in de meeste gevallen ProRail) moet er echter wel zorg voor dragen dat de bogen en wissels op een spoorwegemplacement, die naar het oordeel van de minister van I&W relevant zijn voor het geluid op geluidgevoelige gebouwen, een werkend spoor-

staafconditioneringssysteem hebben. Een spoorstaafconditioneringssysteem is een installatie die bogen en wissels smeert en daarmee piekgeluiden vermindert. Als alternatief kan hiervoor een ten minste akoestisch gelijkwaardige techniek wordt toegepast (art. 3.29 lid 2 sub v Bkl).

Dit betekent dat bogen en wissels op emplacementen standaard voorzien moeten worden van spoorstaafconditionering en dat deze installaties ook (duurzaam) in bedrijf moeten worden gehouden. Dat hoeft echter alleen voor bogen en wissels die relevant zijn voor het geluid op geluidgevoelige gebouwen en de Minister moet die beoordeling maken.¹⁰

In een volgend aandachtspunt wordt ingegaan op de onderdelen waar de gemeente rekening mee moet houden bij het vaststellen van geluidproductieplafonds voor een industrieterrein. Zoals hiervoor is aangegeven, moet het rijden van treinen op een emplacement buiten het geluid op een geluidproductieplafond voor een industrieterrein worden gelaten. Het rijden van die treinen wordt onderdeel van de geluidproductieplafonds die zijn vastgesteld voor het doorgaand spoor (of van de bge voor lokaal spoor).

Op dit moment is nog niet duidelijk of, en zo ja op welke wijze, hierover afstemming plaatsvindt met ProRail (de beheerder van de gpp's voor de hoofdspoorwegen) om te voorkomen dat het rijden van de treinen op een emplacement tussen wal en schip terecht komt.

4.3 Industrieterreinen

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - industrieterreinen

De systematiek van geluidproductieplafonds wordt al vele jaren toegepast bij rijkswegen en hoofdspoorwegen. Inmiddels geldt deze systematiek ook voor provinciale wegen, industrieterreinen en door de provincie aangewezen lokale spoorwegen.

De belangrijkste aandachtspunten met betrekking tot het overgangsrecht voor aanwezige industrieterreinen zijn:

- De aanwezige (gezoneerde) industrieterreinen (Wet geluidhinder) moeten worden omgezet naar industrieterreinen met geluidproductieplafonds. Het Bkl geeft hiervoor overgangsrecht (par. 12.1.1, art. 12.1 t/m 12.4 Bkl). Een aanwezig industrieterrein is een industrieterrein als bedoeld in artikel 1 van de Wet geluidhinder (art. 3.6 Aanvullingswet geluid).
- Op grond van het Bkl moet voor alle aanwezige industrieterreinen een geluidproductieplafond worden vastgesteld (art. 12.2 lid 1 Bkl). Deze vaststelling moet gebeuren op basis van de geluidproductie op het industrieterrein die is toegestaan bij maximale benutting van de grenswaarden Wet geluidhinder. In het Bkl staat hoe de vaststelling van het geluidproductieplafond voor een aanwezig industrieterrein precies moet gebeuren (art. 12.2 en 12.3 Bkl).
- Wanneer voor een aanwezig industrieterrein een geluidreductieplan geldt (op basis van de Wet geluidhinder) en voor dit industrieterrein wordt een geluidreductieplafond vastgesteld, dan gelden er soepelere regels voor het voldoen aan het geluidproductieplafond (art. 12.4 Bkl).
- Zolang er geen geluidaandachtsgebieden zijn vastgesteld voor een industrieterrein, geldt als geluidaandachtsgebied van een industrieterrein de op grond van de Wet geluidhinder vastgestelde zone (art. 12.7 lid 3 Bkl). In de praktijk betekent dit het volgende: Wanneer binnen een omgevingsplan nieuwe geluidgevoelige bestemmingen mogelijk zijn binnen de bestaande geluidzone (Wet geluidhinder) van een industrieterrein waarvoor nog geen gpp's zijn vastgesteld, dan geldt hiervoor de Wet geluidhinder. Er moet dan getoetst worden aan de voorkeursgrenswaarde en maximale ontheffingswaarde uit de Wet geluidhinder. Ook zullen er dan formeel nog hogere waarden in de zin van de Wet geluidhinder moeten worden verleend.
- Alle aanwezige industrieterreinen worden beschouwd als industrieterreinen met een geluidproductieplafond (art. 12.13i Bkl).

¹⁰ Aanvullingsbesluit – Nota van toelichting algemeen deel, p. 36

Een gemeente kan voor andere bedrijventerreinen vrijwillig een geluidproductieplafond vaststellen. Voor een dergelijk bedrijventerrein gelden dan dezelfde eisen als aan een industrieterrein waarvoor verplicht geluidproductieplafonds moeten worden vastgesteld.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – geluidproductieplafonds

Waar moet op worden gelet bij het omzetten van een 'Wet geluidhinder geluidzone' naar geluidproductieplafonds rond een industrieterrein?

- De grens van het industrieterrein moet worden vastgelegd. Bij veel industrieterreinen is dit bij het vastleggen van de geluidzone in de jaren negentig wel gebeurd, maar is in de huidige bestemmingsplannen niet meer heel duidelijk wat nu exact de grens is.
- De ligging van de geluidreferentiepunten moet worden bepaald. In het Bkl is vastgelegd dat de geluidreferentiepunten op een bepaalde afstand (afhankelijk van het oppervlak van het industrieterrein) van de grens van het industrieterrein komen te liggen. Het is echter toegestaan om gpp's dichtbij het industrieterrein toe te voegen, bijvoorbeeld om bepaalde geluidgevoelige gebouwen te kunnen beschermen.
- Bij de vaststelling van een geluidproductieplafond voor een industrieterrein waarop defensietaken worden uitgevoerd (bijvoorbeeld de vliegbases Woensdrecht en Gilze-Rijen) mogen geen belemmeringen ontstaan voor de uitoefening van die taken (art. 3.42 Bkl). Hier is dus (tijdig) afstemming nodig met de betreffende ministeries (Defensie en I&W). Zo zal er tijdig inzicht moeten zijn over de geluidruimte van de activiteiten van Defensie.
- Het bepalen van de maximale opvulling van de bestaande geluidruimte binnen de Wet geluidhinder zone en de binnen de zone gelegen woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen in alle drie de etmaalperioden.
- Bepalen of het gewenst is om de bedrijven die op 50 meter van de grens van het terrein een geluidniveau van 45 dB(A) etmaalwaarde veroorzaken mee te nemen binnen de geluidruimte van het industrieterrein (art. 3.25 lid 3 onder b Bkl).

- Indien op het industrieterrein een spoorwegplacement is gelegen dan moet eerst de gpp-waarde worden bepaald op de geluidreferentiepunten. Daarna moet het geluid vanwege het rijden van treinen binnen het emplacement weer van de gpp-waarde worden afgetrokken.
- Wanneer op het industrieterrein sprake is van nestgeluid¹¹ dan zal de gemeente de keuze moeten maken of het gewenst is dat het nestgeluid deel gaat uitmaken van de geluidruimte van het industrieterrein. De gpp's mogen, beleidsneutraal, worden verhoogd met de bijdrage vanwege het nestgeluid. Voorgesteld kan worden dat het nog een behoorlijke inspanning is om een goed beeld te krijgen van het nestgeluid binnen het industrieterrein.
- Wanneer voor het industrieterrein redelijke sommatie is toegepast, wordt het gpp hierop gecorrigeerd.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – tonaal geluid

Bij het vaststellen van een geluidproductieplafond en het aandachtsgebied van een industrieterrein mag rekening worden gehouden met de toeslag vanwege het optreden van tonaal geluid.

Bij het beoordelen van het geluid door een industrieterrein als geheel wordt in beginsel geen rekening gehouden met bijzondere geluiden die extra hinderlijk zijn, zoals tonaal geluid.¹² Bij het beoordelen van het geluid door afzonderlijke activiteiten op een industrieterrein kan een toeslag vanwege extra hinderlijkheid wel aan de orde zijn (bijvoorbeeld bij een vergunning voor een specifieke mba). Het bevoegd gezag moet wel zorgen voor een zorgvuldige afstemming van het geluid door een industrieterrein en het geluid van de afzonderlijke activiteiten op een industrieterrein.

Hierbij kan een probleem optreden, bijvoorbeeld bij een solitair transformatorstation dat tonaal geluid veroorzaakt én een activiteit is die in aanzienlijke mate geluid kan veroorzaken en daarom op een industrieterrein met geluidproductieplafonds moet worden uitgevoerd. Het verdient dan aanbeveling om te beoordelen of bij het vaststellen van de geluidproductieplafonds ook een toeslag voor extra hinderlijkheid toe moet worden gepast. De toeslag wordt hierbij toegepast over de periode van het jaar dat er sprake is van bijzonder geluid.

¹¹ Nestgeluid is het brommende geluid van aan een kade afgemeerde schepen. Nestgeluid wordt veroorzaakt door aggregaten en motoren.

¹² Paragraaf 5.3 uit bijlage IVh van de Omgevingsregeling

4.4 Vaststellen en monitoren geluidproductieplafond

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - vaststellen en monitoren geluidproductieplafond industriewaaier (gpp)

Voor rijkswegen, (hoofd)spoorwegen, provinciale wegen en industrieterreinen geldt de systematiek van een gpp. De gemeente moet zorgen voor het vaststellen van een gpp rond industrieterreinen. In onderstaande tekst wordt daarom alleen ingegaan op industrieterreinen.

Vaststellen gpp

Voor wat betreft industrieterreinen stelt de gemeente gpp's vast voor een industrieterrein als er in het omgevingsplan een activiteit wordt toegelaten die in aanzienlijke mate geluidhinder kan veroorzaken (art. 5.78b en 5.78c Bkl). Het gaat hierbij in wezen om de industrieterreinen die gezoneerd waren op grond van de Wet geluidhinder. Het vaststellen van gpp's is een besluit. Het is nog niet bekend wanneer alle industrieterreinen moeten zijn omgezet naar de nieuwe systematiek. In het omgevingsbesluit (art 10.42b) is wel aangegeven dat de eerste monitoring van de gpp's rond industrieterreinen voor 18 juli 2029 moet plaatsvinden. De gemeente verstrekt de gpp aan de Minister van I&W. Dit gebeurt door de gegevens elektronisch beschikbaar te stellen in het geluidregister. Dit moet binnen 4 weken na het vastleggen van het gpp.

De (Minister van Defensie in overeenstemming met de) Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kan de gemeente een instructie geven over een besluit tot vaststelling van geluidproductieplafonds rondom industrieterreinen waarop zich voorzieningen voor defensie bevinden (zie artikel 2.34, lid 2 Omgevingswet).

Monitoren gpp industrieterreinen

Na vaststellen en vastleggen van de gpp's voor industrieterreinen monitort (in de meeste gevallen, zie art 11.45 Bkl) de gemeente elke 5 jaar de ontwikkeling van het geluid. De eerste monitoring vindt uiterlijk 18 juli 2029 plaats. Het berekende geluid op de geluidreferentiepunten ten behoeve van de monitoring neemt de beheerder op in het geluidregister. Dit moet uiterlijk op 18 juli na het kalender-

jaar waar de monitoring betrekking op heeft (art. 10.42b Omgevingsbesluit).

In het monitoringsverslag moet de gemeente de volgende zaken opnemen:

- een overzicht van de vastgestelde geluidproductieplafonds;
- een beschrijving van de ontwikkelingen van het bronbeleid en andere relevante ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de geluidproductieplafonds;
- een motivering of de ontwikkelingen, bedoeld onder b, aanleiding geven tot intrekking of wijziging van geluid-productieplafonds als bedoeld onder a;
- de conclusies of voldaan wordt aan de geluidproductieplafonds; en
- een overzicht van de maatregelen die naar verwachting de komende vijf jaar nodig zijn om te voldoen aan de resultaatsverplichting, bedoeld in artikel 3.44 van het Bkl.

4.5 Vastleggen en monitoren basisgeluidemissie

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - vastleggen en monitoren basisgeluidemissie (bge)

Hierbij gaat het om gemeentewegen, waterschapswegen en lokale spoorwegen. De gemeente moet zorgen voor het opstellen van een bge voor de gemeentewegen en eventuele lokale spoorwegen zonder gpp.

De gemeente verzamelt gegevens voor het vastleggen van de basisgeluidemissie. De gemeente legt voor alle wegen met een intensiteit van meer dan 1000 motorvoertuigen per etmaal een bge vast. In het Bkl wordt nu nog onderscheid gemaakt tussen wegen met meer dan 4500 motorvoertuigen (mvt) per etmaal en wegen met meer dan 1000 mvt per etmaal. Het oorspronkelijke plan was dat voor de wegen met meer dan 4500 mvt/etmaal in 2023 de bge moest worden vastgesteld en voor de wegen met een intensiteit tussen 1000 en 4500 motorvoertuigen per etmaal moest dit uiterlijk in 2026 zijn gebeurd (art. 11.46 Bkl lid 3). Artikel 11.46 is echter nog niet in werking getreden. Met de uitgestelde inwerkingtreding van de Ow is niet duidelijk wanneer nu de bge moet worden vastgesteld. Naar alle waarschijnlijkheid verdwijnt de opdeling

in twee tranches. Of 2026 voor gemeenten nog haalbaar is (gegeven de tellingen die nog moeten worden uitgevoerd) is niet duidelijk.

Het vastleggen van de bge is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. De gemeente verstrekt de bge aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W). Dit gebeurt door de gegevens elektronisch beschikbaar te stellen in een landelijk geluidregister. Dit register heet Centrale Voorziening Geluidgegevens (CVGG). Dit moet binnen 4 weken na het vastleggen van de bge.

Actuele telgegevens in combinatie met een verkeersmodel zijn essentieel voor de bge. Van belang zijn tevens de gegevens over de verhardingen van de wegen en de toegestane rijksnelheden. Vooral bij wegen met weinig verkeer is het vastleggen van de bge een relatief grote inspanning omdat verkeersmodellen met name voor situaties met lage verkeersintensiteiten minder betrouwbaar zijn. Dat kan ertoe leiden dat andere relatief kostbare methoden, zoals tellingsystemen, ingezet moeten worden. Omdat bij wegen met weinig verkeer (minder dan 4500 motorvoertuigen per etmaal) de geluidproblematiek over het algemeen niet groot is, mag hier de intensiteit worden geschat (art. 11.46 lid 4 Bkl).

Monitoren bge

Na vastleggen van de bge monitort de gemeente elke 5 jaar de ontwikkeling van het geluid.

Bij een toename van de geluidemissie van 1,5 dB of meer is aanvullend akoestisch onderzoek nodig op de gevoelige bestemmingen binnen het geluidaanbachtgebied van de bron. Als ook op de gevoelige bestemmingen sprake is van een overschrijding van de referentiewaarde met 1,5 dB of meer dan moet de gemeente overwegen of geluidbeperkende maatregelen getroffen worden.

De gemeente krijgt daarvoor een ruime bestuurlijke afwegingsruimte. Is er na het treffen van maatregelen nog steeds sprake van het overschrijden van de grenswaarde, dan moet de gemeente ook de binnenwaarde toetsen op overschrijdingen. Er zal dan een besluit genomen moeten worden over het

treffen van geluidwerende maatregelen. Overigens is de gemeente verplicht geluidwerende maatregelen te treffen aan de geluidgevoelige gebouwen wanneer de grenswaarde wordt overschreden.

Benadrukt wordt dat het zorgvuldig vaststellen van de basisgeluidemissie van groot belang is, juist ook voor de wegen met relatief weinig verkeer (<4500 mvt/etmaal). Bij kleine wegen kan een absoluut gezien beperkte toename van de hoeveelheid verkeer een relatief grote toename van de geluidemissie geven.

4.6 Bepalen geluidaanbachtgebieden

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – bepalen geluidaanbachtgebieden

Nadat de bge's en gpp's zijn bepaald, moeten voor verkeer en industrie geluidaanbachtgebieden worden vastgesteld.

Een geluidaanbachtgebied is een gebied langs een weg of spoorweg of rond een industrieterrein waarbinnen het geluid hoger kan zijn dan de standaardwaarde L_{den} (art. 3.20 Bkl). Deze aanbachtgebieden worden bepaald voor alle binnen een gemeente aanwezige geluidbronnen waarvoor een geluidproductieplafond (gpp) of een basisgeluidemissie (bge) geldt. Wanneer een omgevingsplan wordt opgesteld waarin geluidgevoelige bestemmingen mogelijk worden gemaakt binnen een aanbachtgebied, dan moet een akoestisch onderzoek worden uitgevoerd naar de geluidbelasting vanwege de betreffende geluidbron(nen).

In het Bkl is aangegeven dat met het bepalen van de bge direct ook het geluidaanbachtgebied wordt vastgesteld (art. 11.46 lid 4 Bkl). Het geluidaanbachtgebied voor een industrieterrein kan pas worden vastgesteld wanneer voor dat industrieterrein de gpp's zijn bepaald. Hiervoor is nu nog geen uiterste datum bekend.

De geluidaanbachtgebieden moeten worden opgenomen in de Centrale Voorziening Geluidgegevens (CVGG¹³, art 11.52 Bkl). De gemeente mag het geluidaanbachtgebied ook opnemen in het omgevingsplan. Het geluidaanbachtgebied kan echter wijzigen zonder opname van de betreffende

¹³ De CVGG (het geluidregister) is het digitale systeem voor uitwisseling van geluidgegevens. Via deze voorziening worden geluidgegevens laagdrempelig en uniform beschikbaar gesteld. Het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zijn verplicht geluidgegevens via deze voorziening te delen. De voorziening zorgt ervoor dat deze gegevens eenvoudig vindbaar, inzichtelijk en beschikbaar zijn. De focus ligt daarbij op het ondersteunen van akoestisch onderzoek.

wijziging in het omgevingsplan. Het geluidaan-dachtsgebied kan bijvoorbeeld wijzigen bij het aanpassen van de bge na de vijfjaarlijkse monito-ring. Om een actueel geluidaan-dachtsgebied in het omgevingsplan te hebben zou de gemeente in zo'n geval het omgevingsplan moeten wijzigen voor alleen het aanpassen van een geluidaan-dachtsge-bied.

Een optie is dat, net als onder de Wet geluidhinder, het aandachtsgebied van een industrieterrein wel in het omgevingsplan wordt opgenomen, maar het aandachtsgebied vanwege de gemeentelijke wegen niet.

Hoe was dit geregeld in de Wet geluidhinder?

In de Wet geluidhinder staat in de hoofdstukken V t/m VIII beschreven binnen welke zone langs (spoor) wegen en rond industrieterreinen de geluidgrens-waarden uit de Wet geluidhinder in acht moeten worden genomen. Wanneer een geluidgevoelige bestemming mogelijk werd gemaakt binnen een zone, dan moest een akoestisch onderzoek naar de geluidbelasting worden uitgevoerd. De onder de Ow geïntroduceerde geluidaan-dachtsgebieden zijn dus in wezen vergelijkbaar met deze onderzoekzo-nes.

4.7 Afwijken van geluidwaarden

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – afwijken van de standaardwaarden en grenswaarden van het Bkl

Op grond van het Bkl gelden standaardwaarden en grenswaarden voor het geluid door verkeer en industrie binnen de geluidaan-dachtsgebieden (zie hoofdstuk 2 van dit thema). Het omgevingsplan moet erin voorzien dat, als het omgevingsplan een nieuw geluidgevoelig gebouw toelaat in een gelui-daandachtsgebied, het geluid op dat gebouw niet hoger is dan de standaardwaarde (art. 5.78t Bkl).

De standaardwaarden die in het Bkl staan, gelden als algemeen geaccepteerd geluidniveau. Hiervan kan de gemeente in het nieuwe deel van het omge-vingsplan gemotiveerd afwijken, zowel naar boven (soepelere geluidnorm) als naar beneden (strengere geluidnorm) (art. 5.78u Bkl). Daarbij kan bijvoorbeeld onderscheid gemaakt worden op basis van gebied-stypering (bijvoorbeeld een 5 dB hogere standaard-

waarde in een industriegebied en een 5 dB lagere standaardwaarde in een agrarisch buitengebied).

Bij de afwijking van standaardwaarden kan het afwegingskader uit het bestaande (aangepaste) hogere waarden beleid van de gemeente worden betrokken. Op basis van dit beleid kan worden gemotiveerd welke eisen de gemeente stelt aan die gevallen waarin de gemeente afwijkt van de standaardwaarde. Uiteraard moet dan wel juridisch zijn geborgd dat het omgevingsplan voldoende inzicht geeft in het hogere waarde beleid. Dit in verband met de rechtszekerheid voor burgers en bedrijven. De gemeenten die nu een eigen 'hogere waarde beleid' in het kader van de Wet geluidhinder hebben, kunnen de voorwaarden die in dit beleid staan, eventueel gewijzigd, overnemen in het om-ggevingsplan.

De grenswaarden die in het Bkl staan, zijn harde grenzen. Hiervan kan de gemeente alleen bij uit-zondering en alleen in de in het Bkl aangegeven ge-vallen (zoals bij zwaarwegende belangen) afwijken. Binnen de grenzen die het Bkl aangeeft, kunnen in het nieuwe deel van het omgevingsplan regels worden opgenomen op grond waarvan afgeweken kan worden van de grenswaarden die het Bkl stelt. Deze regels kunnen bijvoorbeeld inhouden dat een waarde hoger dan de grenswaarde mogelijk is als er speciale gebouwgebonden maatregelen worden getroffen of vergaande maatregelen als 'dove' gevels (art. 5.78y Bkl).

Wanneer in het omgevingsplan geluidgevoeli-ge bestemmingen worden toegestaan waar de standaardwaarde wordt overschreden, of waar een niet-geluidgevoelige gevel (voormalige 'dove gevel') wordt toegestaan, moet de gemeente de waarde van het gezamenlijk geluid op de gevel in het omgevingsplan (of de omgevingsvergunning) vastleggen (art. 5.78ad Bkl).

Hoe was dit geregeld in de Wet geluidhinder?

De hierboven genoemde standaardwaarde is te vergelijken met de voorkeursgrenswaarde uit de Wet geluidhinder. De grenswaarde is te vergelijken met de maximale ontheffingswaarde uit de Wet geluidhinder (ook wel maximaal te verlenen hogere waarde genoemd).

Het voordeel van het huidige stelsel is dat het 'normenhuis' voor dit thema sterk is vereenvoudigd. Er zijn veel minder verschillende grens- c.q. ontheffingswaarden, er is geen verschil meer tussen een stedelijk en buitenstedelijk gelegen geluidgevoelige bestemming en er hoeven geen correcties (aftrek stille banden, correctie voor het wegdektype) meer te worden toegepast. Echter, de vereenvoudiging van het normenhuis heeft ook tot gevolg dat het eenvoudiger is geworden om op kortere afstand van rijkswegen te bouwen. Als dat niet gewenst is, kan de gemeente hier in het omgevingsplan rekening mee houden.

Wanneer onder de Wet geluidhinder werd afge- weken van de voorkeursgrenswaarde, kon de gemeente een hogere waarde vaststellen. Deze hogere waarde werd doorgaans per woning vastgesteld. Daarnaast moest de hogere waarde worden ingeschreven in het kadaster. Wanneer in een bestemmingsplan een dove gevel werd toegestaan, moest deze dove gevel worden opgenomen in de planregels.

Onder het huidige recht moet de gemeente, bij het toelaten van een geluidgevoelig gebouw, de waarde van het gezamenlijk geluid op de gevel in het omgevingsplan of in een omgevingsvergunning vastleggen.

4.8 Overgangsperiode

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - hoe zit het met ruimtelijke plannen in de huidige overgangsperiode?

De basistools van de geluidregels voor verkeer en industrie in het omgevingsplan, de basisgeluidemissie (bge), aandachtsgebieden en geluidproductieplafonds (gpp) zijn op dit moment nog niet vastgelegd. Kortgezegd komt het overgangsrecht erop neer dat zolang er op basis van het huidige recht nog geen gpp's, aandachtsgebieden en bge's zijn vastgesteld, het oude recht (min of meer) blijft gelden. Wel verschilt het overgangsrecht per geluidbronsoort.

Overgangsrecht wijzigingen aan gemeentelijke wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafond (afdeling 22.4 bruidsschat)

Wanneer er voor het aanleggen of wijzigen van een gemeentelijke weg nog geen bepalingen in het nieuwe deel van het omgevingsplan zijn opgenomen en er ook geen omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit is, gelden (bij wijze van overgangsrecht) de regels van de bruidsschat die staan in afdeling 22.4. Deze regels worden hierboven in paragraaf 4.1 besproken.

Overgangsrecht nieuw geluidgevoelig gebouw binnen invloedssfeer gemeentelijke wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafond (art. 17.5 Omgevingsregeling)

In de periode dat nog geen aandachtsgebieden zijn vastgesteld voor gemeentelijke wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafond, maar wel nieuwe geluidgevoelige gebouwen mogelijk worden gemaakt binnen de invloedssfeer van een bestaande weg, is wel een akoestisch onderzoek nodig. In artikel 17.5 van de Omgevingsregeling is vastgesteld wat in de overgangsperiode de omvang is van het geluidaandachtsgebied. De omvang van de aandachtsgebieden in de overgangsperiode is:

- a. voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken, waarvoor een maximumsnelheid van 30 km/u of minder geldt: 100 m;
- b. voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken, waarvoor een onbekende maximumsnelheid of een maximum-snelheid van meer dan 30 km/u geldt, en een spoorweg, bestaande uit een of twee sporen: 200 m; en
- c. voor een weg, bestaande uit drie of meer rijstroken, en een spoorweg, bestaande uit drie of meer sporen: 350 m.

De standaardwaarden en grenswaarden uit de instructieregels 'Geluidgevoelige gebouwen in geluidaandachtsgebieden' (paragraaf 5.1.4.2a.4, Bkl) zijn van toepassing voor nieuwe geluidgevoelige bestemmingen binnen het aandachtsgebied van een gemeentelijke weg of een spoorweg zonder geluidproductieplafond.

*Overgangsrecht provinciale wegen**(art 3.5 Aanvullingswet geluid Omgevingswet).*

De Wet geluidhinder blijft van toepassing totdat door provinciale staten voor de provinciale wegen geluidproductieplafonds en aandachtgebieden zijn vastgesteld. De geluidzones uit de Wet geluidhinder blijven van toepassing totdat er gpp's zijn vastgesteld (art 12.7 Bkl). Ook de grenswaarden uit de Wet geluidhinder blijven van toepassing. Daarnaast kan het nog steeds zo zijn dat hogere waarden moeten worden verleend.

Overgangsrecht industrieterreinen Wet geluidhinder (art 3.6 Aanvullingswet geluid Omgevingswet).

De Wet geluidhinder blijft van toepassing totdat door de gemeente voor het industrieterrein geluidproductieplafonds en aandachtgebieden zijn vastgesteld. De bestaande geluidzone rond een industrieterrein is onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. In het tijdelijke deel van het omgevingsplan is de geluidzone gelijkgesteld aan een geluidaandachtsgebied (art 4.6 Invoeringswet Ow en art 12.7 Bkl).

Wordt bij geluidgevoelige bestemmingen gebruik gemaakt van een 'dove gevel', dan wordt deze gevel vastgelegd in het omgevingsplan als een niet-geluidgevoelige gevel met bouwkundige maatregelen (artikel 12.13f Bkl). De instructieregels uit 'Geluidgevoelige gebouwen in geluidaandachtsgebieden' (paragraaf 5.1.4.2a.4, Bkl) zijn niet van toepassing omdat er nog geen geluidaandachtsgebied is.

Overgangsrecht rijkswegen en hoofdspoorwegen (art. 3.2 Aanvullingswet geluid Omgevingswet)

Bestaande productieplafonds zijn na de inwerking-treding van de Ow herberekend, waarbij ook het geluidaandachtsgebied is bepaald (art. 12.7 lid 1 Bkl).

4.9 Niet-geluidgevoelige en geluidluwe gevels**Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - niet-geluidgevoelige gevel**

Het begrip 'dove gevel' is onder de Wet geluidhinder een gevel die geen of slechts bij uitzondering te openen delen bevat en voldoet aan de nieuwbouweisen qua geluidwering. Onder de Wet geluidhinder werd een dergelijke gevel niet als gevel beschouwd. Onder de Ow is het begrip 'dove gevel'

vervangen door het begrip 'niet-geluidgevoelige gevel'. Aan de geluidwering van een dergelijke gevel wordt een 3 dB strengere eis gesteld. Daar staat tegenover dat openingen in een niet-geluidgevoelige gevel mogelijk zijn, mits zij met een bouwkundige constructie worden afgeschermd. De afscherming moet ervoor zorgen dat de geluidbelasting op de opening niet hoger is dan de grenswaarde. Een niet-geluidgevoelige gevel is een gevel die aan de volgende eisen voldoet (art. 5.78y Bkl). Aan een niet-geluidgevoelige gevel moeten bouwkundige maatregelen kunnen worden getroffen die:

- bestaan uit een uitwendige scheidingsconstructie die geen te openen delen bevat anders dan als onderdeel van een gemeenschappelijke doorgang; of
- borgen dat het geluid op de te openen delen in de uitwendige scheidingsconstructie die direct grenzen aan een verblijfsgebied, niet hoger is dan de grenswaarde.

In het omgevingsplan moet worden vastgelegd dat een bepaalde gevel van een geluidgevoelig gebouw een niet-geluidgevoelige gevel met bouwkundige maatregelen is (art. 5.78y lid 2 Bkl).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – geluidluwe gevel

Het begrip 'geluidluwe gevel' komt in het Bkl terug (art. 5.78ab). Een geluidluwe gevel is een gevel die ten opzichte van andere gevels van een geluidgevoelig gebouw relatief weinig wordt belast door geluid. Bij een afwijking van de standaardwaarde van het Bkl moet het belang van het beschermen van de gezondheid door een geluidluwe gevel worden betrokken (art. 5.78ab Bkl). Het Bkl geeft geen geluidwaarde voor het maximale geluid op een geluidluwe gevel. Ook is niet vastgelegd wat het minimale verschil moet zijn tussen de hoogst en laagst belaste gevel. Dat geeft gemeenten ruimte voor bestuurlijke afweging en om hun eventueel al geldende geluidbeleid te kunnen voortzetten. De Omgevingswet spreekt van 'het belang van het beschermen van de gezondheid door een geluidluwe gevel' bij het toelaten van geluidgevoelige gebouwen. Boven de standaardwaarde moet het bestuursorgaan dit belang 'betrekken bij' de afweging (art. 5.78ab en 5.78u Bkl). Boven de grenswaarde moet het bevoegd gezag 'rekening houden met'

dit belang (art. 5.78ab en 5.78v t/m 5.78aa Bkl). De term 'rekening houden met' houdt in dat het belang hiervan expliciet moet worden afgewogen tegen andere belangen.¹⁴

Veel gemeenten hebben in hun bestaande hogere waarde beleid in bepaalde situaties al de verplichting tot het realiseren van een geluidluwe gevel en/of geluidluwe buitenruimte opgenomen. Deze verplichting uit het bestaande beleid, inclusief de voorwaarden waaronder deze moet worden toegepast, kan worden overgenomen in het omgevingsplan.

Ook kan in het omgevingsplan nader worden gedefinieerd wat de geluidbelasting mag zijn op een geluidluwe gevel. Gaat het om het geluid vanwege één bronsoort of gaat het om de gecumuleerde geluidbelasting?¹⁵

4.10 Luchtverkeerslawaaï

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – luchtverkeerslawaaï

Bij vliegvelden kan onderscheid wordt gemaakt tussen geluid vanwege 'vliegverkeer' en zogenaamd 'grondgebonden geluid'. Dat laatste kennen we als industrielawaai. Er zijn vliegvelden met een geluidzone van een industrieterrein (waarvoor dus gpp's moeten worden vastgesteld). Het Bkl bevat nog geen specifieke instructieregels voor luchtverkeerslawaaï maar er is wel ruimte voor gereserveerd (in paragraaf 5.1.4.3 Geluid rond luchthavens).

Toch speelt geluid rond luchthavens ook nu al een rol in het Bkl. In het Bkl is aangegeven dat bij het vaststellen van geluidproductieplafonds voor rijkswegen, spoorwegen en industrieterreinen de aanvaardbaarheid van het gecumuleerd geluid moet worden beoordeeld (art 3.38 Bkl). Hierbij wordt, indien van toepassing, het geluid vanwege wegverkeer, railverkeer en industrielawaai betrokken, maar in bepaalde gevallen ook het geluid door luchtvaart. De nieuwe geluidgevoelige gebouwen moeten dan wel binnen de 48 L_{den}- of 20 Ke-contour zijn gelegen.

4.11 Aanvaardbaarheid van gecumuleerd geluid

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – aanvaardbaarheid van gecumuleerd geluid

Bij het vaststellen van een geluidproductieplafond (art.3.38 Bkl), het toelaten van een nieuwe geluidgevoelige bestemming waarvoor de standaardwaarde wordt overschreden (art 5.78ac Bkl) en het wijzigen van een weg zonder geluidproductieplafond (art 5.78p Bkl) moet de aanvaardbaarheid van het gecumuleerde geluid worden bepaald (zie ook vorige aandachtspunt). De gecumuleerde geluidbelasting is het totaal aan geluid afkomstig van wegen, spoorwegen, industrieterreinen, windturbines, schietbanen en luchtvaart. Het geluid van deze bronnen wordt eerst omgerekend naar een waarde die overeenkomt met een gelijke hinder voor wegverkeer. Vervolgens wordt het geluid van alle bronnen bij elkaar opgeteld.

De omrekeningsformules zijn in de Omgevingsregeling opgenomen (art. 3.25). De hinderlijkheid van bijvoorbeeld 54 L_{den} voor industrie en 46 L_{den} voor railverkeer komt overeen met 52 Lden voor wegverkeer.

Voor luchtvaart is er een overgangsregeling, waarbij de eerste tijd de bestaande omrekeningsformule afkomstig uit het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012 wordt gebruikt.

Het is aan het bevoegd gezag om de aanvaardbaarheid te beoordelen. Dat kan bijvoorbeeld aan de hand van de 'methode Miedema' of op basis van de GES (gezondheidseffectenscreening). In de internet consultatie versie van de Aanvullingsregeling geluid Omgevingswet was echter de volgende tabel opgenomen:

Gecumuleerd geluid	
≤ 45 Lcum	Zeër goed
46-50 Lcum	Goed
51-55 Lcum	Redelijk
56-60 Lcum	Matig
61-65 Lcum	Tamelijk slecht
66-70 Lcum	Slecht
≥ 71 Lcum	Zeër slecht

¹⁴ Aanvullingsbesluit – Nota van toelichting algemeen deel, p. 75 e.v.

¹⁵ Zie bijvoorbeeld de omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant.

4.12 Wijziging van wegen

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – wijziging van wegen

Reconstructies vormden een aparte afdeling in de Wgh (afdeling 4). Door de nieuwe systematiek van basisgeluidemissie is de voormalige reconstructie beoordeling bij gemeentelijke wegen komen te vervallen. Ook het woord 'reconstructie' is vervallen en is vervangen door 'wijziging'. Met de komst van de basisgeluidemissie is er sprake van monitoring en moeten aanpassingen worden overwogen bij een toename van geluid. $0,4 L_{den}$ zal niet als een toename worden gezien; $0,5$ wel.

Bij een reconstructie in de zin van de Wgh had je te maken met het zogenaamde 2 dB-criterium: 1,5 dB is na afronding 2 dB. Bij een toename van 1,49 dB was er dus geen sprake van een reconstructie in de zin van de Wgh en bij 1,50 dB wel. Het ging hierbij uiteraard om geluidgeveelbelastingen boven de voorkeursgrenswaarde.

Door de introductie van 0,5 dB toename als toetscriterium bij wijzigingen aan de weg, wordt het stand-still principe beoogd. Dat lijkt een aanscherping ten opzichte van de Wgh, echter de nuance zit daarin dat nu een eerdere hogere waarde niet als referentie wordt gekozen, maar uitsluitend de

heersende waarde. Overigens gaat ook het systeem van de basisgeluidemissie (bge) uit van het stand-still principe.

Conform artikel 5.78j Bkl wordt onder een wijziging van een gemeenteweg of waterschapsweg verstaan:

- a. het verplaatsen van een of meer rijstroken met meer dan 2 m;
- b. het verhogen of verlagen van de rijstroken met meer dan 1 m;
- c. een toename van het aantal rijstroken, niet zijnde voorsorteerstroken en in- en uitvoegstroken;
- d. het vervangen van een wegdek door een minder stil wegdek; of
- e. het verwijderen van geluidbeperkende maatregelen bestaande uit werken of bouwwerken langs de weg.

Als het wijzigen van een weg binnen het tijdelijk omgevingsplan past, geldt artikel 22.271 (en verder). Hier (afdeling 22.4 van de bruidsschat) zijn de artikelen van de Wet geluidhinder in overgenomen.

4.13 Sanering geluid

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - sanering geluid door infrastructuur gemeente, waterschap en provincie

Het beleid van de overheid is erop gericht om het ontstaan van geluidhinder zoveel mogelijk te voorkomen, maar ook om geluidhindersituaties die al langer bestaan aan te pakken. Dit laatste staat bekend als de sanering verkeerslawaaï.

Toen in de jaren '80 de Wgh van kracht werd, bestonden er al situaties waarvoor sprake was van een te hoge geluidbelasting. Voor deze gevallen is in de Wgh een saneringsplicht opgenomen. De sanering kan bestaan uit maatregelen aan de bron (bijvoorbeeld verkeersmaatregelen of een stiller wegdek), in de overdracht (schermen of wallen) of aan de woning (gevelisolatie). Voor woningen die langs rijkswegen en rijksspoorwegen liggen zijn Rijkswaterstaat en Prorail verantwoordelijk. Voor woningen langs gemeentelijke en provinciale wegen ligt het initiatief voor sanering bij gemeenten.

Gemeenten kregen voorheen via het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing (ISV) een bijdrage voor de sanering van woningen op de zogenoemde A-lijst (woningen met geluidbelasting van meer dan 65 dB(A)). Voor alle andere saneringswoningen, zoals bijvoorbeeld de B-lijst en de lijst van de Eindmelding (woningen met geluidbelasting vanaf 60 dB(A)), konden gemeenten projectsubsidie aanvragen bij het Ministerie van IenW via de 'Subsidie-regeling sanering verkeerslawaaï'.

Inmiddels is een nieuwe bijdrageregeling voor de sanering van verkeerslawaaï onder de Omgevingswet van kracht. De nieuwe regeling komt in plaats van de bestaande 'Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï'. De bestaande 'Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï' blijft echter van toepassing op alle saneringsprojecten waarvoor al voor inwerkingtreding van de Ow een projectsubsidie is verleend.

De nieuwe bijdrageregeling bevat nieuwe regels voor het verkrijgen van een rijksbijdrage voor sanering verkeerslawaaï onder de Ow. De bijdrage is bestemd voor gemeenten, provincies en waterschappen en voor omgevingsdiensten die daarvoor gemandateerd zijn.

De belangrijkste wijzigingen/toevoegingen in de nieuwe bijdrageregeling zijn als volgt:

- de sanering onder de Ow betreft geluidgevoelige gebouwen met een hogere geluidbelasting dan de saneringsdrempels, respectievelijk 65 dB voor provinciale wegen buiten de bebouwde kom en 70 dB voor de overige situaties.
- de zogenaamde vrijwillige sanering. Dat betreft woningen die zijn aangemeld als sanering onder de Wet geluidhinder, met een geluidbelasting van maximaal 5 dB onder de saneringsgrens, die nog niet eerder zijn gesaneerd. Deze woningen komen onder de nieuwe regeling ook in aanmerking maar dan voor een gedeeltelijke bijdrage.

THEMA:

Trillingen

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	84
Hoofdstuk 2 Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving	86
Hoofdstuk 3 Instructieregels omgevingsverordening	90
Hoofdstuk 4 Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	90

1. Inleiding en samenvatting

Bij het onderwerp trillingen denkt men waarschijnlijk al snel aan aardbevingen, zoals bijvoorbeeld de beving in 1992 met het epicentrum nabij Roermond. Met 5,8 op de schaal van Richter is dit de zwaarste natuurlijke beving in Nederland die maar liefst tot in Tsjechië, Zwitserland, Frankrijk en Engeland werd gevoeld. Naast natuurlijke bevingen komen in Nederland ook op gang gebrachte bevingen voor. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gaswinning in Groningen, lichte aardbevingen door springende mensen tijdens muziekfestivals en (goederen)vervoer over het spoor.

In dit deel behandelen we zowel trillingen door milieubelastende activiteiten als trillingen door verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen. In de Omgevingswet staat een evenwichtige toedeling van functies aan locaties centraal. Bij het onderwerp trillingen gaat het om het voorkomen van hinder, zoals bijvoorbeeld slaapverstoring. In het Bkl zijn daarom instructieregels opgesteld waarbij, ter bescherming van gezondheid en milieu, eisen aan trillingen in een trillinggevoelig gebouw (woningen, scholen, kinderopvang, zorginstellingen) worden gesteld. Het omgevingsplan moet ervoor zorgen dat de trilling door een activiteit op dergelijke gebouwen aanvaardbaar is. Een woonschip of woonwagen is volgens het Bkl overigens geen trillinggevoelig gebouw.

In het Bkl worden trillingwaarden uitgedrukt in standaardwaarden of grenswaarden. Als aan de standaardwaarde is voldaan, is geen nadere afweging of besluitvorming nodig. Een grenswaarde is een harde grens waarvan alleen bij uitzondering, zoals bij zwaarwegende belangen, kan worden afgeweken. De grenswaarde mag op een bedrijventerrein niet hoger zijn dan 1,8 maal de standaardwaarde. Voor de beoordeling van de (door metingen) vastgestelde trillingen wordt aangesloten bij de SBR-richtlijn B "Hinder voor personen in gebouwen" (2002).

Het Bkl maakt onderscheid tussen continue trillingen en herhaald voorkomende trillingen. Deze laatste worden een factor 2 minder streng beoordeeld en mogen tot op zekere hoogte voelbaar zijn. De bruidsschat kent (net als het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer) dit onderscheid niet en geeft alleen normen voor alle trillingen.

Voor wonen, verkeer, evenementen die niet op een daarvoor bestemde locatie plaatsvinden en activiteiten die hoofdzakelijk in de openbare ruimte worden verricht, geeft het Bkl geen instructieregels. De gemeente mag zelf bepalen of en zo ja, welke regels zij hierover wil opnemen in het nieuw deel van het omgevingsplan.

Als een omgevingsplan waarden bevat over trillingen door een activiteit, dan moet het omgevingsplan vermelden dat die waarden niet van toepassing zijn op de trilling door die activiteit in trillinggevoelige ruimten van de eigen bedrijfswoning. Als deze activiteiten worden verricht door een agrarisch bedrijf, op een bedrijventerrein of in de horecasector, dan kan analoog aan het bovenstaande, in het omgevingsplan worden vermeld dat die waarden niet van toepassing zijn op de voormalige bedrijfswoning. Onder de bruidsschat (afkomstig uit het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer) is dit alleen mogelijk bij agrarische bedrijven.

Omdat omwonenden regelmatig hinder ondervinden van herhaald voorkomende trillingen (meestal veroorzaakt door het aan- en afrijden van vrachtwagens en andere transportmiddelen), adviseren we om goed na te denken over de in het omgevingsplan op te nemen standaard- en grenswaarden. Vanuit het oogpunt van gezondheid is het bijvoorbeeld goed denkbaar om herhaald voorkomende trillingen in de nachtperiode even streng als continue trillingen te beoordelen.

Verder kan het voor activiteiten verricht door een agrarisch bedrijf, op een bedrijventerrein of in de horecasector wenselijk zijn om in het omgevingsplan te vermelden dat de opgenomen trillingnormen ter plaatse van een voormalige bedrijfswoning niet van toepassing zijn op een trilling van een voormalige eigen activiteit.

Ten slotte is het onder de Omgevingswet voor gemeenten makkelijker om voorwaarden te stellen aan een nieuwbouwproject ter voorkoming van trillinghinder. We adviseren in dit kader om binnen een afstand van 100 meter tot het spoor altijd eerst een trillinghinderonderzoek uit te laten voeren. Tussen 100 en 250 meter wordt aanbevolen om het stappenplan uit de 'Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen' te volgen (afbeelding 5.1 van de handreiking, pagina 25).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt uitgebreid ingegaan op de instructieregels van het Bkl.

Hoofdstuk 3 bestaat in dit geval uit slechts twee zinnen. Dit komt omdat er in de omgevingsverordeningen van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland geen (instructie)regels voor het thema trillingen staan. Ten slotte wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de regels van de bruidsschat. Hier komen zeven aandachtspunten voor de regels van het nieuwe deel van het omgevingsplan aan bod.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- voormalige bedrijfswoningen;
- herhaald voorkomende trillingen;
- vergunningplichtige inrichtingen;
- toepassingsbereik Bkl;
- trillingen door bouwen;
- trillingen door verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen;
- nieuwbouw van trillinggevoelige gebouwen.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

2. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

Waar staat het thema 'Trillingen' in het Bkl?

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan regels voor het Rijk en de decentrale overheden. In hoofdstuk 5 van het Bkl staan de regels voor omgevingsplannen. Hieronder vallen de 'Instructieregels met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties' (afdeling 5.1 Bkl). Er zijn instructieregels met als doel het 'Beschermen van de gezondheid en het milieu' (paragraaf 5.1.4), waaronder instructieregels met als doel de bescherming tegen trillingen (paragraaf 5.1.4.4, art. 5.79 t/m 5.89).

Wat is het systeem van het Bkl voor het thema 'Trillingen'?

Het primaire doel van de instructieregels van het Bkl is het beschermen van de gezondheid (voorkomen van hinder en/of slaapverstoring) door het stellen van eisen aan trillingen in een trillinggevoelig gebouw. Het systeem van het Bkl werkt als volgt. Trillingnormen gelden voor trillinggevoelige gebouwen. De functie van een gebouw bepaalt of het gebouw trillinggevoelig is. Trillinggevoelige gebouwen zijn woningen, scholen, zorginstellingen etc. Het omgevingsplan moet rekening houden met trillingen door activiteiten in trillinggevoelige ruim-

ten van trillinggevoelige gebouwen (art. 5.83 lid 1 Bkl). En het omgevingsplan moet erin voorzien dat de trilling door een activiteit op een trillinggevoelig gebouw aanvaardbaar is (art. 5.83 lid 2 Bkl).

Trillingwaarden worden in het Bkl uitgedrukt in standaardwaarden of grenswaarden. Een standaardwaarde is een geaccepteerd vertrekpunt (niveau) waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken. Als aan de standaardwaarde is voldaan, is geen nadere afweging of besluitvorming nodig. Een grenswaarde is een harde grens, waarvan alleen bij uitzondering en alleen in aangegeven gevallen (zoals bij zwaarwegende belangen) kan worden afgeweken. Indien wordt voldaan aan de in het Bkl gegeven standaardwaarden, wordt voldaan aan de aanvaardbaarheidseis.

In het Bkl wordt onderscheid gemaakt tussen twee verschillende soorten trillingen: continue trillingen en herhaald voorkomende trillingen.

Onder 'continue trillingen' wordt verstaan: een trilling die ten opzichte van de grootste trillingstijd gedurende een lange tijd aanwezig is (Bijlage I onder A bij het Bkl). Het uitgangspunt van het Bkl is dat continue trillingen (maximale waarden) over

het algemeen niet voelbaar mogen zijn. Maar in de praktijk blijkt dat een grenswaarde voor $V_{\max}$ ($A_2 = 0,4$ re 1 mm/s) zeker wel voelbaar is. Continue trillingen worden bijvoorbeeld veroorzaakt door stationaire installaties zoals compressoren of koelmachines en aanhoudende stans- en ponsactiviteiten.

Onder een 'herhaald voorkomende trilling' wordt verstaan: een kortdurende trilling met een repe-terend karakter (Bijlage I onder A bij het Bkl). Het uitgangspunt van het Bkl is dat herhaald voorkomende trillingen (maximale waarden) tot op zekere hoogte voelbaar mogen zijn. De gemiddelde trillingssterkte is niet voelbaar.

Wat is het toepassingsbereik?

In het Bkl begint iedere afdeling met het zogenaamde 'toepassingsbereik' van de regels uit die paragraaf. Onder het toepassingsbereik staat vermeld voor welke situaties of doelen de regels van de betreffende afdeling gelden. In afdeling 5.1 van het Bkl staan de instructieregels voor het opstellen van omgevingsplannen, met als toepassingsbereik (doel) het opstellen van regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (art. 5.1 Bkl jo. art. 4.2 Ow). Het omgevingsplan moet dus regels bevatten die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Het Bkl bevat specifieke instructieregels voor regels over trillingen door activiteiten in het omgevingsplan. Het toepassingsbereik van deze instructieregels bestaat uit activiteiten die trillingen in een frequentie van 1 tot 80 Hz veroorzaken in een trillinggevoelige ruimte van een legaal¹ trillinggevoelig gebouw (art. 5.79 Bkl). De regels met betrekking tot trillingen gelden dus niet ter plaatse van andere bedrijven.

Wat is van het toepassingsbereik uitgesloten?

Bepaalde situaties zijn van dit toepassingsbereik uitgesloten. Dit komt doordat er bijvoorbeeld andere regelgeving op van toepassing is, of omdat er voor die situatie vanuit het Bkl geen instructieregels gelden.

De van het toepassingsbereik uitgesloten (trillingveroorzakende) activiteiten zijn (art. 5.79 Bkl):

- de activiteit wonen;
- activiteiten die in hoofdzaak in de openbare ruimte worden verricht;
- evenementen die niet plaatsvinden op een locatie voor evenementen;
- verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen.

De van het toepassingsbereik uitgesloten trillinggevoelige gebouwen zijn (art. 5.79 Bkl):

- trillinggevoelige gebouwen die geheel of gedeeltelijk liggen op een industrieterrein met geluidproductieplafonds;
- tijdelijke trillinggevoelige gebouwen (die zijn toegelaten voor een duur van niet meer dan 10 jaar).

Uit het Bkl blijkt dat voor de activiteit 'wonen'² en 'verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen' geen instructieregels in het Bkl staan (art. 5.79 Bkl). Voor de activiteit wonen en verkeer gelden dus geen instructies voor de gemeente over wat eventueel geregeld wordt in het omgevingsplan met betrekking tot door wonen en verkeer veroorzaakte trillingen.

Een gemeente kan zelf een afweging maken of zij ook andere gebouwen of locaties als trillinggevoelig aanwijst. Denk bijvoorbeeld aan kantoren of recreatiewoningen. Ook voor sommige bedrijven, zoals laboratoria of geavanceerde technische productiebedrijven (fijnmechanica) is bescherming tegen trillingen van groot belang. Daarnaast kan op bepaalde locaties trillinghinder ongewenst zijn, zoals op begraafplaatsen, bij binnentuinen of in parken. Vanwege een evenwichtige toedeling van functies aan locaties kan de gemeente daarvoor regels in het omgevingsplan opnemen.

Wat is een trillinggevoelig gebouw en ruimte?

Een trillinggevoelig gebouw is een gebouw met een functie als woning, onderwijs, zorg of kinderopvang (met bedgebied). Een trillinggevoelige ruimte is een verblijfsruimte in een trillinggevoelig gebouw (art. 5.81 Bkl). Als het omgevingsplan bepaalt dat in een gedeelte van een gebouw geen trillinggevoelige ruimten mogen worden toegelaten, dan is dit gedeelte van het gebouw geen trillinggevoelig

¹ Legaal: toegelaten op grond van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

² Trillingen door activiteiten van de burens worden niet getoetst.

gebouw (art. 5.80 lid 2 Bkl). Een woonschip of woonwagen is volgens het Bkl geen trillinggevoelig gebouw (art. 5.80 lid 3 Bkl).

Standaardwaarden en grenswaarden

Een omgevingsplan moet standaardwaarden bevatten voor toelaatbare trillingen door een activiteit. De standaardwaarden gelden in een trillinggevoelige ruimte van een trillinggevoelig gebouw. Dit geldt voor zowel continue trillingen als herhaald voorkomende trillingen. Een standaardwaarde is een geaccepteerd vertrekpunt (niveau) waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken. Als aan de standaardwaarde is voldaan, is geen nadere afwijking of besluitvorming nodig. Een grenswaarde is een harde grens, waarvan alleen bij uitzondering en alleen in aangegeven gevallen (zoals bij zwaarwegende belangen) kan worden afgeweken.

De standaardwaarden voor continue trillingen, die het Bkl geeft voor het omgevingsplan, staan hieronder vermeld (art. 5.87 Bkl lid 1, tabel 5.87).

Soort	Standaardwaarde 07:00 - 23:00 uur
A1 trillingssterkte V_{max}	0,1
A2 trillingssterkte V_{max}	0,4
A3 trillingssterkte V_{max}	0,05

Soort	Standaardwaarde 23:00 - 07:00 uur
A1 trillingssterkte V_{max}	0,1
A2 trillingssterkte V_{max}	0,2
A3 trillingssterkte V_{max}	0,05

Tabel 5.87 Standaardwaarden toelaatbare continue trillingen in trillinggevoelige ruimten

De standaardwaarden voor herhaald voorkomende trillingen, die het Bkl geeft voor het omgevingsplan, staan hierna vermeld (art. 5.87a Bkl lid 1, tabel 5.87a). De standaardwaarden in het omgevingsplan mogen in bepaalde situaties verhoogd of verlaagd worden.

Soort	Standaardwaarde 07:00 - 23:00 uur
A ₁ trillingssterkte V_{max}	0,2
A ₂ trillingssterkte V_{max}	0,8
A ₃ trillingssterkte V_{max}	0,1

Soort	Standaardwaarde 07:00 - 23:00 uur
A1 trillingssterkte V_{max}	0,2
A2 trillingssterkte V_{max}	0,4
A3 trillingssterkte V_{max}	0,1

Tabel 5.87a Standaardwaarden toelaatbare herhaald voorkomende trillingen in trillinggevoelige ruimten

Het bevoegd gezag kan hogere of lagere waarden vaststellen in het omgevingsplan. Een lagere waarde kan altijd. Voor hogere waarden kan dit alleen als:

- eerder al een vergunning of maatwerkvoorschrift is verleend met daarin een hogere waarde (artikel 5.87 lid 3 en 5.87a lid 3).
- het gaat om activiteiten die plaatsvinden op een in het omgevingsplan aangewezen bedrijventerrein. De grenswaarde mag dan niet hoger zijn dan maximaal 1,8 maal de standaardwaarde (artikel 5.88 Bkl).
- het gaat om een afwijking van de standaard- of grenswaarden als zwaarwegende economische of maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen (artikel 5.89 Bkl).

Afwijken van de grenswaarden

Een mogelijkheid om af te wijken van het basisbeschermingsniveau (het systeem van de standaardwaarde en grenswaarde) is in het Bkl opgenomen voor bijzondere gevallen waarin de waarden die het basisbeschermingsniveau vormen aan een gewenste ontwikkeling in de weg staan (artikel 5.89 Bkl). Hiervan is sprake als het handhaven van het basisbeschermingsniveau het in onderlinge samenhang realiseren van de doelen van de wet (beschermen enerzijds en benutten anderzijds) belemmert.

In paragraaf 8.1.3 van de toelichting op het Bkl is een afwegingskader gegeven voor het afwijken van het basisbeschermingsniveau (grenswaarden) als zwaarwegende economische of maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen.

Milieubelastende activiteit (mba)

Milieubelastende activiteiten die in hoofdstuk 3 van het Bal staan, worden ook door het Bkl gezien als één activiteit. Voor milieubelastende activiteiten die niet onder hoofdstuk 3 van het Bal vallen, geldt het volgende. Als deze activiteiten bestaan uit meerdere sub-activiteiten die met elkaar in verband staan, dan gelden die activiteiten samen als één activiteit. De sub-activiteiten staan met elkaar in verband als zij met elkaar samenhangen en in technisch verband staan of elkaar functioneel ondersteunen (art. 5.82 Bkl). Bij het bepalen van de trillingssterkte van een activiteit wordt op bovenstaande manier bepaald welke sub-activiteiten bij de milieubelastende activiteit horen.

Eigen bedrijfswoning uitzonderen van trillingnormen

Als een omgevingsplan waarden bevat over trilling door een activiteit, dan moet het omgevingsplan vermelden dat die waarden niet van toepassing zijn

op de trilling door die activiteit in trillinggevoelige ruimten van een trillinggevoelig gebouw dat een functionele binding heeft met die activiteit (bedrijfswoning) (art. 5.84 Bkl).

Voormalige bedrijfswoning uitzonderen van trillingnormen

Als een omgevingsplan waarden bevat over trilling door activiteiten verricht door een agrarisch bedrijf, op een bedrijventerrein of in de horecasector, dan kan het omgevingsplan daarbij de volgende vermelding doen. Namelijk de vermelding dat die waarden niet van toepassing zijn op de trilling door die activiteit in trillinggevoelige ruimten van een trillinggevoelig gebouw dat eerder functioneel verbonden was met die activiteit (voormalige bedrijfswoning) (art. 5.85 Bkl).

3. Instructieregels omgevingsverordening

In de omgevingsverordening van de provincie Zuid-Holland, die tegelijk met de Omgevingswet in werking is getreden, staan geen (instructie)regels over trillingen.

In de omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant, die tegelijk met de Omgevingswet in werking is getreden, staan geen (instructie)regels over trillingen.

4. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

Dit hoofdstuk gaat over de regels van de bruidsschat voor trillingen. We geven de inhoud van de bruidsschat regels weer. Onder de kopjes 'Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan' bespreken we wat er voor dit punt in het Bkl staat, wat het verschil is met de bruidsschat en waar je op moet letten wanneer je regels gaat opstellen voor in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Trillingregels in de bruidsschat

In de bruidsschat staan regels die toezien op de trillingen in trillinggevoelige ruimten in trillinggevoelige gebouwen, veroorzaakt door activiteiten (paragraaf 22.3.5, art. 22.83 t/m 22.89 bruidsschat). In de bruidsschat staan ook trillingnormen. Dit zijn dezelfde normen als in het Activiteitenbesluit milieubeheer.

De trillingnormen van de bruidsschat kunnen binnen de instructieregels van het Bkl worden gewijzigd. Bij een wijziging kunnen de normen uiteraard ook verbonden worden aan een gebiedsindeling

(gebiedsgericht trillingbeleid).

De bestaande trillingnormen veranderen dus niet of nauwelijks zolang de gemeente geen nieuwe trillingregels heeft vastgesteld in het omgevingsplan.

Toepassingsbereik bruidsschat

Uit het algemeen toepassingsbereik (art. 22.41 lid 1 bruidsschat) volgt dat de trillingregels van de bruidsschat gelden voor alle milieubelastende activiteiten. De trillingregels gelden dus in beginsel ook voor de milieubelastende activiteiten die in het Bal staan beschreven, inclusief de meldings- en vergunningplichtige milieubelastende activiteiten.

Het algemeen toepassingsbereik van de bruidsschatregels inclusief trillingregels wordt, net als in het Bkl, wel enigszins beperkt. De trillingregels van de bruidsschat gelden niet voor trillingen vanwege (art. 22.41 lid 2 bruidsschat):

- a. Wonen.
- b. Bouw-, sloop- en onderhoudswerkzaamheden aan een bouwwerk of terrein.
- c. Een milieubelastende activiteit die in hoofdzaak in de openbare buitenruimte wordt verricht.
- d. Doorgaand verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen.
- e. Een evenement dat ergens anders plaatsvindt dan op een locatie voor evenementen en voor evenementen waarvoor in het omgevingsplan een incidentele of collectieve ontheffing is verleend (artikel 5.68 Bkl).
- f. Werkzaamheden met een mobiele installatie in een weiland, akker of bos.
- g. Bruggen, viaducten, verkeerstunnels en andere ondergronds gelegen bouwwerken voor het vervoer van personen of goederen en beweegbare waterkeringen.

Maar onder het toepassingsbereik van de trillingregels vallen wel:

- activiteiten in een openbaar toegankelijk gebouw, zoals parkeergarage of stadhuis;
- laden en lossen op de openbare weg, bijvoorbeeld bij een winkel;
- verkeer van en naar een bedrijf.

Toepassingsbereik regels continue trillingen

In de bruidsschat staan regels die gelden voor continue trillingen door activiteiten die trillingen in een frequentie van 1 tot 80 Hz veroorzaken op legale trillinggevoelige gebouwen (art. 22.83 lid 1 bruidsschat). Voor deze regels geldt ook een specifiek toepassingsbereik. Dit toepassingsbereik wordt als volgt beperkt.

De van het toepassingsbereik uitgesloten trillinggevoelige gebouwen zijn (art. 22.83 lid 2 bruidsschat):

- trillinggevoelige gebouwen die geheel of gedeeltelijk liggen op een gezoneerd industrieterrein of een industrieterrein met geluidproductieplafonds;
- tijdelijke trillinggevoelige gebouwen (die zijn toegelaten voor een duur van niet meer dan 10 jaar) tenzij het trillinggevoelig gebouw is opgenomen in het tijdelijk deel van het omgevingsplan of bij omgevingsvergunning die voor inwerkingtreding Omgevingswet is aangevraagd (art. 22.84 bruidsschat).

In de bruidsschat worden meerdere trillingveroorzakende activiteiten die op dezelfde locatie worden verricht, als één activiteit beschouwd als deze activiteiten (art. 22.85 bruidsschat):

- a. met elkaar samenhangen en met elkaar in technisch verband staan of
- b. elkaar functioneel ondersteunen.

Waarden voor continue trillingen

Net als in het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer zijn in de bruidsschat de normen voor continue trillingen overeenkomstig van toepassing op herhaald voorkomende trillingen. Er zijn in de huidige overgangsperiode naar een definitief omgevingsplan geen separate normen van toepassing voor herhaald voorkomende trillingen.

Bedrijfswoning

In overeenstemming met een instructieregel van het Bkl (art. 5.84 Bkl), staat in de bruidsschat dat de waarden voor trillingen niet van toepassing zijn op trillingen door een activiteit op of in een trillinggevoelig gebouw, dat een functionele binding heeft met die activiteit (bedrijfswoning) (art. 22.86

Soort	Standaardwaarde 07:00 - 23:00 uur
A1 trillingssterkte $V_{\max}$	0,1
A2 trillingssterkte $V_{\max}$	0,4
A3 trillingssterkte $V_{\max}$	0,05

Soort	Standaardwaarde 07:00 - 23:00 uur
A_1 trillingssterkte $V_{\max}$	0,1
A_2 trillingssterkte $V_{\max}$	0,2
A_3 trillingssterkte $V_{\max}$	0,05

Tabel 22.3.9 Waarde voor continue trillingen in trillinggevoelige ruimten

bruidsschat). De bedrijfswoning wordt dus niet beschermd tegen trillingen vanwege het eigen bedrijf.

Voormalige bedrijfswoning

In het verlengde van een instructieregel van het Bkl (art. 5.85 Bkl) staat in de bruidsschat dat de waarden voor trillingen niet van toepassing zijn op trillingen door een agrarische activiteit op of in een trillinggevoelig gebouw dat een functionele binding had met die activiteit (art. 22.87 bruidsschat).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – voormalige bedrijfswoningen

Het Bkl biedt de mogelijkheid om de bepaling dat de trillingregels niet van toepassing zijn op voormalige agrarische bedrijfswoningen (artikel 22.87 bruidsschat) uit te breiden naar voormalige bedrijfswoningen op bedrijventerreinen of in de horecasector (art. 5.85 Bkl). Onder het oude recht was dit niet mogelijk. Het is aan de gemeente om te bekijken of er in de gemeente situaties zijn waarin zij gebruik wil maken van deze mogelijkheid die het Bkl biedt.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – herhaald voorkomende trillingen

Het Bkl verplicht om in het nieuwe deel van het omgevingsplan normen op te nemen voor zowel continue als herhaald voorkomende trillingen (art. 5.87 en 5.87a Bkl). De bruidsschat geeft (net als het Activiteitenbesluit milieubeheer) alleen normen voor alle trillingen samen (continu en herhaald voorkomend) (art. 22.88 bruidsschat).

Bij herhaald voorkomende trillingen gaat het om kortdurende trillingen met een repeterend karakter. Het uitgangspunt is dat herhaald voorkomende trillingen tot op zekere hoogte voelbaar mogen zijn. Herhaald voorkomende trillingen kunnen door bijvoorbeeld wegverkeer dat stilstaat bij laden en lossen worden veroorzaakt, of door rijdend materieel dat wordt gebruikt binnen de begrenzing van een activiteit, zoals heftrucks bij een opslagloods of kranen in een haven, maar ook door bijvoorbeeld een machine.

Uit de gemeentelijke praktijk blijkt dat omwonenden van trillingveroorzakende activiteiten vaak hinder ondervinden van herhaald voorkomende trillingen. Hoewel de waarden voor herhaald voorkomende trillingen in het Bkl aanzienlijk hoger liggen dan voor continue trillingen is het goed dat er nu een separaat toetsingskader is. De onder het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer en de bruidsschat geldende situatie dat de standaard- en grenswaarden voor continue trillingen ook van toepassing zijn op herhaald voorkomende trillingen wringt al jaren. In die zin is het een verbetering dat er met het Bkl aparte grenswaarden zijn gekomen voor continue en herhaald voorkomende trillingen.

In het nieuwe deel van het omgevingsplan moeten dus waarden opgenomen worden voor zowel continue als herhaald voorkomende trillingen. In het omgevingsplan kunnen regels opgenomen worden op grond waarvan kan worden afgeweken van de standaard- en grenswaarden die het Bkl voorschrijft.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – vergunningplichtige inrichtingen

De trillingparagraaf uit het Activiteitenbesluit milieubeheer was formeel niet van toepassing op vergunningplichtige inrichtingen. De trillingparagraaf van de bruidsschat is wel van toepassing op vergunningplichtige milieubelastende activiteiten. Voor vergunningplichtige inrichtingen werden soms trillingnormen of andere voorschriften ter beperking van trillinghinder opgenomen in de omgevingsvergunning. Deze bestaande vergunningvoorschriften zijn na inwerkingtreding van de Omgevingswet blijven gelden en hebben op grond van de bruidsschat (artikel 22.1 lid 2 bruidsschat)

voorrang op de regels voor trillingen in het tijdelijk deel van het omgevingsplan (is bruidsschat), ook wanneer de bestaande grenswaarden hoger zijn dan de grenswaarden uit het Bkl.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – toepassingsbereik Bkl

De instructieregels van het Bkl voor het opnemen van regels in het omgevingsplan over trillingveroorzakende activiteiten zijn niet van toepassing op (art. 5.79 Bkl):

- de activiteit wonen;
- een trillinggevoelig gebouw dat geheel of gedeeltelijk is gelegen op een industrieterrein met geluidproductieplafonds;
- activiteiten die in hoofdzaak in de openbare buitenruimte worden verricht;
- evenementen die niet plaatsvinden op een locatie voor evenementen;
- verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen.

Dit betekent enkel dat voor deze activiteiten geen instructieregels gelden. Gemeenten zijn vrij om voor deze activiteiten wel normen en regels voor trillingen op te nemen.

Met uitzondering van trillingen op een trillinggevoelig gebouw op een industrieterrein zijn in de bruidsschat bovenstaande activiteiten/gebouwen niet expliciet van de trillingnormen uitgesloten. Dit is in overeenstemming met het Bkl omdat, zoals hierboven aangegeven, voor situaties die niet onder de instructieregels van het Bkl vallen, wel regels in het omgevingsplan kunnen worden opgenomen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – trillingen door bouwen

Trillingen als gevolg van bouw- en sloopwerkzaamheden zijn niet gereguleerd in het Bkl, de omgevingsverordening of de bruidsschat. Wel staan hiervoor bepalingen in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), die gelden in een verblijfsgebied van een woonfunctie, bijeenkomstfunctie voor kinderdagopvang, gezondheidszorgfunctie of onderwijsfunctie (art. 7.18 lid 2 Bbl). Trillingen veroorzaakt door het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden mogen geen hogere trillingsterkte veroorzaken dan de trillingsterkte genoemd in tabel 4 van de Meet- en beoordelingsrichtlijn deel B

"Hinder voor personen in gebouwen" 2006 van de Stichting Bouwresearch Rotterdam (art. 7.18 lid 1 Bbl). Deze regels kunnen in beperkte mate worden versoepeld door een vergunningvoorschrift of maatwerkvoorschrift (art. 7.5 lid 2 en art. 7.23 lid 1 Bbl). Bij het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden moet altijd gebruik worden gemaakt van de beste beschikbare stille technieken (art. 7.23 lid 2 Bbl).

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – trillingen door wonen en verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen

Uit het Bkl blijkt dat voor de activiteit wonen en voor verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen geen instructieregels in het Bkl staan (art. 5.79 Bkl). Voor wonen en verkeer gelden dus geen instructies voor de gemeente over wat geregeld moet worden in het omgevingsplan met betrekking tot door wonen en verkeer veroorzaakte trillingen. De gemeente is dus niet gebonden aan instructies maar vrij om (binnen de doelen van de Omgevingswet) normen en regels op te nemen in het omgevingsplan.

Trillingen door verkeer op wegen

Als een voertuig over een oneffen wegdek rijdt, zal de weg voor korte tijd vervormen. Het wegdek herstelt zich daarna weer. Zo kan een verkeersdrempel zorgen voor extra trillingen. Verder nemen trillingen toe, naarmate de rijsnelheid van het voertuig toeneemt. Daarnaast kunnen trillingen ontstaan met een kortdurend karakter bij het passeren van vooral zware voertuigen (landbouwverkeer en vrachtverkeer). Het is aan de gemeente om hier in het omgevingsplan regels voor op te nemen. Wegverkeer heeft het karakter van "herhaald voorkomende trillingen". Aangesloten kan daarom worden bij de standaardwaarden opgenomen in artikel 7.87a van het Bkl.

Trillingen door verkeer op spoorwegen

In het algemeen moet binnen een afstand van 100 meter van het spoor het risico op trillinghinder worden beoordeeld. In sommige gevallen kan het zelfs nodig zijn om het onderzoeksgebied tot 250 meter aan weerszijden van het spoor uit te breiden. De afwegingen daarvoor zijn in de [Handreiking Nieuw- bouw en Spoortrillingen](#) opgenomen. Met behulp

van deze handreiking kunnen plannen worden gemaakt voor een gezonde fysieke leefomgeving. De Handreiking geeft geen harde eisen ten aanzien van de toegelaten trillingssterkte waarbij sprake is van een goed woon- en leefklimaat. Hiertoe kan gebruik worden gemaakt van de streefwaarden opgenomen in de SBR richtlijn B "Hinder voor personen in gebouwen".

Voor de aanleg of wijziging van de hoofdspoorweginfrastructuur stelt het bevoegd gezag een projectbesluit vast. Voorafgaand aan de vaststelling van een projectbesluit is er een proces van onderzoek naar de mogelijke gevolgen van trillinghinder. Eventuele gevolgen van trillinghinder worden getoetst aan de [Beleidsregel trillinghinder spoor](#).

Trillingen door verkeer op vaarwegen

Het varen van schepen gaat gepaard met waterverplaatsing. Deze verplaatsing zorgt voor golven die bij het raken van de kade (grond)trillingen veroorzaken. Net zoals bij wegverkeer nemen trillingen toe, naarmate de snelheid van het vaartuig toeneemt. Ook nemen trillingen toe, naarmate het vaartuig meer water verplaatst. Bij gelijke snelheid veroorzaakt een beladen schip meer trillingen dan een onbeladen schip. Het is aan de gemeente om hier in het omgevingsplan regels voor op te nemen. Scheepvaartverkeer heeft het karakter van "herhaald voorkomende trillingen". Aangesloten kan daarom worden bij de standaardwaarden opgenomen in artikel 7.87a van het Bkl.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – nieuwbouw van trillinggevoelige gebouwen

Met de invoering van de Omgevingswet is er ruimte gekomen voor meer lokale afweging in de besluitvorming dan onder de oude wetgeving het geval was. Het is nu mogelijk geworden om in een omgevingsplan omgevingswaarden vast te stellen, die voor de fysieke leefomgeving of een onderdeel daarvan onder meer bepalen:

- de gewenste staat of kwaliteit;
- de toelaatbare belasting door activiteiten.

Onder de werking van de Omgevingswet is het voor gemeenten makkelijker geworden om voorwaarden te stellen aan een nieuwbouwproject ter voorkoming van trillinghinder. Omgevingswaarden

kunnen alleen worden gesteld wanneer er geen strijd ontstaat met landelijke regels, zoals het Besluit bouwwerken leefomgeving.

THEMA:

Licht

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	98
Hoofdstuk 2 Instructieregels Bkl en regels Bal, Bbl, bruidsschat en Omgevingswet	100
Hoofdstuk 3 Instructieregels omgevingsverordening	103
Hoofdstuk 4 Aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	104

1. Inleiding en samenvatting

“En god zag dat het licht goed was en maakte een scheiding tussen het licht en de duisternis en noemde het licht dag en de duisternis nacht” (citaat uit de bijbel).

Er zitten veel positieve kanten aan licht en verlichting. Zo heeft wegverlichting een positief effect op de verkeersveiligheid, bestaan er lichtfestivals waar je van lichtkunst kunt genieten, kan lichttherapie worden ingezet om je voor een winterdepressie te behoeden, worden mensen met een wake-up light beter uitgerust wakker en gebruikt de jongste generatie lithografiemachines extreem ultraviolet licht om nog kleinere - en daardoor snellere en energiezuinigere - computerchips te kunnen maken.

Eeuwen lang hebben kaarsen voor de noodzakelijke verlichting gezorgd. Daarna kwam de lamp. Dit begon met olielampen, werd gevolgd door gaslampen en pas laat in de 19e eeuw zag elektrische verlichting het levenslicht. Een enigszins vergelijkbare transitie hebben vuurtorens doorgemaakt. Vroeger zorgden brandende vuren nog voor bakens in de nacht, terwijl er tegenwoordig zelfs vuurtorens bestaan die met energiezuinige LED verlichting zijn uitgerust. Overigens komen de voor vuurtorens zo karakteristieke lichtbundels nog wel altijd tot stand door gebruik te maken van speciale lenzen rondom de lichtbron.

Inmiddels zijn LED verlichting en bijbehorende slimme verlichtingstechnologieën zowel binnenshuis

als in de openbare ruimte, niet meer weg te denken. Tegelijkertijd vindt er - vanwege de steeds meer oprukkende verlichting - een roep om meer donkere plaats. In Nederland is het waddengebied één van de laatste plekken waar het nog echt donker wordt. Hier kun je (bij helder weer) nog genieten van een indrukwekkende sterrenhemel.

In dit korte deel van de handreiking gaan we met name in op hinder door kunstmatige verlichting. Denk hierbij aan kunstmatige verlichting bij tuinbouwkassen en sportvelden. Ook wordt er onder andere beknopt ingegaan op bezonning, daglicht-toetreding en slagschaduw en lichtschittering door windturbines.

Advies

Als de gemeente in het omgevingsplan niets regelt over verlichting, kunnen er problemen ontstaan bij het afhandelen van klachten over lichthinder. Voor een eenduidige klachtenafhandeling en handha-

ving, adviseren we om aandacht te besteden aan het onderwerp licht in het omgevingsplan en in ieder geval een 'Zonekaart Licht' op te stellen. Ook verdient het aanbeveling om bij het opstellen van beleid rekening met de natuur te houden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op zowel de instructieregels van het Bkl als de regels van het Bal, Bbl, de bruidsschat en de Omgevingswet. Hoofdstuk 3 gaat over de omgevingsverordeningen van de provincies Noord Brabant en Zuid-Holland en in hoofdstuk 4 komen ten slotte enkele aandachtspunten voor de regels van het nieuwe deel van het omgevingsplan aan bod.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- beleidskeuzes en regels;
- lichthinder bij sportvelden;
- zonekaart licht en bijbehorende regels;
- bezonning;
- specifieke zorgplicht bij flora- en fauna activiteiten.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

2. Instructieregels Bkl en regels Bal, Bbl, bruidsschat en Omgevingswet

100

Wat valt er onder het thema Lichthinder?

Onder het thema lichthinder valt:

- Hinder die ontstaat door kunstmatige verlichting (voor mens en natuur)
- Mate van bezonning (zon- en schaduwwerking) en daglichttoetreding
- Slagschaduw en lichtschittering door (een) windturbine(parken)

We gaan in dit hoofdstuk met name in op hinder door kunstmatige verlichting. De andere onderdelen van lichthinder komen alleen kort aan de orde. We geven in dit hoofdstuk aan wat de juridische kaders voor lichthinder zijn op basis van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Ook benoemen we de regels voor lichthinder in de bruidsschat.

Waar staat het thema Lichthinder door kunstmatige verlichting in het Bkl?

In het Bkl staan regels van het Rijk voor de decentrale overheden. In hoofdstuk 5 van het Bkl staan

de regels voor omgevingsplannen. Hieronder vallen de 'Instructieregels met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties' (afdeling 5.1 Bkl). Er zijn instructieregels met als doel het 'Beschermen van de gezondheid en het milieu' (paragraaf 5.1.4 Bkl).

In deze paragraaf staan geen instructieregels voor het omgevingsplan met betrekking tot lichthinder door kunstmatige verlichting.

Een gemeente kan dus zelf bepalen of en zo ja, welke regels ze wil opnemen in het omgevingsplan om lichthinder door kunstmatige verlichting te beperken. De mate van lichthinder voor mens en natuur is een onderdeel van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving zodat het op grond van de Omgevingswet is toegestaan om hierover in het omgevingsplan regels op te nemen.

Waar staat het thema Lichthinder door kunstmatige verlichting in het Bal?

In het Bal staan rijksregels voor kunstlicht in de

tuinbouw bij kassen (in vaktaal: assimilatiebelichting of assimilatieverlichting (paragraaf 4.75, art. 4.788 t/m 4.790 Bal). Deze regels zijn opgenomen om lichthinder te voorkomen en om de duisternis en het donkere landschap te beschermen. De gemeente hoeft geen aanvullende regels op te nemen in het omgevingsplan maar het mag wel. Daarnaast geldt voor de activiteiten die in het Bal worden geregeld een specifieke zorgplicht (art. 2.11 Bal). Bij deze milieubelastende activiteiten moet men onder andere zorg besteden aan het voorkomen of beperken van lichthinder (artikel 2.2, lid 1, onderdeel c, onder 5 Bal).

De gemeenten kunnen op grond van het Bal maatwerkvoorschriften stellen en aanvullende regels opnemen in het omgevingsplan. Ook kunnen gemeenten in principe direct handhavend optreden als er duidelijk strijd is met de zorgplicht.

In het Bal staat ook nog een andere specifieke zorgplicht, waarbij lichthinder niet apart wordt genoemd, maar die toch ook voor lichthinder een belangrijke rol kan spelen. Dit is de specifieke zorgplicht die geldt voor zogenaamde 'flora- en fauna activiteiten. Flora- en fauna activiteiten zijn activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor dieren en planten in het wild (artikel 11.27 Bal). Deze specifieke zorgplicht heeft als doel om in het wild levende dieren en planten én hun directe leefomgeving, zoals nesten, fourageerplaatsen, voortplantingsplaatsen, rustplaatsen en eieren, te beschermen.¹

Op basis van de specifieke zorgplicht ten aanzien van in het wild levende dieren en planten kunnen in het omgevingsplan met betrekking tot lichthinder maatwerkregels worden opgenomen.

Waar staat het thema Lichthinder door kunstmatige verlichting in het Bbl?

Het Bbl bevat een zorgplicht voor het voorkomen van lichthinder bij het mobiel breken van bouw- en slooppafval (paragraaf 7.2.1., artikel 7.28 onderdeel g Bbl).

Waar staat het thema Lichthinder door kunstmatige verlichting in de bruidsschat?

In de bruidsschat staat dat verlichting van sportvelden moet zijn uitgeschakeld tussen 23 en 7 uur (art. 22.239 bruidsschat). Dit geldt ook als er geen sport wordt beoefend, tenzij er onderhoud plaatsvindt.

Omgevingswet

Voor zover het thema Lichthinder niet door het Rijk of de provincie is gereguleerd in de vorm van directe regels of instructieregels, kan de gemeente Lichthinder rechtstreeks op basis van de Omgevingswet reguleren in het omgevingsplan. Dit ter bescherming van (de gezondheid van) de mens en de natuur tegen kunstmatige verlichting.²

Leidraad en Richtlijn

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft een Leidraad Lichthinder³ opgesteld. In de leidraad wordt erop gewezen dat men bij de in het Bal vermelde milieubelastende activiteiten zorg moet besteden aan het voorkomen of beperken van lichthinder.

De Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) heeft de 'Richtlijn Lichthinder 2020'⁴ uitgegeven. Deze richtlijn is niet publiekelijk toegankelijk. Wanneer de gemeente in haar omgevingsplan naar deze richtlijn wil verwijzen, zal ze de richtlijn moeten aankopen en fysiek ter inzage moeten leggen voor het publiek. Een alternatief is dat de gemeente zelf beleid opstelt of dat gemeenten samen regionaal beleid opstellen.

In de Richtlijn Lichthinder 2020 staan onder andere kwantitatieve en kwalitatieve normen en technische maatregelen zoals een bepaalde afstelling van verlichting of afschermkapjes voor armaturen.

Waar staat het thema bezonning en daglichttoetreding?

Sommige plekken hebben voldoende zon nodig, zoals tuinen, terrassen of speelplaatsen. Dit helpt voor een prettig verblijfsklimaat. Ook voldoende

¹ Dit is samen met artikel 11.6 (gebiedsbescherming Natura 2000 en bijzondere nationale natuurgebieden) de opvolger van de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming

² Artikel 1.2 jo. artikel 2.1 jo. artikel 2.4 Ow

³ Leidraad uitvoering motie lichthinder, december 2020. Deze is te vinden als bijlage bij de brieven aan de Eerste en Tweede kamer van 8 april 2021 over Voortgang Omgevingswet <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/04/08/leidraad-lichthinder>

⁴ Richtlijn Lichthinder 2020 PDF - NSVV Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde

schaduw op deze plekken is wenselijk. Voldoende zonlicht en schaduw zijn aspecten van de fysieke leefomgeving (artikel 2.1 Omgevingswet). Hierdoor is het een onderdeel van de taak van de gemeente voor het evenwichtig toedelen van functies aan locaties in het omgevingsplan volgens artikel 2.4 en 4.2 Omgevingswet. In het Bkl staan geen instructieregels over voldoende zonlicht en schaduw. Voor verblijfsruimten, zoals in woningen, is het belangrijk dat er in voldoende mate daglicht kan toetreden. In het Bbl staan regels met betrekking tot de mate van daglichttoetreding (art. 4.147 en tabel 4.146 Bbl).

Waar staat het thema slagschaduw en lichtschittering door windturbines?

De schaduw van draaiende wieken van een windturbine veroorzaakt hinder op bepaalde plaatsen en onder bepaalde omstandigheden. Hinder komt door de wisseling van lichtsterkte. Er waren vroeger direct werkende rijksregels voor windturbineparken. Echter sinds de uitspraak van de Raad van State van 30 juni 2021⁵ mogen voor windturbineparken geen algemene rijksregels meer toegepast worden. Het Rijk werkt op dit moment aan nieuwe regels voor windturbines. Tot die tijd is er een overbruggingsregeling opgesteld met tijdelijke regels voor bestaande windparken. De uitspraak heeft géén gevolgen voor 1 of 2 losse windturbines.

In paragraaf 5.1.4.4a van het Bkl zijn instructieregels over slagschaduw door windturbines opgenomen. Hierin staat dat in een omgevingsplan rekening moet worden gehouden met de slagschaduw door windturbines en het omgevingsplan erin moet voorzien dat de slagschaduw aanvaardbaar is. Aan dit laatste wordt in ieder geval voldaan als er maximaal gemiddeld 17 dagen per jaar gedurende niet meer dan 20 minuten per dag slagschaduw optreedt. In het Bkl zijn geen instructieregels opgenomen over lichtschittering.

Maximaal 2 windturbines

Maximaal 2 windturbines vormen juridisch geen windturbinepark. In de bruidsschat staan regels over slagschaduw en lichtschittering. Deze regels gelden alleen voor 1 of 2 losse windturbines (paragraaf 22.3.18, artikelen 22.214 tot en met 22.220 bruidsschat).

3 Windturbines of meer

Een aantal van 3 of meer windturbines vormt een windturbinepark. Voor een nieuw windturbinepark is een omgevingsvergunning nodig. Tot de nieuwe landelijke regels voor windturbineparken in werking treden, moet de gemeente voor nieuwe windparken zelf voorschriften opnemen in het belang van de bescherming van het milieu. De gemeente kan de voorschriften opnemen in de omgevingsvergunning milieu, een maatwerkvoorschrift, het omgevingsplan of in de omgevingsvergunning omgevingsplanactiviteit.

In het kader van deze handreiking gaan we niet verder op dit onderwerp in. We wachten de landelijke regels af die naar verluid per 1 juli 2025 zullen gelden.

⁵ Uitspraak 202003882/1/R3 - Raad van State

3. Instructieregels omgevingsverordening

Instructieregels Zuid-Hollandse omgevingsverordening (ZHOV)

Kunstmatige verlichting

In de ZHOV staan instructieregels over verschillende thema's voor het omgevingsplan. In de ZHOV staan geen instructieregels (en ook geen direct werkende regels) met betrekking tot lichthinder door kunstmatige verlichting. En ook niet over donkerte.

Windturbines

In de paragraaf over energie (paragraaf 7.3.21 ZHOV) staan wel instructieregels over windturbines. Een omgevingsplan mag windturbines alleen toelaten binnen de door de provincie aangewezen locaties voor windenergie. De begrenzing van deze locaties mag in het omgevingsplan worden aangepast. Dit mag alleen:

- ten behoeve van de ruimtelijke inpassing van de locatie in de omgeving;
- ten behoeve van de uitbreiding van deze locatie, mits de locatie een samenhangende eenheid vormt met het landschap en voldaan wordt aan enkele voorwaarden (art. 7.76 lid 1 sub a en b ZHOV).

Bij het toelaten van windturbines (binnen de door de provincie bepaalde locaties) moet de gemeente rekening houden met slagschaduw en lichtschittering door windturbines in relatie tot de omgeving. Hiervoor kan de gemeente in principe regels opstellen in het omgevingsplan.

Instructieregels omgevingsverordening Noord-Brabant

De omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant bevat geen instructieregels over licht. Donkerte wordt bij de begripsbepaling genoemd als ecologische waarde. De omgevingsverordening bevat wel enkele direct werkende regels die betrekking hebben op lichthinder.

- In artikel 3.109 "Specifieke zorgplicht" wordt onder lid 2 onder b vermeld dat het zicht van weggebruikers niet gehinderd mag worden door het plaatsen van verlichting.
- Indien een natuurgebied wordt aangetast door verlichting, kan het oppervlak dat wordt aangetast in aanmerking komen voor compensatie. Compensatie is afhankelijk van meerdere factoren. Het bepalen van de oppervlakte dat voor compensatie in aanmerking komt is maatwerk.

4. Aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

104

Aandachtspunt voor lichthinder in nieuw deel omgevingsplan – beleidskeuzes en regels

De negatieve effecten van kunstmatige verlichting bestaan uit:

- hinder voor de mens, inclusief weggebruikers
- verstoring van de natuur
- horizonvervuiling (lichtvervuiling)

Het doel van beleid en regels zal in grote lijn zijn:

- Voorkoming van lichthinder
- Bescherming van de donkerte en het duister

Wanneer een gemeente de mate van lichthinder door kunstmatige verlichting wil reguleren, is het verstandig om eerst de beleidskeuzes te formuleren. Op basis van de beleidskeuzes en beleidsdoelen kan de gemeente onderzoeken hoe de doelen het beste bereikt kunnen worden. Voor zover regels in het omgevingsplan hiervoor de beste weg zijn, kan de gemeente op basis van het beleid regels opstellen, eventueel gekoppeld aan een zonekaart (zie aandachtspunt hierboven).

Lichthinder door kunstmatige verlichting kan onder andere worden veroorzaakt door:

- Verlichting van sportvelden en paardenbakken
- Reclameverlichting
- Aanstraling van gebouwen en objecten buiten, zoals gevelverlichting en kerstverlichting
- Lichtstraling uit gebouwen, zoals een kas of een showroom
- Verlichting van de openbare ruimte, zoals door lantarenpalen
- Activiteiten in het algemeen met verlichting
- Landbouwactiviteiten met verlichting - landbouwmachines die 's nachts werken
- Bouwverlichting
- Windturbines (licht op de top van de windturbine)
- Wegen (lantarenpalen)

Voor al deze situaties kan de gemeente overwegen of beleid (in de omgevingsvisie) en regulering (in het omgevingsplan) gewenst zijn. In het omgevingsplan kan met betrekking tot lichthinder worden opgenomen:

- omgevingswaarden voor kunstmatig licht;
- beoordelingsregels voor omgevingsvergunningen;
- de mogelijkheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften;
- een zorgplicht (de zorgplicht van het Bal geldt alleen voor Bal-activiteiten).
- nadere regels met betrekking tot de zorgplicht en specifieke zorgplicht van het Bal

Aandachtspunt voor lichthinder in nieuw deel omgevingsplan - sportvelden

In de bruidsschat staat dat verlichting van sportvelden moet zijn uitgeschakeld tussen 23 en 7 uur (art. 22.239 bruidsschat). In het Bkl staat over lichthinder door sportvelden geen instructieregel. Gemeenten kunnen in het nieuwe deel van het omgevingsplan regels voor lichthinder door sportvelden opnemen, maar het Bkl verplicht dit niet. De gemeente kan de regels uit de bruidsschat (het tijdelijke omgevingsplan) ongewijzigd opnemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan en, indien gewenst, aanvullen.

Aandachtspunt voor lichthinder in nieuw deel omgevingsplan – zonekaart en regels

Zoals we hierboven hebben aangegeven, zijn er alleen rijksregels voor kunstlicht in de tuinbouw bij kassen. De regels voor sportvelden zijn onder de Omgevingswet niet landelijk geregeld, maar zijn in de bruidsschat opgenomen. Voor overige lichtbronnen bestaan geen landelijke regels. Bij het opstellen van het omgevingsplan bepaalt de gemeente zelf of ze regels wil opnemen in het omgevingsplan om lichthinder te beperken of te voorkomen. De gemeente kan een gemeentelijke richtlijn lichthinder met een gemeente-specifieke 'Zonekaart Licht' opstellen en in het omgevingsplan opnemen. Zo is het mogelijk om een toetsingskader op te nemen voor lichthinder.

Is de gemeente in het omgevingsplan niets regelt over lichthinder, kunnen er problemen ontstaan bij het afhandelen van klachten over lichthinder. Voor een eenduidige klachtenafhandeling en handhaving adviseren we om aandacht te besteden aan het onderwerp licht in het omgevingsplan en in ieder geval een Zonekaart Licht op te stellen. De Nederlandse Stichting voor Verlichting (NSVV)

heeft een richtlijn lichthinder uitgebracht. In deze richtlijn worden 5 zones onderscheiden:

- E0 Duisternis gebied
- E1 Natuurgebied
- E2 Landelijk gebied
- E3 Stedelijk gebied
- E4 Stadscentrum/Industriegebied

De gemeente kan ook kiezen voor minder zones. Het kan zinvol zijn om een zonekaart op te stellen en aan de verschillende zones regels te verbinden met betrekking tot kunstmatige verlichting. De gemeente kan de omgevingsdienst benaderen voor het opstellen van een zonekaart.

Aandachtspunt voor lichthinder in nieuw deel omgevingsplan – bezonning

Omdat er geen instructieregels in het Bkl staan over bezonning heeft de gemeente de vrijheid om zelf beleid en regels voor in het omgevingsplan op te stellen. Het onafhankelijke onderzoeksinstituut TNO heeft een norm voor bezonning:

[De bezonningsliniaal – Een nieuw eenvoudig hulpmiddel voor de beoordeling van de bezonning en de dagverlichting](#). Dit hulpmiddel is niet zo nieuw meer: het stamt uit 1956 maar wordt nog steeds gebruikt. TNO kent een 'lichte' en een 'strengere' norm. Gemeenten kunnen gebruik maken van de bezonningsliniaal bij het opstellen van beleid en regels.

Aandachtspunt voor lichthinder in nieuw deel omgevingsplan – specifieke zorgplicht

Zoals hierboven is aangegeven geldt er een specifieke zorgplicht voor flora- en fauna activiteiten. Dit zijn activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten (artikel 11.27 Bal).

Op basis van de specifieke zorgplicht kunnen in het omgevingsplan met betrekking tot lichthinder nadere regels of maatwerkregels worden opgenomen.

Je kan dan denken aan regels voor verlichting door bewakingscamera's en bouwlampen of regels voor de kleur verlichting en de manier van verlichten en uitlichten. Het is voor dieren beter als bijvoorbeeld

een kerk van beneden naar boven wordt uitgelicht in plaats van andersom. Door het zorgen voor zo min mogelijk verstrooiing van licht voorkom je dat (potentiële) verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen worden verlicht. Wanneer verlichting ook schijnt op bomen, struiken of water, wordt daarmee het leefgebied van dieren onnodig verstoord. Met name voor vleermuizen kan dit funest zijn. Deze nuttige zoogdieren worden snel verstoord door verlichting. Soms kunnen vleermuizen hierdoor een verblijfplaats, vliegroute of foerageergebied niet meer gebruiken. De mate waarin het licht vleermuizen verstoort, is afhankelijk van de hoeveelheid licht, de lichtkleur en de gevoeligheid van de betreffende vleermuissoort voor licht. Wit, blauw en groen licht is door het aandeel UV-licht veel verstorender dan rood en amberkleurig licht. Met de inzet van natuurinclusieve verlichting (zoals bijvoorbeeld de Batlamp) in plaats van reguliere verlichting, kan de veiligheid voor mensen hand in hand gaan met het versterken van ons ecosysteem. Bij het opstellen van beleid kan onder andere gebruik worden gemaakt van voornoemde 'Richtlijn Lichthinder 2020' (NSVV) en de 'Factsheet vleermuizen en verlichting' (Zoogdierverseniging).

THEMA:

Geur door activiteiten

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	108
Hoofdstuk 2 Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving	110
2.1 Algemene bepalingen	110
2.2 Geur door het exploiteren van zuiveringstechnische werken	113
2.3 Geur door het houden van landbouwhuisdieren	114
2.3.1 Landbouwhuisdieren met Geuremissiefactor	114
2.3.2 Landbouwhuisdieren zonder geuremissie factor	115
2.4 Geur door andere agrarische activiteiten	116
Hoofdstuk 3 Instructieregels omgevingsverordening	117
3.1 Provincie Noord-Brabant	117
3.2 Provincie Zuid-Holland	119
Hoofdstuk 4 Instructieregels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	121
4.1 Geurregels in de bruidsschat (thans § 22.3.6 Omgevingsplan)	121
4.2 Landbouwhuisdieren	128
4.2.1 Landbouwhuisdieren met geuremissiefactoren	129
4.2.2 Landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor	130
4.3 Overige agrarische activiteiten	132
4.4 Zuiveringstechnische werken	135

1. Inleiding en samenvatting

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) zijn voor een beperkt aantal activiteiten instructieregels opgenomen ten aanzien van het onderdeel Geur. Deze regels beperken zich tot waterzuiveringsinstallaties, het houden van landbouwhuisdieren en overige agrarische bedrijven (zoals mestopslag etc.). Voor alle overige activiteiten geldt dat er volgens het Bkl sprake moet zijn van een aanvaardbaar geurniveau. De gemeenteraad moet beslissen of het geurniveau aanvaardbaar is.

Om willekeur te voorkomen adviseren wij de gemeentes dringend om de aanvaardbare geurniveaus en een afwegingsgebied vast te stellen voordat men begint aan nieuwe omgevingsplannen. Dit voorkomt langdurige discussies bij de planvorming en zorgt voor een eenduidige handelwijze binnen de eigen gemeentegrenzen. In de verordeningen van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland is nu niks opgenomen ten aanzien van de aanvaardbare geurhinder. Beiden provincies hebben wel provinciaal geurbeleid voor de provinciale Milieubelastende activiteiten (mba). We adviseren dit beleid ook vast te laten stellen als 'eigen beleid' voor gemeentelijke mba's. Het Bkl biedt de mogelijkheid om het aanvaardbaar geurniveau op referentiepunten vast te leggen bij bedrijventerreinen of activiteiten. Dit kan handig zijn als de bestaande geurgevoelige gebouwen op grotere afstand liggen en de gemeente toekomstplannen heeft om dichterbij de activiteit woningbouw te ontwikkelen. Met de geurnorm op de referentiepunten kun je dus nieuwe initiatieven op kortere afstand dan de bestaande woningen makkelijker motiveren.

In het tijdelijk deel van het omgevingsplan (de bruidsschat) zijn voor een aantal activiteiten (niet-industriële voedselbereiding (horeca), voedingsmiddelenindustrie, slachterijen en parkeergelegenheden) middelvoorschriften opgenomen die geurhinder naar een omgeving beperken. Wij adviseren deze middelvoorschriften een-op-een over te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Bij klachtensituaties, zal maatwerk nodig zijn.

Het Bkl en de milieuvoorschriften uit het tijdelijk deel van het omgevingsplan (de bruidsschat) zijn niet van toepassing op activiteiten op locaties waar alleen woningen zijn toegelaten, zoals kleinschalige activiteiten of houtstook. De gemeente kan hiervoor regels opnemen in het omgevingsplan. We adviseren de gemeente deze mogelijkheid te overwegen. Zo kan de gemeente regels opstellen voor geur als gevolg van het stoken van hout in kachels en open haarden. In het tijdelijk deel van het omgevingsplan (de bruidsschat) is op basis van specifieke zorgplicht wel bepaald, dat het gebruik van bouwwerken enz. niet mag leiden tot overlast of hinder (waaronder geurhinder). De gemeente kan deze zorgplicht verder invullen in het omgevingsplan, ten behoeve van het makkelijker maken van toezicht en handhaving op overlast.

Voor de activiteiten waarvoor wel instructieregels in het Bkl zijn opgenomen, verandert er niks in de normstelling. Deze blijft gelijk met de oude wet- en regelgeving. De veranderingen hebben vooral betrekking op gewijzigde definities die gevolgen kunnen hebben voor zowel de gemeentes, ondernemers als de burgers.

Zo is de definitie van een geurgevoelig gebouw gewijzigd. Daar waar onder de Wet geurhinder en veehouderij sprake was van een omschrijving die kon leiden tot veel discussie en jurisprudentie is nu aansluiting gezocht bij het begrip uit de Wet geluidhinder. Hierdoor is weliswaar helder wanneer iets wel of niet geurgevoelig is, maar betekent dit ook dat diverse functies onder de oude wet nog beschermd werden maar nu onder het Bkl niet meer, zoals bijvoorbeeld horeca, BSO, recreatie, kantoor, werkruimtes etc. De gemeente kan ervoor kiezen om functies aan te wijzen als geurgevoelig. Wij adviseren om hierover goed na te gaan wat de mogelijke consequenties binnen uw gemeente kunnen zijn. Bijvoorbeeld een bestaande uitspanning in het buitengebied waar op zomerse dagen druk gebruik wordt gemaakt van het terras was op basis van de oude wetgeving nog beschermd wanneer een veehouderij in de buurt wil uitbreiden.

Als de gemeente in het nieuwe deel van het omgevingsplan deze uitspanning niet apart aanmerkt als geurgevoelig kan de nabijgelegen veehouderij uitbreiden omdat er geen normen meer gelden. Hoewel er nog steeds sprake moet zijn van een aanvaardbare situatie is het de vraag of deze uitspanning nog voldoende klandizie overhoudt als er sprake is van een hoge(re) geurbelasting.

Het Bkl introduceert het begrip 'nevengebruiksfuncties'. De bruidsschat kende dit begrip niet. In beginsel geldt dat de geurgevoeligheid voor het gehele gebouw geldt. In afwijking hiervan kan voor delen van gebouwen die een nevengebruiksfunctie hebben in het omgevingsplan worden vastgelegd dat hier niet de primaire functie is toegelaten. Deze delen hoeven daardoor niet meer beschermd te worden (art 5.91 lid 2, Bkl). Denk daarbij aan een nevengebruiksfunctie voor een garage bij een woning. Dit heeft als voordeel dat voor de garage niet getoetst hoeft te worden aan de geurnormen en afstanden. Wij adviseren hiermee spaarzaam om te gaan. Dit kan namelijk ook gevolgen hebben voor het flexibel gebruik van de ruimtes. Bij het genoemde voorbeeld is het daarna niet meer mogelijk om de garage om te bouwen tot een mantelzorgwoning. Bovendien vergt elke afwijking een extra check bij bedrijfscontroles en handhavingsacties.

Het begrip bebouwde kom uit de Wet geurhinder en veehouderij is in het Bkl vervangen door het begrip bebouwingscontour. De gemeente moet deze vastleggen in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Deze actie kan gedaan worden zodra er een omgevingsplan wordt gemaakt voor het dorp, de stad of het buitengebied. Ook kan de gemeente in het omgevingsplan de begrenzing van het concentratiegebied vastleggen of een nieuw concentratiegebied aanwijzen. Voor een aantal gemeentes in de regio Midden- en West-Brabant loopt de huidige begrenzing dwars over het gemeentelijk grondgebied. Voor deze gemeentes (Breda, Dongen, Heusden en Rucphen) adviseren wij de begrenzing in het omgevingsplan vast te leggen.

Ook het begrip 'functionele binding' is onder het Bkl verder uitgebreid. Daar waar het in de huidige wetgeving alleen nog gaat om voormalige agra-

rische bedrijfswoningen (plattelandswoningen) geeft het Bkl de mogelijkheid om het begrip uit te breiden naar voormalige bedrijfswoningen op bedrijventerreinen, afvalwaterzuiveringen en in de horecasector.

In het omgevingsplan hoeven straks geen afstandseisen meer opgenomen te worden voor het houden van rijpaarden en -pony's. Zij vallen straks niet meer onder het begrip landbouwhuisdieren. De gemeenteraad kan zelf bepalen welke afstand zij aanvaardbaar acht. Wij adviseren hier in een vroegtijdig stadium een standpunt in te nemen zodat voor de gehele gemeente dezelfde afstand kan worden toegepast en er geen willekeur ontstaat. Het is daarbij mogelijk om de afstand te relateren aan de aantallen dieren. Door bijvoorbeeld vast te stellen wat als hobbymatig gezien wordt en daarvoor geen afstandsnormen op te nemen. Maar ook bij grote maneges van bijvoorbeeld meer dan 100 paarden een grotere afstand op te nemen.

Onder de Omgevingswet zijn een aantal verschillen tussen het huidige milieu- en het ruimtelijk-spoor gelijkgetrokken. Deze wijzigingen kunnen door milieudeskundigen als 'nieuw' worden gezien maar zijn in het ruimtelijk spoor al jaren gebruikelijk. Zo zijn tijdelijke geurgevoelige gebouwen (minder dan 10 jaar) onder het Bkl niet aangemerkt als geurgevoelig. Uiteraard moet wel sprake zijn van een aanvaardbare situatie. Op basis van de bruidsschat geldt er een overgangsregeling. Als de gemeente niets regelt, vallen deze gebouwen bij de vaststelling van een nieuw omgevingsplan onder het nieuwe recht en ontvangen dan geen bescherming meer. Daarnaast moet volgens het Bkl ook rekening worden gehouden met geprojecteerde gebouwen.

De zojuist kort aangestipte onderwerpen zijn verder uitgewerkt in de volgende hoofdstukken.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

2. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

2.1 Algemene bepalingen

Waar staat het thema 'Geur' in het Bkl?

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan regels voor het Rijk en de decentrale overheden. Voor het thema Geur geeft het Bkl instructieregels voor het omgevingsplan. In hoofdstuk 5 van het Bkl staan de regels voor omgevingsplannen. Hieronder vallen de 'Instructieregels met het oog op een "evenwichtige toedeling van functies aan locaties" (afdeling 5.1 Bkl). Er zijn instructieregels met als doel het 'Beschermen van de gezondheid en het milieu' (paragraaf 5.1.4), waaronder instructieregels met als doel de bescherming tegen geur. In het Bkl (§ 5.1.4.6) is bepaald dat geur door een activiteit op geurgevoelige gebouwen aanvaardbaar moet zijn. Voor rioolwaterzuiveringsinstallaties, het houden van landbouwhuisdieren en verschillende agrarische activiteiten is een toetsingskader opgenomen.

Voor alle andere activiteiten die geurhinder kunnen veroorzaken (zoals industriële activiteiten, horecabedrijven, maneges, etc.) kan de gemeente regels in het omgevingsplan opnemen. Deze activiteiten vallen onder de specifieke zorgplicht in art. 2.11 Bal en, of art. 22.44 van de bruidsschat en de middel-

voorschriften in de bruidsschat.

Wat is het systeem van het Bkl voor thema 'Geur'?

Het primaire doel van de instructieregels van het Bkl is het beschermen van de gezondheid door het stellen van eisen aan geur op en rond geurgevoelige functies, waar mensen verblijven. Het systeem van het Bkl werkt als volgt. Geurnormen gelden voor geurgevoelige gebouwen. Geurgevoelige gebouwen zijn woningen, scholen, zorginstellingen etc. De functie van een gebouw bepaalt of het gebouw geurgevoelig is. Het omgevingsplan moet erin voorzien dat het geur door een activiteit op een geurgevoelig gebouw aanvaardbaar is.

Het Bkl gaat uit van de definities en het systeem van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Deze handreiking licht onderdelen van het Bal en het Bkl toe waar dat relevant is, zoals bij voorbeeld het begrip milieubelastende activiteit (mba).

Onder de Omgevingswet worden ruimte en milieu geïntegreerd in het omgevingsplan en bij buitenplanse omgevingsvergunningen (BOPA). Met het

oog op deze integratie is een nieuwe systematiek '[Milieuzonering nieuwe stijl](#)' ontwikkeld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

Wat is het toepassingsbereik?

In het Bkl begint iedere afdeling met het zogenaamde 'toepassingsbereik' van de regels uit die paragraaf. Onder het toepassingsbereik staat vermeld voor welke situaties of doelen de regels van de betreffende afdeling gelden. In afdeling 5.1 van het Bkl staan de instructieregels voor het opstellen van omgevingsplannen, met als toepassingsbereik (doel) het opstellen van regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (art. 5.1 Bkl jo. art. 4.2 Ow). Het omgevingsplan moet dus regels bevatten die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Het toepassingsbereik van § 5.1.4.6 is het toelaten van een activiteit die geur veroorzaakt op een geurgevoelig gebouw en het toelaten van een geurgevoelig gebouw waarop geur wordt veroorzaakt door een activiteit.

Wat is van het toepassingsbereik uitgesloten?

Bepaalde situaties zijn van dit toepassingsbereik uitgesloten. Dit komt doordat er bijvoorbeeld andere regelgeving op van toepassing is, of omdat er voor die situatie geen geurregels gelden. De van het toepassingsbereik uitgesloten situaties zijn ook tijdelijke situaties voor een duur van minder dan 10 jaar.

Het Bkl § 5.1.4.6 is niet van toepassing op activiteiten op locaties waar alleen wonen is toegelaten. Er zijn dus geen instructieregels over geur afkomstig van het gebruik van woningen, zoals kleinschalige (hobbymatige) activiteiten of houtstook. Ook hiervoor geldt dat de gemeente regels in het omgevingsplan mag opnemen. Zo kan een gemeente ervoor kiezen de geur als gevolg van het stoken van hout in kachels en open haarden door particulariseren in het omgevingsplan te regelen.

Wat is een geurgevoelig gebouw?

Een geurgevoelig gebouw is een gebouw met een functie als woning of onderwijs, zorg of kinderopvang. Een gebouw met een dergelijke functie dat

nog niet is gebouwd, maar wel is gepland volgens het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, is voor de toepassing van de regels ook een geurgevoelig gebouw (art. 5.91 Bkl). Deze definitie van een geurgevoelig gebouw geldt voor het hele Bkl.

In beginsel geldt dat de geurgevoeligheid voor het gehele gebouw geldt. In afwijking hiervan kan voor delen van gebouwen die een nevengebruiksfunctie hebben, in het omgevingsplan worden vastgelegd dat hier niet de primaire functie is toegelaten. Deze delen hoeven daardoor niet meer beschermd te worden (art 5.91 lid 2, Bkl). Denk daarbij aan een nevengebruiksfunctie voor een garage bij een woning. Dit heeft als voordeel dat voor de garage niet getoetst hoeft te worden aan de normen en afstanden. Wij adviseren hiermee spaarzaam om te gaan. Dit kan namelijk ook gevolgen hebben voor het flexibel gebruik van de ruimtes. Bij het eerder genoemde voorbeeld is het bijvoorbeeld daarna niet meer mogelijk om de garage om te bouwen tot bv een mantelzorg woning. Bovendien vergt elke afwijking een extra check bij de bedrijfscontroles en handhavingsacties.

Het omgevingsplan kan andere gevoelige functies aanwijzen als een geurgevoelig gebouw op voorwaarde dat er hoofdzakelijk sprake is van menselijk verblijf (art 5.91 lid 4). Denk bijvoorbeeld aan recreatie, horeca, BSO, kantoren, justitiële inrichtingen etc. Het is in dit geval mogelijk om te kiezen voor een gebiedsgerichte benadering. Ook kan het omgevingsplan geurgevoelige locaties aanwijzen zoals campings, sportvelden etc. (art 5.91 lid 5, Bkl).

Begrenzing van een milieubelastende activiteit (mba)

Onder de Ow hebben we het niet meer over 'inrichtingen', maar over 'milieubelastende activiteiten'. Een milieubelastende activiteit is een activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken, niet zijnde een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk of een wateronttrekkingsactiviteit (Bijlage bij Ow).

In het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties moeten in het omgevingsplan voor een aantal activiteiten regels worden opgeno-

men voor milieubelastende activiteiten (mba).

Aanvaardbaarheid

In een omgevingsplan wordt rekening gehouden met de geur door activiteiten op geurgevoelige gebouwen. Daarbij voorziet het omgevingsplan erin dat de geur door een activiteit op geurgevoelige gebouwen aanvaardbaar is (art. 5.92, Bkl).

Waar gelden de geurwaarden?

In het omgevingsplan moet staan dat de waarden voor geur door een activiteit op een (in het omgevingsplan opgenomen) geurgevoelig gebouw gelden (art. 5.93, Bkl):

- op een geurgevoelig gebouw: op de gevel of op de locatie waar een gevel mag komen;
- bij een woonschip of woonwagen: op de begrenzing van de locatie voor het plaatsen van dat woonschip of die woonwagen;

De geurwaarden gelden dus zowel voor een bestaand fysiek gebouw als voor een in het omgevingsplan opgenomen gebouw dat nog niet is gebouwd. Dit wordt ook wel een 'geprojecteerd' gebouw genoemd.

In afwijking hierop is het mogelijk in het omgevingsplan normen op te nemen op een referentiepunt, dicht bij de activiteit (art 5.93 lid 2, Bkl). Dit kan bijvoorbeeld gebruikt worden bij bedrijventerreinen met veel geuremitterende bedrijven om geuremissies te beperken wanneer bijvoorbeeld de geurgevoelige gebouwen op grote afstand liggen.

Waar gelden de afstandsnormen

De afstanden in het omgevingsplan vanwege de geur door een activiteit op geurgevoelige gebouwen gelden (art. 5.94 Bkl);

- op een geurgevoelig gebouw: tot de gevel of tot de locatie waar de gevel mag komen;
- bij een woonschip of woonwagen: op de begrenzing van de locatie voor het plaatsen van dat woonschip of die woonwagen;
- bij een door de gemeenteraad aangewezen geurgevoelige bestemming als onder 5.91 lid 5: tot de grens van de locatie.

De afstanden gelden dus zowel voor een bestaand fysiek gebouw als voor een in het omgevingsplan

opgenomen gebouw dat nog niet is gebouwd. Dit wordt ook wel een 'geprojecteerd' gebouw genoemd.

Uitzonderen van geur- en afstandsnormen

De normen en afstanden voor geur door een activiteit, gelden niet op een geurgevoelig gebouw dat een functionele binding heeft met die activiteit (bedrijfswoning) (art. 5.95 Bkl). Het is niet nodig om dit geurgevoelige gebouw in het omgevingsplan aan te wijzen.

Een omgevingsplan kan bepalen dat de normen en afstanden uit het omgevingsplan niet gelden voor voormalige bedrijfswoningen van agrarische bedrijven, op industrieterreinen of in de horecasector (art. 5.96 Bkl).

Bebouwingscontour

Het omgevingsplan moet de bebouwingscontour(en) geur via een geometrische begrenzing vastleggen waar sprake is van geur door een RWZI of een agrarische activiteit. De bebouwingscontour omvat ten minste de begrenzing van een stedelijk gebied (stad of dorp) en kan ook stedelijk groen aan de rand van de stedelijk gebied of lintbebouwing langs wegen, waterwegen of waterkeringen omvatten (art. 5.97 Bkl). Binnen de bebouwingscontour geldt het hoogste beschermingsniveau. De gemeenteraad bepaalt de bebouwingscontour.

Activiteit	Geurgeoelig gebouw	Grenswaarde
Het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk	Gelegen binnen de bebouwingscontour geur, anders dan op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld of een bedrijventerrein	0,5 ouE/m ³
	Gelegen: – op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld; – een bedrijventerrein; of – buiten de bebouwingscontour geur	1 ouE/m ³

Tabel 5.100.1 Grenswaarde toelaatbare geur ouE/m³ als 98-percentiel door een zuiveringstechnisch werk op een geurgeoelig gebouw

Activiteit	Geurgeoelig gebouw	Grenswaarde
Het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk, opgericht voor 1 februari 1996	Gelegen binnen de bebouwingscontour geur, anders dan op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld of een bedrijventerrein	1,5 ouE/m ³
	Gelegen: – op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld; – een bedrijventerrein; of – buiten de bebouwingscontour geur	3,5 ouE/m ³

Tabel 5.100.2 Grenswaarde toelaatbare geur ouE/m³ als 98-percentiel door een zuiveringstechnisch werk opgericht voor 1 februari 1996 op een geurgeoelig gebouw

2.2 Geur door het exploiteren van zuiveringstechnische werken

Het Bkl bevat specifieke instructieregels voor regels over geur voor waterzuiveringsinstallaties in het omgevingsplan (art. 3.98 Bkl). Er is in ieder geval sprake van een aanvaardbaarheid overeenkomstig art. 5.92 als voldaan wordt aan de grenswaarden voor zuiveringsinstallatie (art. 5.99).

Grenswaarden waterzuiveringsinstallatie

Een omgevingsplan dat het exploiteren van een rioolwaterzuivering toestaat, moet het toelaatbare geurniveau op geurgeoelige gebouwen bevatten. Voor een waterzuiveringsinstallatie gelden de volgende grenswaarden op geurgeoelig gebouwen (art 5.100, Bkl), zie tabel 5.100.1.

Tenzij het gaat om een rioolwaterzuivering dat is opgericht voor 1 februari 1996 en waarvoor een vergunning op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer in werking en onherroepelijk was. Dan kan een omgevingsplan een waarde bevatten die hoger is dan de hierboven genoemde grenswaarde, mits die waarde niet hoger is dan de grenswaarde, bedoeld in tabel 5.100.2.

De wijze van berekenen is vastgelegd in de Omgevingsregeling. Het omgevingsplan kan afwijken van deze grenswaarde (art. 5.101 en 5.102, Bkl). Een hogere grenswaarde kan alleen als er zwaarwegende economische of andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen (art. 5.102 Bkl)

Uitzonderingen

Bij een omgevingsvergunning van voor 1 januari 2011 voor een waterzuivering gelden de normen uit het omgevingsplan niet voor geurgeoelige objecten die (art 5.103, Bkl):

- tussen het inwerking treden van de omgevingsvergunning en het in werking treden van het Bkl zijn gebouwd; of
- op het moment van de omgevingsvergunning nog niet geurgeoelig waren

2.3 Geur door het houden van landbouwhuisdieren

Voor het begrip 'houden van landbouwhuisdieren' sluit het Bkl aan bij de definitie in artikel 3.200 uit het Bal. Hieronder vallen o.a. rundvee, varkens, kippen, geiten, kalkoenen, eenden etc.

In de paragraaf is onderscheid gemaakt tussen landbouwhuisdieren met en zonder geuremissiefactor. Een geuremissiefactor is vastgesteld in een ministeriële regeling (Omgevingsregeling, bijlage V). Zoals voor bijvoorbeeld varkens, kippen, schapen of geiten. En rundvee tot 24 maanden, kalkoenen, eenden en parelhoenders die gehouden worden voor de vleesproductie (art. 5.104, Bkl). In bijlage VI van de Omgevingsregeling zijn reductiepercentages opgenomen van aanvullende technieken. De geuremissie waarmee gerekend moet worden is dan de emissie van het huisvestingssysteem uit bijlage V van de Omgevingsregeling min het reductiepercentage voor de aanvullende techniek uit bijlage VI van de Omgevingsregeling. Let erop dat luchtwassers aanvullende technieken zijn. Hierdoor kan de emissie afwijken van de emissie zoals die gold onder de voormalige Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv). Dieren waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld vallen onder het begrip: landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor.

De regels zijn van toepassing voor zover er sprake is van dieren in dierenverblijven (gebouw, met inbegrip van de verharde uitloop, voor het houden van landbouwhuisdieren). Wanneer de dieren voor natuurbeheer, educatieve doeleinden of bij onderzoekinstellingen worden gehouden, gelden de regels dus niet (art. 5.105, Bkl). Wat altijd geldt is de eis dat er sprake moet zijn van een aanvaardbaar hinderniveau (art 5.92, Bkl). De gemeenraad bepaalt welk hinderniveau acceptabel is.

Er is in ieder geval sprake van een aanvaardbaarheid als voldaan wordt aan de grenswaarden en afstandsnormen in deze paragraaf (art 5.106 en 5.106a, Bkl). Voor bestaande situaties is een kleinere afstand of een hogere grenswaarde aanvaardbaar als:

- a. de geur op een geurgevoelig gebouw niet toeneemt; en
- b. het aantal landbouwhuisdieren niet toeneemt.

Een afstand als bedoeld in deze subparagraaf geldt vanaf het emissiepunt zoals bedoeld in het Bal (art 5.107, Bkl).

Een concentratiegebied is in ieder geval gebied I en gebied II, bedoeld in [bijlage I bij de Meststoffenwet](#). Een omgevingsplan kan een concentratiegebied aanwijzen. In dat geval wordt de geometrische begrenzing van een concentratiegebied in het omgevingsplan vastgelegd (art 5.108 Bkl).

2.3.1 Landbouwhuisdieren met Geuremissiefactor

Standaard en grenswaarden

Een omgevingsplan dat het houden van landbouwhuisdieren met emissiefactoren toe staat, moet geurwaarden bevatten. Als standaardwaarden geldt het volgende (art 5.109), zie tabel 5.109.1.

Het omgevingsplan kan een lagere of hogere waarde bevatten dan de standaardwaarde, zolang deze voldoen aan de volgende grenswaarden, zie tabel 5.109.2.

Uitzondering

De standaardwaarden en grenswaarden zijn niet van toepassing op de volgende situaties:

- a. Als er sprake is van een voormalige bedrijfswoning (art 5.109 lid 3, Bkl). Ook wel de voormalige plattelandswoningen.
- b. Voor woningen waarop nu al een hogere waarde geldt op basis van een geldende vergunning (art 5.109a, Bkl). Ook wel de overbelaste situaties
- c. Voor gevoelige objecten die een functionele binding hebben met de activiteit of op of na 19 maart 2000 opgehouden zijn een functionele binding te hebben (art 5.110, Bkl).
- d. Voor ruimte-voor-ruimte-woningen (art 5.111, Bkl).

Voor a. geldt dat in het omgevingsplan moet staan dat de (lagere) standaard niet van toepassing is op het geurgevoelig gebouw. Voor de overige situaties (b, c en d) gelden de vaste afstanden zoals ze ook onder de oude wetgeving golden: 100 meter voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwingscontour en 50 meter voor geurgevoelige

Geurgeoelig gebouw	Standaardwaarde
Gelegen binnen de bebouwingscontour geur en buiten een concentratiegebied	2,0 ouE/m ³
Gelegen binnen de bebouwingscontour geur en binnen een concentratiegebied	3,0 ouE/m ³
Gelegen buiten de bebouwingscontour geur en buiten een concentratiegebied	8,0 ouE/m ³
Gelegen buiten de bebouwingscontour geur en binnen een concentratiegebied	14,0 ouE/m ³

Tabel 5.109.1 Standaardwaarde toelaatbare geur ouE/m³ als 98-percentiel door houden landbouwhuisdieren met geuremissiefactor op een geurgeoelig gebouw

Geurgeoelig gebouw	Grenswaarde
Gelegen binnen de bebouwingscontour geur en buiten een concentratiegebied	8,0 ouE/m ³
Gelegen binnen de bebouwingscontour geur en binnen een concentratiegebied	14,0 ouE/m ³
Gelegen buiten de bebouwingscontour geur en buiten een concentratiegebied	20,0 ouE/m ³
Gelegen buiten de bebouwingscontour geur en binnen een concentratiegebied	35,0 ouE/m ³

Tabel 5.109.2 Grenswaarde toelaatbare geur ouE/m³ als 98-percentiel door houden landbouwhuisdieren met geuremissiefactor op een geurgeoelig gebouw

objecten buiten de bebouwingscontour (art 5.115, Bkl).

In deze uitzonderingssituatie geldt dat de afstand in het omgevingsplan vanaf de gevel van de stal tot het geurgeoelig object binnen de bebouwingscontour ten minste 50 meter en buiten de bebouwingscontour tenminste 25 meter bedraagt (art 5.116, Bkl). Tenzij er sprake is van zwaarwegende economische of andere maatschappelijke belangen (art 5.117, Bkl).

2.3.2 Landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor

Afstand en ondergrens tot geurgeoelige gebouwen

In een omgevingsplan dat het houden van landbouwhuisdieren zonder emissiefactoren toe staat, wordt tenminste de volgende afstanden in acht genomen (art 5.112, Bkl), zie tabel 5.112.1.

Een omgevingsplan kan een kleinere afstand aanhouden mits deze niet kleiner is dan (art 5.112 lid 2 en art 5.116, Bkl), zie tabel 5.112.2

Geurgeoelig gebouw	Afstand
Gelegen binnen de bebouwingscontour	100 meter
Gelegen buiten de bebouwingscontour	50 meter

Tabel 5.112.1 Afstanden tot een geurgeoelig gebouw bij geur door het houden van landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor

Geurgeoelig gebouw	Afstand
Gelegen binnen de bebouwingscontour	50 meter
Gelegen buiten de bebouwingscontour	25 meter

Tabel 5.112.2 Ondergrens afwijkende afstand tot een geurgeoelig gebouw bij geur door het houden van landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor

Deze afstanden (zowel afstand als ondergrens) geldt ook voor voormalige bedrijfswoningen bij een veehouderij en ruimte-voor-ruimte woningen onder tabel 5.115 (art 5.115, Bkl) en tabel 5.116 (art 5.116, Bkl).

Uitzondering

Alleen als er sprake is van een voormalige bedrijfs-woning (art 5.96, Bkl) mag de afstand in het omgevingsplan nog kleiner zijn. Ook wel de voormalige plattelandswoningen.

In deze uitzonderingssituatie geldt dat de afstand in het omgevingsplan vanaf de gevel van de stal tot het geurgevoelig object binnen de bebouwingscontour ten minste 50 meter en buiten de bebouwingscontour tenminste 25 meter bedraagt (art 5.116, Bkl). Tenzij er sprake is van zwaarwegende economische of andere maatschappelijke belangen (art 5.117, Bkl).

Onder de voorwaarde dat de afstand niet kleiner is dan de rechtmatige afstand en dat er maatregelen en voorzieningen worden getroffen die de het geurniveau aanvaardbaar maken.

Tenslotte is het mogelijk om in het omgevingsplan kleinere afstanden op te nemen (art 5.127, Bkl).

2.4 Geur door andere agrarische activiteiten

Er is sprake van een aanvaardbaarheid voor geur overeenkomstig art. 5.92 als voldaan wordt aan de afstanden voor de volgende activiteiten (art. 5.118, Bkl):

- Opslaan van vaste mest, champost en dikke fractie-afstand (art 5.120, Bkl)
- Gebruik substraatmateriaal van plantaardige oorsprong (art 5.121, Bkl)
- Opslaan kuilvoer en vaste bijvoedermiddelen (art 5.122, Bkl)
- Opslaan drijfmest, digestaat en dunne fractie (art 5.123, Bkl)
- Voorziening biologisch behandelen dierlijke meststoffen voor of na vergisting (art 5.124, Bkl)
- Composteren of opslaan van groenafval (art 5.125, Bkl)

Voor deze activiteiten gelden vaste een afstand van 25, 50 of 100 meter voor geurgevoelige gebouwen naar gelang de omstandigheden. Voor de definities van de activiteiten is aangesloten bij de activiteiten in het Bal.

Uitzondering

De afstanden in het omgevingsplan zijn kleiner als (art 5.126, Bkl):

- de afstand op 1 januari 2013 al kleiner en rechtmatig was,
- de activiteit voor 1 januari 2013 al plaatsvond; en
- verplaatsing redelijkerwijs niet verlangd kan worden.

3. Instructieregels omgevingsverordening

117

Omgevingsverordening van Noord-Brabant en Zuid-Holland

Alle provinciale regels over de fysieke leefomgeving staan bij elkaar in de omgevingsverordening. Net zoals de Omgevingswet een groot aantal wetten vervangt, zo vervangt de omgevingsverordening een aantal provinciale verordeningen. Iedere provincie stelt een omgevingsverordening vast voor haar grondgebied. In de omgevingsverordening staan zowel direct werkende regels als instructieregels voor regels in het omgevingsplan. De omgevingsverordening is tegelijk met de Omgevingswet in werking getreden.

3.1 Provincie Noord-Brabant Omgevingsverordening Noord-Brabant (hierna: omgevingsverordening)

De omgevingsverordening is in maart 2022 vastgesteld. De omgevingsverordening is gelijktijdig met de Omgevingswet in werking getreden en vervangt de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant.

Het thema 'geur door activiteiten' is opgenomen in de omgevingsverordening.

Direct werkende regels omgevingsverordening provincie Noord-Brabant (NB)

In de omgevingsverordening zijn géén direct werkende regels opgenomen over het thema geur. Het voorkomen of beperken van geurhinder is enkel opgenomen als oogmerk bij het varend ontgassen. Dit houdt in dat de direct werkende regels zoals het verbod om te ontgassen in een ontgassingsvrijgebied, ook als doel heeft om geur te voorkomen of te beperken (art. 3.104, omgevingsverordening NB).

Instructieregels omgevingsverordening provincie Noord-Brabant

In de omgevingsverordening staan instructieregels beschreven voor gemeenten in het omgevingsplan. Het doel van de instructieregels is dat wordt voldaan aan omgevingswaarden of dat andere doelstellingen van de provincie voor de fysieke leefomgeving worden bereikt (art. 2.22 Ow).

De instructieregels voor het omgevingsplan staan beschreven in hoofdstuk 5 van de omgevingsverordening. Opgemerkt wordt dat er een samenhang is tussen de overige afdelingen en het thema 'geur'. In deze handreiking wordt enkel ingegaan op de artikelen waar het thema 'geur' is concreet is benoemd. Het thema 'geur' is benoemd in afdeling 5.6 met als titel 'Vitaal platteland'. Voor het opstellen van de instructieregels bij veehouderijen is gebruik gemaakt van Brabantse zorgvuldigheidsscore veehouderij 2.1 (BZV). De BZV gaat uit van de gedachte dat ontwikkelruimte verdiend moet worden en niet onbegrensd is. De BZV toetst onder andere aan het thema 'geur'.

De provincie Noord-Brabant heeft geen instructieregels opgenomen met betrekking tot industriële geuremissie.

Instructieregels veehouderij provincie Noord-Brabant

Landelijk gebied

Een omgevingsplan van toepassing op landelijk gebied kan op een bestaand bouwperceel voorzien in de ontwikkeling van een veehouderij. Mestbewerking is op deze locatie toegestaan, mits dit ten behoeve van de ter plaatse geproduceerde mest is. Daarnaast moeten worden aangetoond dat de kans op cumulatieve geurhinder of achtergrondbelasting op geurgevoelige objecten niet hoger is dan:

- 12% in de bebouwde kom
- 20% in het buitengebied

Wanneer blijkt dat de achtergrondbelasting hoger is dan voornoemde percentages, dan zullen er maatregelen getroffen moeten worden door de veehouderij. Maatregelen met als doel om de achtergrondbelasting te laten dalen en de eigen bijdrage aan de overschrijding compenseren (art. 5.63, omgevingsverordening NB).

Nieuw dierenverblijf

Een toename van de oppervlakte van het dierenverblijf binnen een bouwperceel in landelijk gebied is toegestaan, mits kan worden aangetoond dat de kans op cumulatieve geurhinder of achtergrondbelasting op geurgevoelige objecten niet hoger is dan:

- 12% in de bebouwde kom

- 20% in het buitengebied

Wanneer blijkt dat de achtergrondbelasting hoger is dan voornoemde percentages, dan zullen er maatregelen getroffen moeten worden door de veehouderij. Maatregelen met als doel om de achtergrondbelasting te laten dalen en de eigen bijdrage aan de overschrijding compenseren (art. 5.64, omgevingsverordening).

Toelichting geur

Het is wenselijk dat een veehouderij zo min mogelijk geur uitstoot en op deze manier de mensen in zijn omgeving zo min mogelijk hindert. Geurhinder neemt af naarmate de afstand tussen een veehouderij en woningen (of andere gevoelige objecten) groter wordt.

Geur wordt grotendeels veroorzaakt door mest van dieren. Denk hierbij aan stoffen als NH_3 , H_2S en vluchtige organische stoffen. De geurbelasting van een bedrijf beïnvloedt de gezondheid van mensen op en rond het bedrijf. De instructieregels voor geur sturen en stimuleren op dit effect.

Vanuit de draagkracht van het gebied zijn normen voor geur op gebiedsniveau opgenomen. Deze normen geven invulling aan de grenzen die vanuit gebiedsniveau aan individuele ontwikkelruimte gesteld worden. De geurnormen zijn opgenomen om ervoor te zorgen dat er op gebiedsniveau geen nieuwe overbelastingen voor geurhinder ontstaat. En om bij te dragen aan een afname van de belasting waar deze cumulatief te hoog is. Door het aspect geurhinder onder voorwaarde van een proportionele bijdrage aan de afname van geurhinder ontwikkelingen toe te staan, neemt de overbelasting af.

Er zijn situaties waar de achtergrondbelasting al hoger is dan de daarvoor gegeven normen. De provincie zorgt dat voor deze situaties nadere informatie ter beschikking wordt gesteld. Gemeenten kunnen in deze situaties een zogenaamde afkapwaarde gebruiken.

Als er voor een diercategorie in de Omgevingsregeling en volgens de laatste milieutechnische inzichten geen geschikte geuremissiefactor beschikbaar is, wordt die diercategorie in de berekening van de geurbelasting buiten beschouwing gelaten.

De provincie wil met de regels rondom geur ingrijpen op de hoogte van de toets waarde voor geur. De regeling biedt beleidsvrijheid aan de gemeente om te bepalen hoe zij invulling geeft aan de juridische uitvoeringsaspecten van de regels, zoals de keuze voor geurgevoelige objecten binnen de mogelijkheden die de wet daarvoor biedt. Het is nog niet bekend hoe de rechter omgaat met de interpretatie aan het begrip geurgevoelig object onder de Omgevingswet. Het is zinvol om die uitleg bij de planvorming te betrekken.

Naast de instructieregels uit de omgevingsverordening zijn normen gesteld ten behoeve van gevoelige gebieden en objecten. Dit zijn normen over onder andere de emissie en uitstoot van ammoniak. Deze normen zijn opgenomen in Europese, nationale en provinciale wetten en verordeningen. Naast dat aan deze normen zal moeten voldaan zal de veehouderij moeten passen in het gebiedsprofiel dat de gemeente opstelt.

3.2 Provincie Zuid-Holland

Zuid-Hollandse Omgevingsverordening

De Zuid-Hollandse omgevingsverordening, die tegelijk met de Omgevingswet in werking is getreden, bestaat uit twee onderdelen: een initiële omgevingsverordening (ZHOV, versie 24 juni 2021) en een wijziging op de initiële omgevingsverordening (wZHOV, versie 15 februari 2022).

In de ZHOV en wZHOV staan direct werkende regels en instructieregels voor het omgevingsplan. Hieronder staan voor het thema geur de instructieregels voor regels in het omgevingsplan. Daarbij benoemen we kort de direct werkende regels voor zover relevant. Het gaat daarbij om directe regels voor het ontgassen van binnenschepen (afdeling 3.5) en instructieregels voor het omgevingsplan voor het opnemen van regels voor bedrijventerreinen (artikel 7.52). Het zijn de volgende regels.

Direct werkende regels - ontgassen van binnenschepen

De regels voor de milieubelastende activiteit 'het ontgassen tijdens de vaart op een vaarweg vanaf een binnenschip' zijn gesteld onder andere met het oog op het voorkomen van geurhinder. Het is

verboden om zonder omgevingsvergunning de milieubelastende activiteit 'het ontgassen tijdens de vaart op een vaarweg vanaf een binnenschip' te verrichten voor bepaalde stoffen (waaronder benzeen) (art. 3.146). Hierop zijn uitzonderingen gesteld, bijvoorbeeld bij bepaalde concentraties of om veiligheidsredenen (art. 3.147).

Instructieregels voor het omgevingsplan - bedrijventerreinen en gebruiksruimte

In de ZHOV staan instructieregels voor het omgevingsplan voor het opnemen van regels voor bedrijventerreinen (afdeling 7.3 Omgevingsplannen, art. 7.52 wZHOV). Het zijn de volgende instructieregels.

Het omgevingsplan moet op een bedrijventerrein bedrijven toelaten met de grootst mogelijke gebruiksruimte voor geluid en geur per bedrijf. Dit moet worden vastgelegd in een geluidruimte zone¹ en een geurruimte zone of een vergelijkbare milieuzonering. De zonering moet passen bij de omgeving van het bedrijventerrein. Bij de zonering moet rekening worden gehouden met toekomstige ontwikkelingen die zijn opgenomen in een onherroepelijk omgevingsplan (art. 7.52 lid 1 wZHOV). Het omgevingsplan kan op een bedrijventerrein in beperkte mate woningen, bedrijfswoningen en andere functies toelaten. Dit mag alleen als de gebruiksruimte voor geluid en geur nog steeds de grootst mogelijke gebruiksruimte is. Dus deze gebruiksruimte mag daarmee niet wordt verkleind (art. 7.52 lid 3 wZHOV).

Het omgevingsplan moet op een watergebonden bedrijventerrein in hoofdzaak watergebonden bedrijven toelaten (art. 7.52 lid 2 wZHOV).

Instructieregels voor het omgevingsplan -

Transformatie van een bestaand bedrijventerrein

Als een omgevingsplan de transformatie van een bestaand bedrijventerrein naar andere activiteiten dan bedrijven mogelijk maakt, moet het omgevingsplan in de motivering verantwoorden op welke wijze binnen de regio compensatie van het verlies van bedrijventerrein zal plaatsvinden (art. 7.52 lid 4 wZHOV). Hetzelfde geldt bij verlaging van de in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur of verlaging van de milieucategorie.

¹ Volgens de begripsdefinitie in de wZHOV (pagina 56) gaat het hier om zones met gebruiksruimte voor geluid en geur zoals omschreven in de Handreiking milieuzonering nieuwe stijl van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Deze compensatie is nodig als er sprake is van verlies van (art. 7.52 lid 5 en 6 wZHOV):

- een bedrijventerrein met een in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur van een geluidruimte zone 2 en een geurruimte zone 2, of milieucategorie 3;
- een bedrijventerrein met de hoogst mogelijke in een milieuzonering vastgelegde gebruiksruimte voor geluid en geur, of milieucategorie 4 of hoger;
- een geluidgezoneerd bedrijventerrein; en
- een watergebonden bedrijventerrein.

De compensatie kan achterwege blijven als is aangetoond dat na transformatie voldoende bedrijventerrein in de regio beschikbaar zal blijven (art. 7.52 lid 7 en 8 wZHOV).

4. Instructieregels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

121

4.1 Geurregels in de bruidsschat (§ 22.3.6 Omgevingsplan)

Algemeen toepassingsbereik bruidsschat

De bruidsschat is inmiddels als tijdelijk deel van het omgevingsplan standaard opgenomen in Hoofdstuk 22, waardoor de nummering in onderstaande paragrafen overeen komt met de Omgevingsplannen.

Uit het algemeen toepassingsbereik (art. 22.41 bruidsschat) volgt dat de geurregels van de bruidsschat gelden voor alle milieubelastende activiteiten². De geurregels gelden dus in beginsel ook voor de milieubelastende activiteiten die in het Bal staan beschreven, inclusief de meldings- en vergunningsplichtige milieubelastende activiteiten. De geurregels van de bruidsschat gelden niet voor:

- a. Wonen.
- b. Bouw- sloop- en onderhoudswerkzaamheden aan een bouwwerk of terrein

(hiervoor zijn eisen opgenomen in de APV en in het Bbl en er gelden wel de specifieke zorgplichten van artikel 22.6 en 22.18 bruidsschat).

- c. Een milieubelastende activiteiten die in hoofdzaak in de openbare buitenruimte wordt verricht (kermis, evenement, draaiorgel, vuilnis ophalen, enz.).
- d. Doorgaand verkeer op wegen, vaarwegen en spoorwegen.
- e. Evenementen buiten een permanente evenementenlocatie, waarvoor al geluidregels zijn gesteld. Bijvoorbeeld een evenement dat onder de APV valt.
- f. Werkzaamheden met een mobiele installatie in een weiland, akker of bos.
- g. Bruggen, viaducten, verkeerstunnels en andere ondergronds gelegen bouwwerken voor het vervoer van personen of goederen en beweegbare waterkeringen.

² Anders dan lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam, lozingsactiviteiten op een zuiveringstechnisch werk en wateronttrekkingsactiviteiten

Wel vallen onder het toepassingsbereik onder andere (zie ook artikelsgewijze toelichting):

- Activiteiten in een openbaar toegankelijk gebouw, zoals parkeergarage of stadhuis.
- Laden en lossen op de openbare weg, bijvoorbeeld bij een winkel.
- Verkeer van en naar een bedrijf.
- Permanente evenemententerreinen of evenementenhallen.
- Festiviteiten als bedoeld in artikel 5.68 Bkl.
- Verplaatsbaar mijnbouwwerk als bedoeld in artikel 4.1116 Bal.
- Milieubelastende activiteiten die bestaan uit het lozen op of in de bodem of op de riolering, voor zover het gaat om de gevolgen van het lozen voor de bodem, voor de voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater of voor het zuiveringstechnisch werk.
- De regels voor bodembeheer, zoals opgenomen in paragraaf 22.3.7 voor alle milieubelastende activiteiten zoals bedoeld in de Omgevingswet.

In de bruidsschat staan regels die gelden voor geur door activiteiten op geurgevoelige gebouwen. Voor deze regels geldt ook een toepassingsbereik.

Toepassingsbereik geurregels

De waarden en afstandsnormen voor geur zijn van toepassing op geurgevoelige objecten (art 22.90, Bruidsschat)

De waarden en afstanden voor het houden van landbouwhuisdieren en paarden en pony's voor het berijden in een dierenverblijf, andere agrarische activiteiten, zuiveringstechnische werken en het opslaan van vaste mest zijn niet van toepassing op een geurgevoelig object dat is toegelaten op grond van een omgevingsplan of op een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit voor een duur van niet meer dan 10 jaar (art. 22.90 lid 2, Bruidsschat).

Overige activiteiten waarvoor regels ter beperking van de geuremissie zijn opgenomen betreffen:

- Niet-industriële voedselbereiding (artikel 22.199, Bruidsschat)
- Voedingsmiddelenindustrie (artikel 22.201, Bruidsschat).
- Slachten van dieren en bewerken van dierlijke

bijproducten of uitsnijden van vlees, vis of organen (artikel 22.205, Bruidsschat).

- Bieden van parkeergelegenheid in een parkeergarage (artikel 22.226, Bruidsschat).

In het Bkl zijn hiervoor geen aparte instructieregels opgenomen. De geurbelasting moeten aanvaardbaar zijn (art 5.92 Bkl).

De geurregels in de bruidsschat zijn niet van toepassing op activiteiten op locaties waar alleen wonen is toegelaten. Er zijn dus geen regels over geur afkomstig van het gebruik van woningen, zoals kleinschalige (hobbymatige) activiteiten of houtstook.

Wel staan in de bruidsschat artikelen over specifieke zorgplicht bij gebruik bouwwerken en gebruik open erven en terreinen (artikel 22.18 en 22.20). Dit gebruik mag niet leiden tot overlast of hinder (waaronder geurhinder). Deze artikelen vervangen artikel 7.22 Bouwbesluit t.a.v. overlast.

Geurverordening

De geurverordening is automatisch opgenomen in het tijdelijk deel van het Omgevingsplan (artikel 22.1 Omgevingswet en artikel 4.6, eerste lid onder e. Invoeringswet Omgevingswet). De waarden en afstanden voor het houden van landbouwhuisdieren uit de bruidsschat zijn dan niet van toepassing. De waarden afkomstig uit de geurverordening zijn overigens niet van toepassing op een geurgevoelig gebouw dat nog niet aanwezig is, maar mag worden gebouwd op grond van het tijdelijk deel van het omgevingsplan (art. 22.91 lid 2, onder a, Bruidsschat). De normen en afstanden uit de geurverordening gelden wel voor tijdelijke (max 10 jaar) geurgevoelige gebouwen.

Voor de volledigheid merken wij op dat de geurverordeningen niet zichtbaar zijn op 'Regels op de kaart'. Burgers en bedrijven kunnen door het ontbreken van deze informatie op het verkeerde been worden gezet. Daarom adviseren wij dringend de geurverordening zo snel mogelijk om te zetten in het Omgevingsplan.

Vorrangsbepaling

Bij het tijdelijk deel van het omgevingsplan kan er sprake zijn strijdigheid van de regels. In de voorrangsbepaling is bepaald welke regels in dat geval

gelden (art 22.1, Bruidsschat)

De voorrangsregel geldt ook bij strijdigheid tussen de omgevingsplanregels van rijkswege en de aanwijzing van concentratiegebieden en waarden of afstanden voor geur bij het houden van landbouw-huisdieren in een geurverordening.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Toepassingsbereik

Het belangrijkste verschil met de bruidsschat is dat in het Bkl normen zijn opgenomen voor geurgevoelige gebouwen in plaats van geurgevoelige objecten. Ook kent het Bkl het begrip bebouwde kom niet meer, maar wordt nu gesproken over bebouwingscontouren. Verderop wordt nader ingegaan op deze begrippen.

In het Bkl is geregeld dat instructieregels voor geur niet van toepassing zijn op geurgevoelige gebouwen die minder dan tien jaar zijn toegelaten. De Bruidsschat sluit hierbij aan. Wel moet blijvend rekening worden gehouden met de aanvaardbaarheid van de geur (art. 5.92 Bkl).

Vanwege het verbod op het houden van nertsen is § 22.3.6.3 van de bruidsschat vervallen. In het Bkl betreft het de vervallen artikelen 5.113 en 5.114.

Voor de activiteiten niet-industriële voedselbereiding, voedingsmiddelenindustrie, het slachten van dieren en bewerken van dierlijke bijproducten of uitsnijden van vlees, vis of organen en het bieden van parkeergelegenheid in een parkeergarage zijn in het Bkl geen instructieregels opgenomen. Wel moet er altijd sprake zijn van aanvaardbare geur (art 5.91 Bkl). Wij adviseren de regels uit de bruidsschat ongewijzigd op te nemen in het Omgevingsplan. Bij klachtensituaties, zal maatwerk nodig zijn.

Onder de Omgevingswet worden ruimte en milieu geïntegreerd in het omgevingsplan en bij buitenplanse omgevingsvergunningen (BOPA). Met het oog op deze integratie is een nieuwe systematiek '[Milieuzonering nieuwe stijl](#)' ontwikkeld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

Voor activiteiten gerelateerd aan het gebruik van woningen, zoals kleinschalige (hobbymatige) activiteiten of houtstook, zijn geen regels in het Bkl en de

bruidsschat opgenomen. De gemeente heeft de mogelijkheid hiervoor regels in het omgevingsplan op te nemen. We adviseren de gemeente deze mogelijkheid te overwegen. Zo zouden regels kunnen worden gesteld aan geur als gevolg van het stoken van hout in kachels en open haarden.

Tijdelijk gebouw (niet meer dan 10 jaar) waarvoor toch de geurregels van de bruidsschat gelden

De geurregels voor een tijdelijk gebouw gelden wel als de betreffende activiteit of het tijdelijke geurgevoelige gebouw:

- is toegelaten in het tijdelijk deel van het omgevingsplan, dus in een bestemmingsplan dat automatisch onderdeel is geworden van het tijdelijk deel van het omgevingsplan,
- is aangevraagd in een omgevingsvergunning vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Dit heet: 'eerbiedigende werking' (art 22.91 lid 1, Bruidsschat).

Toelichting: In artikel 5.90 van het Bkl zijn geurgevoelige objecten die zijn toegelaten voor de duur van niet meer dan tien jaar, uitgesloten van het toepassingsbereik van de bepalingen over geur in dat besluit. In het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer kregen deze objecten dezelfde bescherming tegen geurhinder als alle andere geurgevoelige objecten. Dit artikellid zorgt ervoor dat de tijdelijke geurgevoelige objecten die toegelaten zijn op grond van het recht zoals dat gold vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet, wel bescherming in de vorm van geurwaarden en afstandseisen blijven houden. Dit tot het moment dat bij:

- het vaststellen van het nieuwe deel van dit omgevingsplan; of
- het verlenen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit; beoordeeld is dat de situatie ook zonder geldende waarde of afstanden voor geur op het tijdelijke geurgevoelige gebouw aanvaardbaar is.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan-tijdelijk gebouw

Zie voorgaande toelichting.

Met betrekking tot artikel 5.90 lid 2 Bkl wordt nog opgemerkt dat de termijn van 10 jaar vanuit milieuopectiek als te lang wordt ondervonden. Dit

zou hooguit enkele jaren moeten zijn. Dit neemt niet weg dat bij tijdelijk toegestane geurgevoelige gebouwen de geur aanvaardbaar moet zijn. Hiertoe moeten deze gebouwen bij de (cumulatieve) beoordeling wel worden meegenomen in het omgevingsplan.

'Geprojecteerd' gebouw en de geurregels van de bruidsschat

Onder het Activiteitenbesluit milieubeheer (art. 1.1), respectievelijk de Wet geurhinder en veehouderij (art. 1) kregen 'geprojecteerde' en in aanbouw zijnde geurgevoelige gebouwen geen bescherming tegen geur van milieubelastende activiteiten. Dit is wel zo in de bruidsschat (art. 22.92 onder 2. Bruidsschat). Bij een nieuw te bouwen geurgevoelig gebouw geldt de waarde of afstand op of tot de locatie waar een gevel mag komen.

Om te voorkomen dat tijdens de transitieperiode toetsing op een geprojecteerd gebouw ertoe leidt dat een bestaande activiteit (die voor inwerkingtreding Ow is toegestaan) opeens niet meer voldoet aan de geurnormen en afstanden, is in de bruidsschat de regel opgenomen dat niet aan geprojecteerde gebouwen wordt getoetst (zie art. 22.91 lid 2, Bruidsschat). Dit is aan de orde wanneer mag worden gebouwd op grond van:

a. het tijdelijke deel van dit omgevingsplan, bedoeld in artikel 22.1, onder a, van de Omgevingswet; of

b. een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit die is aangevraagd voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan-geprojecteerd gebouw

Op grond van de instructieregels van het Bkl (art. 5.91 lid 3 Bkl) worden geprojecteerde gebouwen beschermd. De geurwaarde geldt dan op de locatie waar volgens het omgevingsplan of de omgevingsvergunning de gevel van het gebouw gebouwd mag worden (art. 5.93 lid 1 onder b. Bkl). Op grond van art. 5.93 lid 2 en 3 kan in het omgevingsplan hiervan worden afgeweken.

Het uitgangspunt voor het overgangsrecht (waartoe de bruidsschat behoort) is dat een initiatiefnemer onder dezelfde condities zijn activiteit moet kunnen blijven voortzetten. Als in het Omgevingsplan een nieuw geurgevoelig gebouw wordt toegelaten bij een bestaande activiteit, of een nieuwe activiteit begint bij een bestaand geurgevoelig gebouw, gelden de instructieregels van het Bkl uiteraard wel.

Begripsbepalingen van de bruidsschat

Begrip concentratiegebied geurhinder en veehouderij:

Gebied I of gebied II, bedoeld in bijlage I bij de Meststoffenwet, of een in dit omgevingsplan aangewezen concentratiegebied;

Toelichting

Het begrip «concentratiegebied geurhinder en veehouderij» komt voor in § 22.3.6.2. van de Bruidsschat. Er wordt onderscheid gemaakt in de waarden en afstanden binnen en buiten concentratiegebieden. Hierbij zijn de waarden buiten concentratiegebieden strenger dan binnen concentratiegebieden.

Als een gemeente in een geurverordening een concentratiegebied heeft aangewezen, dan wordt deze verordening na inwerkingtreding van de Omgevingswet van rechtswege onderdeel van het tijdelijk deel van dit omgevingsplan. Onder de Omgevingswet hebben gemeenten de bevoegdheid om in het omgevingsplan één of meerdere concentratiegebieden aan te wijzen. Bestaande concentratiegebieden geurhinder en veehouderij moeten in de transitieperiode overgezet worden van het tijdelijke deel van het omgevingsplan naar het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Begrip geurgevoelig object

Voor het begrip geurgevoelig object is de definitie uit de wet geurhinder en veehouderij en het activiteitenbesluit grotendeels overgenomen. Er moet sprake zijn van een gebouw dat geschikt en bestemd is voor menselijk verblijf of op vergelijkbare wijze wordt gebruikt. (Art 1.1, Bruidsschat) Een geurgevoelig gebouw dat nog niet aanwezig is, maar op grond van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplan-activiteit mag worden gebouwd, valt ook onder het begrip geurgevoelig gebouw.

Begrip landbouwhuisdier

Zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol, pels of veren of een paard of pony voor het fokken;

Begrip landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Landbouwhuisdieren waarvoor in de Omgevingsregeling een emissiefactor voor geur is vastgesteld en die vallen binnen een van de volgende diercategorieën:

- a. varkens, kippen, schapen of geiten; en
- b. als deze worden gehouden voor de vleesproductie:

1°. rundvee tot 24 maanden;

2°. kalkoenen;

3°. eenden; of

4°. Parelhoenders.

Begrip landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor

Landbouwhuisdieren waarvoor in de Omgevingsregeling geen emissiefactor voor geur is vastgesteld, met uitzondering van pelsdieren.

Begrip Bebouwde kom

Er wordt net zoals in de voormalige Wet geurhinder en veehouderij en het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer onderscheid gemaakt tussen geurgevoelige objecten binnen en buiten de bebouwde kom. Het begrip «bebouwde kom» was en is niet gedefinieerd. De grens van de bebouwde kom wordt niet alleen bepaald door de wegenverkeerswetgeving, maar ook door de aard van de omgeving. Binnen een bebouwde kom is de op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing geconcentreerd tot een samenhangende structuur.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – begripsbepaling

De begrippen landbouwhuisdieren met en zonder geuremissiefactor blijven in principe onveranderd in het Bkl. Het begrip geurgevoelig object wordt in het Bkl vervangen door het begrip geurgevoelig gebouw. Dit begrip wordt hieronder nader toegelicht.

Begrip geurgevoelig gebouw

Het valt aan te bevelen het begrip geurgevoelig gebouw in een zo vroeg mogelijk stadium liefst al bij het in werking treden van de Omgevingswet concreet in te vullen in het Omgevingsplan. Ook kunnen dan tegelijkertijd de bebouwingscontouren worden vastgesteld. De bruidsschat wijst feitelijk ieder menselijk verblijf aan als geurgevoelig. De vraag is, wil je dat handhaven voor bijvoorbeeld kantoor- en industriegebouwen. Hiervoor zal een bestuurlijke afweging gemaakt moeten worden. Voorgesteld kan worden dat gebouwen waarin per dag minstens 8 uur menselijk verblijf plaats vindt, als geurgevoelige opgenomen kunnen worden in het omgevingsplan. Voorts wordt geadviseerd de normen en afstanden te allen tijde te laten gelden

op de gevel van de geurgevoelige gebouwen. De gemeente kan hier op grond van artikel 5.93 en 5.94 Bkl van afwijken. Afwijken van deze standaard is in het belang van toezicht en vergunningverlening ongewenst.

Toelichting Bkl: Om geen te groot gat te laten vallen op moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet, wordt er voor geur in de omgevingsplanregels van rijkswege uitgegaan van de begrippen uit de ingetrokken regelgeving.

Onder het voormalige Activiteitenbesluit milieubeheer en de voormalige Wet geurhinder en veehouderij was de groep objecten die beschermd werden tegen geurhinder, anders dan de groep geurgevoelige gebouwen die gedefinieerd zijn in het Bkl.

Aan de ene kant is het begrip geurgevoelig object breder dan het begrip geurgevoelig gebouw: onder het begrip geurgevoelig object vallen alle locaties waarbij hoofdzakelijk sprake is van verblijf van mensen. Onder geurgevoelig gebouw van het Bkl vallen in ieder geval gebouwen met een woon-, onderwijs-, of gezondheidszorg- of kinderopvangfunctie. Onder het begrip geurgevoelig object, valt dus ook het begrip geurgevoelig gebouw.

Overigens biedt het Bkl wel de mogelijkheid om in dit omgevingsplan ook andere geurgevoelige gebouwen of gedeelten van gebouwen aan te wijzen, mits er hoofdzakelijk sprake is van verblijf van mensen.

Aan de andere kant is het begrip geurgevoelig object, smaller dan het begrip geurgevoelig gebouw. Onder het begrip geurgevoelig gebouw, wordt ook verstaan: een gebouw dat nog niet aanwezig is, maar op grond van een omgevingsplan of omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit mag worden gerealiseerd. Deze nog niet gebouwde of in aanbouw zijnde geurgevoelige gebouwen. Soms is voor bestaande of nieuwe situaties, wel al bewust verwezen naar een geurgevoelig gebouw, zoals bedoeld in het Bkl.

Nevengebruiksfuncties

De bruidsschat kent dit begrip niet. In beginsel

geldt dat de geurgevoeligheid voor het gehele gebouw geldt. In afwijking hiervan kan voor delen van gebouwen die een nevengebruiksfunctie hebben, in het omgevingsplan kan worden vastgelegd dat hier niet de primaire functie is toegelaten. Deze delen hoeven daardoor niet meer beschermd te worden (art 5.91 lid 2, Bkl). Denk daarbij aan een nevengebruiksfunctie voor een garage bij een woning. Dit heeft als voordeel dat voor de garage niet getoetst hoeft te worden aan de normen en afstanden. Wij adviseren hiermee spaarzaam om te gaan. Dit kan namelijk ook gevolgen hebben voor het flexibel gebruik van de ruimtes. Bij het eerder genoemde voorbeeld is het bijvoorbeeld daarna niet meer mogelijk om de garage om te bouwen tot bv een mantelzorg woning. Bovendien vergt elke afwijking een extra check bij de bedrijfscontroles en handhavingsacties.

Begrip Concentratiegebied geurhinder en veehouderij

Onder de Omgevingswet hebben gemeenten op grond van het Bkl de bevoegdheid om in het omgevingsplan één of meerdere concentratiegebieden aan te wijzen. Bestaande concentratiegebieden geurhinder en veehouderij moeten in de transitieperiode overgezet worden van het tijdelijke deel van het omgevingsplan naar het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Het advies voor de gemeenten die gedeeltelijk in het concentratiegebied liggen de begrenzing in een zo vroeg mogelijk stadium vast te leggen in het Omgevingsplan. Betreft de gemeenten Breda, Dongen, Heusden en Rucphen.

Begrip bebouwde kom

In het Bkl is de bebouwde kom vervangen door de bebouwingscontour die in het omgevingsplan moet worden opgenomen, zodat vooraf hierover altijd duidelijkheid is. Dit is met name van belang voor agrarische activiteiten in de nabijheid van een dorp of stad. De gemeente krijgt zo de gelegenheid duidelijkheid te bieden voor bijvoorbeeld lintbebouwingen met gemengde functies, zoals wonen en bedrijven.

Gemeenten wijzen bebouwingscontouren aan in het omgevingsplan via een digitale kaart. Onder

het oude recht was bij toezicht en vergunningverlening niet altijd duidelijk wat de begrenzing was van de bebouwde kom. Dit was met name het geval bij gemeenten zonder geurverordening. Door het vaststellen van de bebouwingscontouren geeft de gemeente meer duidelijkheid.

Functionele binding en voormalige functionele binding in de bruidsschat

De waarden en de afstanden voor het houden van landbouwhuisdieren en paarden en pony's in een dierenverblijf, andere agrarische activiteiten, zuiveringstechnische werken en het opslaan van vaste mest zijn niet van toepassing als het geurgevoelig object een functionele binding heeft met de activiteit (art 22.93, bruidsschat).

Bij een activiteit zijn de waarden, voor het houden van landbouwhuisdieren en paarden en pony's in een dierenverblijf, andere agrarische activiteiten en het opslaan van vaste mest eveneens niet van toepassing op een geurgevoelig object dat:

- a. op grond van het tijdelijke deel van dit omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit die is aangevraagd voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, behoort of heeft behoort tot die activiteit en door een derde bewoond mag worden; of
- b. eerder functioneel verbonden was met die activiteit en waarvoor in dit omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit is bepaald dat de waarden en afstanden voor geur niet van toepassing zijn (art 22.94, bruidsschat)

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Functionele binding en voormalige functionele binding

Als een omgevingsplan waarden of afstanden bevat voor geur door een activiteit, bepaalt het omgevingsplan dat die waarden of afstanden niet van toepassing zijn op de geur door die activiteit op een geurgevoelig gebouw dat een functionele binding heeft met die activiteit (art. 5.95 lid 1. Bkl). De afstanden, zijn niet van toepassing als het geurgevoelige gebouw een functionele binding heeft met de activiteit (art. 5.95 lid 2. Bkl).

Voormalige bedrijfswoningen

Met betrekking tot de voormalige bedrijfswoningen (zie betreffende toelichting vanaf pag. 234 Stb. 2018-292) kan nadere invulling worden gegeven aan het begrip (voormalige) functionele binding. Enerzijds kan leegstand van bestaande woningen hiermee worden voorkomen, anderzijds geeft het ruimte voor bedrijfsontwikkeling.

In het omgevingsplan kan worden bepaald dat normen voor geur (naast geluid en trillingen) niet van toepassing zijn op gebouwen die:

- eerder een functionele binding hadden met een agrarisch bedrijf (dit betreft omzetting van de «Wet plattelandswoningen» naar het stelsel van de Omgevingswet);
- eerder een functionele binding hadden met een activiteit, uitgevoerd op een bedrijventerrein, voor zover dit kan binnen de overige randvoorwaarden en regels, bijvoorbeeld de regels over externe veiligheid;
- als het om geur gaat, ook die gebouwen die eerder een functionele binding hadden met een zuiveringstechnisch werk, of
- eerder een functionele binding hadden met een activiteit in de horecasector (dit zullen vooral hotelwoningen zijn die buiten steden gelegen zijn).

Cumulatie

Bij de waarden voor het houden van landbouwhuisdieren en paarden en pony's in een dierenverblijf, andere agrarische activiteiten, zuiveringstechnische werken en het opslaan van vaste mest is geen rekening gehouden met de cumulatie van geur door activiteiten op geurgevoelige gebouwen (art 22.95, bruidsschat).

In Noord-Brabant moet echter wel rekening gehouden worden met de achtergrondbelasting op grond van de Omgevingsverordening Noord-Brabant. Voorts kan in een omgevingsvergunning strengere voorschriften worden opgenomen op grond van cumulatie van geur. Bij meldingsplichtige activiteiten kunnen hiertoe maatwerkvoorschriften worden opgesteld (Zie toelichting bij artikel 22.95, Bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan - Cumulatie

Zie voor de interpretatie van artikel 5.92 Bkl de paragraaf 'Gebieden met een hoge geurbelasting' in de toelichting bij het Bkl (Stb. 2018-292, pag. 376). Dit artikel geeft de gemeente veel beleidsvrijheid, waarin iedere keer afgewogen moet worden of sprake is van aanvaardbaarheid van de geur. Hierbij speelt cumulatie van geur een grote rol. Ook hiervoor geldt dat in Noord-Brabant wel rekening gehouden moet worden met de achtergrondbelasting op grond van de Omgevingsverordening Noord-Brabant.

4.2 Landbouwhuisdieren

Toepassingsbereik Geur houden van landbouwhuisdieren en paarden en pony's voor het berijden in een dierenverblijf in bruidsschat

De normen voor het houden van landbouwhuisdieren en paarden en pony's voor het berijden in een dierenverblijf zijn van toepassing op het beginnen met of het wijzigen of uitbreiden. De regels zijn niet van toepassing op het houden van minder dan 10 schapen, 5 paarden en pony's, 10 geiten, 25 stuks pluimvee, 25 konijnen en 10 overige landbouwhuisdieren (art 22.96, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Toepassingsbereik Geur houden van landbouwhuisdieren

In tegenstelling tot de normen in de bruidsschat die naast landbouwhuisdieren ook van toepassing zijn op het houden van rijpaarden en -pony's regelt het Bkl alleen geur afkomstig van landbouwhuisdieren. Het staat gemeenten echter vrij om voor rijpaarden en -pony's naar eigen inzicht minimale afstanden tot geurgevoelige gebouwen op te nemen in het Omgevingsplan.

Het Bkl verwijst ook naar artikel 3.200 van het Bal voor wat moet worden verstaan onder landbouwhuisdieren (zie voor de definitie onder begrippen). Hierin worden de volgende maximale aantallen vrijgesteld.

- a. 10 stuks rundvee die als landbouwhuisdieren worden gehouden;
- b. 15 varkens die als landbouwhuisdieren worden gehouden;
- c. 350 kippen die als landbouwhuisdieren worden gehouden; en
- d. 25 overige landbouwhuisdieren, met uitzondering van pelsdieren.

Geurgeoelig object	Waarde
Gelegen binnen de bebouwde kom en buiten een concentratiegebied geurhinder en veehouderij	2,0 ouE/m ³
Gelegen binnen de bebouwde kom en binnen een concentratiegebied geurhinder en veehouderij	3,0 ouE/m ³
Gelegen buiten de bebouwde kom en buiten een concentratiegebied geurhinder en veehouderij	8,0 ouE/m ³
Gelegen buiten de bebouwde kom en binnen een concentratiegebied geurhinder en veehouderij	14,0 ouE/m ³

Tabel 22.3.10 Waarde voor geur ouE/m³ als 98-percentiel op een geurgeoelig object bij geur door houden landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Vanaf waar afstanden gelden in de bruidsschat

Een afstand geldt vanaf het emissiepunt van een dierenverblijf (art 22.97, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Vanaf waar afstanden gelden

Zie artikel 5.107 Bkl. Deze wijkt niet af.

4.2.1 Landbouwhuisdieren met geuremissiefactoren

Voor het voorkomen of het beperken van geurhinder is bij het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor de geur op een geurgeoelig object niet hoger dan de waarde, bedoeld in tabel 22.3.10.

Op het berekenen van de geur is artikel 6.14 van de Omgevingsregeling van toepassing (art 22.98, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Waarden voor geur bij landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Zie artikel 5.109 Bkl. De standaardwaarden wijken niet af van tabel 22.3.10 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgeoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats gekomen van geurgeoelig object en bebouwde kom.

Erbiedigende werking bij waarden voor geur landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Als onmiddellijk voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet de geur op een locatie rechtmatig hoger was dan de hiervoor genoemde waarde (tabel 22.3.10, Bruidsschat), mag bij het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor:

- het aantal landbouwhuisdieren met geuremissiefactor per diercategorie niet toenemen, en

- de geur door het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor op die locatie niet toenemen.

Het aantal landbouwhuisdieren van een of meer diercategorieën met geuremissiefactor wel toenemen als:

- een geurbelastingreducerende maatregel wordt getroffen; en
- de totale geur na het uitbreiden niet meer bedraagt dan het gemiddelde van de waarde en de waarde van de geur die de activiteit onmiddellijk voorafgaand aan het treffen van de maatregel rechtmatig mocht veroorzaken (art 22.99, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Erbiedigende werking bij waarden voor geur landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Bij aanpassing van de begrippen in het omgevingsplan ligt het voor de hand dat de in deze paragraaf genoemde artikelen van het Bkl worden overgenomen. Nadat de begrippen zijn ingevuld kun je bepalen wat je nog aan bestaande overbelaste situaties overhoudt. Op dit moment hebben de OMWB en OZHZ geen overzicht van overbelaste situaties bij de individuele gemeenten in hun werkgebied.

Met artikel 5.109a lid 2 uit het Bkl wordt beoogd veehouderijen toekomstperspectief te bieden. Deze komt overeen met artikel 22.99 van de bruidsschat. Het begrip totale geur kan enige verwarring veroorzaken, maar uit de toelichting op het oorspronkelijke artikel kan worden afgeleid dat hier de totale geur van de individuele bedrijfsactiviteit wordt bedoeld.

Afstand tot bijzondere geurgevoelige objecten bij geur landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

De geurnormen (tabel 22.3.10, Bruidsschat) zijn niet van toepassing als de afstand op een locatie gelijk of groter is dan de afstand in tabel 22.3.11, tot de volgende geurgevoelige objecten met functionele binding of geen functionele binding meer op of na 19 maart 2000 en ruimte voor ruimte woning bij geur door het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor (art 22.100, bruidsschat)

Geurgevoelig object	Afstand
Gelegen binnen de bebouwde kom	100 meter
Gelegen buiten de bebouwde kom	50 meter

Tabel 22.3.11 Afstanden tot een geurgevoelig object met functionele binding of geen functionele binding meer op of na 19 maart 2000 en ruimte voor ruimte woning bij geur door het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand tot bijzondere geurgevoelige objecten bij geur landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Zie artikel 5.110 Bkl. De standaardwaarden uit het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.11 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgevoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats gekomen van geurgevoelig object en bebouwde kom. Voorts zijn dezelfde afstanden in artikel 5.111 toegevoegd voor ruimte- voor-ruimtetoningen.

4.2.2 Landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor

Afstand voor geur voor landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor of paarden en pony's voor het berijden.

Met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder is bij het houden van landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor of paarden en pony's die gehouden worden voor het berijden, de afstand tot een geurgevoelig object, niet kleiner dan de afstand, bedoeld in tabel 22.3.12. (art 22.101, bruidsschat).

Geurgevoelig object	Afstand
Gelegen binnen de bebouwde kom	100 meter
Gelegen buiten de bebouwde kom	50 meter

Tabel 22.3.12 Afstand tot een geurgevoelig object bij geur door het houden van landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor of paarden en pony's die gehouden worden door het berijden

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand voor geur voor landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor of paarden en pony's voor het berijden

Paarden en pony's komen niet terug in het Bkl. De standaardwaarden voor landbouwhuisdieren zonder emissiefactor in het Bkl (art 5.112 Bkl) wijken niet af van tabel 22.3.12 van de bruidsschat. Wel komen de begrippen geurgevoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats van geurgevoelig object en bebouwde kom.

Eerbiedigende werking voor afstand geur landbouwhuisdieren zonder emissiefactoren of paarden en pony's voor het berijden

Eerder genoemde afstandsnormen (tabel 22.3.12, Bruidsschat) is niet van toepassing als op een locatie waarop onmiddellijk voor de inwerking-treding van de Omgevingswet rechtmatig niet werd voldaan aan deze afstand. In dit geval mag het aantal landbouwhuisdieren per diercategorie zonder geuremissiefactor of het aantal paarden en pony's die gehouden worden voor het berijden, niet toenemen en de afstand tot een geurgevoelig object niet afnemen (art 22.102, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Eerbiedigende werking voor afstand geur landbouwhuisdieren zonder emissiefactoren of paarden en pony's voor het berijden

De eerbiedigende werking voor landbouwhuisdieren of paarden en pony's komt niet terug in het Bkl. Wanneer zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen kan worden afgeweken door toepassing van artikel 5.117 van het Bkl.

Afstand vanaf de gevel dierverblijven voor geur landbouwhuisdieren en paarden of pony's voor het berijden

Onverminderd de eerder genoemde waarden en afstandsnormen (tabel 22.3.10 tot en met 22.3.12, Bruidsschat) is bij het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor of zonder geuremissiefactor of paarden en pony's die gehouden worden voor het berijden, de afstand niet kleiner dan de afstand, bedoeld in tabel 22.3.13 (art 22.103, Bruidsschat).

Geurgevoelig object	Afstand
Gelegen binnen de bebouwde kom	50 meter
Gelegen buiten de bebouwde kom	25 meter

Tabel 22.3.13 Afstand gevel dierenverblijf tot een geurgevoelig object bij geur door het houden van landbouwhuisdieren of paarden en pony's die gehouden worden door het berijden

In dit geval geldt deze afstand vanaf de gevel van een dierenverblijf.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand vanaf de gevel dierverblijven voor geur landbouwhuisdieren en paarden of pony's voor het berijden

Zie artikel 5.116 Bkl. De standaard afstanden in het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.13 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgevoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats gekomen van geurgevoelig object en bebouwde kom.

Eerbiedigende werking voor afstand vanaf gevel dierenverblijf voor landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet rechtmatig niet werd voldaan aan voorgenoemde de afstand (Tabel 22.3.13) mag bij het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor (art 22.104, bruidsschat):

- die afstand niet afnemen;
- de geur door het houden van landbouwhuisdieren met geuremissiefactor op een geurgevoelig object niet toenemen; en

- het aantal landbouwhuisdieren per diercategorie met geuremissiefactor niet toenemen.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Eerbiedigende werking voor afstand vanaf gevel dierenverblijf voor landbouwhuisdieren met geuremissiefactor

Komt niet terug in het Bkl.

Eerbiedigende werking voor afstand vanaf gevel dierenverblijf voor landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor en paarden en pony's voor het berijden

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet niet werd voldaan aan de afstand (tabel 22.3.13) mag bij het houden van landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor of paarden en pony's die gehouden worden voor het berijden:

- die afstand niet afnemen; en
- het aantal landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor of het aantal paarden en pony's die gehouden worden voor het berijden, niet toenemen (art 22.105, Bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Eerbiedigende werking voor afstand vanaf gevel dierenverblijf voor landbouwhuisdieren zonder geuremissiefactor en paarden en pony's voor het berijden

Komt niet terug in Bkl.

4.3 Overige agrarische activiteiten

Afstand voor het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie

Voor het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie geldt met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder tenminste een afstand voor geur vanaf het dichtstbijzijnde punt van de opslagplaats tot een geurgevoelig object volgens tabel 22.3.17 (art 22.114, bruidsschat).

Geurgeoelig object	Afstand
Gelegen binnen de bebouwde kom	100 meter
Gelegen buiten de bebouwde kom	50 meter

Tabel 22.3.17 Afstand tot een geurgeoelig object bij geur door het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie

Deze tabel is niet van toepassing op:

- het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie met een totaal volume van 3 m³ of minder;
- het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie korter dan twee weken op een plek; en
- het opslaan van meer dan 600 m³ vaste mest

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand voor het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie

Zie artikel 5.120 Bkl. De standaard afstanden uit het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.17 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgeoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats gekomen van geurgeoelig object en bebouwde kom.

Onder de reikwijdte van artikel 5.120 Bkl valt niet de opslag van vaste mest afkomstig van het houden van dieren die niet in een veehouderij worden gehouden. Het begrip veehouderij is nergens in de Omgevingswet gedefinieerd, noch in de onderliggende besluiten en regelingen. Uit de verwijzing naar artikel 3.200 van het Bal kan worden afgeleid dat hiermee de activiteit houden van landbouw-huisdieren bedoeld wordt.

De opslag van vaste mest, afkomstig van alle dieren, veroorzaakt geur. Het valt daarom aan te bevelen artikel 5.120 lid 1 onder a uit het Bkl te vervangen door 'het houden van dieren'. Artikel 4.835 van het Bal geeft een grens van minimaal 3 m³ opgeslagen vaste mest.

Afstand geur voor het opslaan van gebruikt substraatmateriaal van plantaardige oorsprong

Met het oog op het voorkomen of het beperken

van geurhinder is de afstand voor geur door het opslaan van gebruikt substraatmateriaal van plantaardige oorsprong met een totaal volume van meer dan 3 m³ vanaf het dichtstbijzijnde punt van de opslagplaats tot een geurgeoelig object niet kleiner dan de afstand in tabel 22.3.18. (art 22.115, bruidsschat).

Geurgeoelig object	Afstand
Gelegen binnen de bebouwde kom	100 meter
Gelegen buiten de bebouwde kom	50 meter

Tabel 22.3.18 Afstand tot een geurgeoelig object bij geur door het opslaan van gebruikt substraatmateriaal van plantaardige oorsprong

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand geur voor het opslaan van gebruikt substraatmateriaal van plantaardige oorsprong

Zie artikel 5.121 Bkl. De standaard afstanden in het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.18 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgeoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats gekomen van geurgeoelig object en bebouwde kom

Afstand geur voor het opslaan kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen

Met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder is de afstand voor geur door het opslaan van kuilvoer en vaste bijvoedermiddelen met een totaal volume van meer dan 3m³ vanaf het dichtstbijzijnde punt van de opslagplaats tot een geurgeoelig object, niet kleiner dan de afstand in tabel 22.3.19. (art 22.116, bruidsschat).

Opslaan van kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen	Afstand
Niet afgedekt opslaan	50 meter
Afgedekt opslaan	25 meter

Tabel 22.3.19 Afstand tot een geurgeoelig object bij geur door het opslaan van kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen

Deze tabel geldt niet voor in plasticfolie verpakte veevoederbalen.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand geur voor het opslaan kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen

Zie artikel 5.122 Bkl. De standaard afstanden in het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.19 van de bruidsschat. Wel is het begrip geurgevoelig gebouw in de plaats gekomen van geurgevoelig object.

Afstand geur voor het opslaan van drijfmest, digestaat en dunne fractie

Met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder is de afstand voor geur door het opslaan van drijfmest, digestaat of dunne fractie in een mestbassin, met een gezamenlijke oppervlakte van ten hoogste 750 m² of een gezamenlijke inhoud van ten hoogste 2.500 m³, vanaf het dichtstbijzijnde punt van het mestbassin tot een geurgevoelig object niet kleiner dan de afstand in tabel 22.3.20. (art 22.117, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand geur voor het opslaan van drijfmest, digestaat en dunne fractie

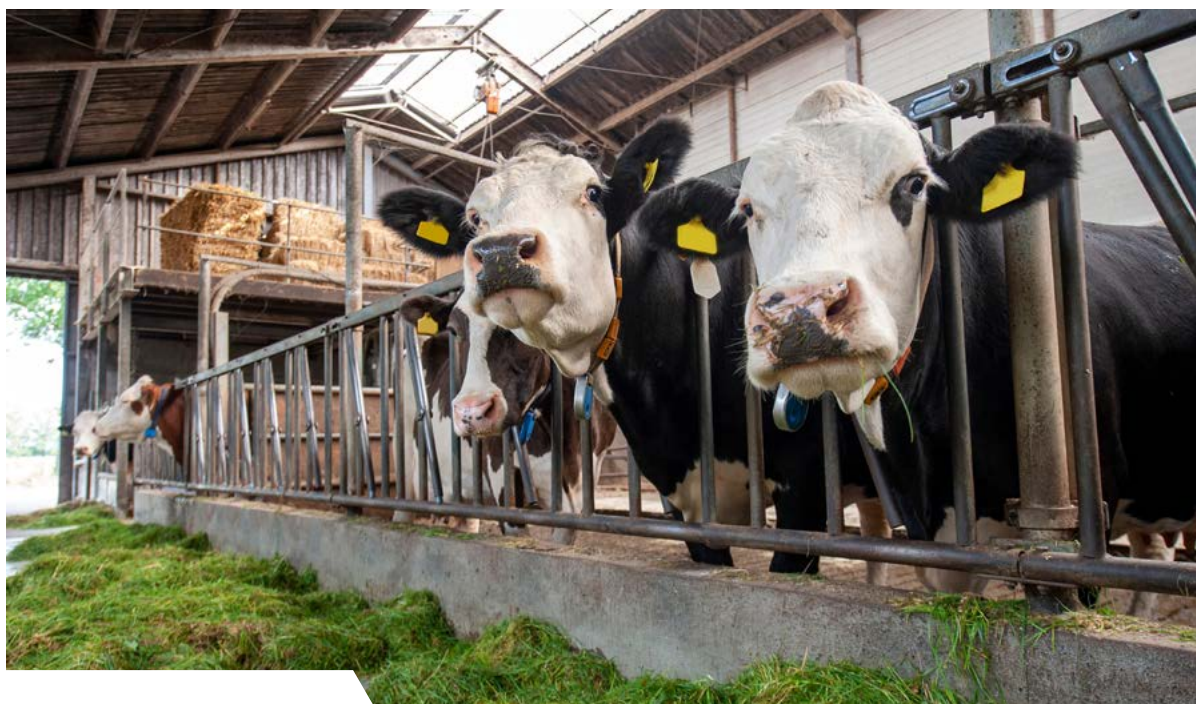
Zie artikel 5.123 Bkl. De standaard afstanden wijken niet af van tabel 22.3.20 van de bruidsschat. Wel is de begrip geurgevoelig gebouw in de plaats gekomen van geurgevoelig object.

Afstand Geur voor voorziening biologisch behandelen dierlijke meststoffen voor of na vergisten

Met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder is de afstand vanaf het dichtstbijzijnde punt van de voorziening voor het biologisch behandelen van dierlijke meststoffen voor of na het vergisten tot een geurgevoelig object niet kleiner dan de afstand in tabel 22.3.21. (art. 22.118, bruidsschat).

Opslaan van drijfmest, digestaat of dunne fractie in een mestbassin	Zonder functionele binding met dierenverblijf in directe omgeving	Met functionele binding met dierenverblijf in directe omgeving
	Afstand tot geurgevoelig object	
Gezamenlijk oppervlakte minder dan 350 m ²	50 meter	25 meter
Gezamenlijk oppervlakte 350 m ² tot en met 750 m ²	100 meter	50 meter

Tabel 22.3.20 Afstanden tot een geurgevoelig object door het opslaan van drijfmest, digestaat of dunne fractie in een mestbassin

Voorzieningen voor het biologisch behandelen van dierlijke meststoffen voor of na het vergisten**Afstand**

Geurgevoelige object, gelegen binnen de bebouwde kom

100 meter

Geurgevoelige object, gelegen buiten de bebouwde kom

50 meter

Tabel 22.3.21 Afstand tot een geurgevoelig object bij geur door een voorziening voor het biologisch behandelen van dierlijke meststoffen voor of na het vergisten

De tabel is niet van toepassing op een milieubelastende activiteit die als vergunningsplichtig is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand Geur voor voorziening biologisch behandelen dierlijke meststoffen voor of na vergisten

Zie artikel 5.1240 Bkl. De standaard afstanden uit het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.21 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgevoelig gebouw en bebouwingscontour in de plaats gekomen van geurgevoelig object en bebouwde kom

Afstand geur composteren of opslaan groenafval

Met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder is de afstand vanaf het dichtstbijzijnde punt van de composteringshoop of de opslagplaats voor groenafval met een volume van 3 m³ tot en met 600 m³ tot een geurgevoelig object niet kleiner dan de afstand, bedoeld in tabel 22.3.22. (art 22.119, bruidsschat).

Composteren of opslaan van groenafval**Afstand**

Geurgevoelige object, gelegen binnen de bebouwde kom

100 meter

Geurgevoelige object, gelegen buiten de bebouwde kom

50 meter

Tabel 22.3.22 Afstand tot een geurgevoelig object bij geur door een voorziening voor het biologisch behandelen van dierlijke meststoffen voor of na het vergisten

Deze tabel is niet van toepassing op groenafval dat een gevaarlijke afvalstof of gebruikt substraatmateriaal is.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Afstand geur composteren of opslaan groenafval

Zie artikel 5.125 Bkl. De standaard afstanden uit het Bkl wijken niet af van tabel 22.3.22 van de bruidsschat. Wel zijn de begrippen geurgevoelig gebouw en bebouwingscontour in plaats gekomen van geurgevoelig object en bebouwde kom

Eerbiedigende werking geur bij overige agrarische bedrijven

De afstanden uit de hierboven genoemde tabellen voor geur voor het opslaan van vaste mest, champost of dikke fractie, het opslaan van substraatmateriaal van plantaardige oorsprong, het opslaan van kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen, en het composteren of opslaan van groenafval, gelden niet als (art. 22.120, bruidsschat):

- het opslaan al voor 1 januari 2013 plaatsvond;
- de afstand tussen een activiteit en een geurgevoelig object op 1 januari 2013 rechtmatig kleiner was en
- verplaatsing van de opslagplaats of composteringshoop redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

Voor op het opslaan van drijfmest, digestaat of dunne fractie in een of meer mestbassins, gelden de afstanden eveneens niet als:

- de afstand tussen de activiteit en een geurgevoelig object op 1 januari 2013 rechtmatig kleiner was dan de afstand;
- het mestbassin voor 1 januari 2013 is opgericht; en
- verplaatsing van het mestbassin redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

Een voorwaarde bij dit artikel is, dat de afstand tot het geurgevoelig object niet verder mag afnemen.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Eerbiedigende werking geur bij overige agrarische bedrijven

Inhoudelijk zijn er geen afwijkingen met artikel 5.126 Bkl.

4.4 Zuiveringstechnische werken

Toepassingsbereik voor het exploiteren van zuiveringstechnische werken

Deze paragraaf is van toepassing op het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk, bedoeld in artikel 3.173 van het Besluit activiteiten leefomgeving (art 22.121, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Toepassingsbereik voor het exploiteren van zuiveringstechnische werken

Het toepassingsbereik wijkt niet af van artikel 5.98 Bkl.

Waarde geur voor zuiveringstechnisch werk

Met het oog op het voorkomen of het beperken van geurhinder is de geur op een geurgevoelig object niet hoger dan de waarde in tabel 22.3.23. (art 22.122, bruidsschat).

Voor het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk dat is opgericht voor 1 februari 1996 en waarvoor op 1 februari 1996 een vergunning op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer in werking en onherroepelijk was gelden ander waarde (Tabel

Het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk bij een geurgevoelig gebouw	Grenswaarde
Gelegen binnen de bebouwde kom, anders dan op een industrieterrein, een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld of een activiteitenbesluit-bedrijventerrein	0,5 ouE/m ³
Gelegen: op een gezoneerd industrieterrein; op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld; op een activiteitenbesluit-bedrijventerrein; of buiten de bebouwde kom	1 ouE/m ³

Tabel 22.3.23 waarde voor geur ouE/m³ als 98-percentiel door een zuiveringstechnisch werk op een geurgevoelig object

Het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk (opgericht voor 01/02/1996) bij een geurgevoelig gebouw	Grenswaarde
Gelegen binnen de bebouwde kom, anders dan op een industrieterrein, een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld of een activiteitenbesluit-bedrijventerrein	1,5 ouE/m ³
Gelegen: op een gezoneerd industrieterrein; op een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld; op een activiteitenbesluit-bedrijventerrein; of buiten de bebouwde kom	3,5 ouE/m ³

Tabel 22.3.24 Waarde voor geur ouE/m³ als 98-percentiel door een zuiveringstechnisch werk opgericht voor 1 februari 1996 op een geurgevoelig object

22.3.24) op geurgevoelige objecten (art 22.122, bruidsschat)

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – waarde geur voor zuiveringstechnisch werk

De grenswaarden voor geur in de tabellen 22.3.23 en 22.3.24 zijn in overeenstemming met de tabellen 5.100.1 en 5.100.2 van het Bkl. In het Bkl wijzigt het begrip gezoneerd industrieterrein in een industrieterrein waarvoor geluidproductieplafons als omgevingswaarde zijn vastgesteld en is bebouwde kom vervangen door bebouwingscontour geur.

Begrip bedrijventerrein in het Bkl

Dit heeft met name gevolgen voor geur afkomstig van industriële activiteiten of waterzuiveringsinstallaties. Omdat bedrijventerrein niet is gedefinieerd wordt aanbevolen deze duidelijk te begrenzen in de omgevingsplannen.

In geval van geurcumulatie kan een lagere waarde dan de grenswaarde worden opgenomen in het omgevingsplan. Als zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen, kan het omgevingsplan een waarde bevatten die hoger is dan de voor het zuiveringstechnische werk geldende grenswaarde. Mits de gemeenteraad de geur aanvaardbaar acht (art. 5.92 Bkl). Hiervoor kan een gemeenten aansluiting zoeken bij provinciaal geurbeleid.

Specifieke geurgevoelige objecten bij geur zuiveringstechnisch werk

De waarden zijn eveneens niet van toepassing op het exploiteren van een zuiveringstechnisch werk waarvoor tot 1 januari 2011 een omgevingsvergunning in werking en onherroepelijk was, op geurgevoelige objecten die (art 22.123, bruidsschat):

- a. op het moment van verlening van de vergunning niet aanwezig waren en voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn gebouwd; of
- b. in de vergunning niet als geurgevoelig werden beschouwd.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Specifieke geurgevoelige objecten bij geur zuiveringstechnisch werk

Deze bepaling wijkt inhoudelijk niet af van artikel 5.103 Bkl.

Eerbiedigende werking geur bij zuiveringstechnisch werk

Voor zuiveringstechnisch werk waar een hogere waarde geldt mag bij een wijziging de geur niet toenemen hoger dan de rechtmatige hogere waarde. De geur mag wel toenemen als de waarden vallen binnen de normen uit tabel 22.3.23. (art 22.124, bruidsschat).

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Eerbiedigende werking geur bij zuiveringstechnisch werk

De eerbiedigende werking geur komt onder zuiveringstechnische werk in het Bkl niet terug.

Specifieke zorgplicht gebruik bouwwerken

In de bruidsschat staan artikelen over specifieke zorgplicht bij gebruik bouwwerken en gebruik open erven en terreinen (artikel 22.18 en 22.20). Dit gebruik mag niet leiden tot overlast of hinder (waaronder geurhinder). Deze artikelen vervangen artikel 7.22 Bouwbesluit t.a.v. overlast.

Aandachtspunten voor nieuw deel omgevingsplan – Specifieke zorgplicht gebruik bouwwerken

De 'overlast-artikelen' uit het Bouwbesluit, die zijn overgenomen in de bruidsschat (artikel 22.18 en 22.20) geven onvoldoende houvast over wanneer sprake is van overlast, waardoor handhaving hiervan over het algemeen niet uitvoerbaar is. De gemeente kan deze zorgplicht verder invullen in het omgevingsplan, bijvoorbeeld door criteria vast te stellen voor het beoordelen van overlast. Dit maakt toezicht en handhaving op overlast makkelijker.

THEMA:

Externe veiligheid

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	138
Hoofdstuk 2 Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving	140
2.1 Risicobronnen	140
2.2 Wat beschermen?	140
2.3 Plaatsgebonden risico	141
2.4 Aandachtsgebieden	142
2.5 Voorschriftengebieden	143
2.6 Groepsrisico	144
Hoofdstuk 3 Instructieregels omgevingsverordening	145
3.1 Omgevingsverordening provincie Zuid-Holland	145
3.2 Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant	146
Hoofdstuk 4 Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	149
4.1 Propaan/propeen	149
4.2 LPG	150
4.3 Traditioneel schieten	150
4.4 Vergunningvrij bouwen	151
4.5 Brandbestrijding	151

1. Inleiding en samenvatting

Eén van de uitgangspunten van de Omgevingswet is dat overheden bij hun plannen zo vroeg mogelijk kijken naar veiligheid. Zo kunnen zij een brand, ramp of crisis voorkomen of de gevolgen ervan beperken. Externe veiligheid krijgt daarom een belangrijke plaats in de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Voor externe veiligheid geeft de omgevingsvisie in hoofdlijnen de doelstellingen weer voor het beschermen van mensen tegen de gevaren van een risicovolle activiteit. Om deze ambitie concreter in te vullen, kan een gemeente een programma externe veiligheid opstellen (maar dit is niet verplicht). De uitwerking van beleid of maatregelen in een dergelijk programma kan de gemeente vertalen in de regels van het omgevingsplan.

Deze handreiking gaat in op wat een gemeente voor externe veiligheid mag en moet opnemen in het omgevingsplan. Daarbij gaat het om de bescherming van personen in gebouwen en op locaties in de omgeving van een risicovolle activiteit.

Met de komst van de Omgevingswet is ook de wetgeving omtrent externe veiligheid gemoderniseerd. Hieronder zijn de belangrijkste wijzigingen kort omschreven.

Groepsrisico

Het groepsrisico gaat over de impact van een calamiteit met 10 of meer dodelijke slachtoffers tegelijk.

Onder de oude wetgeving moest het groepsrisico berekend worden. Onder de Omgevingswet is dat niet meer verplicht. Er is gekozen voor een kwalitatieve benadering, waarbij het bevoegd gezag afweegt waar, binnen aandachtsgebieden, extra maatregelen nodig zijn om aanwezigen te beschermen tegen de gevolgen van een ongeval.

Aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden laten zien waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen, onvoldoende beschermd zijn tegen de gevolgen

van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Er zijn drie soorten aandachtsgebieden:

- Brand (warmtestraling),
- Explosie (overdruk en warmtestraling),
- Gifwolk (concentratie gevaarlijke stoffen in de lucht).

Via de aandachtsgebieden worden deze gevaren zichtbaar op de kaart, zodat direct duidelijk is welke gevaren waar kunnen optreden. Daardoor zijn bij het nemen van besluiten over ruimtelijke ontwikkelingen de risico's van activiteiten met gevaarlijke stoffen meteen in beeld en kunnen ze al aan het begin van het planproces worden meenemen. Een risicovolle activiteit kan één, twee of drie aandachtsgebieden hebben.

Voorschriftengebieden

Een gemeente kan binnen een aandachtsgebied voorschriftengebieden aanwijzen. In de voorschriftengebieden gelden aanvullende bouwkundige eisen voor nieuwbouw. In het omgevingsplan wordt een brandaandachtsgebied aangewezen als brandvoorschriftengebied en een explosieaandachtsgebied als explosievoorschriftengebied. Hiervan kan worden afgeweken door geen of een kleiner brand- of explosievoorschriftengebied aan te wijzen. Deze mogelijkheid om af te wijken is er niet wanneer zeer kwetsbare gebouwen binnen de aandachtsgebieden gevestigd zijn of kunnen worden.

Zeer kwetsbare gebouwen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende gebouwen en locaties naarmate de aanwezige personen kwetsbaarder zijn bij een ongeval. Onder de Omgevingswet komt er een nieuwe categorie te beschermen gebouwen bij: zeer kwetsbare gebouwen. Een gebouw wordt als 'zeer kwetsbaar' gecategoriseerd als er mensen verblijven die zichzelf niet zelfstandig op tijd in veiligheid kunnen brengen (verminderd zelfredzame personen). De gebouwen in deze categorie vielen eerder onder de categorie kwetsbare objecten.

Gebruiksfunctie van een gebouw

Voorheen ging het om de bescherming van het gehele gebouw, ook indien maar een deel van het gebouw werd gebruikt voor een kwetsbare functie. Onder de Omgevingswet wordt alleen gekeken naar de delen van het gebouw met kwetsbare gebruiksfuncties.

Register Externe Veiligheid

Onder de oude wetgeving leverde het bevoegd gezag actuele gegevens over externe veiligheid aan voor het Register Risicosituaties gevaarlijke stoffen (RRGS). De Risicokaarten toonden vervolgens de aangeleverde informatie.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, heeft het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV) het RRGS vervangen.

Het REV is, net als het RRGS, een database waarin informatie over externe veiligheidsrisico's verzameld wordt. Het gaat dan om de risico's rondom de opslag, het transport en de verwerking van gevaarlijke stoffen. Ook vanuit het REV wordt de informatie zichtbaar gemaakt via kaarten, in onder andere de Atlas leefomgeving.

Advies

Externe veiligheid vraagt onder de Omgevingswet meer aandacht aan de voorkant bij het opstellen van omgevingsplannen.

Gemeenten die nu een beleidsvisie of -plan externe veiligheid hebben, adviseren wij om dit beleid aan te passen aan de nieuwe regelgeving. En daarbij de hoofdlijnen uit het beleid over te zetten naar de gemeentelijke omgevingsvisie en de uitwerking om te zetten in een programma externe veiligheid. Dit programma kan dan gebruikt worden als basis om omgevingsplanregels op te stellen.

Veel gemeenten in Midden- en West-Brabant maakten voor de verantwoording van het groepsrisico gebruik van een standaard verantwoording. In deze standaard verantwoording, die was opgesteld door de OMWB in samenwerking met de Veiligheidsregio, was onder meer het standaard advies van de Veiligheidsregio opgenomen. Ook in Zuid-Holland Zuid hanteerden de Omgevingsdienst

en de Veiligheidsregio een onderling afgestemd standaard advies bij een beperkte verantwoording van het groepsrisico

De gemeenten adviseren wij om hun standaard verantwoording in overleg met de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst te verwerken in het omgevingsplan.

Leeswijzer

In deze handreiking worden de belangrijkste zaken onder de aandacht gebracht. De instructieregels van het Besluit kwaliteit leefomgeving en de omgevingsverordeningen van de provincie Noord-Brabant en Zuid-Holland worden in respectievelijk hoofdstuk 2 en 3 van deze handreiking uitgebreid beschreven. Tenslotte wordt in hoofdstuk 4 kort ingegaan op de regels van de bruidsschat.

Samenvattend gaan de instructieregels over de volgende onderwerpen:

- risicobronnen (activiteiten met externe veiligheidsrisico's);
- het plaatsgebonden risico;
- het groepsrisico;
- aandachtsgebieden;
- voorschriftgebieden.

Samenvattend zijn er in de bruidsschat voor externe veiligheid regels te vinden met betrekking tot:

- propaan/propeen;
- LPG;
- traditioneel schieten;
- vergunningvrij bouwen;
- brandbestrijding.

Uw omgevingsdienst en uw veiligheidsregio helpen u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

2. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

140

Waar staat het thema 'Externe veiligheid' in het Besluit kwaliteit leefomgeving?

In hoofdstuk 5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan instructieregels voor het omgevingsplan. Er staat dat gemeenten in hun omgevingsplan rekening moeten houden met de mogelijkheden om een brand, ramp of crisis te voorkomen, te beperken en te bestrijden (art. 5.2 Bkl). Ook staan er instructieregels (§ 5.1.2 Bkl) in over de manier waarop bij de inrichting van een gebied externe veiligheid meegenomen moet worden. De belangrijkste onderdelen worden beschreven in onderstaande paragrafen.

2.1 Risicobronnen

Risicobronnen zijn activiteiten met externe veiligheidsrisico's. Voor deze activiteiten moeten regels worden opgenomen in het omgevingsplan. Die regels gelden voor het toestaan van nieuwe risicobronnen of voor het toestaan van nieuwe gebouwen in de buurt van bestaande risicobronnen.

In het Bkl (bijlage VII) zijn activiteiten aangewezen als risicobronnen. Deze risicobronnen zijn van belang voor de regels over het plaatsgebonden risico en de aandachtsgebieden. Het gaat om de

volgende soorten activiteiten:

- activiteiten met gevaarlijke stoffen bij bedrijven;
- het vervoer van gevaarlijke stoffen over weg, water en spoor;
- buisleidingen met gevaarlijke stoffen;
- windturbines.

In het Bkl (bijlage VIII tot en met X) staan ook instructieregels voor de volgende risicobronnen:

- opslaan, bewerken en herverpakken van vuurwerk;
- opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen voor civiel gebruik,
- exploiteren van een IPPC-installatie voor het maken van explosieven,
- opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen voor militair gebruik.

2.2 Wat beschermen?

Het Bkl maakt onderscheid tussen verschillende gebouwen en locaties naarmate de aanwezige personen kwetsbaarder zijn bij een ongeval. Diverse instructieregels zijn van toepassing op het (in het omgevingsplan) toelaten van categorieën gebouwen en locaties (art. 5.3 Bkl).

Onderscheid wordt gemaakt tussen de volgende categorieën:

- Zeer kwetsbare gebouwen;
- Kwetsbare gebouwen en locaties;
- Beperkt kwetsbare gebouwen en locaties.

In het Bkl (bijlage VI) staat opgesomd welke gebouwen en locaties onder genoemde categorieën vallen:

Zeer kwetsbare gebouwen

De categorie 'zeer kwetsbare gebouwen' is nieuw. De gebouwen in deze categorie vielen onder de oude regelgeving nog onder de categorie 'kwetsbare objecten'. Een gebouw is 'zeer kwetsbaar' als er verminderd zelfredzame personen verblijven, dat wil zeggen mensen die zichzelf niet op tijd en/of niet zelfstandig in veiligheid kunnen brengen. Het gaat bijvoorbeeld om ziekenhuizen, verpleeghuizen, basisscholen, dagverblijven voor mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking, kinderopvang en gevangenis.

Kwetsbare gebouwen en locaties

Kwetsbare gebouwen zijn gebouwen met een woonfunctie en bestemd voor nachtverblijf (voor zover het niet gaat om een beperkt kwetsbaar of een zeer kwetsbaar gebouw). Gebouwen en locaties zijn ook kwetsbaar als er veel personen een groot deel van de dag aanwezig zijn. Een voorbeeld van een kwetsbare locatie is een locatie voor evenementen in de open lucht voor ten minste 5.000 personen.

Beperkt kwetsbare gebouwen en locaties

De overige gebouwen en locaties zijn beperkt kwetsbaar. Voorbeelden zijn verspreid liggende woningen in het buitengebied en locaties voor recreatief nachtverblijf voor ten hoogste 50 personen.

2.3 Plaatsgebonden risico

De belangrijkste norm voor externe veiligheid uit het Bkl is het plaatsgebonden risico (PR). Dit is de kans op het overlijden van een onbeschermd en continu aanwezig persoon buiten de begrenzing van de locatie van een risicobron als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door die risicobron. In het Bkl (art. 5.7, 5.10 en 5.11) staan instructieregels over het plaatsgebonden

risico voor het omgevingsplan.

Grenswaarde voor zeer kwetsbare gebouwen en kwetsbare gebouwen en locaties

Gemeenten moeten in hun omgevingsplan een grenswaarde voor het plaatsgebonden risico in acht nemen. Dit is een grenswaarde van 1 op de miljoen per jaar (10^{-6}) (art. 5.7 Bkl). De waarden voor het plaatsgebonden risico worden ruimtelijk vertaald in afstanden vanaf de risicobronnen (activiteiten met externe veiligheidsrisico's) (art. Bkl 5.8). (Zeer) kwetsbare gebouwen en kwetsbare locaties mogen niet binnen de PR- 10^{-6} -contour van een activiteit komen (art. 5.9 Bkl). In acht nemen van de grenswaarde voor het plaatsgebonden risico betekent dat de gemeente alleen van de grenswaarde mag afwijken onder de voorwaarden die in het Bkl staan.

Tijdelijk afwijken van de grenswaarde

Er staan voorwaarden in het Bkl waaronder een gemeente tijdelijk kan afwijken van de grenswaarde (art. 5.10 Bkl). Dit kan alleen bij kwetsbare gebouwen en locaties, dus niet bij zeer kwetsbare gebouwen. Afwijken kan voor een periode van maximaal 3 jaar. Gedurende die 3 jaar geldt een grenswaarde voor het plaatsgebonden risico van ten hoogste 1 op de honderdduizend per jaar (10^{-5}). Dit betekent dat gemeenten voor maximaal 3 jaar personen in een risicogebied mogen blootstellen aan een hoger risico.

Standaardwaarde voor beperkt kwetsbare gebouwen en locaties

Voor beperkt kwetsbare gebouwen en locaties moeten gemeenten rekening houden met een standaardwaarde voor het plaatsgebonden risico (art. 5.11 Bkl). De standaardwaarde is 1 op de miljoen per jaar (10^{-6}). Rekening houden met betekent dat de overheid een eigen afweging maakt. Maar de instructieregel geeft wel inhoudelijk sturing aan de afweging. Er mag bij beperkt kwetsbare gebouwen dus afgeweken worden van deze standaardwaarde. Daar moet dan wel een goede reden voor zijn en dit moet goed gemotiveerd worden. Een voorbeeld hierbij is dat er een omgevingsmaatregel is genomen om de veiligheid te waarborgen.

Basisnet

Het Basisnet is een landelijk aangewezen netwerk voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het Basisnet heeft betrekking op hoofdwegen, hoofdwaterwegen en hoofdspoorwegen. Voor het toelaten van gebouwen en locaties bij het Basisnet gelden instructieregels voor het omgevingsplan. De regels gaan over het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Voor gebouwen en locaties bij het Basisnet bestaat een aantal uitzonderingen als het gaat om het plaatsgebonden risico (art. 5.7, 5.8 en 5.11a van het Bkl). Deze uitzondering hebben betrekking op het toelaten van gebouwen en locaties:

- bij binnenwateren die behoren tot het Basisnet;
- op locaties evenwijdig gelegen aan tunnels;
- op locaties boven een tunnel waardoor geen vervoer van brandbare gassen in bulkhoeveelheden en ontplofbare stoffen mogen gaan;
- op locaties boven een tunnel waardoor wel vervoer van brandbare gassen in bulkhoeveelheden en ontplofbare stoffen mogen gaan.

2.4 Aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden zijn gebieden waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen onvoldoende beschermd zijn tegen de gevaren die in de omgeving kunnen optreden. Voorbeelden van die gevaren zijn warmtestraling (brand), overdruk (explosie) en concentratie giftige stoffen in de lucht (gifwolk).

Aandachtsgebieden gelden van rechtswege

Activiteiten met externe veiligheidsrisico's (risicobronnen) hebben van rechtswege aandachtsgebieden. Aandachtsgebieden zijn een kenmerk van een activiteit en gelden vanaf het begin van het verrichten van de activiteit. Voorbeelden van activiteiten met een aandachtsgebied zijn de in paragraaf 2.1 genoemde risicobronnen (zoals bedrijven, transportroutes en buisleidingen met gevaarlijke stoffen).

Een aandachtsgebied hoeft niet eerst in het omgevingsplan te worden aangewezen. Binnen een aandachtsgebied wordt rekening gehouden met het groepsrisico en worden beschermende maatregelen voor mensen die in dat gebied wonen, werken of recreëren afgewogen.

De aandachtsgebieden zijn opgenomen in het landelijke Register Externe Veiligheid (art. 11.8 Bkl).

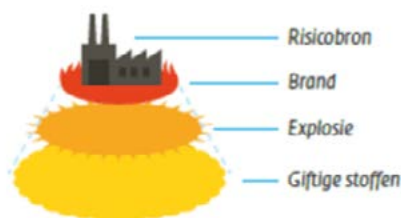
Ruimte voor aandachtsgebieden

In het omgevingsplan kan ruimte voor aandachtsgebieden worden gereserveerd. Op die manier kunnen risicovolle activiteiten uitbreiden of nieuwe activiteiten erbij komen. Door het reserveren van ruimte voor aandachtsgebieden worden de gevolgen van een ongeval met gevaarlijke stoffen begrensd. Daarnaast wordt ruimte geboden voor de uitbreiding of vestiging van risicovolle activiteiten.

Ook kan ervoor gekozen worden om in het omgevingsplan gebieden aan te wijzen waar geen aandachtsgebieden mogelijk zijn. Hiermee wordt voorkomen dat te beschermen gebouwen en locaties in een aandachtsgebied komen te liggen. Daardoor hoeven ook geen aanvullende beschermingsmaatregelen getroffen te worden.

Categorieën

Het Bkl (art. 5.12) gaat in op de definitie van de verschillende categorieën (brand, explosie en gifwolk) van aandachtsgebieden.

Afstanden (begrenzing van aandachtsgebieden)

Het Bkl (art. 5.13 en bijlage VII) gaat nader in op de afstanden van de aandachtsgebieden. Hierin is aangegeven in welke gevallen vaste afstanden gelden en wanneer de afstanden berekend moeten worden.

Vaste afstanden (bijlage VII Bkl onder A, B en C) gelden bijvoorbeeld voor:

- het tanken van LPG;
- propaantanks (waarvoor geen vergunningplicht geldt);
- het Basisnet.

Activiteiten waarvoor de aandachtsgebieden worden berekend (Bijlage VII Bkl onder D en E) zijn bijvoorbeeld:

- buisleidingen;
- propaan tank > 13 m³;
- Seveso-inrichtingen.

2.5 Voorschriftengebieden

In een omgevingsplan kan een locatie waar een brand- of explosieaandachtsgebied geldt, worden aangewezen als een brand- of explosievoorschriftengebied (art. 5.14 Bkl). In sommige gevallen is het aanwijzen als voorschriftengebied verplicht (bij het toelaten van zeer kwetsbare gebouwen en langs het Basisnet). In andere gevallen kan de gemeente er ook voor kiezen om maar een deel van het aandachtsgebied als voorschriftengebied aan te wijzen of geen voorschriftengebied aan te wijzen (artikel 5.14, derde lid Bkl).

Binnen een voorschriftengebied, dat is aangewezen in het omgevingsplan, gelden bouwvoorschriften (Besluit bouwwerken leefomgeving, § 4.2.14) voor nieuwe bouwwerken boven op de standaard bouweisen. Het gaat daarbij om bouweisen die extra beschermen tegen de gevolgen van een van buiten komende brand of explosie. Deze extra bouweisen gelden alleen voor nieuwbouw. De extra bouwvoorschriften gelden dus niet voor bestaande bebouwing.

Voorschriftengebied verplicht bij toelaten zeer kwetsbare gebouwen

Het aanwijzen van een voorschriftengebied is verplicht als zeer kwetsbare gebouwen worden toegelaten binnen een aandachtsgebied voor brand of explosie. Hiervoor geldt geen eerbiedigende werking. Dit houdt in dat locaties waar zeer kwetsbare gebouwen zijn toegelaten moeten worden aangewezen als voorschriftengebied. Dit geldt zowel voor locaties waar zeer kwetsbare gebouwen al zijn gebouwd als voor locaties waar geen zeer kwetsbare gebouwen aanwezig zijn maar volgens het omgevingsplan wel mogelijk zijn. Het laatste is bijvoorbeeld vaak het geval binnen bestemmingen als 'Maatschappelijk', 'Gemengd', 'Centrum' of 'Dienstverlening' waarbinnen zeer kwetsbare gebouwen zijn toegelaten.

Wij adviseren gemeenten om tijdig te inventariseren waar binnen brand- en explosieaandachtsgebieden zeer kwetsbare gebouwen aanwezig zijn of zijn toegelaten in het bestemmingsplan of in het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Vervolgens kan de gemeente de afweging maken op welke locaties zij zeer kwetsbare gebouwen wil blijven toelaten en waar niet. De locaties waar binnen brand- en explosieaandachtsgebieden zeer kwetsbare gebouwen zijn toegestaan moeten als voorschriftengebied worden aangewezen.

De aanvullende bouwtechnische eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving die binnen voorschriftengebieden van toepassing zijn gelden alleen voor nieuwbouw.

Brandvoorschriftengebied verplicht bij Basisnet

Een voormalig plasbrandaandachtsgebied langs het Basisnet wordt altijd aangewezen als brandvoorschriftengebied (artikel 5.14, vijfde lid Bkl).

Risicogebied

In het omgevingsplan kan ook een risicogebied externe veiligheid worden aangewezen (art. 5.16 Bkl). Dit gebied is bedoeld om extra ruimte te kunnen geven aan bepaalde bedrijven met verhoogde externe veiligheidsrisico's, zoals Seveso-inrichtingen. Op de begrenzing van het risicogebied moet voor het PR een grenswaarde van 10^{-6} in acht worden genomen. Gemeenten maken zelf een afweging in het omgevingsplan tot waar welke aandachtsgebieden zijn toegelaten.

2.6 Groepsrisico

In het Bkl (art. 5.15) staan de regels voor het groepsrisico in het omgevingsplan. Hierin staat dat in een omgevingsplan voor beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locatie binnen een brand-, explosie-, of gifwolkaandachtsgebied rekening gehouden moet worden met de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongevoon voorval veroorzaakt door een activiteit.

Rekening houden met het groepsrisico

In het omgevingsplan kan rekening worden gehouden met het groepsrisico op de volgende manieren:

- Geen beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties toelaten binnen een aandachtsgebied; of
- waar het omgevingsplan beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties toelaat, waarborgen:
 - a. dat maatregelen zijn getroffen ter bescherming van personen in die gebouwen en op die locaties;

- of
- b. dat het aantal doorgaans aanwezige personen of de tijd dat die aanwezig zijn in die gebouwen en op die locaties beperkt is.

Overgangsregeling

In het Bkl (art. 5.15a) is ook geregeld dat eerder gemaakte afwegingen over het groepsrisico niet opnieuw hoeven te worden gemaakt (eerbiedigende werking). De nieuwe regels gelden enkel voor nieuwe situaties. Voor bestaande situaties blijft het zoals het is.

Standaard verantwoording van gemeenten Midden- en West-Brabant

Voor veel gemeenten in Midden- en West-Brabant was door de OMWB in samenwerking met de Veiligheidsregio een standaard verantwoording opgesteld, die gebruikt werd in gevallen waar volstaan kon worden met een beperkte verantwoording. In de standaard verantwoording was het standaard advies van de Veiligheidsregio opgenomen.

Nu de Omgevingswet van kracht is, verandert de verantwoordingsplicht en komt de standaard verantwoording te vervallen. Aandachtsgebieden zijn de nieuwe manier om rekening te houden met het groepsrisico. De maatregelen die zijn opgenomen in de standaard verantwoording (welke o.a. uit het standaard advies van de Veiligheidsregio komen) kunnen straks worden verwerkt in de regels van het omgevingsplan.

3. Instructieregels omgevingsverordening

145

Provincies mogen in de provinciale Omgevingsverordening voorschriften met betrekking tot externe veiligheid opnemen als gemotiveerd kan worden dat sprake is van een provinciaal belang dat niet op een doelmatige en doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd.

3.1 Omgevingsverordening provincie Zuid-Holland

In de Omgevingsvisie van Zuid-Holland is het waarborgen van de externe veiligheid aangemerkt als provinciaal belang. De omgevingsverordening bevat daarom instructieregels voor het omgevingsplan. De instructieregels staan in afdeling 7.3 'Omgevingsplannen', paragraaf 7.3.2 'Externe veiligheid (Omgevingsveiligheid)'.

Het hoofddoel is een veiliger Zuid-Holland. Dit doet de provincie door de kans te minimaliseren dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen. Op 15 december 2021 is door Provinciale staten de Zuid-Hollandse

Omgevingsverordening (ZHOV) vastgesteld. In de ZHOV zijn de regels over de fysieke leefomgeving van de provincie opgenomen.

Clusters risico veroorzakende activiteiten

In de omgevingsverordening is een aantal locaties aangewezen, die gemeenten als risicogebied moeten opnemen in het omgevingsplan (art. 7.16 ZHOV). Hiermee wordt het reeds aangewezen risicogebied externe veiligheid (conform Bevi) rondom de risicoclusters gecontinueerd. In de regio Zuid-Holland Zuid is de locatie Zeehavens Dordrecht aangewezen als risicogebied externe veiligheid.

Waarborgen ruimte risicogebieden

Deze regels zijn gericht op een reservering van ruimte voor een aandachtsgebied in het omgevingsplan rond risicogebieden (art. 7.17 ZHOV). Hiermee wordt de gemeente gehouden om toekomstige ontwikkeling van aandachtsgebieden rond het risicogebied in acht te nemen.

Groepsrisico benadering

Deze regels zijn gericht op gebieden met een (potentieel) verhoogd groepsrisico (art. 7.18 ZHOV). Van een verhoogd groepsrisico is sprake als (het aannemelijk is dat) de oriëntatiewaarde wordt overschreden.

Bij de ontwikkeling binnen een aandachtsgebied met een verhoogd groepsrisico moet, aanvullend op het Bkl, een aantal overwegingen worden betrokken. Deze overwegingen betreffen onder andere:

- de mogelijkheden om de ruimtelijke ontwikkeling plaats te laten vinden buiten het aandachtsgebied;
- alternatieven met een lager groepsrisico;
- mogelijkheden tot (aanvullende) bescherming.

Niet-Basisnet transportroutes

In § 7.3.2.4 van de omgevingsverordening is een reservering opgenomen om regels te stellen voor Niet-Basisnetroutes (onder andere provinciale wegen). Deze reservering is opgenomen om bij specifieke niet-Basisnet wegen regels te kunnen stellen, bijvoorbeeld regels die aandacht voor het groepsrisico bij specifieke niet-Basisnet wegen kunnen waarborgen.

3.2 Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant

Het brede omgevingsbeleid van en voor de provincie Noord-Brabant is opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie (2018). Ter uitwerking van de Omgevingsvisie zijn diverse – meer sectorale – beleidskaders en uitvoeringsagenda's vastgesteld.

Beleidskader Milieu

Op 11 november 2022 heeft Provinciale Staten het [Beleidskader Milieu 2030](#) vastgesteld.

Het Beleidskader Milieu (met bijbehorende uitvoeringsagenda) is de uitwerking van de Omgevingsvisie voor het onderdeel milieu, en wel primair vanuit de basisopgave: "Werken aan een gezonde en veilige leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit". In het Beleidskader Milieu is onder meer beschreven hoe de provincie wil bijdragen aan de omgevingsveiligheid, de balans tussen activiteiten met gevaarlijke stoffen en inrichting van de omgeving. Enerzijds door te sturen op een excellente

uitvoering van de wettelijke taken Omgevingsveiligheid. Maar ook door te blijven investeren in kennis, in- en externe samenwerking, het realiseren van samenhangend beleid en monitoring van de effecten hiervan op de omgevingsveiligheid.

Omgevingsverordening

Op 15 april 2022 is door Provinciale Staten de Brabantse Interim omgevingsverordening (IOV) vastgesteld. Het is een 'Interim' omgevingsverordening om zo te benadrukken dat dit een tussenstap is naar de 'definitieve' omgevingsverordening gebaseerd op de Omgevingswet. De IOV is gebaseerd op de huidige wetgeving en moet aan de wettelijke bepalingen van die wetgeving voldoen. Dat betekent dat nieuwe mogelijkheden uit de Omgevingswet nog niet zijn verwerkt. In de IOV zijn de regels over de fysieke leefomgeving van de provincie opgenomen.

In het algemeen geldt daarbij dat de inzet van de verordening in de provincie Noord-Brabant is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor het vanuit provinciale belangen nodig is om regels in te zetten of waarvoor het vanuit de wet verplicht is om regels te stellen in de verordening.

De provincie Noord-Brabant gaat terughoudend om met het stellen van regels in een verordening en doet dit alleen als dit vanwege gemeentegrens overstijgende problematiek en de verantwoordelijkheid van de provincie nodig is.

Omgevingsveiligheid wordt door de provincie Noord-Brabant beschouwd als provinciaal belang, maar niet als een aanmerkelijk provinciaal belang in de zin van de Omgevingswet waarvoor (instructie) voorschriften in de provinciale omgevingsverordening moeten worden opgenomen. Hiermee handelt de provincie in de geest van de Omgevingswet, namelijk dat de primaire verantwoordelijkheid voor het maken van keuzes over de inrichting van de fysieke leefomgeving bij gemeenten ligt. De provincie wil gemeenten volop ruimte bieden om hierin hun verantwoordelijkheid te nemen, met daarbij het vertrouwen dat de gemeenten zelf goed in staat zijn om in samenspraak met alle andere veiligheidspartners integraal af te wegen of de veiligheid rondom risicovolle activiteiten voldoende is.

Voor externe veiligheid zijn daarom geen omgevingswaarden of (instructie)regels voor het omgevingsplan opgenomen in de omgevingsverordening.

Afweging groepsrisico

Wel is er door de provincie en de drie Brabantse omgevingsdiensten een stappenplan ontwikkeld voor de afweging van het groepsrisico binnen aandachtsgebieden. Dit stappenplan biedt handvaten voor gemeenten om bij ontwikkelingen binnen aandachtsgebieden aan de hand van een aantal afwegingen stapsgewijs tot het gewenste beschermingsniveau te komen. De toepassing van het stappenplan is geen verplichting. Het zal door de provincie wel worden toegepast als basis voor haar advisering aan gemeenten en bij eigen besluitvorming.

4. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

148

Nu de Omgevingswet in werking is getreden, staat er een aantal bruidsschatregels over externe veiligheid in het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Deze regels kunnen gemeenten schrappen of, eventueel na aanpassing, behouden en overzetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan. Onderstaand is per regel aangegeven hoe het nu is geregeld en wat er verandert.

4.1 Propaan/propeen

Hoe was het geregeld?

In het Besluit omgevingsrecht (bijlage I, onderdeel C, categorie 2.7, onder d) was de vergunningplicht voor het opslaan van propaan of propaan in meer dan twee opslagtanks opgenomen. Voor de opslag in één of twee opslagtanks golden de regels uit het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer.

Opslagtanks voor gassen die in elkaars onmiddellijke nabijheid staan, kunnen elkaar beïnvloeden bij incidenten. Het risico van twee opslagtanks in

elkaars nabijheid is meer dan twee keer zo groot als het risico van de twee opslagtanks apart. De PGS-richtlijnen schrijven om die reden voor dat opslagtanks onderling bepaalde afstanden aan moeten houden, en ook een bepaalde afstand tot de erfgrans aan moeten houden. Bij het toelaten van een opslag van gassen op een locatie in meer dan twee opslagtanks moet de veiligheid worden beoordeeld. Dit vergt maatwerk.

Wat is er veranderd met de komst van de Omgevingswet?

Nu de Omgevingswet in werking is getreden, wordt er voor het vergunningplichtig zijn van de milieubelastende activiteit 'het opslaan van propaan of propaan' geen onderscheid gemaakt in het aantal tanks.

Het opslaan van propaan of propaan (brandbare gassen) in een opslagtank met een inhoud van meer dan 150 liter is een milieubelastende activiteit (art. 3.21 van het Besluit activiteiten leefomgeving

(Bal)). Bij het opslaan van meer dan 13 m³ propaan of propeen in een opslagtank is sprake van een vergunningplicht (art. 3.22 Bal). De vergunningplicht voor het opslaan van propaan of propeen in meer dan twee opslagtanks is niet overgenomen in het Bal.

Wel is de vergunningplicht overgenomen in art. 22.262 van de Bruidsschat. Dit betekent dat de activiteit bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet in eerste instantie nog vergunningplichtig is. Deze vergunningplicht is niet van toepassing als het gaat om het opslaan van meer dan 13 m³ propaan of propeen in een opslagtank. In dat geval geldt de vergunningplicht op grond van art. 3.22 van het Bal.

Wel of niet overnemen bruidsschat regels

Bij het toelaten van een opslag van gassen op een locatie in meer dan twee opslagtanks moet de veiligheid beoordeeld worden. Als ervoor wordt gekozen om de vergunningplicht niet over te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan, dan is wellicht de veiligheid onvoldoende gewaarborgd.

Als de gemeente het van belang vindt om vooraf controle te kunnen hebben over de activiteiten, dan is een vergunningplicht wenselijk. Zo niet, dan voldoen de algemene regels en is controle nog steeds mogelijk in de vorm van toezicht en handhaving.

4.2 LPG

Hoe was het geregeld?

In het Besluit omgevingsrecht (bijlage I, onderdeel C, categorie 2.7, onder m) was de vergunningplicht voor het afleveren van LPG opgenomen. Omdat een LPG-tankstation ook onder de werkingssfeer van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) valt, is ook sprake van vergunningplicht op grond van Bor, bijlage 1, onderdeel B, categorie 1 onder a. Daarnaast gelden het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling. De belangrijkste reden voor de vergunningplicht voor deze activiteit is de ruimtelijke inpassing van de activiteit op een locatie vanuit het oogpunt van de veiligheid.

Voorschriften voor het afleveren van LPG (mits meer dan 50 m³/j en minder dan 50 ton opslag)

volgen uit het Activiteitenbesluit (§ 5.3.1) en de Activiteitenregeling (§ 5.7.1). Grens- en richtwaarden volgen uit het Bevi, evenals de verplichting tot verantwoording van het groepsrisico.

Wat is er veranderd met de komst van de Omgevingswet?

Het bieden van gelegenheid voor tanken is in het Bal aangewezen als een milieubelastende activiteit (art. 3.272). De vergunningplicht blijft slechts gelden voor het tanken van vaartuigen of drijvende werktuigen met LPG (art. 3.273 onder b Bal).

De vergunningplicht voor het afleveren van LPG voor de overige activiteiten zijn niet overgenomen in het Bal. Wel zijn de vergunningplichten overgenomen in de bruidsschat (art. 22.263). Dit betekent dat deze activiteiten bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet in eerste instantie nog vergunningplichtig zijn. Daarnaast gelden voor het tanken van motorvoertuigen de voorschriften uit het Bal (§ 4.35).

Wel of niet overnemen bruidsschatregels

Als ervoor gekozen wordt om vergunningplicht niet over te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan, dan is wellicht de veiligheid onvoldoende gewaarborgd.

Als de gemeente het van belang vindt om vooraf controle te kunnen hebben over de activiteiten, dan is een vergunningplicht wenselijk. Zo niet, dan voldoen de algemene regels en is controle nog steeds mogelijk in de vorm van toezicht en handhaving.

4.3 Traditioneel schieten

Hoe was het geregeld?

Eerder regelde de Activiteitenregeling (art. 3.114) dat bij traditioneel schieten kogels moesten worden opgevangen in een voorziening.

Wat verandert er met de komst van de Omgevingswet?

Nu regelt het Bal (art. 3.311) traditioneel schieten niet meer. De regels zijn wel overgenomen in de bruidsschat (art. 22.229).

Wel of niet overnemen bruidsschatregels

Als ervoor wordt gekozen traditioneel schieten niet over te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan, dan is er ook geen mogelijkheid tot handhaven.

4.4 Vergunningvrij bouwen**Hoe was het geregeld?**

Het Besluit omgevingsrecht (art. 5, derde lid, van bijlage II) regelde vanwege het belang van externe veiligheid uitzonderingen op de mogelijkheden voor vergunningvrije bouwactiviteiten.

Wat is er veranderd er met de komst van de Omgevingswet?

De uitzonderingen voor vergunningvrij bouwen zijn nu opgenomen in de bruidsschat (art. 22.36 en 22.39). Hierin staat dat een bijbehorend bouwwerk, een erfafscheiding of gebruik voor mantelzorg vergunningvrij is, behalve op een locatie waar dat vanwege externe veiligheid niet verantwoord is.

In de bruidsschat wordt verwezen naar het tijdelijke deel van het omgevingsplan omdat die uitgaat van de begrippen en systematiek die onder de Omgevingswet anders zijn. Bij de omzetting naar het omgevingsplan zal dit aangepast moeten worden aan de nieuwe begrippen en systematiek. Hierop kan niet in het tijdelijke deel van het omgevingsplan worden vooruitgelopen.

Wel of niet overnemen bruidsschatregels

Als ervoor wordt gekozen deze bruidsschatregels niet over te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan, kunnen er geen aanvullende regels opgelegd worden voor het bouwen binnen veiligheidszoneringen. Om vergunningvrije bouwwerken te kunnen beschermen tegen externe veiligheidsrisico's is het dan ook belangrijk om deze bruidsschatregel over te nemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

4.5 Brandbestrijding**Hoe was het geregeld?**

Eerder bevatte het Bouwbesluit 2012 met betrekking tot de bestrijding van brand de volgende artikelen:

- 6.30 Bluswatervoorziening;
- 6.37 Bereikbaarheid bouwwerk voor hulpver-

ningsdiensten;

- 6.38 Opstelplaatsen voor brandweervoertuigen.

Wat is er veranderd met de komst van de Omgevingswet?

In het Besluit bouwwerken leefomgeving zijn deze artikelen niet meer opgenomen. De regels komen wel terug in de volgende artikelen van de bruidsschat:

- 22.13 Bluswatervoorziening;
- 22.14 Bereikbaarheid bouwwerk voor hulpverleningsdiensten;
- 22.15 Opstelplaatsen voor brandweervoertuigen.

Wel of niet overnemen bruidsschat regels

In overleg met de Veiligheidsregio kunnen gemeenten bekijken op welke wijze de bruidsschatregels met betrekking tot bestrijding van brand het beste kunnen worden overgenomen in het omgevingsplan.

THEMA:

Bodem

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	154
Hoofdstuk 2a Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving	156
2A.1 Bkl en Omgevingswet	156
2A.2 Instructieregels voor het toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie	158
2A.3 Instructieregels voor de aanwijzing van bodembeheergebieden en indeling landbodem in bodemfunctieklassen	159
2A.4 Instructieregels voor nazorg	159
Hoofdstuk 2B Ruimte voor maatwerkregels Besluit activiteiten leefomgeving	160
Hoofdstuk 3 Instructieregels omgevingsverordening	162
3.1 Provincie Zuid-Holland	162
3.2 Provincie Noord-Brabant	165
Hoofdstuk 4 Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	167
4.1 Beschermen van de bodem bij het uitvoeren van milieubelastende activiteiten	167
4.2 Regels ter voorkoming van bouwen op verontreinigde grond	168
4.3 Regels voor bodembeheer	168
4.4 Aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	169
Hoofdstuk 5 Gemeentelijk of regionaal bodembeleid	172

1. Inleiding en samenvatting

Het thema bodem is voor veel ontwikkelingen binnen gemeenten relevant. Er zijn belangrijke ruimtelijke keuzes te maken bij ontwikkelingen in de woningbouw, energietransitie en klimaatadaptatie. Bij deze ontwikkelingen speelt de bodem vaak een rol. Bovendien moeten bodem en water sturend zijn bij ruimtelijke keuzes.

Als gevolg van het meervoudig ruimtegebruik van de bodem is een integrale aanpak van de leefomgeving essentieel. In de beleidsbrief 'Water en bodem sturend'¹ staan de sturende keuzes als het gaat om bodem in relatie tot:

- locatiekeuze van nieuwbouwwoningen;
- voedselveiligheid;
- de grondwaterreserves;
- drinkwatervoorziening;
- natuur;
- klimaat.

Een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van onze bodem is belangrijk voor onze gezondheid, ons welzijn en onze welvaart.

Per gemeente is één omgevingsplan van toepassing. Dit kan themagericht of gebiedsgericht worden opgebouwd. Het onderwerp bodem lijkt het meest geschikt voor een gebiedsgerichte aanpak. Hierbij kunnen per gebied regels worden opgesteld die ontwikkelingen stimuleren en faciliteren of juist verhinderen. Gemeenten spelen ook een belangrijke rol bij het beheer van verontreinigde grond en het voorkomen van nieuwe verontreinigingen. De kwaliteit van de bodem in een gebied is uitgangspunt bij ontwikkelingen. We willen bijvoorbeeld onze huizen bouwen op schone grond die niet onderhevig is aan bodemdaling.

Ook kan de bodem ons helpen bij klimaatadaptatie omdat een gezonde bodem fungeert als een spons.

Deze handreiking geeft het juridisch kader voor het opnemen van regels in het omgevingsplan met betrekking tot de bodem. Dit juridisch kader

staat in het Besluit kwaliteit leefomgeving (verder Bkl), het Besluit activiteiten leefomgeving (verder Bal), de provinciale omgevingsverordening en de bruidsschat. Deze handreiking geeft inzicht in de (on)mogelijkheden voor een gemeente om voor bodem regels op te nemen in het omgevingsplan. De regelgeving voor bodem die niet onder de Omgevingswet valt, wordt in deze handreiking niet behandeld.

Bodemkwaliteit, toedelen van functies aan locaties en saneren

Bij het toedelen van functies aan locaties in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden door de gemeente alle aspecten van de fysieke leefomgeving gewogen. Bij deze weging is de bodemkwaliteit een belangrijk onderdeel. Wanneer de kwaliteit van de bodem en het grondwater minder goed zijn, heeft dit gevolgen voor de gebruiksfunctie en het beheer van de bodem. Hierover moet en kan de gemeente regels opnemen in het omgevingsplan.

Wat er onder de Omgevingswet in brede zin verandert bij het saneren van bodemverontreiniging, kunt u [hier](#) lezen. In deze handreiking staat uitgelegd wanneer de gemeente op grond van het Bkl een saneringsplicht in het omgevingsplan moet opnemen en wanneer de gemeente zelfstandig regels in het omgevingsplan kan opnemen.

Voor milieubelastende activiteiten die te maken hebben met de bodem, zoals graven in de bodem, staan er algemene rijksregels in het Bal. Er is veel ruimte voor gemeenten om in aansluiting op deze rijksregels, maatwerkregels op te nemen in het omgevingsplan. We geven een overzicht van de onderwerpen waarvoor dit mogelijk is. Hierbij wordt geen advies gegeven over hoe de maatwerkruimte ingevuld dient te worden, omdat dit per gemeente, maar ook per gebied in de gemeente, maatwerk is.

Ook hebben we een hoofdstuk toegevoegd waarin we vertellen hoe we in de regio's Zuid-Holland Zuid en Midden West-Brabant omgaan met de

¹ Ministerie van I en W, 25 november 2022, kenmerk IENW/BSK-2022/283041

ontwikkeling van regionaal bodembeleid. Regionaal beleid heeft voordelen in vergelijking met gemeentelijk beleid omdat eenduidig beleid in de regio de helderheid voor burgers en bedrijven vergroot ten opzichte van versnipperd beleid. Aan de hand van deze handreiking en het (regionaal) bodembeleid kunnen goede regels voor in het omgevingsplan worden opgesteld.

Leeswijzer

In dit deel worden per hoofdstuk de volgende onderdelen behandeld met betrekking tot het thema bodem in het omgevingsplan: welke instructieregels geeft het Bkl, welke maatwerkruimte geeft het Bal, welke instructieregels geeft de provinciale verordening en welke regels geeft de Bruidsschat?

Per hoofdstuk zijn de desbetreffende (instructie)regels dan wel maatwerk onderwerpen vermeld. In hoofdstuk 4 gaan we in op de regels van de bruidsschat met bijbehorend negen aandachtspunten, waarna hoofdstuk 5 een inkijkje geeft in de praktijk van de ontwikkeling van regionaal beleid.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- lood;
- Wet Basis registratie ondergrond;
- lokale nota bodembeheer;
- Beaumix en thermisch gereinigde grond;
- kleinschalig graven;
- bodemonderzoek voorafgaand aan sloop;
- vrijstellingskaart voor bodemonderzoek;
- met exoten 'vervulde' grond;
- grond die niet bij de ontvangende bodem past.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het opstellen en aanpassen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan!

2a. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

2A.1 Bkl en omgevingswet

Waar staat het thema 'Bodem' in het Bkl?

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan regels voor het Rijk en de decentrale overheden. Voor het thema 'Bodem' geeft het Bkl instructieregels voor het omgevingsplan. In hoofdstuk 5 van het Bkl staan de regels voor omgevingsplannen. Hieronder vallen de 'instructieregels met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties' (afdeling 5.1 Bkl). Bij het toedelen van functies aan locaties geeft een gemeente aan welke functies bepaalde locaties hebben en op welke manier en onder welke voorwaarden deze functies kunnen worden gerealiseerd.

Er zijn instructieregels met als doel het 'beschermen van de gezondheid en het milieu' (paragraaf 5.1.4), waaronder instructieregels met als doel de bescherming van de bodemkwaliteit (paragraaf 5.1.4.5). Deze instructieregels zien toe op:

- het toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie (paragraaf 5.1.4.5.1);
- nazorg (paragraaf 5.1.4.5.2);
- aanwijzing van bodembeheergebieden en indeling landbodem in bodemfunctieklassen (paragraaf 5.1.4.5.3).

Deze instructieregels voor het omgevingsplan zijn belangrijk omdat hierin staat wat de gemeenten (minimaal) in het omgevingsplan moeten opnemen.

Ook staan er in het Bkl regels die betrekking hebben op een 'toevalsvondst' van verontreiniging op of in de bodem (afdeling 3.6 Bkl) en regels over specifieke voorschriften ter bescherming van de bodem, voor omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten (Afdeling 8.5 Bkl). Deze regels zien toe op specifieke voorschriften voor omgevingsvergunningen voor:

- stortplaatsen, anders dan alleen voor baggerspecie (paragraaf 8.5.2.4);
- stortplaatsen voor alleen baggerspecie op land (paragraaf 8.5.2.5);
- het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib (paragraaf 8.5.2.6a).

In een bijlage bij het Bkl staat een 'stoffenlijst toelaatbare kwaliteit bodem' (bijlage XIIIa bij artikel 5.89i, lid 1 Bkl). Bij overschrijding van de toelaatbare kwaliteit zijn bij een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie, saneringsmaatregelen nodig.

Wat is het systeem voor het thema bodem?

Het is de bedoeling dat overheden, in samenspraak met burgers en bedrijven, komen tot een goede afweging van alle belangen bij het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Dit vraagt om erkenning van de samenhang van relevante aspecten van de fysieke leefomgeving. Zo wordt bodem niet als een geïsoleerd compartiment beschouwd, maar in de context van het bodem- en watersysteem.² Het doel is een duurzaam beheer van bodemkwaliteiten. Bij bodemkwaliteiten gaat het om de fysische, ecologische en chemische kwaliteit van de bodem.

Duurzaam bodembeheer kent drie pijlers:

1. Het *beschermen* van de bodem, inclusief grondwater, tegen nieuwe verontreinigingen en aantastingen. Hierop zien de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).
2. Het meenemen van de kwaliteit van de bodem door de gemeente bij het *evenwichtig toedelen van functies aan locaties*. Hierop zien de instructieregels voor het omgevingsplan van het Bkl.
3. Het duurzaam en doelmatig *beheer van historische verontreinigingen* (nazorg). Ook hiervoor staan instructieregels in het Bkl.

Beschermen

De eerste pijler betekent dat de rijksoverheid in het Bal regels geeft voor diegenen die milieubelastende activiteiten verrichten. De regels hebben als doel om de nadelige beïnvloeding van de bodem en het oppervlaktewater te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

De eerste pijler komt in deze handreiking alleen zijdelings aan de orde omdat de meeste relevante regels rijksregels zijn die in het Bal staan. Toch kan er een relatie met het omgevingsplan bestaan wanneer er op grond van het Bal voor een milieubelastende activiteit maatwerkregels in het omgevingsplan mogelijk zijn. Ten aanzien van de voor de bodem meest risicovolle activiteiten zijn de bodemverplichtingen opgenomen in het Bal. Bijvoorbeeld voor autogarages en tankstations. Voor deze activiteiten zijn soms ook aanvullende regels opgenomen in de bruidsschat, zie hieronder.

Toedelen van functies aan locaties en bodemkwaliteit

In het kader van de tweede pijler heeft de gemeente de bevoegdheid om regels te stellen in het (nieuwe deel van het) omgevingsplan. Het Bkl geeft voor de bodem instructieregels aan de gemeente voor het opstellen van deze regels. Het doel van deze instructieregels is het voorkomen van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid door het gebruik van de bodem. Om dit doel te bereiken stellen de instructieregels eisen aan de bodemkwaliteit bij het toedelen van functies aan locaties. Zo zijn er instructieregels voor het bouwen van woningen op verontreinigde grond. In deze instructieregels staan normwaarden die niet mogen worden overschreden. In het kader van deze pijler spreken we over bodemgevoelige gebouwen en locaties. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

Beheer van historische verontreinigingen

Ook de derde pijler is primair een taak van gemeenten. Gemeenten kunnen hiervoor regels stellen in het omgevingsplan. Het Bkl geeft instructieregels voor het omgevingsplan over de nazorg en instandhouding van bodemmaatregelen.

Bevoegd gezag en overgangsrecht onder de Omgevingswet

De Wet bodembescherming (Wbb) is vervallen. Bodemverontreinigingen die voor inwerkingtreding van de Omgevingswet (Ow) zijn beschikt als 'ernst en spoed' moeten worden opgepakt onder de bodemconvenanten. Deze spoedlocaties en de saneringen die voor de inwerkingtreding van de Ow al in uitvoering waren, vallen onder het overgangsrecht en hierop is het oude kader Wbb nog steeds van toepassing. De provincie blijft bevoegd gezag voor zowel bodemsaneringen die gestart zijn voor inwerkingtreding van de Ow als voor locaties die als ernst en spoed zijn beschikt voor inwerkingtreding Ow. Voor alle andere bodemverontreinigingen is de gemeente het bevoegd gezag.

De grondwaterkwaliteit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de provincies, gemeenten en waterschappen.

² Aanvullingsbesluit bodem, Nota van Toelichting, paragraaf 2.1, pagina 120 e.v.

2A.2 Instructieregels voor het toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie

Toepassingsbereik

In het Bkl begint iedere afdeling met het zogenaamde 'toepassingsbereik' van de regels uit die paragraaf. Onder het toepassingsbereik staat vermeld voor welke situaties of doelen de regels van de betreffende afdeling gelden. In afdeling 5.1 van het Bkl staan de instructieregels voor het opstellen van omgevingsplannen, met als toepassingsbereik (doel) het opstellen van regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (art. 5.1 Bkl jo. art. 4.2 Ow). Het omgevingsplan moet dus regels bevatten die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Wat is een bodemgevoelig gebouw en een bodemgevoelige locatie?

Het Bkl bevat specifieke instructieregels voor regels in het omgevingsplan over het toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie (par. 5.1.4.5.1 Bkl). Het toepassingsbereik van deze specifieke instructieregels bestaat uit bodemgevoelige gebouwen, zijnde (art. 5.89g Bkl):

- gebouwen waarin personen meer dan 2 uur per dag aaneengesloten aanwezig zijn;
- woonschip of woonwagen

Een bodemgevoelige locatie is (art. 89h Bkl):

- een locatie waarop een bodemgevoelig gebouw is toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsplanvergunning;
- een onmiddellijk aan een bodemgevoelig gebouw grenzende aaneengesloten tuin of terrein.

Kwaliteit van de bodem en bouwen

Het omgevingsplan moet waarden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem bevatten die gelden voor een bodemgevoelige locatie waar een bodemgevoelig gebouw wordt gebouwd (art. 5.89i lid 1 Bkl). Deze waarden moeten worden bepaald voor de stoffen die genoemd staan in bijlage XIIIa van het Bkl. De waarden zijn uitgedrukt in milligram per kilo droge stof uit de bodem.

Een omgevingsplan mag per gebied of per gebruiksfunctie verschillende waarden voor de toelaatbare kwaliteit van bodemgevoelige locaties

bevatten (art. 5.89i lid 2 Bkl). Het vaststellen van de waarden moet gebeuren zoals beschreven in het Bkl (art. 5.89j).

Het omgevingsplan moet bepalen dat wanneer een bodemgevoelige locatie waarden bevat die de in het omgevingsplan opgenomen maximale waarden overschrijden, er alleen een bodemgevoelig gebouw gebouwd mag worden als de in het omgevingsplan voorgeschreven sanerende of andere beschermende maatregelen worden getroffen (art. 5.89k Bkl). Met de bouw van een bodemgevoelig gebouw mag pas vier weken na een melding hiervan worden gestart (art. 5.89l Bkl). Het bodemgevoelige gebouw mag pas in gebruik worden genomen nadat het bevoegd gezag is geïnformeerd over de wijze waarop de sanerende of andere beschermende maatregelen zijn getroffen (art. 5.89m Bkl).

In het omgevingsplan moet staan dat een omgevingsvergunning voor een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie waar de (in het omgevingsplan opgenomen) grenswaarden voor bepaalde stoffen worden overschreden, alleen kan worden verleend als aannemelijk is dat de in het omgevingsplan voorgeschreven sanerende of andere beschermende maatregelen worden getroffen (art. 5.89ka lid 1 Bkl). In dat geval moet de initiatiefnemer verschillende gegevens en bescheiden en een bodemonderzoek overleggen (art. 5.89ka lid 2 Bkl). Het bodemonderzoek moet voldoen aan de eisen van het Bal (par. 5.2.2).

Het omgevingsplan moet bepalen dat, wanneer er voor de bouw van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie geen omgevingsvergunning is vereist, er ten minste vier weken voor aanvang van de bouw een melding moet worden gedaan. Op het niet doen van een melding kan worden gehandhaafd door de bouw stil te leggen. Bij de melding moet o.a. een bodemonderzoek worden overlegd (art. 5.89l Bkl en par. 5.2.2 Bal).

2A.3 Instructieregels voor de aanwijzing van bodembeheergebieden en indeling landbodem in bodemfunctieklassen

In een omgevingsplan kunnen één of meer bodembeheergebieden worden aangewezen waarbinnen met een maatwerkregel of een maatwerkvoorschrift mag worden afgeweken van bepaalde kwaliteitseisen. Het gaat dan om de kwaliteitseisen voor het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem volgens de regels van het Bal.

De bodembeheergebieden worden aangewezen om te bevorderen dat de binnen een gebied ontgraven grond of baggerspecie binnen dat gebied weer zodanig kunnen worden toegepast dat op de schaal van het gebied een goed resultaat wordt behaald. Dit uit oogpunt van het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen (art. 5.89o lid 1 en 2). In het omgevingsplan moeten de geometrische grenzen van het aangewezen bodembeheergebied worden vastgesteld (art. 5.89o Bkl lid 3).

Voor het toepassen van grond, baggerspecie en mijnsteen is het nodig dat een indeling in bodemfunctieklassen is gemaakt (art. 5.89p Bkl lid 1 en 2). Deze indeling in bodemfunctieklassen moet worden opgenomen in het omgevingsplan. Wanneer er een afwijkende kwaliteitseis geldt, moet deze ook in het omgevingsplan zijn opgenomen. De (land) bodem kan bijvoorbeeld worden ingedeeld in:

- landbouw/natuur;
- wonen;
- industrie.

Bij de indeling in bodemfunctieklassen moet rekening worden gehouden met de functie die in het omgevingsplan aan de locatie is toebedeeld (art. 5.89p lid 2 Bkl).

2A.4 Instructieregels voor nazorg

Het omgevingsplan moet bepalen dat wanneer er sanerende of andere beschermende maatregelen zijn getroffen, er nazorg van deze maatregelen moet plaatsvinden. Ook moet het omgevingsplan bepalen dat wanneer er een toevalsvondst van bodemverontreiniging is gedaan en er tijdelijke beschermende maatregelen zijn genomen die de bron van de verontreiniging niet wegnemen, er nazorg van deze maatregelen moet plaatsvinden (par. 5.1.4.5.2, art. 5.89n Bkl).

2b. Ruimte voor maatwerkregels besluit activiteiten leefomgeving

160

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) staan regels voor milieubelastende activiteiten (mba). De gemeente mag bepaalde regels die in het Bal staan, in het omgevingsplan verder uitwerken of er zelfs van afwijken. Dit zijn dan zogenaamde maatwerkregels op basis van het Bal.

In het Bal zijn zeven milieubelastende activiteiten benoemd die relevant zijn voor het thema bodem. Onderstaand zijn zes van deze zeven activiteiten benoemd alsmede de juridische ruimte voor maatwerkregels in het omgevingsplan. De mba “toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg” is gezien het zeer specifieke karakter van de activiteit niet opgenomen in onderstaande uitwerking.

1. Graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit (par 3.2.21 Bal)

en

2. Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit (par 3.2.22 Bal)

Bij deze twee mba's zijn maatwerkregels mogelijk voor:

- een aanvullende meldingsplicht in bepaalde situaties;
- het aanleveren van gegevens en bescheiden in diverse stadia;
- afzien van de noodzaak voor bodemonderzoek op basis van (historische) informatie;
- aanvullende eisen stellen aan gescheiden ontgraven;
- tijdelijke opslag van vrijkomende grond.

3. Saneren van de bodem (par 3.2.23 Bal)

Maatwerkregels zijn mogelijk voor:

- een aanvullende meldingsplicht in bepaalde situaties;
- het aanleveren van gegevens en bescheiden in diverse stadia;
- afzien van de noodzaak voor bodemonderzoek op basis van (historische) informatie;
- het voorschrijven van een standaard saneringsaanpak of het toestaan van alternatieve saneringsaanpakken;
- het afwijken van de terugsaneerwaarden;
- het tegengaan van uitdamping van vluchtige stoffen;
- Aanvullende eisen stellen aan gescheiden ontgraven.

4. Opslaan van grond of baggerspecie (par 3.2.24 Bal)

Maatwerkregels zijn mogelijk voor:

- het verbieden van het opslaan van grond of baggerspecie zonder omgevingsvergunning;
- de administratielast;
- het al dan niet verplichten van een eindsituatieonderzoek;
- de lozingsroute bij het opslaan van maximaal matig verontreinigde grond;
- de methode van het water bij ontwateren van grond of baggerspecie;
- het stellen van andere eisen aan bodembeschermende voorzieningen;
- de termijn van opslag van grond of baggerspecie.

5. Toepassen van bouwstoffen (par 3.2.25 Bal)

Maatwerkregels zijn mogelijk voor:

- het aanleveren van gegevens en bescheiden in diverse stadia;
- het nader specificeren van een functionele toepassing;
- het nader specificeren van een functionele hoeveelheid;
- het stellen van eisen voor het voorkomen van vermenging van de toe te passen bouwstof;
- het wijzigen van toegestane bijmenging met grond of baggerspecie;
- het toepassen van strengere kwaliteitseisen voor de bouwstof.

6. Toepassen van grond of baggerspecie (par 3.2.26 Bal)

Maatwerkregels zijn mogelijk voor:

- het verbieden van het toepassen van grond of baggerspecie zonder omgevingsvergunning;
- het verplichten van een melding voorafgaand aan de activiteit;
- het stellen van meer eisen aan de in te dienen bescheiden;
- een aanscherping of invulling van de functionele toepassing;
- een aanscherping of invulling van de functionele hoeveelheid;
- het beperken van de hoeveelheid bodemvreemd materiaal;
- afwijken van de kwaliteitseisen

3. Instructieregels omgevingsverordening

162

3.1 Provincie Zuid-Holland

De meest recente versie van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV) is vastgesteld op 19-7-2024 en geldt met terugwerkende kracht vanaf 1-1-2024.

Daarnaast is er ook een voorbereidingsbesluit (03-02-2022) waarin staat welke regels bij inwerkingtreding Ow automatisch onderdeel worden van de omgevingsplannen. In feite is dit dus een provinciale bruidsschat.

In de ZHOV staan instructieregels voor het omgevingsplan. Hieronder staan de onderwerpen die relevant zijn voor de bodem en waarvoor instructieregels voor het omgevingsplan zijn gegeven. Daarbij benoemen we kort de direct werkende regels voorzover relevant.

Grondwaterbeschermingsgebieden

In een bijlage bij de ZHOV staat de geometrische begrenzing van de grondwaterbeschermingsgebieden aangegeven. Grondwaterbeschermingsgebieden zijn: waterwingebieden, grondwaterbeschermingszones, boringvrije zones en

gebieden voor aanvullende strategische voorraden.

Instructieregels voor regels in het omgevingsplan

In de ZHOV staan instructies voor het omgevingsplan (afdeling 7.3). Voor Bodem zijn instructies opgenomen voor regels over bodemsanering in een grondwaterbeschermingsgebied (paragraaf 7.3.5.1, vanaf artikel 7.27).

Het omgevingsplan moet bepalen dat een sanering van de bodem in een grondwaterbeschermingsgebied, waarbij sprake is van een mobiele verontreinigingssituatie, alleen mag worden uitgevoerd volgens een in het Bal beschreven saneringsaanpak (art. 4.1240 en 4.1242 Bal). In het omgevingsplan moet dus worden opgenomen dat de verontreiniging van de grond moet worden verwijderd door de grond te ontgraven totdat de verontreinigende stof die was aangetroffen, niet meer voorkomt in een concentratie hoger dan het niveau van de niet-verontreinigde grond ter plaatse. Met 'verontreinigende stof' bedoelen wij: een stof in een concentratie boven de interventiewaarde bodemkwaliteit of boven de in het omgevingsplan opgenomen waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem (art. 4.1242 Bal).

Direct werkende regels

In de ZHOV staan directe regels die gelden voor activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden (Afdeling 3.3). Dit zijn regels die onder andere toezien op:

- het aantasten van de slecht-doorlatende eigenschappen van bodemlagen;
- het saneren van de bodem;
- toepassen van grond en baggerspecie;
- bodemenergiesystemen;
- lozingen in of op de bodem;
- begraafplaatsen;
- bouwwerken;
- productie van chemische producten, metaalproducten, papier en hout.

In de ZHOV zijn verschillende bodem onderwerpen opgenomen, inclusief instructieregels voor het omgevingsplan. Deze benoemen we hieronder.

Risicobeoordeling grondwaterkwaliteit (paragraaf 3.4.2 ZHOV)

In de ZHOV staan:

- direct werkende regels over de uitvoering van een risicobeoordeling grondwater. Deze risicobeoordeling wordt verricht om een verontreiniging van grondwater en de mogelijke risico's te beoordelen. De regels gelden als in het omgevingsplan of in de omgevingsverordening is bepaald dat er voor een bepaalde locatie een risicobeoordeling grondwaterkwaliteit is vereist.
- vier methoden voor de risicobeoordeling van grondwaterkwaliteit beschreven en in welke situaties deze methoden van toepassing zijn (art. 3.126-3.132 ZHOV).
- direct werkende regels Grondwatersanering (paragraaf 3.4.3) en de nazorg na saneren van grondwater (paragraaf 3.4.4) en een toevalsvondst verontreiniging van het grondwater (paragraaf 3.4.5).

Grondwaterkwaliteit

Instructies voor regels in het omgevingsplan

In de ZHOV staan instructies voor regels in het omgevingsplan over Grondwaterkwaliteit (paragraaf 7.3.5 ZHOV). Over de volgende onderwerpen moet het omgevingsplan regels opnemen:

- toelaten van een bouwactiviteit op een grondwatergevoelige locatie (paragraaf 7.3.5.1 ZHOV);
- saneren van de bodem ter uitvoering van een bronaanpak (paragraaf 7.3.5.2 ZHOV);
- lozen op of in de bodem (paragraaf 7.3.5.3 ZHOV);
- activiteiten op een locatie met een historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar verspreidingsrisico (paragraaf 7.3.5.4 ZHOV);
- milieubelastende activiteiten met gevolgen voor watersystemen (paragraaf 7.3.5.5 ZHOV).

Wanneer een (gedeelte van) een gebouw de bodem raakt, dan wordt dat gebouw 'grondwatergevoelig' genoemd en is de locatie een grondwatergevoelige locatie. De provincie heeft voor grondwateronderzoek bij bouwen eenzelfde soort instructieregels opgesteld als in het Bkl staan voor bodemonderzoek bij bouwen. In het omgevingsplan moet staan dat voorafgaand aan de bouw van een grondwatergevoelig gebouw moet worden onderzocht of sprake is van een verontreiniging van het grondwater (art. 7.29 ZHOV). De ZHOV geeft aan waaruit het onderzoek kan bestaan. Er is hier dus ruimte voor beleidsvrijheid van de gemeente ten aanzien van het onderzoek. Wel geeft de ZHOV precies aan wat onder verontreiniging van grondwater wordt verstaan (art. 7.30).

Een omgevingsplan kan locaties aanwijzen waar geen voorafgaand onderzoek verricht hoeft te worden als op die locaties grondwaterverontreiniging redelijkerwijs is uit te sluiten (art. 7.29 lid 1 ZHOV).

Het omgevingsplan moet bepalen dat wanneer er sprake is van verontreiniging van grondwater het bouwen van een grondwatergevoelig gebouw alleen is toegelaten als er een risicobeoordeling grondwater is uitgevoerd (art. 7.31 ZHOV) en dat wanneer op basis van deze risicobeoordeling grondwaterkwaliteit een significante grondwaterverontreiniging is geconstateerd, er sanerende maatregelen moeten worden getroffen (art. 7.32 ZHOV). Ook moet het omgevingsplan regels opnemen over de sanerende maatregelen (art. 7.31 lid 2 en 3 en paragraaf 7.3.5.2 ZHOV).

Een bouwvergunning mag alleen worden verleend door het bevoegd gezag wanneer aannemelijk is dat deze sanerende maatregelen worden getroffen (art. 7.33 lid 1 ZHOV). Verder geeft de ZHOV instructieregels over gegevens en bescheiden (art. 7.33 lid 2).

Ook moet het omgevingsplan ten aanzien van de start van de bouw van een niet-vergunningplichtig grondwatergevoelig gebouw een meldplicht opnemen, inclusief de verplichting om gegevens en bescheiden ten aanzien van een eventuele risico-beoordeling en eventuele sanerende maatregelen te verstrekken (art. 7.34 ZHOV).

Ten slotte moet in het omgevingsplan staan dat in-gebruikname van een grondwatergevoelig gebouw waar sanerende maatregelen nodig zijn, alleen is toegestaan nadat het college van burgemeester en wethouders is geïnformeerd (art. 7.35 ZHOV).

Lozen op of in de bodem

Instructies voor regels in het omgevingsplan

Een omgevingsplan moet bepalen dat het verboden is om op of in de bodem te lozen als daarbij verontreinigende stoffen in het grondwater terecht kunnen komen (art. 7.39b ZHOV). Ook moet het omgevingsplan bepalen dat van dit verbod alleen met een maatwerkvoorschrift kan worden afgeweken als de lozing voldoet aan bepaalde vereisten die staan in de kaderrichtlijn water en de lozing niet verhindert dat de vastgestelde milieudoelstellingen worden gehaald (art. 7.39c ZHOV).

Het omgevingsplan moet ook regels opnemen over lozing van grondwater, bijvoorbeeld afkomstig van een sanering (art. 7.39d ZHOV).

Activiteiten op een locatie met een historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar verspreidingsrisico

Hiermee worden activiteiten bedoeld op een locatie waarvoor, voorafgaand aan inwerkingtreding van de Ow, op grond van de Wet bodembescherming een beschikking is vastgesteld waarin is bepaald dat bij het huidige of voorgenomen gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging, geen sprake is van zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodza-

kelijk is. (art. 7.39d ZHOV).

Het omgevingsplan moet bepalen dat diegene die een dergelijke activiteit verricht, maatregelen moet nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verlangd om verdere verontreiniging van het grondwater, al dan niet indirect vanuit de vaste bodem, te voorkomen of te beperken. Of als dat redelijkerwijs mogelijk is in samenhang met de activiteit, ongedaan te maken (art. 7.39e ZHOV).

Milieubelastende activiteiten met gevolgen voor watersystemen

Een omgevingsplan moet bepalen dat een omgevingsvergunning voor een activiteit die gevolgen kan hebben voor watersystemen, alleen wordt verleend wanneer er geen strijd ontstaat met de volgende belangen (art. 7.39g ZHOV):

- voorkomen of beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste;
- beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen;
- vervullen van maatschappelijke functies door watersystemen.

Provinciale bruidsschat

De provincie heeft bij de wijziging van de ZHOV in 2022 ook een concept voorbereidingsbesluit gepubliceerd: 'Voorbereidingsbesluit invoering wijziging Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2022: Grondwaterkwaliteit'. Dit voorbereidingsbesluit wijzigt alle omgevingsplannen van Zuid-Hollandse gemeenten met voorbeschermingsregels. Het is dus een provinciale bruidsschat. De inhoud is onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

In deze provinciale bruidsschat zijn de provinciale instructieregels voor regels in het omgevingsplan over grondwaterkwaliteit al toegepast. De Zuid-Hollandse gemeenten hoeven voor dit onderwerp de instructieregels niet meer uit te voeren omdat de provinciale bruidsschat automatisch onderdeel is van het tijdelijk deel van de omgevingsplannen van de Zuid-Hollandse gemeenten.

3.2 Provincie Noord-Brabant

In de Omgevingsverordening Noord-Brabant (OVNB) staan instructieregels voor het omgevingsplan (hoofdstuk 5). Op verzoek van het gemeentebestuur kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van een instructieregel. Voor het vaststellen van maatwerk voor een omgevingskwaliteit dient advies gevraagd te worden bij Gedeputeerde Staten.

Grondwaterbeschermingsgebieden

In de OVB staan instructies voor regels in het omgevingsplan over grondwaterbeschermingsgebieden. Het omgevingsplan stelt regels die:

- het risico op schade aan de bodem en het zich daarin bevindende grondwater voorkomen;
- de ontwikkeling van functies en activiteiten die risico's geven voor de kwaliteit van het grondwater beperkt, zoals stedelijke ontwikkeling, het houden van evenementen en milieubelastende activiteiten waarbij schadelijke stoffen worden gebruikt; en
- het gebruik van schadelijk uitloogbaar bouw materiaal verbieden.

Nazorgmaatregelen grondwatersanering

Een omgevingsplan bevat de nazorgmaatregelen die zijn opgenomen in het evaluatieverslag van de grondwatersanering, zoals bedoeld in artikel 3.52 OVB, en de daaruit voortvloeiende gebruiksbeperkingen.

Instructies voor regels voor bouwen op een grondwatergevoelige locatie

Voorafgaand aan de bouw dient bepaald te worden of sprake is van een mobiele verontreinigingssituatie. Dit geldt enkel voor het bouwen van een gebouw dat geheel of gedeeltelijk de bodem raakt inclusief de daaraan grenzende tuin of aangrenzend terrein. Hierbij is de aaneengesloten verblijfsduur niet van toepassing. Indien er geen bodeminformatie beschikbaar is dient voorafgaand aan de bouw een bodemonderzoek uitgevoerd te worden op grond van artikel 5.89k Bkl. Een omgevingsplan bepaalt dat een bouwactiviteit als bedoeld in artikel 5.20 OVB is verboden op een mobiele verontreinigingssituatie, tenzij de bron van de mobiele verontreinigingssituatie niet is gelegen op het perceel waarop wordt gebouwd.

Een omgevingsplan kan bepalen dat het verbod niet geldt wanneer uit een risicobeoordeling grondwaterkwaliteit als bedoeld in paragraaf 3.4.2 OVB blijkt dat:

- gevaar voor het grondwater is uit te sluiten;
- als gevaar voor het grondwater niet is uit te sluiten, voor de bodemsanering een evaluatieverslag als bedoeld in artikel 4.1246 van het Besluit activiteiten leefomgeving is ingediend;
- als gevaar voor het grondwater aanwezig is, een grondwatersanering is uitgevoerd in overeenstemming met de omgevingsvergunning, bedoeld in artikel 3.52 OVB;
- als de bodemsanering of grondwatersanering nog niet is afgerond, de bouwactiviteiten geen belemmering opleveren voor de sanering.

Instructies voor regels over bodemsanering met risico voor het grondwater (artikel 5.23)

Een omgevingsplan neemt een maatwerkregel op voor het uitvoeren van een bodemsanering als bedoeld in artikel 3.48h van het Besluit activiteiten leefomgeving, als die plaatsvindt:

- in een kwetsbaar gebied en het een mobiele verontreinigende stof betreft in het grondwater in staat is een kwetsbaar gebied te beïnvloeden als bedoeld in artikel 3.49; of
- als een bronaanpak als bedoeld in artikel 3.51, eerste lid, moet worden uitgevoerd.

In de maatwerkregel wordt opgenomen dat:

- gegevens en bescheiden worden verstrekt waaruit blijkt dat de gekozen saneringsmethode de grondwaterkwaliteit verbetert;
- het gemeentebestuur, zo nodig, met een maatwerkvoorschrift borgt dat de saneringsmethode bijdraagt aan het verbeteren van de grondwaterkwaliteit;
- de saneringsmethode afdekken met een afdeklaag die bestaat uit een laag grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 4.1241, derde lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, niet is toegestaan.

Met het oog op de bescherming van het bodem- en watersysteem stelt een omgevingsplan voorwaarden aan het op of in de bodem lozen van afvalwater dat afkomstig is van:

- een bodemsanering of grondwatersanering;
- onderzoek voorafgaand aan een grondwatersanering;
- graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.

Daarnaast stelt het omgevingsplan, in het kader van het verbod op het rechtstreeks lozen in grondwater regels, op dat het verboden is om op of in de bodem te lozen als daarbij stoffen zonder doorsijpeling door bodem of ondergrond in het grondwater geraken.

Activiteiten op een locatie met een historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar verspreidingsrisico

Er is sprake van een locatie met een historische bodemverontreiniging als de bodem is verontreinigd en voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet is vastgesteld dat bij het huidige dan wel voorgenomen gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging geen sprake is van zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is, wat blijkt uit:

- een beschikking, vastgesteld krachtens artikel 29, eerste lid, in samenhang met artikel 37, eerste lid, van de Wet bodembescherming, zoals die luidde voor de inwerkingtreding van de wet; of
- een nader bodemonderzoek dat voldoet aan NTA-5755.

Een omgevingsplan moet bepalen dat het verrichten van activiteiten op een locatie met een historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar verspreidingsrisico alleen is toegestaan nadat mitigerende maatregelen zijn toegepast ter bescherming van het bodem- en watersysteem, die verdere verontreiniging van de bodem en het grondwater voorkomen, beperken of ongedaan maken en die redelijkerwijs kunnen worden verlangd.

Direct werkende regels

In de Omgevingsverordening Noord-Brabant staan direct werkende regels die gelden voor activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden (hoofdstuk 3). Dit zijn regels die onder andere toezien op:

- bodemenergiesystemen en diepe boringen;
- meetverplichting wateronttrekkingsactiviteit;
- waterwinning voor menselijke consumptie;
- milieubelastende activiteiten in een Waterwingebied;
- meldplicht toepassen grond en baggerspecie Waterwingebied;
- inhoudelijke regels Grondwaterbeschermingsgebied;
- (milieubelastende) activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden;
- inhoudelijke regels boringsvrije zone;
- grondwaterverontreinigingen;
- stortplaatsen;
- ontgrondingen;

4. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

167

De regels van de bruidsschat die betrekking hebben op de bodem bestaan uit:

- verplichtingen ter bescherming van de bodem bij het uitvoeren van milieubelastende activiteiten (mba's);
- regels ter voorkoming van bouwen op verontreinigde grond;
- regels voor bodembeheer (nazorg).

In deze indeling van regels herken je de eerder genoemde drie pijlers van duurzaam bodembeheer:

1. Het beschermen van de bodem, inclusief grondwater, tegen nieuwe verontreinigingen en aantastingen.
2. Het meenemen van de kwaliteit van de bodem door de gemeente bij het evenwichtige toedelen van functies aan locaties.
3. Het duurzaam en doelmatig beheer van historische verontreinigingen.

4.1 Beschermen van de bodem bij het uitvoeren van milieubelastende activiteiten

In de bruidsschat staan, per milieubelastende activiteit, verplichtingen met betrekking tot de bodem (afdeling 22.3 bruidsschat). De verplichtingen hebben met name betrekking op het hebben van een vloeistofdichte bodemvoorziening, het treffen van een bodem beschermende voorziening en het uitvoeren van een eindonderzoek bodem bij het beëindigen van een activiteit. De activiteiten waarvoor verplichtingen ter bescherming van de bodem zijn opgenomen zijn:

- wassen van motorvoertuigen (paragraaf 22.3.14);
- slachten van dieren en bewerken van dierlijke bijproducten of uitsnijden van vlees, vis of organen (paragraaf 22.3.17);
- in werking hebben van een acculader (paragraaf 22.3.19);
- traditioneel schieten (paragraaf 22.3.21);
- opslaan van vaste mest (paragraaf 22.3.23);
- opslaan van kuilvoer of vaste bijvoeder-

middelen (paragraaf 22.3.24);

- het fokken, houden of trainen van landbouwhuisdieren, andere zoogdieren of vogels (paragraaf 22.3.25).

De bruidsschat geeft ook regels voor milieubelastende activiteiten die een rechtstreeks verband met de bodem hebben omdat de activiteit zich in de bodem afspeelt. Denk aan: graven in de bodem, opslaan van grond of baggerspecie of het installeren van een bodemenergiesysteem. De regels van de bruidsschat zijn meestal een aanvulling op de regels van het Bal voor deze activiteiten. Het zijn dus maatwerkregels. Zie over maatwerkregels in het omgevingsplan op grond van het Bal ook hoofdstuk 2B van deze handreiking. In de bruidsschat staan bijvoorbeeld aanvullende regels voor nazorg, kleinschalig graven en activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico. Zie hieronder onder het kopje 'Regels voor bodembeheer'.

In de bruidsschat staan vergunningplichten voor een aantal milieubelastende activiteiten. Een vergunningplicht kan onder andere te maken hebben met de bescherming van de bodem. Hiervan is sprake bij de vergunningplicht voor het installeren van een gesloten bodemenergiesysteem (art. 22.260 bruidsschat).

4.2 Regels ter voorkoming van bouwen op verontreinigde grond

In de bruidsschat staan regels voor activiteiten met betrekking tot bouwwerken, open erven en terreinen (afdeling 22.2 bruidsschat). Enkele van deze regels gaan over bouwen en de kwaliteit van de bodem (paragraaf 22.2.7.2). Een aanvraag voor een (binnenplanse) omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit bouwwerken moet op grond van de bruidsschat o.a. worden getoetst aan de kwaliteit van de bodem ter plaatse (art. 22.26 jo art. 22.29 lid 1 sub c bruidsschat).

Als de bodemkwaliteit de waarde voor de toelaatbare kwaliteit overschrijdt, is bouwen alleen mogelijk na het uitvoeren van sanerende of andere beschermende maatregelen, mits die technisch mogelijk zijn (art. 22.30 t/m 22.31 bruidsschat). Saneringsmaatregelen worden uitgevoerd in over-

eenstemming met de milieubelastende activiteit saneren van de bodem, zoals opgenomen in het Bal.

4.3 Regels voor bodembeheer

In de bruidsschat staan de regels voor bodembeheer onder de regels voor milieubelastende activiteiten (paragraaf 22.3.7). Het zijn regels voor de volgende onderwerpen:

- nazorg na saneren van de bodem
- kleinschalig graven
- activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico
- het installeren van een gesloten bodemenergiesysteem
- het lozen van grondwater afkomstig van een bodemsanering
- beheer na een toevalsvondst
- saneren van bodem in het zinkassengebied De Kempen

Regels voor nazorg na saneren van de bodem

De bruidsschat geeft regels voor de benodigde nazorg nadat op een locatie een sanering van de bodem heeft plaatsgevonden. De sanering kan hebben plaatsgevonden op grond van het Bal, het omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift. De eigenaar, erfpachter of gebruiker is verplicht om op de betreffende locatie de afdeklaag voor onbepaalde tijd in stand te houden, te onderhouden en te vervangen indien nodig. Hetzelfde geldt ten aanzien van een toevalsvondst van een bodemverontreiniging; dan moeten de genomen tijdelijke maatregelen ook in stand worden gehouden (art. 22.125 en 22.126 bruidsschat).

Regels voor kleinschalig graven

In het Bal staan regels voor grondverzet vanaf 25 m³ (paragraaf 3.2.22Bal). In de bruidsschat staan regels voor grondverzet tot (en met) 25 m³, het kleinschalig grondverzet. Denk hierbij aan hovenierswerk, graafwerkzaamheden voor het planten van bomen of het plaatsen van ondergrondse containers en straatmeubilair of het realiseren van een huisaansluiting bij kabels en leidingen. Deze bruidsschatregels gelden alleen voor locaties waarbij is vastgesteld dat de interventiewaarde bodemkwaliteit is overschreden (art. 22.127

bruidsschat). Bij kleinschalig grondverzet geldt vooraf de verplichting tot het overleggen van gegevens en bescheiden (art. 22.128 bruidsschat). Ook geeft de bruidsschat regels voor de opslag van de vrijkomende grond en voor de milieukundige begeleiding bij kleinschalig graven (art. 22.129 en 22.130 bruidsschat).

Regels voor activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico

Deze regels zien toe op de situatie dat er voor een bepaalde locatie, voor inwerkingtreding van de Omgevingswet, op grond van de Wet bodembescherming een beschikking is afgegeven waarin staat dat er sprake is van ernstige bodemverontreiniging maar niet van een zodanig risico voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is (art. 29 jo. 37 lid 1 Wet bodembescherming). Wanneer iemand op de locatie waarvoor bovenstaande beschikking is afgegeven, een activiteit verricht, moet diegene alle maatregelen nemen die redelijkerwijs verlangd kunnen worden om verdere verontreiniging van de bodem te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken (art. 22.131 en 22.132 bruidsschat).

4.4 Aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Lood

De regels in het tijdelijk deel omgevingsplan (art. 22.30 bruidsschat en bijlage IIA bij het Bal) sluiten voor lood aan op oude normen (2008/2013). Deze normen zijn achterhaald door onderzoek en advies van het RIVM (2015 en 2017) en de GGD (2016) en bieden onvoldoende bescherming voor jonge kinderen. De gebruiksfuncties en de bodemkwaliteit kunnen optimaal op elkaar worden afgestemd met lokaal beleid. Wij adviseren om hiervoor in het nieuw deel omgevingsplan regels op te nemen die voldoende bescherming van de gezondheid bieden.

Aandachtspunt voor het nieuw deel omgevingsplan – Aanvullende gegevens en aanlevering Wet Basisregistratie ondergrond

De Wet Basis registratie ondergrond verplicht een gemeente om meer informatie digitaal in te voeren en beschikbaar te stellen dan nu standaard bij een melding of aanvraag van omgevingsvergunningen wordt gevraagd. Dit zou veel handmatig werk opleveren. Door het eisen van een xml-bestand van een bodemonderzoek kan dit worden opgelost. Met dit format kan een bodemonderzoek automatisch worden ingevoerd in het registratiesysteem van de ondergrond.

Aandachtspunt voor het nieuw deel omgevingsplan – Lokale nota bodembeheer

De lokale nota bodembeheer staat van rechtswege in het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Zowel de Bodemkwaliteitskaart (inclusief PFAS-kaart als deze er is) als de Bodemfunctiekaart staan in het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Daarnaast gelden bij grondverzet de volgende vastgestelde waarden:

- Lokale maximale waarden voor toepassen van grond en baggerspecie.
- Lokale maximale toegestane hoeveelheid bodemvreemd materiaal in grond en bagger.

De Bodemkwaliteitskaart is geldig als milieuverklaring bodemkwaliteit mits deze nog actueel is. De Bodemkwaliteitskaart dient uiterlijk 5 jaar na vaststelling te worden geactualiseerd. Andere regels in de Nota bodembeheer moeten worden heroverwogen binnen het nieuwe beleidskader en opnieuw worden vastgesteld. De meeste regels zijn gebaseerd op delen van het Besluit bodemkwaliteit en de Wet bodembescherming die beiden onder de Omgevingswet niet meer gelden. Verder is het belangrijk dat de maatwerkregels via het DSO digitaal worden ontsloten.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Beaumix en thermisch gereinigde grond

Voor bepaalde bouwstoffen (staalslakken/ AEC bodemas /immobilisaat) en thermisch gereinigde grond zijn er landelijke ontwikkelingen. De Landelijke werkgroep ketentoezicht bodem, bagger en

⁴ Via overgangsrecht (artikel 3.5 lid 3 Aanvullingswet bodem) is geregeld dat onder art 44 Besluit bodemkwaliteit (Bbk) vastgesteld gebiedsspecifiek beleid automatisch onderdeel wordt van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Via overgangsrecht (artikel 3.5 lid 2 Aanvullingswet bodem) komt de bestaande bodemfunctieklassekaart automatisch in het tijdelijk deel van het omgevingsplan terecht. Via overgangsrecht is geregeld dat onder art. 44 Bbk vastgesteld gebiedsspecifiek beleid automatisch onderdeel wordt van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

bouwstoffen heeft een oproep gedaan om een meldplicht in te stellen voor risicovolle bouwstoffen. De Omgevingswet biedt ruimte om in het omgevingsplan een meldplicht op te nemen en ook om aanvullende voorwaarden (zoals bijvoorbeeld toepassing onder een gesloten verharding en boven de grondwaterstand) aan de toepassing te stellen. Wij adviseren gemeenten hierover regels opneemt in het omgevingsplan.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – kleinschalig graven wel of niet opnemen

In het Aanvullingsbesluit Bodem wordt graven in een bodemvolume van kleiner dan 25 m³ (kleinschalig graven) niet aangemerkt als milieubelastende activiteit. In de Bruidsschat is wel een informatieplicht opgenomen voor kleinschalig graven in tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit verontreinigde grond.

Over het algemeen komt de activiteit kleinschalig graven voor bij werkzaamheden aan ondergrondse infra in de openbare ruimte. De impact van kleinschalige graafwerkzaamheden is in onze visie gering, ook binnen (heterogeen) sterk verontreinigde gebieden. De administratieve last van het instellen van een meldingsplicht weegt hier niet tegen op. Wij adviseren gemeenten om te overwegen om de meldplicht voor kleinschalig graven te schrappen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – bodemonderzoek in combinatie met sloop

Het is niet toegestaan om op een bodemverontreiniging te bouwen. Om te voldoen aan deze regel dienen de instructieregels zoals hierboven beschreven in hoofdstuk 2a opgevolgd te worden.

Wanneer er sloopwerkzaamheden plaatsvinden voordat er bouwwerkzaamheden worden verricht, is er een kans dat er tijdens de sloop verontreinigende stoffen op of in de bodem terecht komen. Daarom vindt er bij voorkeur na de sloop ook een inspectie of onderzoek plaats. Bijvoorbeeld kan bij het onderzoek dat vóór de sloop wordt uitgevoerd, door het bevoegd gezag aangegeven worden dat de bodem na de sloop visueel beoordeeld moet worden. Wanneer daar naar aanleiding van de visuele inspectie reden voor is, moet er een aanvullend bodemonderzoek plaatsvinden. Mogelijk wil

een gemeente hierover (procedure)regels in het omgevingsplan opnemen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – vrijstellingskaart voor bodemonderzoek bij bouwvergunning

De gemeente kan beleid maken voor de vrijstelling van bodemonderzoek bij een bouwvergunning. Dit met het oog op lastenverlichting voor de markt. Hiertoe kan in het omgevingsplan een kaart worden opgenomen waarvoor vrijstelling van (voor) onderzoek geldt bij een melding/omgevingsvergunning bouw. Als een locatie onverdacht is voor bodemverontreiniging kan een bodemonderzoek achterwege worden gelaten. De ZHOV heeft gelijkende regels opgenomen voor grondwateronderzoek.

Er kan dus een kaart worden opgenomen voor grondonderzoek en, als het provinciale beleid hierin voorziet, ook voor grondwateronderzoek. In de provincie Zuid-Holland wordt door enkele omgevingsdiensten gewerkt aan een vrijstellingskaart voor grondonderzoek en in samenwerking met de provincie ook aan een kaart voor grondwateronderzoek. OZHZ heeft in overleg met de gemeenten besloten geen vrijstellingskaarten op te stellen, omdat wij vinden dat in ons werkgebied een vooronderzoek altijd nodig is en vrijstelling eerder uitzondering dan regel zal zijn. Maar elk gebied is anders, waardoor het de moeite waard is om dit lokaal af te wegen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – met exoten 'vervuilde' grond

Invasieve exoten zijn dieren en planten die hier niet van nature voorkomen en een bedreiging vormen of schadelijk zijn. De soorten die het hier betreft staan genoemd in de Unielijst invasieve exoten (EU-verordening 1143/2014). Voorbeelden zijn de Japanse duizendknoop en de Amerikaanse rivierkreeft. Daarnaast kan een land ook een nationaal verbod op het verhandelen van invasieve exoten laten gelden (artikel 11.109a Ba). Voor Nederland geldt bijvoorbeeld een verbod op het verhandelen van 3 soorten duizendknoop.

Bij grondverzet is sprake van verdere verspreiding van deze organismen. Er is in het omgevingsplan

geen maatwerk mogelijk. Het Ministerie van LNV is bevoegd gezag. Enkel de minister van LNV kan maatwerkvoorschriften stellen (artikel 11.25 Bal).

Wel kunnen er in het omgevingsplan regels worden opgenomen die invulling geven aan de specifieke zorgplicht.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – al of niet accepteren van grond die niet bij de ontvangende bodem past

Grond of baggerspecie dient geschikt te zijn voor de functie waarvoor deze wordt toegepast. Uit het vooronderzoek kan blijken dat er stoffen in de grond of de baggerspecie aanwezig zijn die niet in het standaard pakket opgenomen zijn. Deze stoffen kunnen chemische stoffen zijn, bijvoorbeeld sulfaat of fosfaat, maar kunnen ook betrekking hebben op de pH (zuurgraad). Indien er geen norm is vastgesteld voor een stof geldt de specifieke (art. 2.11 Bal) en algemene zorgplicht (art. 1.6 Ow).

Dit houdt in dat degene die de activiteit verricht verplicht is om:

1. Alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen.
2. Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
3. Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Daarnaast kunnen de provincie, waterkwaliteitsbeheerders en gemeenten maatwerkregels opstellen voor het toepassen van grond met (niet-)genormeerde stoffen. Met deze maatwerkregels kunnen extra eisen gesteld worden aan de toe te passen grond of baggerspecie.

⁴ Via overgangsrecht (artikel 3.5 lid 3 Aanvullingswet bodem) is geregeld dat onder art 44 Besluit bodemkwaliteit (Bbk) vastgesteld gebiedsspecifiek beleid automatisch onderdeel wordt van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Via overgangsrecht (artikel 3.5 lid 2 Aanvullingswet bodem) komt de bestaande bodemfunctieklasskaart automatisch in het tijdelijk deel van het omgevingsplan terecht. Via overgangsrecht is geregeld dat onder art. 44 Bbk vastgesteld gebiedsspecifiek beleid automatisch onderdeel wordt van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

5. Gemeentelijk of regionaal bodembeleid

172

Proces om via regionaal bodembeleid te komen tot regels over bodem in het omgevingsplan

Hoe gaan omgevingsdiensten te werk om namens de gemeenten te komen tot een gemeentelijk dan wel regionaal bodembeleid onder de Omgevingswet? Hieronder vertellen de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) en de Omgevingsdienst Midden-en West-Brabant (OMWB) hoe zij dit aanpakken.

In de regio Zuid-Holland Zuid is, net als in andere regio's, gewerkt aan lokaal beleid in aanvulling op de rijksregels en provinciale regels. Ook heeft de regio Zuid-Holland, onder regie van

OZHZ heeft in klein verband eerst een puntenlijst gemaakt met wensen ten aanzien van het toekomstig beleid. Voor deze puntenlijst is het oude beleid heroverwogen, de nieuwe beleidsruimte geïnventariseerd en zijn de actuele onderwerpen onder de loep genomen. Hiervoor zijn de gemeenten, de

markt en andere vakdisciplines geconsulteerd. De puntenlijst heeft OZHZ op het Bodemplatform in de eigen regio aan de gemeenten gepresenteerd. Hierop zijn vragen gesteld en is de impact voor de belangrijkste punten nader uitgewerkt. Voor het beheergebied van OZHZ gold al een bodembeheer-nota. Dit maakte het makkelijker om regionaal aan de slag te gaan en met de gemeenten gezamenlijk af te stemmen.

Vervolgens is een projectteam binnen de regio samengesteld om de punten uit te werken in artikelen voor in het definitieve deel van het omgevingsplan en zijn toepasbare regels voor in het DSO opgesteld. De artikelen zijn gepresenteerd en toegelicht aan de regio gemeenten. De regio gemeenten starten vervolgens de procedure om deze artikelen op te nemen in het nieuwe deel van hun omgevingsplan. Dit vergt vanzelfsprekend vertrouwen en goede communicatie. Het gaat bijvoorbeeld om:

- vanzelfsprekende punten: zoals te behouden bodembeleid uit de huidige bodembeheernota;
- kleine nieuwe punten: zoals de extra indieningseis van een xml-format of de meldplicht voor bepaalde risicovolle bouwstoffen;
- grotere punten: zoals het loodbeleid;
- gevoelige punten: zoals het PFAS-beleid.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het participatietraject en de vaststellingsprocedure. OZHZ ondersteunt hierbij voor wat betreft de inhoudelijke toelichting aan burgers en bedrijven. Dit gebeurt o.a. door een informerend filmpje en voorlichtingsavonden voor bedrijven.

In de regio Midden- en West-Brabant is in 2022 een gezamenlijke regionale nota bodembeheer vastgesteld voor een groot deel van de deelnemende gemeenten. Omdat maar een beperkt deel van de bodemwetgeving van rechtswege overgaat naar de Omgevingswet zijn in de nota bodembeheer voor een aantal onderwerpen beleidsregels opgesteld die gelden sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Beleidsregels zijn geen omgevingsdocumenten en kunnen daarom niet in een omgevingsdocument zoals het omgevingsplan worden opgenomen.

In deze fase van herziening van de nota bodembeheer is een aantal onderwerpen uitgewerkt zodat beleidsneutraal overgegaan kan worden naar de Omgevingswet.

Daarnaast stimuleert de OMWB initiatieven om samenwerking binnen het werkgebied te bevorderen.

THEMA:

Duurzaamheid

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	176
Hoofdstuk 2 Wat verstaan wij onder duurzaamheid?	179
Hoofdstuk 3 Duurzaamheid onder de Omgevingswet	180
3.1 Doelstellingen Omgevingswet	180
3.2 Omgevingsplan	180
3.3 Beleid	181
3.4 Beschermen versus benutten	181
3.5 Bkl, Bal en Bbl	181
3.6 Andere instrumenten onder de Omgevingswet	182
Hoofdstuk 4 Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving	183
4.1 Energie	183
4.2 Circulaire economie	184
4.3 Klimaatadaptatie	184
4.4 Biodiversiteit, natuur en landschap	184
Hoofdstuk 5 Maatwerkregels op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving	186
5.1 Energie	186
5.2 Biodiversiteit, natuur en landschap	187
Hoofdstuk 6 Instructieregels omgevingsverordening	188
6.1 Zuid-Hollandse Omgevingsverordening	188
6.1.1 Energie	188
6.1.2 Circulaire economie	189
6.1.3 Klimaatadaptatie	189
6.1.4 Biodiversiteit, natuur en landschap	190
6.2 Omgevingsverordening Noord-Brabant	191
6.2.1 Energie	191
6.2.2 Klimaatadaptatie	192
6.2.3 Biodiversiteit, natuur en landschap	193
Hoofdstuk 7 Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	194
7.1 Energie	194
7.2 Circulaire economie	199
7.3 Klimaatadaptatie	200
7.4 Biodiversiteit, natuur en landschap	203
7.5 Links ten behoeve van hoofdstuk 7	207

1. Inleiding en samenvatting

Duurzaam en duurzaamheid zijn brede begrippen die we in ons dagelijks leven op allerlei manieren gebruiken. Dit is ook niet vreemd, aangezien we hier drie betekenissen aan toekennen: 'lang durend', 'weinig onderhevig aan slijtage/bederf' en 'weinig belastend voor het milieu'. In de Engelse taal is dit beter geregeld. Daar maakt men namelijk onderscheid tussen *durable* en *sustainable*.

In voorliggende handreiking zien we duurzaamheid (*sustainability*) als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen. Bij de bespreking van onderhavig thema is zo veel mogelijk gebruik gemaakt van een onderverdeling in de aspecten energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Energie

Bij het aspect energie gaat het met name om de transitie naar hernieuwbare energie, maar bijvoorbeeld ook om de energiebesparingsplicht. Dit laatste heeft het Rijk via het Bal geregeld. Deze landelijke regels kunnen worden aangevuld met maatwerkregels in het omgevingsplan. Verder borgt het Bkl dat belangrijke infrastructuur zoals hoogspanningsverbindingen en kerncentrales beschermd zijn tegen nadelige gevolgen van bijvoorbeeld activiteiten en geven de omgevingsverordeningen van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland instructieregels voor windturbines en zonneparken. Ook in de bruidsschat zijn regels voor windturbines opgenomen. Deze regels gaan echter uitsluitend over slagschaduw en lichtschittering.

Circulaire economie

Bij een circulaire economie is het de bedoeling dat bestaande materialen en producten zo lang mogelijk worden gebruikt door deze te delen, te verhuren, opnieuw te gebruiken, te herstellen, op te knappen en te recyclen. Op deze manier wordt de levenscyclus van producten verlengd, waardoor er minder grondstoffen worden gebruikt en er sprake is van

minder uitstoot en afval. In het omgevingsplan kan ruimte worden gemaakt die nodig is voor de transitie naar een circulaire economie. Er kunnen bijvoorbeeld locaties worden aangewezen voor het uitoefenen van activiteiten die een circulaire economie bevorderen en/of faciliteren. Denk hierbij aan een materialenopslag (hub) en locaties waar reparatie- of recyclingactiviteiten zijn toegestaan.

Omdat wegen en straten geen bouwwerk zijn en dus niet vallen onder het Bbl, is het mogelijk om hiervoor bouwtechnische eisen in het omgevingsplan op te nemen. Er kan bijvoorbeeld een maximale MilieuKostenIndicator-score (MKI-score) worden opgenomen. Ook kan in het omgevingsplan geregeld worden dat de bouw van wegen emissieloos moet zijn.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie houdt in dat wij rekening houden met de gevolgen van een veranderend klimaat en ons aan deze gevolgen aanpassen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het realiseren van meer schaduw door groen (om hittestress te voorkomen) of aan maatregelen om wateroverlast te beperken en de kans op overstromingen te verkleinen. Bij dit laatste zijn provincies verplicht om in de omgevingsverordening omgevingswaarden vast te stellen voor de gemiddelde kans op overstroming per jaar. De waterschappen moeten er vervolgens voor zorgen dat aan de omgevingswaarde wordt voldaan.

Verder staan in het Bkl instructieregels voor het omgevingsplan die verband houden met klimaatadaptatie en het principe 'Water en bodem sturend'. Gemeenten kunnen in het omgevingsplan namelijk regels opnemen op het gebied van klimaatadaptatie. Ter inspiratie worden in het laatste hoofdstuk voorbeelden getoond van mogelijke onderwerpen (o.a. groene daken/gevels en een groenblauw schoolplein) en bijbehorende voorbeeldregels voor in het omgevingsplan. Ook worden hier nuttige links gegeven.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is een veelomvattend begrip dat verwijst naar alle verscheidenheid aan leven binnen soorten, tussen soorten en tussen de ecosystemen waartoe ze behoren. Meer concreet gaat het om de bescherming, uitbreiding en kwaliteitsverhoging van de natuur.

In het Bkl is geregeld dat de initiatiefnemer bij het uitvoeren van werkzaamheden verantwoordelijk is om na te gaan of er sprake is van een negatief effect op beschermde soorten of een Natura 2000-gebied. Is dat het geval dan is een omgevingsvergunning (voorheen: ontheffing) benodigd. In aansluiting hierop zijn in het Bal enkele specifieke zorgplichten opgenomen zoals voor flora- en fauna-activiteiten. Dit zijn activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten én hun directe leefomgeving, zoals nesten, foerageergebied, voortplantingsplaatsen, rustplaatsen en eieren. Op basis van deze specifieke zorgplicht kunnen maatwerkregels in het omgevingsplan worden opgenomen om bijvoorbeeld lichtverstorend voor vleermuizen ten gevolgen van bouwlampen en veldsportverlichting, te voorkomen.

Ten slotte is in de provinciale omgevingsverordeningen nog de zogenaamde planologische gebiedsbescherming opgenomen. Dit betreft het Natuurnetwerk Nederland en ecologische verbindingzones, maar bijvoorbeeld ook weidevogelgebieden (Zuid-Holland) en groenblauwe waarden (Noord-Brabant). In de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening staat bovendien de verplichting dat wanneer het omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, het omgevingsplan daarbij de mogelijkheden voor het bevorderen van de biologische diversiteit moet betrekken.

Advies

In de eerste artikelen van de omgevingswet wordt al gesproken over 'natuur' en 'duurzame ontwikkeling'. Desondanks hebben zowel het Rijk als de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant op het gebied van duurzaamheid nog maar weinig geborgd. We adviseren daarom om gebruik te maken van de mogelijkheden die het omgevingsrecht geeft om voor het thema duurzaamheid verplichtingen op te nemen in het omgevingsplan. Dit sluit ook

Leeswijzer

Het thema duurzaamheid wordt in zeven hoofdstukken besproken. In hoofdstuk 2 wordt allereerst stilgestaan bij het begrip duurzaamheid. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 3 gekeken naar de Omgevingswet en komen de bijbehorende instructieregels van het Bkl in hoofdstuk 4 aan bod. Hoofdstuk 5 gaat over de mogelijkheid tot het opstellen van maatwerkregels op grond van het Bal. Daarna worden in hoofdstuk 6 de omgevingsverordeningen van de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland besproken en ten slotte komen in hoofdstuk 7 zowel de bruidsschat als enkele aandachtspunten voor de regels van het nieuwe deel van het omgevingsplan aan bod.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- locaties voor opwekking duurzame energie;
- energietransitie;
- gebruik maken van restwarmte;
- congestiemanagement;
- transitie naar circulaire economie;
- klimaatadaptatie;
- biodiversiteit.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het maken van weloverwogen keuzes en het opstellen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

goed aan op de doorgaans torenhoge ambities die gemeentes hebben op het gebied van energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Wanneer in het omgevingsplan regels kunnen worden opgenomen, is het voor de onderbouwing van de regel wel van belang dat deze is gebaseerd op de omgevingsvisie en/of een gemeentelijk beleidskader. Het is dus verstandig om gemeentelijk beleid te ontwikkelen op het gebied van duurzaamheid en de bijbehorende aspecten energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

2. Wat verstaan wij onder duurzaamheid?

178

Duurzaamheid is een breed begrip dat op allerlei verschillende manieren gebruikt wordt. Het is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen. Duurzaamheid kent verschillende sub-thema's, namelijk energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit¹. Deze vier thema's komen zoveel mogelijk aan bod in dit hoofdstuk. Onder de vier thema's vallen de volgende onderwerpen.

Energie

- Energietransitie naar hernieuwbare energie;
- Energiebesparingsplicht;
- Vermindering CO₂-uitstoot (ter voorkoming van verdere klimaatverandering);
- Verbetering luchtkwaliteit.

Circulaire economie

- Circulaire productieprocessen (circulaire economie);
- Vermindering CO₂-uitstoot (ter voorkoming van verdere klimaatverandering).

Klimaatadaptatie

- Meer schaduw door groen (ter voorkoming van hittestress);
- Voldoende en goed drinkwater;
- Het voorkomen van wateroverlast;
- Het voorkomen van bodemdaling;
- Vasthouden van regenwater;
- Opslag van water in waterbekkens;
- Een goede en rechtvaardige verdeling van de schaarse ruimte in de ondergrond;
- Het sturend laten zijn van water en bodem bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Biodiversiteit

- Bescherming van de natuur;
- Verbetering van de kwaliteit van de natuur;
- Uitbreiding van de natuur;
- Ecologische waarde natuurgebieden en landschapselementen;
- (Kansen voor) stabiele populaties van soorten flora en fauna;
- Voldoende oppervlak en variatie van groengebieden;
- De vijf voorwaarden voor fauna: voedsel, veiligheid, voortplanting, variatie en verbinding.

¹ Natuur en biodiversiteit als onderdeel van de fysieke leefomgeving spelen een rol in omgevingsvisies, programma's en bij de evenwichtige toedeling van functies aan locaties in het omgevingsplan. Gemeenten hebben geen taken in het natuurbeheer (OW art 2.16), wel geldt hiervoor een algemene en specifieke zorgplicht (OW art. 1.6, 1.7 resp. Bal 11.6, 11.27 en 11.116).

3. Duurzaamheid onder de Omgevingswet

179

Het omgevingsrecht geeft mogelijkheden voor de gemeente om voor de duurzaamheidsthema's verplichtingen op te nemen in het omgevingsplan. Dit kan interessant zijn omdat gemeentes hoge ambities hebben op het gebied van energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Deze thema's krijgen ook in de omgevingsvisies veel aandacht. Dit vormt de basis voor uitwerking in een omgevingsplan.

3.1 Doelstellingen Omgevingswet

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang (art. 1.3 Ow):

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur ('beschermen'), en
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften ('benutten').

De duurzaamheid thema's Energie, Klimaat-adaptatie en Circulaire economie vallen onder het eerste gedeelte van sub a. Het thema Biodiversiteit valt onder de onder sub a expliciet genoemde natuur. Bovendien staat opgesomd wat het begrip fysieke leefomgeving in ieder geval omvat, en dat is onder andere (art. 1.2 Ow): water, bodem, lucht, landschappen en natuur.

In het Besluit kwaliteit leefomgeving is dit omschreven als kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving als om intrinsieke waarden van gebieden en dier- en plantensoorten.

Bij het vaststellen van een omgevingsplan wordt gekeken naar de ruimtelijke kwaliteit. Hierbij gaat het om de balans tussen gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde van de fysieke leefomgeving.

3.2 Omgevingsplan

Natuurlijk zijn er beperkingen voor wat een gemeente in het omgevingsplan met betrekking tot

duurzaamheid kan en mag regelen:

- Alleen zaken die binnen het gemeentelijk belang vallen;
- Alleen zaken die niet al uitputtend geregeld zijn in de Ow of Besluiten of andere regelingen van het Rijk of de provincie (provinciale omgevingsverordening);
- Alleen zaken die niet expliciet zijn uitgesloten van regeling in het omgevingsplan.

In alle andere gevallen kunnen in het omgevingsplan dus rechtstreeks op basis van de Omgevingswet en de omgevingsvisie van de gemeente, regels worden opgenomen.

Veel onderwerpen op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit zijn nog niet door het Rijk of de provincie geborgd, waardoor het omgevingsplan in beeld komt om regels in op te nemen.

Wanneer een onderwerp wel geborgd is in het Besluit kwaliteit leefomgeving of de omgevingsverordening, dan vormt die borging mogelijk het kader voor regels in het omgevingsplan. Denk hierbij aan instructieregels voor het opnemen van regels in het omgevingsplan.

Wanneer een activiteit in het Besluit activiteiten leefomgeving is geregeld, kunnen vaak in het omgevingsplan maatwerkregels worden opgenomen, waarin voor de betreffende activiteit meer in detail regels zijn opgenomen.

3.3 Beleid

Wanneer in het omgevingsplan regels kunnen worden opgenomen, is het wel van belang voor de onderbouwing van de regel dat deze is gebaseerd op de omgevingsvisie of op een gemeentelijk beleidskader. Het is dus van belang om op het gebied van Energie, Circulaire economie, Klimaatadaptatie en Biodiversiteit gemeentelijk beleid te ontwikkelen.

3.4 Beschermen versus benutten

Naast het beschermen van de fysieke leefomgeving heeft de Omgevingswet als doel het benutten van de fysieke leefomgeving (art. 1.3 lid b Ow). Dit betekent dat ook de uiteindelijke regels in het omgevingsplan het resultaat zullen zijn van de afweging door de gemeente tussen 'beschermen'

en 'benutten' van de fysieke leefomgeving.

3.5 Bkl, Bal en Bbl

Onder de Omgevingswet 'hangen' de volgende Besluiten: Besluit kwaliteit leefomgeving (verder: Bkl), Besluit activiteiten leefomgeving (verder: Bal) en Besluit bouwwerken leefomgeving (verder: Bbl).

Bkl

Het Bkl is gericht op provincies en gemeenten. Het bevat rechtstreeks werkende regels en zogenaamde instructieregels. In de instructieregels staan instructies aan provincies en gemeenten over wat zij moeten en mogen opnemen in hun omgevingsverordening respectievelijk omgevingsplan. Wanneer het Rijk een maatregel op het gebied van Duurzaamheid wil borgen, dan kan het Rijk dat doen via een instructieregel in het Bkl. Wanneer de provincie een maatregel wil borgen dan kan dat via een instructieregel in de provinciale omgevingsverordening voor het opnemen van regels in het omgevingsplan.

Bal

Het Bal is gericht tot burgers en bedrijven en geeft regels voor milieubelastende activiteiten. Het Bal komt in deze handreiking alleen aan de orde voor zover er op basis van het Bal maatwerkregels mogelijk zijn in het omgevingsplan.

Bbl

Het Bbl geeft regels voor bouwen en biedt aanknopingspunten voor het bevorderen van duurzaamheid bij bouwen. Deze zijn benoemd in deze handreiking, in het hoofdstuk Bouwen (paragrafen 2.11 en 4.14). In artikel 4.3 Ow staat dat het Rijk bevoegd is om algemene regels te stellen over bouwwerken. Die algemene regels staan in het Bbl. Uit de Nota van Toelichting bij het Bbl volgt dat deze regels uitputtend zijn bedoeld. Dat betekent dat gemeenten geen aanvullende of afwijkende regels mogen stellen over onderwerpen waar het Bbl over gaat. Alleen als het Bbl expliciet voorziet in de mogelijkheid om af te wijken of om daarop aanvullende regels te stellen, kunnen gemeenten op grond van artikel 4.6 Ow maatwerkregels opnemen in het omgevingsplan. Het Bbl gaat over bouwwerken. Aanlegactiviteiten, zoals graafwerkzaamheden, vallen niet onder de werking van het

Bbl. Daarover kunnen wel regels worden gesteld in het omgevingsplan.

3.6 Andere instrumenten onder de Omgevingswet

Er staan in het Bkl ook rechtstreeks werkende regels voor de provincies en gemeenten.

Provincies en gemeenten kunnen ook, op basis van de Ow en het Bkl, Programma's opstellen en Omgevingswaarden vaststellen, zoals:

- Omgevingswaarden ter bescherming van de gezondheid en het milieu (afdeling 2.0 en afdeling 2.2 Bkl);
- Programma's natuur (Hoofdstuk 4 en afdeling 4.4 Bkl).

Een ander voorbeeld van omgevingswaarden en programma's is bijvoorbeeld een programma voor de aanpak van stikstof in stedelijk gebied, bedrijventerrein of haven- en industriegebied (art. 4.29 Bkl) of een omgevingswaarde vaststellen voor een begrenzing van gebruikersruimte ten behoeve van bescherming van habitats. Deze handreiking focust op de omgevingsverordening en het omgevingsplan en gaat niet verder in op omgevingswaarden en programma's.

4. Instructieregels Besluit kwaliteit leefomgeving

182

Alle instructieregels die zien op het thema en de subthema's van dit hoofdstuk worden vermeld. Wanneer er niets wordt vermeld over een (sub) thema, staat daar dus niets over in het Bkl.

Waar staat het thema 'Duurzaamheid' in het Bkl?

In het Bkl staan regels voor de (decentrale) overheden. Voor het thema 'Duurzaamheid' geeft het Bkl instructieregels voor het omgevingsplan. In hoofdstuk 5 van het Bkl staan de regels voor omgevingsplannen. Hieronder vallen de 'instructieregels met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties' (afdeling 5.1 Bkl). Bij het toedelen van functies aan locaties geeft een gemeente aan welke functies bepaalde locaties hebben en op welke manier en onder welke voorwaarden deze functies kunnen worden gerealiseerd. Het gaat om de volgende functies:

- Beschermen van de waterbelangen (paragraaf 5.1.3);
- Beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en cultureel erfgoed (paragraaf 5.1.5);
- Behoud van ruimte voor toekomstige functies (paragraaf 5.1.6);

- Behouden van de staat en werking van infrastructuur of voorzieningen voor nadelige gevolgen van activiteiten (paragraaf 5.1.7).

In de paragrafen 4.1 tot en met 4.4 worden de vier subthema's binnen duurzaamheid behandeld. In sommige gevallen zijn er geen regels in het Bkl voor een subthema.

4.1 Energie

Het Bkl heeft mede als doel om te waarborgen dat belangrijke infrastructuur zoals energievoorziening is beschermd tegen nadelige gevolgen van bijvoorbeeld activiteiten. Daarom bevat het Bkl regels over de ligging van deze infrastructuur en geeft hierover instructieregels voor het omgevingsplan (paragraaf 5.1.7 Bkl).

De energievoorzieningen waar de regels op zien zijn (art. 5.156 Bkl):

- Elektriciteitsopwekking;
- Kernenergiecentrales;
- Hoogspanningsverbindingen.

Elektriciteitsopwekking

Wanneer zich op het grondgebied van een gemeente een installatie voor grootschalige elek-

tricieitsopwekking bevindt, moet het omgevingsplan erin voorzien dat daar voldoende ruimte voor is en mag het omgevingsplan geen regels bevatten die het gebruik van de installatie beperken (art. 5.157 Bkl).

Kernenergiecentrale

Wanneer zich op het grondgebied van de gemeente een kernenergiecentrale bevindt, mag het omgevingsplan binnen een straal van een kilometer niet toelaten (art. 5.158 Bkl):

- Het bouwen van gebouwen met een woonfunctie, wanneer als gevolg daarvan het aantal inwoners in het gebied meer dan 5.000 zal bedragen;
- Het bouwen of de realisatie van andere kwetsbare of zeer kwetsbare gebouwen of locaties, tenzij deze noodzakelijk zijn.

Hoogspanningsverbinding

Wanneer zich op het grondgebied van de gemeente een hoogspanningsverbinding bevindt, is de gemeente aan strenge regels gebonden wanneer het middels het omgevingsplan dat tracé wil wijzigen (art. 5.159 Bkl).

4.2 Circulaire economie

Voor Circulaire economie staan geen regels voor het omgevingsplan in het Bkl.

4.3 Klimaatadaptatie

Beschermen van de waterbelangen

In het Bkl staan instructieregels voor het omgevingsplan die verband houden met klimaatadaptatie en het principe 'Water en bodem sturend' (paragraaf 5.1.3 Bkl, Beschermen van de waterbelangen).

Weging van waterbelang

In het omgevingsplan moet rekening worden gehouden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen (art. 5.37 Bkl).

Primaire waterkeringen

Een omgevingsplan moet waarborgen dat er geen belemmeringen ontstaan voor de instandhouding, onderhoud en versterking van primaire waterkeringen (art. 5.38 Bkl).

Bouwen in kustfundament

Het kustfundament is weergegeven op een kaart (bijlage XI bij het Bkl). Een omgevingsplan mag in principe binnen het kustfundament en buiten stedelijk gebied, geen bouwactiviteiten toelaten (art. 5.40 Bkl).

Toelaten activiteiten in grote rivieren

De rivierbeddingen zijn weergegeven op een kaart (bijlage XII bij het Bkl). Deze regels zijn relevant voor de gemeenten in Zuid-Holland Zuid en Midden- en West-Brabant.

Een omgevingsplan moet waarborgen dat (art. 5.43 Bkl) dat:

- Het gebruik van een rivier veilig en doelmatig is;
- Feitelijke belemmeringen voor de vergroting van de afvoercapaciteit van een rivier worden voorkomen;
- Een afname van het bergend vermogen van de rivier wordt voorkomen of zoveel mogelijk beperkt.

Toch mag een omgevingsplan op rivierbeddingen bepaalde activiteiten toelaten. De activiteiten die een omgevingsplan mag toelaten staan opgesomd in het Bkl (art. 5.44 t/m 5.46). Enkele voorbeelden van deze activiteiten zijn:

- De aanleg of uitbreiding van overslagbedrijven/activiteiten als die activiteit is gekoppeld aan het vervoer over de rivier;
- De aanleg en het beheer of de verbetering van natuur;
- De aanleg van voorzieningen voor waterrecreatie of extensieve uiterwaardrecreatie.

Niet toegestaan zijn grootschalige of kapitaalintensieve activiteiten benoemd in het Bkl (art. 5.47).

4.4 Biodiversiteit, natuur en landschap

Soortenbescherming

Bij uitvoeren van werkzaamheden is de initiatiefnemer verantwoordelijk om na te gaan of er sprake is van een negatief effect op beschermde soorten of een Natura 2000-gebied. Is dat het geval dan is een omgevingsvergunning voor een voor een Flora- en fauna-activiteit of een Natura 2000-activiteit nodig (art. 8.74 a t/m l Bkl).

Beschermen van landschappelijke waarden²

Er gelden slechts beperkt instructieregels van het Rijk voor de bescherming van landschappelijke waarden. Deze regelen alleen een aantal specifieke nationale belangen. Het is daarom van belang dat provincies en gemeenten het beleid en de borging van landschappelijke kwaliteit zelf invullen in omgevingsverordening, omgevingsvisie en omgevingsplan. In het Bkl staan instructies voor het omgevingsplan die zien op het in stand houden van landschappen (paragraaf 5.1.5 Bkl).

Stedelijke ontwikkeling

Onder stedelijke ontwikkeling wordt verstaan: de ontwikkeling of uitbreiding van een bedrijventerrein, een zeehaven terrein, een woningbouwlocatie, kantoren, een detailhandel voorziening, of een andere substantiële stedelijke ontwikkeling. Wanneer een omgevingsplan voorziet in een stedelijke ontwikkeling dan moet zoveel mogelijk binnen het stedelijk gebied of binnen het stedelijk groen aan de rand van de bebouwing van stedelijk gebied in die behoefte worden voorzien (art. 5.129g Bkl, Ladder voor duurzame verstedelijking).

Duin en zeenatuur

Wanneer in een omgevingsplan een aanleggebied voor compensatie van open droog duin en natte duinvallei en zeenatuur is opgenomen, laat het omgevingsplan geen activiteiten toe die een belemmering kunnen vormen voor de aanleg en ontwikkeling van duin en zeenatuur (art. 5.142 Bkl, Project Mainportontwikkeling Rotterdam).

Natuur- en recreatie

Er is in het Bkl een aantal openbaar toegankelijke natuur- en recreatiegebieden aangewezen, zoals bijvoorbeeld Midden-IJsselmonde. Het omgevingsplan moet in deze gebieden natuur en recreatie toelaten. Het Bkl geeft voor bepaalde gebieden instructieregels voor in het omgevingsplan (art. 5.143 t/m 5.146).

Jacht en houtkap

Volgens het Bkl moeten in een omgevingsplan bebouwingscontouren worden aangewezen voor de jacht (art. 5.165a Bkl) en voor houtkap (art. 5.165b Bkl).

Zo'n gebied omvat in elk geval stedelijk gebied maar ook aangrenzend gebied kan er onder vallen. Het is aan de gemeente om te bepalen hoe groot dat aangrenzende gebied is. Het is overigens niet de bedoeling dat de bebouwingscontour jacht of houtkap uit grote stukken onbebouwd gebied met een landelijk karakter bestaat.

De rijksregels voor houtkap gelden alleen buiten de bebouwingscontour houtkap (art. 11.111 Bal). Binnen de bebouwingscontour houtkap gelden eventuele regels in het omgevingsplan over het vellen van houtopstanden. De gemeente kan hier dus regels voor opstellen.

Landelijke fiets- en wandelroutes

Een omgevingsplan kan voorzien in nieuwe ontwikkelingen die de landelijke fiets- en wandelroutes, genoemd in bijlage XVI bij het Bkl, kunnen doorsnijden, hierbij wordt het belang van de instandhouding van deze fiets- en wandelroutes bij het omgevingsplan betrokken (art. 5.161b Bkl).

² Landschappelijke kwaliteit. De waardering / beoordeling van aanwezige gebiedspecifieke kenmerken, zoals verkavelingen, oude waterlopen, bodemschatten of soortenrijkdom van planten en dieren. Vaak wordt hierbij betrokken:

- cultuurhistorische waarde: archeologische, bouwkundige en historisch-landschappelijke elementen;
- beleefingswaarde: de kwaliteit van onze leefomgeving, waarbij onder andere de bruikbaarheid en toegankelijkheid van belang zijn voor de beleving ervan;
- ecologische waarde: natuurgebieden en landschapselementen, zoals houtwallen of waterlopen.

Landschappelijke kwaliteit kan dus niet los gezien worden van andere omgevingsthema's zoals cultureel erfgoed en natuur.

5. Maatwerkregels op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving

185

In het Bal staan regels voor milieubelastende activiteiten (mba). De gemeente mag bepaalde regels die in het Bal staan, in het omgevingsplan verder uitwerken of er zelfs van afwijken. Dit zijn dan zogenaamde maatwerkregels op grond van het Bal³.

5.1 Energie

Energiebesparingsplicht

In het Bal staan regels over de energiebesparingsplicht. Met betrekking tot energiebesparing is door het Rijk gekozen voor landelijke regels, maar deze landelijke regels kunnen in principe aangevuld worden met maatwerkregels in het omgevingsplan (art. 5.16 Bal). Hieronder volgt een samenvatting van de regels in het Bal voor energiebesparing.

De energiebesparingsplicht stelt dat een bedrijf alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder moet nemen (art. 5.15 Bal). Het Rijk heeft een lijst samengesteld met energiebesparende maatregelen die hiervoor in aanmerking komen. Dit heet de 'erkende maatregelenlijst' (EML).

Om te bepalen of een bedrijf onder de energiebesparingsplicht valt, is allereerst het energiegebruik van een locatie belangrijk. Hierbij geldt de verplichting vanaf een minimaal jaarlijks energiegebruik van 50.000 kWh en/of 25.000 m³ aardgas (of het equivalent hiervan). Denk bij aardgasequivalent aan bijvoorbeeld het gebruik van stadsverwarming of propaan. Wanneer een locatie onder de energiebesparingsplicht valt, zijn de volgende 2 rapportageverplichtingen van toepassing:

- Het eens in de 4 jaar invullen van de informatieplicht energiebesparing bij de RVO (art. 5.15a Bal). Deze informatieplicht bevat o.a. het energiegebruik van de locatie en geeft een overzicht van alle erkende maatregelen die van toepassing zijn op de locatie en of het bedrijf deze maatregel al heeft genomen.
- Het eens in de 4 jaar uitvoeren van een energiebesparingsonderzoek en indienen bij de RVO. Dit geldt voor bedrijven met een energiegebruik van meer dan 10.000.000 kWh en/of 170.000 m³ aardgas (art. 5.15b Bal). In dit onderzoek kijkt het bedrijf verder dan de erkende maatregelenlijst en onderzoek welke

³ Zie [Maatwerkregel | Informatiepunt Leefomgeving](#)

- investeringen er nog meer gedaan kunnen worden om energie te besparen. Alle onderzochte maatregelen die binnen 5 jaar terug te verdienen zijn, moeten vervolgens uitgevoerd worden.

5.2 Biodiversiteit, natuur en landschap

Lichthinder en natuur

In het Bal staat een specifieke zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten. Dit zijn activiteiten die negatieve gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten én hun directe leefomgeving, zoals nesten, foerageerplaatsen, voortplantingsplaatsen, rustplaatsen en eieren (art. 11.27 Bal).⁴

Op basis van deze specifieke zorgplicht kunnen in het omgevingsplan met betrekking tot lichthinder, door bijvoorbeeld verlichting van bouwactiviteiten of sportvelden, maatwerkregels worden opgenomen.

Je kan dan denken aan regels voor verlichting door bewakingscamera's en bouwlampen of regels voor de kleur van de verlichting en de manier van verlichten en uitlichten. Het is voor dieren beter als bijvoorbeeld een kerk van beneden naar boven wordt uitgelicht in plaats van andersom.

Door het zorgen voor zo min mogelijk verstrooiing van licht voorkom je dat (potentiële) verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen worden verlicht. Wanneer verlichting ook schijnt op bomen, struiken of water, wordt daarmee het leefgebied van dieren onnodig verstoord. Met name voor vleermuizen kan dit funest zijn. Deze nuttige zoogdieren worden snel verstoord door verlichting. Soms kunnen vleermuizen hierdoor een verblijfplaats, vliegroute of foerageergebied niet meer gebruiken. De mate waarin het licht vleermuizen verstoort, is afhankelijk van de hoeveelheid licht, de lichtkleur en de gevoeligheid van de betreffende vleermuissoort voor licht. Wit, blauw en groen licht is door het aandeel UV-licht veel verstorender dan rood en amberkleurig licht. Met de inzet van natuurinclusieve verlichting (zoals bijvoorbeeld de Batlamp) in plaats van reguliere verlichting, kan de veiligheid voor mensen hand in hand gaan met het versterken van ons ecosysteem. Bij het opstellen van beleid kan onder andere gebruik worden gemaakt van de 'Richtlijn Lichthinder 2020' (NSVV) en de 'Factsheet vleermuizen en verlichting' (Zoogdiervereniging).

⁴ Dit is samen met artikel 11.6 (gebiedsbescherming Natura 2000 en bijzondere nationale natuurgebieden) de opvolger van de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming.

6. Instructieregels omgevingsverordening

De provinciale omgevingsverordeningen kunnen instructieregels geven voor de verschillende duurzaamheid onderwerpen zoals energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

6.1 Zuid-Hollandse Omgevingsverordening

De meest recente versie van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV) is vastgesteld op 19-7-2024 en geldt met terugwerkende kracht vanaf 1-1-2024.

6.1.1 Energie

In de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening staan instructieregels voor het omgevingsplan voor Energie (paragraaf 7.3.21). Het gaat om regels voor windenergie en de geometrische begrenzing van de locaties voor windenergie.

Windenergie

In bijlage II van de ZHOV zijn de locaties voor windenergie vastgelegd (art. 7.75). Een omgevingsplan mag windturbines alleen toelaten binnen deze locaties voor windenergie. Hierbij zijn wel enkele aanpassingen of afwijkingen mogelijk (art. 7.76):

- a. De begrenzing van locaties kan in beperkte mate worden aangepast,

rekening houdend met de lokale omstandigheden;

- b. Een omgevingsplan voor een gebied buiten het bestaand stads- en dorpsgebied kan kleine windturbines met een as-hoogte tot 15 meter toelaten. In een gebied binnen het bestaand stads- en dorpsgebied of voor een locatie binnen een glastuinbouwgebied kan het omgevingsplan kleine en middelgrote windturbines met een as-hoogte tot 45 meter toelaten, voor zover dat passend is bij de lokale situatie.
- c. Een omgevingsplan dat betrekking heeft op een gebied buiten de locaties voor windenergie, kan vervanging van bestaande grote windturbines door kleine, nieuwe windturbines mogelijk maken.

Zonne-energie

In de ZHOV (art. 7.76a) staan instructies voor het omgevingsplan over het plaatsen van zonnepanelen buiten het bestaand stads- en dorpsgebied op bepaalde locaties die passen binnen de provinciale zonneladder en die zijn gelegen in een zoekgebied zon uit de Regionale Energie Strategieën (RES).

Artikel 7.76a (zonnevelden)

1. Dit artikel is van toepassing op een nieuw zonneveld buiten bestaand stads- en dorpsgebied.

2. Voor zover een omgevingsplan van toepassing is op een nieuw zonneveld, laat het omgevingsplan dit alleen toe op de volgende locaties:

- a. agrarische bouwpercelen;
- b. locaties met een functie verkeersinfrastructuur of een locatie ten dienste daarvan;
- c. slibdepots, waterbassins, spaarbekkens, bergingsgebieden en voormalige stortplaatsen;
- d. glastuinbouwgebied mits er sprake is van meervoudig ruimtegebruik en aangetoond is dat geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de omvang en de bruikbaarheid van het glastuinbouwgebied;
- e. een locatie waar een stedelijke functie is toegedeeld, maar waar die functie nog niet is gerealiseerd;
- f. een windpark.

3. In afwijking van het tweede lid kan een omgevingsplan in zoekgebieden voor zon uit Regionale Energie Strategieën die door Provinciale Staten zijn vastgesteld zonnevelden toelaten mits het zoekgebied verder is uitgewerkt en regionaal is afgestemd.

Toekomstbestendig bouwen van woningen

Wanneer een omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling met twaalf woningen of meer mogelijk maakt, moeten daarbij de mogelijkheden en kansen voor toekomstbestendig bouwen betrokken worden (art. 7.41aa ZHOV). Voor het thema energie is onderdeel b van belang. Dit onderdeel moet volgens het artikel in onderlinge samenhang worden betrokken met de overige onderdelen in a t/m g:

- a. de risico's van klimaatverandering;
- b. de energiehuishouding van de gebouwen, met name het gebruik en de opwekking van energie;
- c. de toepassing van circulaire of biobased grondstoffen of producten;
- d. de mogelijkheden om de emissies van NOx en CO2 te beperken in de bouw- en gebruiksfase;
- e. het reduceren van drinkwatergebruik door waterbesparende maatregelen te treffen;
- f. het versterken van de biodiversiteit; en
- g. het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving.

6.1.2 Circulaire economie*Toekomstbestendig bouwen van woningen*

Wanneer een omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling met twaalf woningen of meer mogelijk maakt, moeten daarbij de mogelijkheden en kansen voor toekomstbestendig bouwen betrokken worden (art. 7.41aa ZHOV). Voor het thema circulaire economie zijn onderdelen c en d van belang. Deze moeten volgens het artikel in onderlinge samenhang worden betrokken met de overige onderdelen in a t/m g (zie hierboven paragraaf 6.1.1).

6.1.3 Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie houdt in dat wij rekening houden met de gevolgen van een veranderend klimaat en ons aan deze gevolgen aanpassen. Hieronder vallen de maatregelen omtrent wateroverlast, bijvoorbeeld om de kans op overstromingen te verkleinen.

Kans op overstroming

In dit kader zijn provincies verplicht om in de omgevingsverordening omgevingswaarden vast te stellen voor de gemiddelde kans op overstroming per jaar van bij de verordening aangewezen gebieden (art. 2.13 Ov). In de ZHOV staan bepalingen over de omgevingswaarden (afdeling 5.2 en 13.1). De waterschappen moeten ervoor zorgen dat aan deze omgevingswaarde is voldaan op 1 januari 2028.

Waterkeringen

In de ZHOV zijn de locaties van regionale waterkeringen (indicatief) vastgesteld (paragraaf 7.3.4). (De

precieze locaties staan in de legger van het waterschap). In het omgevingsplan moet het volgende worden opgenomen.

- Aan de locaties van regionale waterkeringen moet de functie 'regionale waterkering' worden toebedeeld;
- In het omgevingsplan wordt gewaarborgd dat bij het toelaten van activiteiten of ruimtelijke ontwikkelingen, er geen belemmeringen ontstaan voor de instandhouding, het onderhoud of de versterking van de regionale waterkering;
- Het omgevingsplan neemt de in een waterschapsverordening vastgestelde ruimte ten behoeve van toekomstige versterking of uitbreiding van een waterkering in acht.

Klimaatverandering

In de ZHOV (Art. 7.41a) staan de volgende aanwijzingen met betrekking tot andere klimaataspecten zoals hittestress, droogte en bodemdaling. In een omgevingsplan wordt rekening gehouden met de risico's van klimaatverandering, waaronder in ieder geval de te verwachten gevolgen van:

- h. wateroverlast door overvloedige neerslag;
- i. overstroming;
- j. hitte;
- k. droogte;

alsmede de effecten van de gevolgen op het risico van bodemdaling.

Voor zover risico's aan de orde zijn, wordt rekening gehouden met het zo veel mogelijk voorkomen en beperken, via maatregelen of voorzieningen, of het gericht aanvaarden van deze risico's.

Toekomstbestendig bouwen van woningen

In de ZHOV (art. 7.41aa) staat dat wanneer een omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling met twaalf woningen of meer mogelijk maakt, het daarbij de mogelijkheden en kansen voor toekomstbestendig bouwen moet betrekken. Voor het thema klimaatadaptatie zijn onderdelen a, e en g van belang. Deze moeten volgens het artikel in onderlinge samenhang worden betrokken met de overige onderdelen in a t/m g (zie hierboven paragraaf 6.1.1):

- a. de risico's van klimaatverandering;
- b. het reduceren van drinkwatergebruik door waterbesparende maatregelen te treffen;

- c. het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving.

6.1.4 Biodiversiteit, natuur en landschap

Natuurnetwerk Nederland

In de ZHOV worden de gebieden aangewezen die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (art. 2.44 lid 4 Ow, art. 2.11 ZHOV en bijlage II van de ZHOV).

In de ZHOV staan instructieregels voor het omgevingsplan met betrekking tot de gebieden die zijn aangewezen als Natuurnetwerk Nederland. De verschillende typen gebieden zijn (art. 2.11 ZHOV): 'bestaande en nieuwe natuur', 'waternatuurgebied', 'blijvend agrarisch gebied binnen Natura 2000', 'ecologische verbinding' of 'zoekgebied'. Daarnaast 'prioritaire nieuwe natuur' en 'Buitenland van Rhoon'.

Een omgevingsplan mag in het Natuurnetwerk Nederland geen activiteiten toelaten die de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van die gebieden significant beperken. Of die leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van die gebieden (art. 7.61 ZHOV).

Voor zover een omgevingsplan van toepassing is op prioritaire nieuwe natuur, mag het omgevingsplan alleen functies bevatten die de natuurfunctie rechtstreeks mogelijk maken (art. 7.62 ZHOV).

Het vellen van houtopstanden

In het Bal staat de activiteit 'het vellen van houtopstanden' (art. 11.111). In aanvulling op de regels van het Bal voor het vellen van houtopstanden geeft de ZHOV direct geldende regels voor degenen die deze activiteit verrichten (paragraaf 3.9.2 ZHOV). De aanvullende regels gaan onder andere over: het doen van een melding en verstrekken van gegevens, eisen aan de herbepplanting en eisen aan herbepplanting op een andere locatie via een maatwerkvoorschrift.

Biodiversiteit bij ruimtelijke ontwikkeling

In de ZHOV staat de verplichting dat wanneer het omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, het omgevingsplan daarbij de mogelijkheden voor het bevorderen van de biologische diversiteit moet betrekken (art. 7.45ca ZHOV).

Bij deze verplichting staat niet expliciet dat de gemeente dit moet doen door het opnemen van regels in het omgevingsplan. Echter de gemeente kan hier natuurlijk wel voor kiezen, bijvoorbeeld een regel die oplegt om bij een nieuwe stedelijke ontwikkeling maatregelen te treffen die de biologische diversiteit bevorderen.

De handreiking 'Versterken biodiversiteit bij stedelijke ontwikkelingen' geeft een concrete invulling van minimale criteria en kan dus als behulpzaam zijn bij het onderbouwen van regels in het omgevingsplan. De handreiking is te lezen via [deze link](#). In de handreiking zijn vier doelstellingen opgenomen:

1. Behoud van bestaande natuur;
2. Ontwikkelen van habitat voor (icoon)soorten en zorg voor Basiskwaliteit Natuur;
3. Realiseren van voldoende ruimte voor natuur;
4. Behoud en versterking van groenblauwe structuren.

Zonnevelden

Er is een instructieregel voor de situatie dat het omgevingsplan voorziet in het toelaten van een nieuw zonneveld. Het omgevingsplan moet verzekeren, dus regels opnemen die borgen, dat een bijdrage wordt geleverd aan het behouden en versterken van de biodiversiteit en een zorgvuldige landschappelijke inpassing (art. 7.76a ZHOV). Het gaat daarbij om realisatie en instandhouding van inrichtingsmaatregelen.

Wanneer een omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling met twaalf woningen of meer mogelijk maakt, moeten daarbij de mogelijkheden en kansen voor toekomstbestendig bouwen betrokken worden. Dit houdt in dat een aantal aspecten waaronder het versterken van de biodiversiteit in onderlinge samenhang moet worden betrokken. Hieronder noemen we (nogmaals) deze aspecten (art. 7.41aa ZHOV):

- a. de risico's van klimaatverandering;
- b. de energiehuishouding van gebouwen, met name het gebruik en de opwekking van energie;
- c. de toepassing van circulaire en biobased grondstoffen of producten;
- d. de mogelijkheden om emissies van NOx

en CO₂ te beperken in de bouw- en gebruiksfase;

- e. het reduceren van drinkwatergebruik door waterbesparende maatregelen te treffen;
- f. het versterken van de biodiversiteit; en
- g. het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving.

Bescherming van gebieden, zoals Natuurnetwerk en belangrijke weidevogelgebieden

In verband met eventuele nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden drie beschermingscategorieën onderscheiden:

- Het gebiedstype Natuurnetwerk valt onder beschermingscategorie 1;
- De gebiedstypen belangrijk weidevogelgebied, groene buffer en recreatiegebied vallen onder beschermingscategorie 2;
- Het gebiedstype buitengebied valt onder beschermingscategorie 3.

De beschermingscategorieën zijn vastgelegd in art. 7.42 ZHOV en de geometrische grenzen in bijlage II hiervan. De ZHOV bevat regels die onder andere de genoemde gebiedstypen beschermen bij door de gemeente gewenste nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (paragraaf 7.3.7 ZHOV).

6.2 Omgevingsverordening Noord-Brabant

Hoofdstuk 5 van de Omgevingsverordening Noord-Brabant bevat de instructieregels voor het omgevingsplan. Het omvat richtlijnen voor duurzame energie, biodiversiteit en klimaat, waaronder bepalingen over windturbines, zonneparken, waterveiligheid en ecologische verbindingzones.

6.2.1 Energie

Landelijk gebied - windturbines

Een omgevingsplan voor het Landelijk gebied kan de bouw van drie of meer windturbines toestaan, mits de turbines voldoen aan een bouwhoogte vanaf 25 meter gemeten van de bovenkant van de fundering tot aan de wieken as. De turbines moeten passen binnen de gewenste ontwikkelingsrichting, als cluster worden geplaatst en maatschappelijk meerwaarde bieden. Daarnaast moeten er afspraken zijn met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder en moeten maatregelen getroffen worden om schade aan fauna te voorkomen.

Ook moet gegarandeerd worden dat de turbines na 25 jaar worden verwijderd (art. 5.51 lid 1). Bij uitzondering en als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, mag een omgevingsplan de plaatsing van minder dan drie windturbines mogelijk maken. Om het plaatsen van minder dan drie turbines in het landelijk gebied mogelijk te maken, is het belangrijk dat uit een (intergemeentelijke) visie op de ontwikkeling van duurzame energie blijkt dat op een hoger schaalniveau dan de betreffende locatie of gemeente, aan een geclusterde plaatsing van windturbines wordt voldaan (art. 5.51 lid 2). In het Natuur Netwerk Brabant kan het omgevingsplan windturbines alleen toestaan als er alternatieven zijn overwogen en negatieve effecten op ecologische waarden worden beperkt. Ook moet het Natuur Netwerk Brabant direct aansluitend op hoofdinfrastructuur liggen. Bij verlies van ecologische waarden en kenmerken wordt voldaan aan artikel 5.37 Compensatie. Dit geldt zowel voor eventuele schade bij de aanleg van de turbines als door eventuele schade door de overdraai van de wieken (art. 5.31 lid 2).

Stedelijk gebied - windturbines

In stedelijk gebied gelden soortgelijke voorwaarden als in het landelijk gebied voor het plaatsen van drie of meer windturbines. Hierbij ligt de nadruk op inpasbaarheid in de omgeving en regionale afstemming. Denk hierbij aan participatie van burgers, maar ook samenspraak met andere gemeentes en de netbeheerder.

Ook moeten de regels gesteld in het bouwstenendocument 'Natuurinclusieve Energietransitie voor Wind en Hoogspanning op Land' zijn geborgd in het omgevingsplan. Tot slot moet juridisch en financieel worden vastgelegd dat de turbines en bijbehorende voorzieningen worden verwijderd na de levensduur van de turbines (art. 5.53 lid 1). Om het plaatsen van minder dan drie turbines in het stedelijk gebied mogelijk te maken, is het belangrijk dat uit een (intergemeentelijke) visie op de ontwikkeling van duurzame energie blijkt dat op een hoger schaalniveau dan de betreffende locatie of gemeente, aan een geclusterde plaatsing van windturbines wordt voldaan (art. 5.53 lid 2).

Landelijk gebied - zonneparken

Voor zonneparken in landelijk gebied moet uit onderzoek blijken dat deze noodzakelijk zijn om aan de duurzame energiebehoefte te voldoen. Hierbij moet worden gekeken naar alternatieve oplossingen, zoals ruimtegebruik in stedelijk gebied of bestaande bouwpercelen. Het zonnepark moet tijdelijk zijn (maximaal 25 jaar) en moet na afloop volledig worden verwijderd. Ook moet er afstemming plaatsvinden met omgeving en netbeheerders (art. 5.54).

Onderstaande paragrafen over biodiversiteit en klimaat geven vooral aan waaraan activiteiten die zijn toegestaan in het omgevingsplan, moeten voldoen als het gaat om biodiversiteit en klimaat.

6.2.2 Klimaatadaptatie

In gebieden rond primaire waterkeringen moeten omgevingsplannen ervoor zorgen dat de waterkerende functie behouden blijft. Ook bodemactiviteiten mogen deze functie niet aantasten (art. 5.47). Als een omgevingsplan voorziet in de ontwikkeling van een gebruiks- of bouwactiviteit binnen een rivierbed (art. 5.48), moet het omgevingsplan rekening houden met:

- Aantasting waterdiepte en frequentie van overstroming;
- Mensen en dieren moeten geëvacueerd kunnen worden;
- Bij locaties met permanente aanwezigheid van mensen, moeten deze locaties hoogwatervrij kunnen blijven.

In regionale waterbergingsgebieden moet het omgevingsplan het waterbergend vermogen waarborgen. Bouwactiviteiten zijn beperkt tot een maximale hoogte van twee meter. Ook is het niet toegestaan om gronden op te hogen. Daarnaast is het aanbrengen of wijzigen van kaden niet toegestaan (art. 5.49 lid 1). Hiervan afwijken is mogelijk (art. 5.49 lid 3). Dit geldt bijvoorbeeld in situaties dat er geen alternatieven mogelijk zijn of er zijn vervangende maatregelen genomen om de waterberging te waarborgen. Uit overleg met het waterschap moet blijken of dit akkoord is.

Ook in gereserveerde waterbergingsgebieden moet een omgevingsplan garanderen dat de geschiktheid van het gebied behouden blijft, tenzij er vervangende maatregelen worden getroffen die het waterbergend vermogen handhaven (art. 5.50). Dit is vergelijkbaar met wat is benoemd voor regionale waterbergingsgebieden.

6.2.3 Biodiversiteit, natuur en landschap

Voor ecologische verbindingszones binnen het Natuur Netwerk Brabant gelden specifieke breedte-eisen: minimaal 50 meter in stedelijke gebieden en 25 meter elders (art. 5.40 lid 1). Een omgevingsplan mag geen activiteiten toestaan die de geschiktheid van het gebied voor natuurbehoud aantasten, zoals grootschalige bebouwing of verharding (art. 5.40 lid 2).

In uitzonderlijke gevallen kan een afwijking worden toegestaan als er geen reële alternatieven zijn en als een nieuwe locatie voor de verbindingszone wordt aangewezen die gelijkwaardig is in kwaliteit en samenhang (art. 5.40 lid 3).

Een bepaling over "Groenblauwe waarden" vereist dat een omgevingsplan gericht moet zijn op het behouden, herstellen en duurzaam ontwikkelen van bodem- en watersystemen, ecologische waarden, biodiversiteit en landschappelijke kenmerken. Het omgevingsplan moet deze waarden beschrijven, beschermende regels opstellen en zorgen dat functies en activiteiten bijdragen aan versterking van biodiversiteit en bescherming van de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden van het gebied (art. 5.46).

7. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

193

De bruidsschat bevat weinig regels over het thema 'Duurzaamheid' en over de onderwerpen energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. De reden hiervoor is dat de bruidsschat met name het oude recht weergeeft, zoals veel bepalingen uit het Activiteitenbesluit milieubeheer. Onder het oude recht was nog niet veel geregeld in relatie tot de duurzaamheid thema's.

Naast de voorbeelden in de paragrafen hieronder, heeft de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid in 2023 ook een basishandreiking gemaakt voor het thema duurzaamheid in het omgevingsplan. De handreiking is via deze link te raadplegen.

7.1 Energie

7.1.1 Bruidsschat

In paragraaf 22.3.18 in de bruidsschat staan regels voor het opwekken van elektriciteit met een windturbine. De regels hebben betrekking op slagschaduw en lichtschittering die door windturbines veroorzaakt kunnen worden. De regels in deze paragraaf zijn niet van toepassing op (art. 22.214):

- Slagschaduw door een windturbine, in een verblijfsruimte van een slagschaduwgevoelig gebouw dat op een locatie is toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit voor een duur van niet meer dan tien jaar.
- Windparken met drie of meer windturbines.

7.1.2 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan

- Locaties voor opwekking duurzame energie

Locaties voor duurzame energie- en/of warmteopwekking en opslag aanwijzen

In het omgevingsplan kunt u locaties aanwijzen waar duurzame energie- en/of warmte opgewekt kan worden.

Denk hierbij aan:

- Biomassa (biogasproductie);
- Zon (energieopwekking);
- Wind (energieopwekking);
- Bodem (geothermie en aanleg van warmtenetten);
- Water (energieopwekking, warmtenet).

Hoe zit het met de warmteopslag?

De productie van energiebronnen zoals zon en wind kan per moment verschillen. Met name bij zonne-energie kunnen de verschillen groot zijn en van minuut tot minuut variëren. Deze variaties zorgen ervoor dat opslag een belangrijke rol speelt bij het stabiel houden van de energievoorziening. In het omgevingsplan kunt u locaties aanwijzen waar energie en/of warmte opgeslagen kan worden.

7.1.3 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Energietransitie

De energietransitie is de overgang van een energiesysteem dat draait op fossiele brandstoffen (zoals aardgas, olie en kolen) naar een duurzaam systeem dat gebruik maakt van hernieuwbare energiebronnen. Denk hierbij aan energie uit wind, zon, water, aardwarmte (geothermie) en biomassa. Nederland wil in 2050 aardgasvrij zijn. Deze transitie is noodzakelijk om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en de klimaatdoelstellingen te behalen, zoals vastgelegd in internationale verdragen (o.a. het Klimaatakkoord van Parijs) en de nationale Klimaatwet.

De energietransitie raakt de samenleving op veel niveaus. Huizen worden verduurzaamd door over te stappen op alternatieven voor aardgas, bedrijven verduurzamen hun productieprocessen, het elektriciteitsnet moet worden aangepast. Daarnaast heeft de energietransitie gevolgen voor de inrichting van de fysieke leefomgeving. Gemeenten hebben een belangrijke rol bij de energietransitie en kunnen via het omgevingsplan concrete regels stellen om de overgang naar duurzame energie te versnellen, bijvoorbeeld door ruimtelijke inpassing van duurzame energiebronnen en verduurzaming van de bebouwde omgeving.

Klimaatakkoord (2019) en regionale energiestrategieën (RES)

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het waarmaken van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). Deze afspraken zijn vastgelegd in het Klimaatakkoord. In de Regionale Energie Strategieën (RES) worden nationale afspraken uit het Klimaatakkoord regionaal - in 30 regio's - verder uitgewerkt. In het Klimaatakkoord is ook vastgelegd dat gemeenten de regierol krijgen bij de wijkgerichte aanpak. Dit legt de gemeente sinds 2021 vast in

de Transitievisie Warmte. De gemeenten moet de afspraken uit de RES en uit de gemeentelijke Transitievisie Warmte verwerken in hun omgevingsplan.

Omgevingsplan

In het omgevingsplan werken gemeenten hun omgevingsvisie of programma's voor energietransitie uit in regels voor hun grondgebied. Middels de instrumenten oogmerken, doelen en omgevingswaarden binnen het omgevingsplan kan de gemeente het belang van de energietransitie opnemen en zich binden aan het behalen van bepaalde doelen van de energietransitie. Deze handreiking focust op de omgevingsverordening en het omgevingsplan en gaat niet verder in op omgevingswaarden en programma's.⁶ In het omgevingsplan kan de gemeente de energietransitie mogelijk maken door het evenwichtig toedelen van functies aan locaties en het stellen van regels over activiteiten. De gemeente kan de volgende onderdelen opnemen in het omgevingsplan :

Hernieuwbare energieproductie

- Het omgevingsplan kan locaties aanwijzen waarbinnen de functie hernieuwbare energieproductie of de activiteit 'het aanleggen en exploiteren van een windturbine of zonnepark' is toegestaan.
- Er kunnen regels verbonden worden waaraan een initiatiefnemer moet voldoen, bijvoorbeeld eisen aan multifunctioneel gebruik van de locatie.
- De gemeente kan bepalen dat voor het realiseren van een windturbine of zonnepark een omgevingsvergunning nodig is.

Infrastructuur en bouwwerken voor uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk

- Het omgevingsplan kan locaties aanwijzen waar infrastructuur en bouwwerken voor uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk kunnen worden gerealiseerd.
- Het omgevingsplan kan regels bevatten voor het aanleggen van kabels en leidingen en de wijziging van distributieleidingen voor gas, warmte en elektriciteit.
- De gemeenten kan ervoor kiezen om voor toekomstige uitbreidingen van kabels en leidingen

⁶ DitZie website IPLO bij 'Energietransitie en de instrumenten'

- en bijbehorende infrastructuur ruimte te reserveren. Dat kan door het evenwichtig toedelen van functies aan locaties en het stellen van bijbehorende regels. Of door in de beoordelingsregels voor de omgevingsplanactiviteit te bepalen dat de vergunning wordt geweigerd als deze de aanleg van nutsvoorzieningen belemmert.
- De VNG heeft een handreiking opgesteld die gemeenten helpt bij een goede en versnelde ruimtelijke inpassing van de energie-infra. De Handreiking Ruimtelijke inpassing van energie-infra is te raadplegen via [deze link](#).

Aansluiting van bouwwerken op distributienetwerken

- Het omgevingsplan kan regels bevatten over de aansluiting van bouwwerken op distributienetwerken.
- Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet staan die regels in paragraaf 22.2.3 'Bouwen en in stand houden van bouwwerken' van de bruidsschat.
 - Aansluiting op distributienet voor elektriciteit (art. 22.8 bruidsschat);
 - Aansluiting op distributienet voor gas (art. 22.9 bruidsschat);
 - Aansluiting op distributienet voor warmte (art. 22.10 bruidsschat).
- Het omgevingsplan kan bepalen dat een bouwwerk moet worden aangesloten op een collectieve warmtevoorziening of een andere nutsvoorziening en van het gas af te gaan. De Gaswet beperkt echter de mogelijkheden om regels te stellen over het beëindigen van die aansluiting. Nieuwe wetgeving brengt daar, zoals bij het navolgende kopje 'Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie' te lezen, verandering in.

Vergunning- of meldingsplicht

- Het omgevingsplan kan activiteiten regelen door een vergunning- of meldingsplicht op te nemen. Bijvoorbeeld omdat de gemeente een afweging wenst voor het toelaten van activiteiten die impact hebben op de fysieke leefomgeving, zoals het realiseren van een elektriciteitsopslag of gesloten bodemenergiesysteem. Deze vergunning- of meldingsplicht kan gelden naast eventuele

andere vergunning- en meldingsplichten in de algemene regels in het Bal of de omgevingsverordening. Als een vergunningplicht in het omgevingsplan wordt opgenomen, moeten ook beoordelingsregels en indieningsvereisten voor de aanvraag omgevingsvergunningen in het omgevingsplan komen (zie daarvoor de IPLO-website 'Energietransitie en de instrumenten').

Nieuwe wetgeving

De 'Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie' en de 'Energiewet' zijn op 10 december 2024 door de Eerste Kamer aangenomen. Deze wetten zijn cruciaal voor de voortgang van de energietransitie en bieden de gemeenten de nodige handvatten om hun verantwoordelijkheid op lokaal niveau te vervullen.

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)

De beoogde inwerkingtreding van de Wgiw is (op moment van schrijven) 1 januari 2026.

De Wgiw voegt instrumenten toe aan de Omgevingswet, de Gaswet en de Warmtewet. Hierdoor kunnen gemeenten (lokale) regels (in het omgevingsplan) opstellen om de warmtetransitie in de gebouwde omgeving van aardgas naar duurzame alternatieven tot uitvoering te brengen en wijken aardgasvrij te maken. De Wgiw zorgt voor het volgende:

1) De verplichting tot het vaststellen van een gemeentelijk warmteprogramma

Het wetsvoorstel Wgiw bepaalt dat gemeenten vanaf 2026 een warmteprogramma moeten hebben en dat iedere vijf jaar moeten actualiseren. Middels het gemeentelijk warmteprogramma kunnen gemeenten wijken aanwijzen die als eerste aardgasvrij worden, de zogeheten aanwijsbevoegdheid. Omdat het warmteprogramma middels de Wgiw een wettelijk verplicht programma wordt, kan het Rijk instructieregels stellen voor het opnemen van regels in het omgevingsplan.

Het warmteprogramma is gelijk aan wat in het klimaatakkoord is aangeduid als transitievisie warmte. De transitievisie warmte geldt middels overgangsrecht direct als warmteprogramma in

de zin van de Wgiw indien:

- De gemeente de transitievisie warmte al heeft vormgegeven als programma en voldoet aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan de totstandkoming van programma's;
- De transitievisie warmte is vastgesteld op of na 23 maart 2016.

2) Het aanpassen van de Gaswet

Dit maakt het mogelijk om bestaande bouwwerken verplicht te laten aansluiten op een collectieve warmtevoorziening of andere nutsvoorziening in plaats van op een gasnetwerk.

De gemeente kan met een raadsbesluit de einddatum voor het gebruik van aardgas in een bepaald gebied vaststellen en zo voorkomen dat het gasnetwerk in stand wordt gehouden voor enkele gebouwen.

Doorwerking van de Wgiw in het omgevingsplan

Het gemeentelijk warmteprogramma en de wijziging van de Gaswet werken op de volgende manieren door in het omgevingsplan:

- Door de aanwijsbevoegdheid kunnen gemeenten in het omgevingsplan regels stellen over het beëindigen van aardgaslevering in een bepaald gebied en de realisatie van een alternatief, zoals een warmtenet.
- Gemeenten kunnen gebouweigenaren verplichten om over te stappen van aardgas naar een alternatieve warmtebron door hier regels over op te nemen in het omgevingsplan.
- De netbeheerder krijgt de verplichting om de gasinfrastructuur in een aangewezen aardgasvrije wijk te ontmantelen of aan te passen. Dit kan worden opgenomen in het omgevingsplan als onderdeel van de afspraken over de energie-infrastructuur.

Energiewet

De beoogde inwerkingtreding van de Energiewet is (op moment van schrijven) 1 april 2025.

De Energiewet voegt de huidige elektriciteitswet en de gaswet samen in één nieuwe wet en neemt hiermee de verschillen in regelgeving voor gas en elektriciteit weg. De nieuwe wet moet zorgen voor een betere regulering van energie-infrastruc-

tuur. De Energiewet maakt het mogelijk dat lokaal opgewekte energie tussen verschillende partijen (inwoners, bedrijven en/of lokale overheden) kan worden uitgewisseld. In de toekomst worden in de Energiewet projecten aangewezen waarbij een projectbesluit van toepassing is, waaronder projecten van nationaal belang.

Punten van aandacht voor nieuw deel omgevingsplan omtrent energietransitie

De overgang van een energiesysteem dat draait op fossiele brandstoffen (zoals aardgas, olie en kolen) naar een duurzaam systeem dat gebruik maakt van hernieuwbare energiebronnen, is een complexe transitie. Het opnemen van regels in het omgevingsplan over de energietransitie heeft dan ook verschillende aandachtspunten die hieronder worden benoemd.

Duidelijk afwegingskader en heldere en toetsbare criteria

De Wgiw verplicht gemeenten om een duidelijk afwegingskader op te stellen waarin wordt uitgelegd waarom een wijk aardgasvrij wordt verklaard. Zorg daarin voor juridische zorgvuldigheid. Heldere en toetsbare criteria dragen daarnaast bij aan het halen van de beleidsdoelen en zorgen voor duidelijkheid. Schrijf bijvoorbeeld niet: 'voldoende duurzame energie', maar: 'zonnepanelen moeten minimaal 70% van het dakoppervlak van nieuwbouw bedekken' of 'windmolens moeten een minimale afstand van 500 meter tot woningen aanhouden.

Participatie

Energietransitieprojecten kunnen op weerstand stuiten, bijvoorbeeld plaatsing van windmolens of zonneparken. Heb aandacht voor de participatietrajecten die ook verplicht zijn onder de Omgevingswet.

Afstemming met de netbeheerder

De netbeheerder speelt een cruciale rol in de energietransitie. Zorg ervoor dat de regels voor energie-infrastructuur goed aansluiten op de capaciteitsplannen van de netbeheerder. Een goede samenwerking voorkomt dat nieuwe bouwprojecten moeten wachten op netuitbreiding.

7.1.4 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Restwarmte

In de praktijk zie je regelmatig dat grotere bedrijven restwarmte hebben. Deze komt vrij uit processen waar gekoeld moet worden. Deze warmte gaat nu vaak letterlijk de lucht in. Lokale overheden zouden een rol kunnen spelen in het verbinden van vraag en aanbod van warmte. Dit doordat warmte zich niet makkelijk laat transporteren over grote afstanden. Dit moet lokaal geregeld worden. Een gemeente zou in kaart kunnen brengen welke bedrijven op een bedrijventerrein restwarmte hebben. Een gemeente kan onderzoeken of in een omgevingsplan een regel kan worden opgenomen die bedrijven verplicht om deze informatie aan de gemeente te geven. Hiermee kan een gemeente dan faciliteren dat andere bedrijven deze warmte kunnen gebruiken in hun proces of gebouw. Dit kan potentieel veel energiebesparing opleveren.

7.1.5 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Congestie management

Netcongestie kan op gemeentelijk niveau een probleem worden. Bedrijven geven soms aan te willen verhuizen (mogelijk naar een andere gemeente) doordat er op een locatie niet genoeg energie beschikbaar is. Een omgevingsplan kan een middel zijn voor een gemeente om hierop te acteren. De VNG geeft het volgende advies: Voor het middenspanningsnet zijn vaak ruimtelijke reserveringen nodig in de ondergrond. Voor middenspanningsruimtes is de grootste uitdaging meestal een geschikte locatie in de openbare ruimte. Die locaties vinden vergt veel tijd, bijvoorbeeld omdat er ook weerstand kan zitten bij de omwonenden. Gemeenten kunnen de doorlooptijden van netverzwaring- en uitbreidingstrajecten verkorten door proactief ruimte te zoeken en te reserveren in hun omgevingsplan. Dit geldt zowel voor bestaande als voor nieuwbouwbuurtten⁷.

7.2 Circulaire economie

7.2.1 Bruidsschat

In afdeling 22.3 (milieubelastende activiteiten) zijn in § 22.3.1 Algemene bepalingen oogmerken opgenomen (art. 22.42 bruidsschat) waar je ook bij een circulaire economie mee te maken hebt. De regels in deze afdeling zijn gesteld met het oog op:

- a. het waarborgen van de veiligheid;
- b. het beschermen van de gezondheid; en
- c. het beschermen van het milieu, waaronder:
 1. het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van lucht, bodem en de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen;
 2. het doelmatig gebruik van energie en grondstoffen; en
 3. een doelmatig beheer van afvalstoffen.

In § 22.3.3 'Zwerfafval' van de bruidsschat staat dat met het oog op het doelmatig beheer van afvalstoffen binnen een straal van 25 meter rond de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht, zo vaak als nodig etenswaren, verpakkingen, sport- of spelmateriaal, of andere materialen worden verwijderd die van de activiteit afkomstig zijn.

7.2.2 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan – Transitie naar circulaire economie

Het omgevingsplan regelt het gebruik van grond en bouwwerken. In het omgevingsplan kan ruimte worden gemaakt die nodig is voor de transitie naar een circulaire economie. Er kunnen locaties worden aangewezen voor het uitoefenen van activiteiten die een circulaire economie bevorderen of faciliteren. Een voorbeeld is het aanwijzen van locaties waarop de functies materialen hub of reparatie- of recyclingactiviteiten zijn toegestaan.

Geen bouwtechnische regels

In een omgevingsplan mag je geen bouwtechnische regels opnemen over bouwwerken. De regels over bouwwerken zijn landelijk geregeld in het Bbl. Het Bbl is uitputtend bedoeld. Dat betekent dat er geen aanvullende of afwijkende regels mogen worden gesteld voor onderwerpen waar het Bbl al in voorziet. De gemeente mag dus bijvoorbeeld geen extra strenge regels voor het isoleren van woningen opleggen.

Wel procedurele regels

In het omgevingsplan kunnen wel procedurele regels worden opgenomen. Voor infrastructuur kan

⁷ https://vng.nl/sites/default/files/2023-07/onderzoek_impact_warmtetransitie_elektriciteit_buurtten.pdf

bijvoorbeeld een circulair beheerplan of circulair kwaliteitsplan worden geëist. Dat kan in de vorm van een informatieplicht voor bestaande infrastructuur of als regel dat het bijgevoegd moet worden bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning. Ook kan bijvoorbeeld geregeld worden dat bij nieuwe infrastructuurprojecten een materialenpaspoort moet worden opgesteld. Wegen en straten zijn geen bouwwerk (geen Bbl). Voor wegen kunnen dus bouwtechnische eisen in het omgevingsplan worden opgenomen. In het omgevingsplan kan bijvoorbeeld een maximale MKI-score worden opgenomen voor wegen. MKI is de milieukostenindicator die de milieu-impact van een product uitdrukt in één score in euro's. Een infraproject kan dan alleen gerealiseerd worden als de MKI niet hoger is dan bepaald in het omgevingsplan. Ook kan in het omgevingsplan geregeld worden dat de bouw van wegen emissieloos moet zijn.

7.3 Klimaatadaptatie

7.3.1 Bruidsschat

In de bruidsschat staan geen regels voor het thema klimaatadaptatie.

7.3.2 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - Klimaatadaptatie

In het nieuwe deel van het omgevingsplan hebben gemeenten de mogelijkheid om bepaalde regels op te nemen op het gebied van klimaatadaptatie. In deze paragraaf worden enkele voorbeelden getoond van mogelijke onderwerpen en regels voor in het omgevingsplan. Let op: dit zijn slechts voorbeelden en kunnen niet één op één worden overgenomen in het eigen omgevingsplan.

Beperking warmte-uitstraling

U kunt in het omgevingsplan opnemen dat de omgeving van een installatie ten behoeve van koeling niet warmer wordt door deze toepassing. Door [X] hier heel laag te houden, dwing je innovatieve technologieën en een slim ontwerp voor een zo efficiënt en milieuvriendelijk mogelijke koeloplossing af.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

"Een gebouwgebonden installatie voor koeling van een gebouw leidt niet tot opwarming van de omgeving van dat gebouw met meer dan [X] °C."

Hittebescherming

U kunt in het omgevingsplan opnemen dat de boven- en ondergrondse vitale en kwetsbare functies, koude infrastructuur en groenvoorzieningen in de openbare ruimte bestand zijn tegen hitte. Hierbij gaat het onder andere om de opwarming van drinkwater. Groenvoorzieningen zoals bomen moeten gezond zijn om verkoeling te bieden. Dit wordt bereikt door o.a. de soortkeuze, goede groeiomstandigheden (boven- en ondergronds) en beschikbaarheid van grondwater.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

"Boven- en ondergrondse vitale en kwetsbare functies, koude infrastructuur en groenvoorzieningen in de openbare ruimte zijn bestand tegen een hittestemperatuur van [X] °C."

Voorkomen van schade

U kunt in het omgevingsplan opnemen dat het verboden is om een activiteit te verrichten of na te

laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

“Eenieder draagt er zorg voor dat de inrichting van het bouwperceel niet leidt tot schade aan omliggende bouwwerken, infrastructuur of vitale voorzieningen op het bouwperceel of omliggende percelen bij hevige regenval.”

Water- en bodemsturend (WBS)

De kamerbrief van 25 november 2022 geeft het kader voor een aanpak waarbij water en bodem sturend zijn in de ruimtelijke ordening. Er zijn diverse landelijke programma's zoals bijv. 'Ruimte voor de Rivier'.

Het is van belang voldoende bescherming te realiseren en ruimte te reserveren voor waterveiligheid, onze watervoorraden (grondwater en zoetwater), ruimtelijke adaptatie, meerlaagsveiligheid en transitie van het landelijk gebied (o.a. tegengaan bodemdaling, ruimte biodiversiteit). Vooruitlopend op mogelijke regelgeving (nu nog niet beschikbaar) kunnen structurerende keuzen worden opgenomen in programma's van provincies, gemeenten en waterschappen.

Voor thema's die raken aan dit thema WBS, zijn veel voorbeeldregels opgenomen in de 'Handreiking water en bodem in het omgevingsplan' van Provincie Noord-Brabant. U raadpleegt de handreiking via [deze link](#).

Groene daken

Met gebodsbepalingen kan de gemeenteraad in het omgevingsplan (in beginsel) geboden opnemen. Dit geldt dan niet alleen voor nieuwe woningen maar ook voor bestaande gebouwen. Een omgevingsplan kan zo bijvoorbeeld bepalen dat nieuwe en bestaande woningen groene daken krijgen, voor het opvangen en langer vasthouden van hemelwater.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

*“Bestaande en nog te realiseren woningen binnen het aanduidingsgebied ‘wateroverlast gebied’ worden voorzien van groene daken. Het groene dak moet in ieder geval voldoen aan de eisen zoals opgenomen in bijlage * bij dit plan. Het realiseren van groene daken op bestaande woningen gebeurt, indien dit bouwtechnisch mogelijk is, met inachtneming van de door burgemeester en wethouders vastgestelde beleidsregels.”*

Een dergelijke bepaling heeft natuurlijk verstrekende gevolgen voor de bewoners van deze woningen. Het bestuursorgaan zal deze belangen bij een gebodsbepaling altijd moeten meewegen. We zullen hierna toelichten waarmee het bestuursorgaan – en uiteindelijk zelfs de rechter – rekening moet houden.

Verbod beregenen met drinkwater

U kunt de bevoegdheid opnemen voor burgemeester en wethouders om bij extreme droogte een verbod in te stellen om de tuin te besproeien met drinkwater.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

“Extreme of langdurige droogte is een bijzondere omstandigheid als bedoeld in artikel 19.0 van de Omgevingswet. Bij extreme of langdurige droogte kunnen burgemeester en wethouders besluiten dat het beregenen met drinkwater tijdelijk is verboden. In het besluit staat voor welke locatie en voor welke periode het beregeningsverbod geldt.”

Maximum aan verharding

U kunt in het omgevingsplan een vergunningplicht voor het aanbrengen van verharding opnemen. De vergunning wordt alleen verleend als het afstromende hemelwater wordt opgevangen in een waterberging.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

“Het is binnen <werkingsgebied> verboden om zonder omgevingsvergunning meer dan <x> m² verhard oppervlak aan te brengen.”
Optionele toevoeging: “Het is verboden om een oppervlak van meer dan <x> m² duurzaam af te dekken met materiaal dat de inziging van hemelwater in de bodem belemmert.”

Door klimaatverandering is steeds vaker sprake van periodes van droogte, langdurige neerslag en stortbuien. De capaciteit van de openbare riolering is niet altijd toereikend om deze extreme hoeveelheden neerslag te verwerken. Dit kan leiden tot schade aan gebouwen en infrastructuur. Daarnaast is tijdens periodes van droogte juist behoefte aan extra water. In principe zijn perceeleigenaren zelf verantwoordelijk voor het verwerken van afvloeiend hemelwater op particuliere percelen. Dit is

anders als het niet redelijk is om te verlangen het hemelwater zelf af te voeren. Om overbelasting van de openbare riolering te voorkomen, is het belangrijk dat particulieren zo goed mogelijk omgaan met het te verwerken hemelwater. Dit kan per gebied verschillen en is in eerste instantie gericht op het hergebruiken of infiltreren van het hemelwater. Er zijn echter ook gebieden waar het nodig is om het hemelwater langer op eigen terrein vast te houden en daarna vertraagd af te voeren of te infiltreren om verdroging te voorkomen. In het onderstaande voorbeeld artikel is vanaf het tweede lid geregeld in welke gevallen particulieren een waterberging moeten aanleggen en waar deze aan moet voldoen. Dit zijn nieuwe artikelen die nu niet voorkomen in de bruidsschat. Er hoeven in dit geval dus geen artikelen uit de bruidsschat te worden geschrapt.

Artikel 5.3 (verwerken van hemelwater)

1. Met het oog op het beperken van wateroverlast en droogte wordt hemelwater op ieder perceel zo veel mogelijk verwerkt volgens de voorkeursvolgorde hergebruiken, infiltreren of bergen.
2. In het hemelwaterbergingsgebied wordt op ieder perceel een hemelwaterberging aangebracht en in stand gehouden.
3. De minimale capaciteit van de hemelwaterberging is:
 - a. <x> mm per m² verhard oppervlak in <deelgebied 1>; en
 - b. <y> mm per m² verhard oppervlak in <deelgebied 2>.
4. De hemelwaterberging wordt zo ontworpen en in stand gehouden dat deze tussen <y> en <z> dagen weer voor 90% beschikbaar is.
5. Met het oog op een duurzame instandhouding wordt de waterberging zo ontworpen en aangelegd dat deze gereinigd en geïnspecteerd kan worden.

Dit artikel gaat verder op de volgende pagina

6. De hoeveelheid hemelwater die niet kan worden geborgen in de hemelwaterberging, wordt bovengronds afgevoerd naar de openbare ruimte.

7. Het in de hemelwaterberging opvangen water wordt bij voorkeur hergebruikt of geïnfiltreerd.

8. Het college kan een omgevingsvergunning verlenen voor afwijken van de verplichting om een hemelwaterberging aan te brengen, voor zover het aanbrengen van de hemelwaterberging redelijkerwijs niet mogelijk is.

7.4 Biodiversiteit, natuur en landschap

7.4.1 Bruidsschat

In de bruidsschat staan geen regels voor het thema biodiversiteit. Voor het thema natuur is het volgende opgenomen:

Artikel 22.299 Omgevingsplanactiviteit: vellen van houtopstand

1. Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het vellen van een houtopstand, identificeert de aanvrager op de aanduiding, bedoeld in artikel 7.3, onder d, van de Omgevingsregeling, iedere houtopstand waarop de aanvraag betrekking heeft met een nummer.

2. Per genummerde houtopstand worden de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:

- a. de soort houtopstand;
- b. de locatie van de houtopstand op het voor-, zij-, of achtererf;
- c. de diameter in centimeters, gemeten op 1,30 meter vanaf het maaiveld; en
- d. de mogelijkheid tot herbeplanten of het voorstellen om op een daarbij te vermelden locatie tot herbeplanten van een daarbij te vermelden aantal soorten over te gaan.

7.4.2 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - Biodiversiteit

In het nieuwe deel van het omgevingsplan hebben gemeenten de mogelijkheid om bepaalde regels op te nemen op het gebied van biodiversiteit. In deze paragraaf worden enkele voorbeelden

getoond van mogelijke onderwerpen en regels voor in het omgevingsplan. Let op: dit zijn slechts voorbeelden en kunnen niet één op één worden overgenomen in het eigen omgevingsplan.

Op basis van de instructieregel Biodiversiteit bij ruimtelijke ontwikkeling (art. 7.45ca ZHOV) en de instructieregel Groenblauwe waarden (art. 5.46 Omgevingsverordening Noord-Brabant) wordt hieronder een aantal thema's uitgewerkt, waarover gemeenten regels kunnen opstellen in het Omgevingsplan.

Groenblauw netwerk

Een groenblauw netwerk (parken, plantsoen, groenzone, waterpartij, etc.) voorziet in een duurzaam leefgebied en hoge natuurkwaliteit voor de lange termijn. Dit biedt kansen voor stabiele populaties van soorten flora en fauna. Voor bepaalde deelgebieden (zonering) kunt u regels stellen voor activiteiten die worden uitgevoerd in het gemeentelijk groenblauwe netwerk. Het doel: bestaand groen en beheer van een groenblauw netwerk behouden.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

"Het is verboden zonder omgevingsvergunning verharding in de openbare ruimte aan te leggen, waar beplanting aanwezig is;

1. Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 1 wordt alleen verleend als u aantoonst dat ergens anders in het plangebied de beplanting wordt gecompenseerd, waarbij geldt dat:

- a. de oppervlakte groen tenminste gelijk is aan het verhard oppervlak;
- b. de kwaliteit van groen is tenminste gelijk aan het te verwijderen groen.

2. Afwijkingsbepaling

3. Het bevoegd gezag kan aan de omgevingsvergunning maatwerkvoorschriften verbinden voor:

- a. aard, plaats en inrichting van de beplanting;
- b. soort beplanting."

Lichthinder

De hoeveelheid nachtelijke verlichting is de laatste decennia sterk toegenomen. Dit heeft negatieve effecten op leefgebieden van fauna maar ook voor de mens. In het Bal zijn alleen regels voor kunstlicht in de tuinbouw bij kassen gesteld. In het omgevingsplan kunt u regels stellen voor verlichting rond bijvoorbeeld sportvelden (zie regels bruidsschat). Gebruik bijvoorbeeld diervriendelijke verlichting nabij groengebieden, groenblauw netwerk en bomenlanen. Zo beschermen we de natuur en het functioneren van het gemeentelijk groenblauwe netwerk. Zie ook het hoofdstuk 'Licht' in deze handreiking.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

"Het aanleggen/ vervangen van verlichting in de openbare ruimte op de locaties van de 'bomenlanen', 'gemeentelijk groenblauw netwerk' of een zone van (X) meter daaromheen is toegestaan als:

- a. Het licht gericht is op het te verlichten doel;*
- b. Het licht niet zichtbaar is op een afstand van 150 m;*
- c. Het licht zo min mogelijk zijwaarts straalt en niet naar boven;*
- d. De maximale verlichtingssterkte per armatuur zo laag mogelijk is (maximaal 40 lux);*
- e. De lichtkleur zacht is (oranje, geel, warm wit), met een ledverlichting van maximaal 3000 K. Particuliere tuin."*

Stimuleer de biodiversiteit van tuinen door regels voor een groenere inrichting en het beheer van tuinen op te nemen in het omgevingsplan. Dit is met name zinvol als er in de openbare ruimte weinig mogelijkheden zijn om te vergroenen. Maar het opleggen van verplichtingen moet goed worden gemotiveerd. En er mag geen inbreuk bestaan op eigendomsrecht. Er moet sprake zijn van een rechtmatige regel en van een algemeen belang.

Natuurinclusief bouwen

Als er landelijk geen nieuwe regels in het Bbl komen, die natuurinclusief bouwen moeten bevorderen, kan de gemeente zelf regels hiervoor opnemen in het omgevingsplan. Hierbij wordt in de bouwopgave rekening gehouden met maatregelen voor flora en fauna. Zoals inbouwkasten voor vogels en vleermuizen. Voor nieuwbouw en verbouw kunt u regels opnemen in het omgevingsplan. Een beleidsregel geeft hieraan richting door middel van een puntensysteem en een maatregelen-catalogus.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald (ref.: Circulaw):

"a. Een bouwwerk mag uitsluitend worden gebouwd als het bouwperceel natuur-inclusief is ingericht. Hiervan is sprake als per bouwperceel minimaal vijftien punten worden behaald van het in Bijlage [X] opgenomen toetsingskader. Bij het bouwen worden voldoende maatregelen gerealiseerd in het kader van 'natuurinclusief bouwen en inrichten'.

b. Wanneer sprake is van voldoende maatregelen in het kader van natuurinclusief bouwen en inrichten wordt toegelicht in de beleidsregel 'Natuurinclusief bouwen en inrichten';

Uit een Realisatieplan 'Natuurinclusief bouwen en inrichten' moet blijken welke maatregelen in het kader van het gestelde onder sub a worden gerealiseerd, dat deze uiterlijk binnen twee jaar na de start van de bouw zijn gerealiseerd en hoe deze duurzaam, ten minste 30 jaar, in stand worden gehouden en beheerd;

Het onder sub b bedoelde 'Realisatieplan Natuurinclusief bouwen en inrichten' wordt aangeleverd bij de aanvraag van de omgevingsvergunning voor de bouw van een gebouw."

Biodiversiteit op bedrijventerreinen

Deze regel is geschikt als er in de openbare ruimte nauwelijks ruimte is voor vergroening. Bij nieuwbouw of sloop/herbouw is het goed mogelijk om in het ontwerp van de gevels van het gebouw ruimte te maken voor begroeiing. Met name in gebieden met relatief weinig tuinen of openbaar groen, kunnen groene gevels een grote impuls geven aan versterking van biodiversiteit.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald (ref.: Circulaw):

"Met het oog op het vergroten van biodiversiteit op bedrijventerreinen wordt bij (ver) nieuwbouw van een bedrijf of een bedrijventerrein op locaties in [werkingsgebied]

- 1. [X]% van de gevels op ieder perceel voorzien van begroeiing die bijdraagt aan de leefomgeving voor vogels, kleine zoogdieren en insecten;*
- 2. Het perceel tenminste [X]% groenblauw ingericht overeenkomstig het beleid "[dynamische verwijzing]";*
- 3. De schadelijke effecten van verlichting zo veel mogelijk beperkt;*
- 4. [X] aantal ecologisch passende bomen aangeplant en in stand gehouden."*

Behoud openbaar groen

In de huidige Algemene plaatselijke verordeningen (APV) zijn vaak regels opgenomen over het behoud van groen. Onderstaande voorbeelden van omgevingsplanregels zijn gebaseerd op de regels in de model-APV van de VNG voor de aanleg van een uitrit, parkeren in openbaar groen en kap van bomen (zie ook OZHZ, 2023).

Voorbeeld aanleg uitrit

Hiervoor zou in het omgevingsplan een regel zoals onderstaand kunnen worden opgenomen:

"Het is verboden zonder omgevingsvergunning een uitrit aan te leggen naar de openbare weg of een bestaande uitrit te veranderen.

De omgevingsvergunning wordt alleen geweigerd als:

- a. Door de uitrit een verkeersonveilige situatie kan ontstaan;*
- b. De aanleg van de uitrit ten koste gaat van een openbare parkeerplaats;*
- c. Het openbaar groen door de uitrit op onaanvaardbare wijze wordt aangetast;*
- d. Het perceel al door een andere uitrit wordt ontsloten en de aanleg van de tweede uitrit ten koste gaat van het openbaar groen."*

Voorbeeld parkeren in openbaar groen

Hiervoor zou in het omgevingsplan een regel zoals onderstaand kunnen worden opgenomen:

"1. Het is verboden met een voertuig te rijden door of een voertuig te parkeren in een groenstrook, openbare beplanting, plantsoen of grasperk.

2. Dit verbod is niet van toepassing op:

- a. De weg;*
- b. Voertuigen die worden gebruikt voor werkzaamheden in opdracht van de gemeente;*
- c. Het parkeren van voertuigen op locaties die voor parkeren zijn bedoeld.*

Voorbeeld kap van bomen

Hiervoor zou in het omgevingsplan een regel zoals onderstaand kunnen worden opgenomen:

"1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning een beschermde gemeentelijk boom of houtopstand te kappen.

2. Het verbod is niet van toepassing als er naar het oordeel van het bevoegd gezag sprake is van een spoedeisend belang voor de openbare orde of een direct gevaar voor personen of goederen."

Groenblauw schoolplein

Beplanting biedt verkoeling, schaduw, waterretentie, vergroot biodiversiteit en bevordert de gezondheid. Regels in omgevingsplan voor het verduurzamen van schoolpleinen is een borging van afspraken met school eigenaren. Andere vormen zoals een convenant zijn ook mogelijk.

Hiervoor zou in het omgevingsplan bijvoorbeeld kunnen worden bepaald:

"1. Met het oog op het vergroten van biodiversiteit, bevorderen van gezondheid en beperken van hittestress en wateroverlast worden schoolpleinen groenblauw ingericht en beheerd.

2. Een groenblauw schoolplein voldoet aan de volgende eisen:

- a. Ten minste [X] percentage aan schaduw gevende beplanting;*
- b. Ten minste {X} mm waterberging ten opzichte van het bebouwde en verharde oppervlak van de hele school."*

7.5 Links ten behoeve van hoofdstuk 7

Links ten behoeve van de paragraaf 7.2

circulaire economie

- Circulaw, Neem circulaire eisen op in het omgevingsplan, [Link](#);
- Antea Group, Circulair bouwen stimuleren met de Omgevingswet, [Link](#).

Links ten behoeve van de paragraaf 7.3

klimaatadaptatie:

- Circulaw, Planregels modelteksten voor klimaatadaptatie, [Link](#);
- Kennisportaal Klimaatadaptatie Nederland, wat verandert er met de Omgevingswet in het beleid voor klimaatadaptatie? [Link](#);
- IPLO, Bruidsschat voor milieubelastende activiteiten in omgevingsplan, [Link](#);
- Samendedieptein, Informatieblad Klimaatadaptatie, [Link](#);
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Handreiking decentrale regelgeving, klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren, [Link](#);
- Klimaatweb, Hoe kunnen gemeenten in hun omgevingsplan sturen op verduurzaming van gebouwen en de energievoorziening? [Link](#);
- Sweco, Wat betekent water en bodem sturend voor de ruimtelijke ordening? [Link](#);
- College van Rijksadviseurs, Water en bodem sturend, hoe dan? Praktijkids voor een ontwerpende aanpak, [Link](#);
- Provincie Noord-Brabant, Handreiking water en bodem in het omgevingsplan, [Link](#).

Links ten behoeve van de paragraaf 7.4

biodiversiteit

- Brabantse Milieufederatie, Groene & duurzame omgevingsplannen, [Link](#);
- Bureau Stadsnatuur, Bouwstenen biodiversiteit voor in het omgevingsplan, [Link](#);
- Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid 2023, duurzaamheid regelen in uw omgevingsplan, [Link](#);
- Circulaw, Modeltekst natuurinclusief bouwen met puntensysteem, [Link](#);
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Handreiking decentrale regelgeving, klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren, [Link](#);
- Groenkennisnet, bouwstenen biodiversiteit voor in het omgevingsplan, [Link](#).

THEMA:

Bouwen

Hoofdstuk 1 Inleiding en samenvatting	210
Belangrijkste begrippen:	213
Hoofdstuk 2 Besluit bouwwerken leefomgeving	215
2.1 Waar staat het thema Bouwen in het Bbl?	215
2.2 Bouwen: Omgevingsplanactiviteit en technische bouwactiviteit (de 'Knip')	215
2.3 De 'Knip' in het Bbl (en de Bruidsschat)	216
2.4 Wat is het toepassingsbereik?	216
2.5 Wat is het systeem van het Bbl voor 'Bouwen'?	217
2.6 Aansturingsartikel en aansturingstabel	217
2.7 Gebruiksfunctie	217
2.8 Mogelijkheden tot maatwerk voor gemeenten	218
2.9 Samenhang Bkl, Bal, Bbl en Wkb	221
2.10 Vergunningvrije bouwactiviteiten	221
2.11 Duurzaamheid	222
Hoofdstuk 3 Instructies omgevingsverordening	224
Hoofdstuk 4 Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan	226
4.1 Bouwen in de bruidsschat	226
4.2 Verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden: rooilijnen, bebouwingsgrenzen en straatpeil	226
4.3 Bouwen en in stand houden van bouwwerken	227
4.4 Welstand	227
4.5 Aansluiting distributienetten	228
4.6 Hulpverleningsdiensten	229
4.7 Gebruik van bouwwerken	231
4.8 In stand houden en gebruiken van open erven en terreinen	232
4.9 Cultureel erfgoed	233
4.10 Vergunningsplichten voor bouwen, in stand houden en gebruiken van bouwwerken	235
4.11 Vergunningvrij bouwen	238
4.12 Bijbehorend bouwwerk in bijzondere gevallen	245
4.13 Overgangsrecht bestaande bouwwerken	245
4.14 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - duurzaamheid	245

1. Inleiding en samenvatting

Bij het onderwerp 'bouwen en het omgevingsplan' zal al snel worden gedacht aan het chronische tekort aan passende woonruimten en de bijbehorende bestrijding daarvan. Aan het einde van dit decennium moeten in ons land immers 900.000 extra woningen beschikbaar zijn. Het is alleen zeer de vraag of deze woningbouwopgave ook wordt gehaald. Zo zal de energietransitie met kinderziektes gepaard gaan en hebben we in ons kleine, dichtbevolkte land te maken met complexe milieuthema's op onder andere de gebieden water-, lucht- en bodemwaliteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de dossiers stikstofdepositie en PFAS. Ten slotte kunnen economische factoren, zoals hogere hypotheekrentes, stijgende energieprijzen en inflatie roet in het eten gooien.

Nieuwe woningen moeten zoals bekend gasloos, duurzaam en energiezuinig zijn. Vanwege de onrust

in de wereld en de hiermee gepaard gaande energie onzekerheid, is de noodzaak tot verduurzaming ook bij bestaande gebouwen enorm toegenomen. Als land zijn we met de neus op de feiten gedrukt en de energietransitie is hierdoor in een stroomversnelling gekomen.

Voor gemeenten is de behandeling van bouwinitiatieven dagelijkse kost. Denk hierbij aan het veranderen van een gevel, het plaatsen van een dakkapel of aanbouw, tot en met het realiseren van een compleet nieuw bedrijventerrein. Deze bouwactiviteiten moeten enerzijds technisch worden beoordeeld op veiligheids- en gebruiksaspecten en anderzijds moet er ook ruimtelijk naar worden gekeken. Bij dit laatste gaat het om de vraag of de fysieke leefomgeving voldoende wordt beschermd en of er dus sprake is van een evenwichtig toedeling van functies aan locaties.

Uit voorgaande alinea's blijkt dat gemeenten voor een enorme opgave staan om de toenemende en ook grote verscheidenheid aan bouwactiviteiten in goede banen te leiden. Gelukkig helpt de Omgevingswet hierbij!

Veel regels voor bouwen komen samen in het 'Besluit bouwwerken leefomgeving' (verder: Bbl). Voorliggend deel van de handreiking geeft inzicht in de mogelijkheden voor een gemeente om met het onderwerp bouwen in het huidige stelsel om te gaan. Bepaalde bruidsschatregels kunnen worden geschrapt of gewijzigd en het Bbl biedt ruimte voor maatwerk.

Maatwerkmogelijkheden

Het Bbl geeft de mogelijkheid om in enkele gevallen maatwerk toe te passen. Dit is met name mogelijk bij de regels die zich richten op duurzaamheid. Echter ten aanzien van de regels in het Bbl voor energieprestatie (BENG) en milieuprestatie (MPG) is het niet (langer) mogelijk om strengere maatwerkregels in het omgevingsplan op te nemen.

De reden dat deze maatwerkmogelijkheden er niet (meer) zijn is de woningbouwopgave. Gelet op deze opgave is de wens ontstaan om industrieel bouwen niet te belemmeren. Daarvoor is het noodzakelijk dat technische bouwvoorschriften voor nieuwbouw in heel Nederland zoveel mogelijk uniform zijn en niet per gemeente kunnen verschillen.

Toch is het wel mogelijk om (binnen de kaders die het Rijk aangeeft) maatwerkregels te stellen om duurzaamheid te bevorderen binnen je gemeente. Zie hiervoor het hoofdstuk Duurzaamheid in deze handreiking. Gemeenten kunnen zelf vanuit omgevingsvisiedoelen omgevingsplanregels voor duurzame maatregelen opnemen. Daarbij zijn aspecten als programma's, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid aandachtspunten.

Vergunningplichtige en vergunningvrije bouwactiviteiten

In het omgevingsplan kunnen (binnenplanse) vergunningplichten opgenomen worden. Dit maakt de algemene vergunningplicht uit de bruidsschat waarschijnlijk overbodig. Ook is het voor gemeenten mogelijk om meer gevallen als vergunningvrij aan te wijzen of de bestaande regels voor ver-

gunningvrije gevallen te versoepelen. Bijvoorbeeld door voor dakkapellen in het voordakvlak in niet-welstandsvrije gebieden in plaats van een vergunningplicht, een meldingsplicht op te nemen. In deze melding kan bijvoorbeeld worden aangegeven hoe aan bepaalde maatvoering en lokaal welstandsbeleid wordt voldaan.

Welstand

De toetsing aan redelijke eisen van welstand bij vergunningplichtige en niet vergunningplichtige bouwwerken staat in het tijdelijk deel omgevingsplan. Standaard zijn welstandsvrije gebieden van deze toetsing uitgezonderd. Voor bouwwerken in niet-welstandsvrije gebieden geldt dat deze niet in strijd mogen zijn met de redelijke eisen van welstand. Wat de 'redelijke eisen van welstand' inhoudt, bepaalt een gemeente zelf. Het is mogelijk om gebieden of bouwwerken uit te zonderen van een toetsing aan redelijke eisen van welstand.

Distributienetten

Gemeenten bepalen in het omgevingsplan wanneer gebouwen en bouwwerken verplicht op energie-, warmte- en waternetten worden aangesloten. De regels voor de wijze van aansluiten zijn landelijk bepaald.

Regels voor hulpverleningsdiensten

Bovengenoemde aansluiting op waternetten is vanuit veiligheidsoogpunt van belang. Zonder deze aansluiting heeft de brandweer mogelijk geen beschikking over bluswater. Het bij een bouwwerk voorzien van een bluswatervoorziening en opstelplaats voor hulpverleningsdiensten wordt eveneens geregeld in het tijdelijk deel (bruidsschat) omgevingsplan.

Gebruik en overlast

In het omgevingsplan staan ook regels die het mogelijk maken om in te grijpen in situaties waarbij de gezondheid en veiligheid in gevaar komt. Denk bijvoorbeeld aan overbewoning, bouwvalligheid van bouwwerken en opslag van brandgevaarlijke stoffen ter plaatse van een open terrein. Het gaat hierbij om zorgplichten waarin staat dat de gebruiker maatregelen moet nemen om overlast en hinder te voorkomen.

Bodem

Bij de activiteit bouwen heb je ook met de aspecten bodem en archeologie te maken. De betreffende regels uit de bruidsschat kunnen hierbij worden aangepast aan de lokale situatie. De regels voor bodemonderzoek op een bodemgevoelige locatie zijn bijvoorbeeld niet meer nodig als een gemeente voldoet aan de instructieregels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (verder: Bkl).

Advies

Voor het thema bouwen lijkt geen directe urgentie te bestaan om de regels van het tijdelijk deel omgevingsplan (de bruidsschat) aan te passen. De terminologie blijft ongewijzigd en er lijken geen leemtes in de regelgeving te ontstaan. Desondanks adviseren wij om voor het thema bouwen alle regels één voor één na te lopen en deze af te stemmen op de lokale situatie en het lokale beleid. Pas na een uitvoerige vergelijking ontstaat inzicht in de benodigde acties. Voor de regels uit het Bbl gaat het daarbij om de vraag of je gebruik wil maken van de geboden maatwerk mogelijkheden en van de bruidsschatregels of dat aanpassen dan wel schrappen wenselijk is. Ook moet worden overdacht of men met algemene regels uit de voeten kan, of dat er beter onderscheid in gebieden en/of bouwwerken kan worden aangebracht in de regels. Ten slotte moet ook aansluiting worden gezocht bij regels voor bouwwerken in de oude bestemmingsplannen en gemeentelijke verordeningen en moet in ieder geval worden voorkomen dat deze elkaar bijten.

Samenvattend gaan de aandachtspunten over de volgende onderwerpen:

- rooilijnen, bebouwingsgrenzen en straatpeil
- welstand
- distributienetten
- hulpverleningsdiensten
- gebruik van bouwwerken
- bodem bij omgevingsvergunning bouw
- vergunningsvrije erf- of perceelafscheiding
- dakkapellen
- bijbehorende bouwwerken in het achtererfgebied

Leeswijzer

In dit deel is ervoor gekozen om niet alle artikelen van het Bbl te bespreken, maar te focussen op de onderdelen die het meest relevant zijn voor het omgevingsplan van een gemeente. In het eerste hoofdstuk wordt dit bondig en in begrijpelijke taal gedaan. Het hoofdstuk sluit af met een advies. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 uitgebreid ingegaan op de algemene rechtstreeks werkende regels van het Rijk zoals opgenomen in het Bbl. In hoofdstuk 3 worden de instructieregels voor wat betreft bouwen van de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant kort besproken. Ten slotte wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de regels van de bruidsschat en komen hier negen aandachtspunten voor de regels van het nieuwe deel van het omgevingsplan aan bod. Het is hierbij steeds de vraag of een gemeente de regel beleidsneutraal wil overnemen in het nieuwe omgevingsplan, de regel niet wil overnemen of de regel wil aanpassen naar de lokale situatie, uiteraard met in achtneming van de juridische kaders. De belangrijkste begrippen staan hieronder op een rijtje.

Uw omgevingsdienst helpt u graag bij het opstellen en aanpassen van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Belangrijkste begrippen

Achtererfgebied:

gebouwerf achter de lijn die het hoofdgebouw doorkruist op 1 meter achter de voorkant en van daaruit evenwijdig loopt met het aangrenzend openbaar toegankelijk gebied, zonder het hoofdgebouw opnieuw te doorkruisen of in het gebouwerf achter het hoofdgebouw te komen, waarbij als op een perceel meer gebouwen aanwezig zijn die noodzakelijk zijn voor het verrichten van de op grond van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplan-activiteit op het perceel toegestane activiteiten of als het hoofdgebouw geen woning is, maar op het perceel wel een of meer op de grond staande woningen aanwezig zijn, voor het leggen van deze lijn bepalend is het hoofdgebouw, de woning of een van de andere hiervoor bedoelde gebouwen, waarvan de voorkant het dichtst is gelegen bij openbaar toegankelijk gebied (bijlage I Bbl, onderdeel A)¹

Bebouwingsgebied:

achtererfgebied en de grond onder het hoofdgebouw, uitgezonderd de grond onder het oorspronkelijk hoofdgebouw (bijlage I bij de Bruidsschat omgevingsplan, artikelen).

Bouwwerk:

constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die op de plaats van bestemming hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren, met inbegrip van de daarvan deel uitmaken

de bouwwerkgebonden installaties anders dan een schip dat wordt gebruikt voor verblijf van personen en dat is bestemd en wordt gebruikt voor de vaart (bijlage bij art. 1 Omgevingswet, onderdeel A)

Bijbehorend bouwwerk:

uitbreiding van een hoofdgebouw of functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegenaan gebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak (bijlage I Bbl, onderdeel A)

Bodemgevoelig gebouw:

een gebouw of een gedeelte van een gebouw dat de bodem raakt en waar personen meer dan 2 uur per dag aaneengesloten aanwezig zijn. De term gebouw is in het Bkl en Bbl gedefinieerd als: bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Onder een bodemgevoelig gebouw vallen ook een woonschip of woonwagen. Een uitbreiding of wijziging van een bestaand gebouw of een bijbehorend bouwwerk tot 50 m² valt niet onder het begrip bodemgevoelig gebouw. De gemeente kan in het omgevingsplan andere locaties aanwijzen als bodemgevoelige locatie, zoals kinderspeelplaatsen of moestuinen².

Gebouwerf:

een bebouwd of onbebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een

¹ Dit begrip is niet van rechtswege van toepassing op het omgevingsplan. Advies vanuit de VNG is om bij gebruik in het omgevingsplan een begrip uit de AMvB van overeenkomstige toepassing te verklaren op het omgevingsplan.

² Definitie beschikbaar op: <https://iplo.nl/thema/bodem/regelgeving/omgevingswet/wetsinstrumenten/omgevingsplan/bouwactiviteit-bodemgevoelige-locatie/>

hoofdgebouw en in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat (hoofd)gebouw, waarbij het omgevingsplan die inrichting niet verbiedt (bijlage 1 Bbl, onderdeel A).

Gebruiksfunctie:

gedeelten van een of meer bouwwerken die dezelfde gebruiksbestemming hebben en die samen een gebruikseenheid vormen (bijlage 1 Bbl, onderdeel A). In onderdeel B van bijlage 1 Bbl staan welke gebruiksfuncties het Bbl onderscheidt en wat wordt voorstaan onder deze gebruiksfuncties.

Omgevingsplanactiviteit:

activiteit inhoudende:

- Een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het is verboden deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die niet in strijd is met het omgevingsplan;
- Een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het verboden is deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die in strijd is met het omgevingsplan, of
- Een andere activiteit die in strijd is met het omgevingsplan. (bijlage bij art. 1 Omgevingswet, onderdeel A)

Milieuprestatie:

dit begrip geeft aan wat de milieubelasting is van de materialen die in een gebouw worden toegepast. Het is een belangrijke maatstaf voor de duurzaamheid van een gebouw. Middels een berekening wordt de milieuprestatie van een gebouw uitgerekend.³

Rooilijn:

door overheid vastgestelde grens tussen openbare en private gronden

Energieprestatie:

berekende of gemeten hoeveelheid energie die nodig is om aan de vraag naar energie te voldoen bij een genormaliseerd gebruik van een gebouw, waaronder energie die wordt gebruikt voor verwarming, koeling, ventilatie, warmwatervoorziening en verlichting (bijlage 1 Bbl, onderdeel A).

³ Uitleg beschikbaar op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/wetten-en-regels-gebouwen/milieuprestatie-gebouwen-mpg>

2. Besluit bouwwerken leefomgeving

2.1 Waar staat het thema Bouwen in het Bbl?

Het Besluit bouwwerken leefomgeving (hierna Bbl) is anders dan het Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving). Het Bkl legt normen van het rijk op aan decentrale overheden, via instructieregels, om nationale doelstellingen te halen. Het Bbl bevat algemene rechtstreeks werkende regels van het Rijk. Burgers, bedrijven én overheden moeten zich houden aan deze regels als zij bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving. Het gaat dan om bouwactiviteiten zoals het (ver)bouwen van een woning of het slopen van een gebouw.

In het Bbl zijn alle regels voor bouwactiviteiten gebundeld. Hoofdstuk 2 bevat de algemene regels voor bouwwerken. De hoofdstukken 3-7 daarna bevatten elk algemene regels voor één aspect van het thema bouwen. Dit zijn:

- Hoofdstuk 3: bestaande bouwwerken
- Hoofdstuk 4: nieuwbouw
- Hoofdstuk 5: verbouw van bouwwerken en functiewijziging(en)
- Hoofdstuk 6: het gebruik
- Hoofdstuk 7: bouw- en sloopwerkzaamheden bij bouwwerken.

Deze hoofdstukken zijn themagewijs ingedeeld met regels over veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid. Deze thema's sluiten aan bij artikel 4.21, lid 1 Omgevingswet (hierna Ow) waarin deze als oogmerken van de rijksregels voor bouwwerken zijn opgenomen.

Voordat verder het systeem en de artikelen van het Bbl worden besproken, wordt eerst ingezoomd op de achtergrond van de Omgevingswet en de 'Knip' om het gebruik van het Bbl als juridisch kader beter te begrijpen.

2.2 Bouwen: Omgevingsplanactiviteit en technische bouwactiviteit (de 'Knip')

Via artikel 5.1 Ow worden bouwactiviteiten opgedeeld in twee categorieën: de technische en de ruimtelijke bouwactiviteit. De ruimtelijke bouwactiviteit wordt de omgevingsplanactiviteit genoemd. Artikel 5.1 Ow bevat het verbod om zonder omgevingsvergunning een omgevingsplanactiviteit (lid 1) of een bouwactiviteit (lid 2) uit te voeren, met uitzondering van de bij AMvB aangewezen gevallen. Oftewel de vergunningvrije gevallen die zijn aangewezen in het Bbl.

In het Invoeringsbesluit Ow wordt de werking van de vergunningplicht voor bouwen onder de

Ow toegelicht. Onder de Wabo bestond er één gecombineerde toets van de omgevingsvergunning op technische bouwkwaliteit (via Bouwbesluit en Bouwverordening) én de regels in het bestemmingsplan en het welstandsbeleid van de gemeente.

Onder de Omgevingswet bestaan er 2 afzonderlijke toetsen:

- Een toets van de omgevingsvergunning aan de regels voor technische bouwkwaliteit uit het Bbl;
- Een toets aan de ruimtelijke regels uit het omgevingsplan (waarin welstand een onderdeel is van het omgevingsplan).

Dit heeft als gevolg dat er bij de technische toets straks geen 'extra' toets nodig is om te bepalen of het past binnen het omgevingsplan en voldoet aan welstand. Dit versnelt en versoepelt de vergunningprocedure. Randvoorwaarden vanuit technische motieven zijn niet relevant voor een ruimtelijke afweging. Deze staan daarom niet in het Bbl.⁴ Door de 'knip' zijn er minder activiteiten vergunningplichtig voor de omgevingsplanactiviteit. De (technische) vergunningplicht is vervallen en daardoor is het aantal vergunningplichtige activiteiten – omgevingsplanactiviteiten – afgenomen.⁵

2.3 De 'Knip' in het Bbl (en de Bruidsschat)

Het Bbl bevat regels over de technische bouwkwaliteit van vergunningplichtige en vergunningvrije bouwwerken én rijksregels over het ruimtelijk bouwen en het in stand houden en gebruiken van bouwwerken. In het Bbl zijn technische en ruimtelijke regels gebundeld, maar het onderscheid is te herkennen aan de naamgeving van afdelingen en artikelen.

Een groot deel van de regels in het Bbl is afkomstig uit het Bouwbesluit 2012. Dit zijn de technische regels waaraan een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de technische bouwactiviteit getoetst wordt. Een ander deel van het Bbl omvat de regeling voor vergunningvrij bouwen uit de vroegere Bor en Wabo. De regeling voor vergun-

ningvrij bouwen is opgenomen in afdeling 2.3 Bbl. Hier wordt onderscheid gemaakt in de technische vergunningvrije bouwactiviteiten en vergunningvrije omgevingsplanactiviteiten: in paragraaf 2.3.2 staan de uitzonderingen op de vergunningplicht voor de bouwactiviteit en in paragraaf 2.3.3 de uitzonderingen op de vergunningplicht op de omgevingsplanactiviteit voor bouwwerken.

Naast vergunningplichten staat in het Bbl aangegeven voor welke activiteiten een meldingsplicht vereist is. Dit geldt onder andere voor sloopwerkzaamheden en bouwactiviteiten die vallen onder de private kwaliteitsborging. De regels voor omgevingsplanactiviteiten komen in het omgevingsplan. In het Bbl worden verder geen inhoudelijke regels voor omgevingsplanactiviteiten gesteld, zoals over het uiterlijk van een bouwwerk. Een gemeente kan hierover regels stellen in het omgevingsplan.⁶ Hierin kunnen lokale verschillen voorkomen. Gemeenten kunnen vanuit het omgevingsplan activiteiten vergunningplichtig maken. Dit heet dan binnenplannen afwijken bestemmingsplan (te vergelijken met de oude afwijkingsregels in het bestemmingsplan).

2.4 Wat is het toepassingsbereik?

Ook het Bbl bevat artikelen over het zogenaamde 'toepassingsbereik' van de regels uit het betreffende hoofdstuk, afdeling of paragraaf. Het toepassingsbereik van Hoofdstuk 2 Bbl, waaronder de vergunningvrije gevallen vallen, is bouwwerken. Onder een bouwwerk verstaat de Omgevingswet: "constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die op de plaats van bestemming hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren. Inclusief de daarvan deel uitmakende bouwwerkgebonden installaties". Bouwwerk(gebonden) installaties zijn niet-bouwkundige voorzieningen die nodig zijn voor het functioneren van een bouwwerk (of een deel ervan). Bijvoorbeeld ventilatie, drink- of watervoorzieningen, riolering en rookmelders.⁷ Hoofdstuk 3 is van toepassing op bestaande bouwwerken, hoofdstuk 4 is van toepassing op

⁴ Invoeringsbesluit Omgevingswet, Staatsblad 2020, 400, pagina 1024

⁵ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/omgevingsplanactiviteit/verplichtingen/>

⁶ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/omgevingsplanactiviteit/dit-houdt-de-omgevingsplanactiviteit-in/>

⁷ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/technische-bouwactiviteit/definitie-technische-bouwactiviteit/#~:text=Bouwwerkinstallaties%20zijn%20niet%20bouw%20kundige%20voorzieningen,binnenriolering%20en%20rookmelders%20en%20een%20brandmeldinstallatie> In de praktijk is en blijft onduidelijk wanneer sprake is van een installatie, omdat sommige installaties op zichzelf een bouwwerk kunnen zijn, denk bijvoorbeeld aan procesindustrie (wat vaak voldoet aan de definitie van een bouwwerk).

nieuwe bouwwerken. (met het bouwen van nieuwe bouwwerken wordt gelijkgesteld het vernieuwen van sloop waarbij alleen de oorspronkelijke fundering resteert). Tot slot heeft hoofdstuk 5 heeft betrekking op Verbouw en verplaatsing van een bouwwerk en wijziging van een gebruiksfunctie.

2.5 Wat is het systeem van het Bbl voor 'Bouwen'?

De regels over activiteiten in het Bbl kennen een bepaald systeem. De regels bevatten doelvoorschriften en middelvoorschriften. Het Informatiepunt Leefomgeving (hierna IPLO) beschrijft deze twee voorschriften als volgt:

- Doelvoorschriften schrijven een norm voor waaraan je moet voldoen wanneer je die activiteit uitvoert
- Middelvoorschriften schrijven een specifieke techniek of maatregel voor die toegepast moet worden waaraan een bouwwerk moet voldoen, of aan welke norm moet worden voldaan.⁸

Deze zijn vergelijkbaar met het onderscheid tussen functionele- en prestatie-eisen in het Bouwbesluit onder het oude recht. De doel- en middelvoorschriften komen terug in zogeheten aansturing-artikelen, waarbij aansturingstabellen horen. Ook deze begrippen bestonden in het Bouwbesluit 2012.

2.6 Aansturingsartikel en aansturingstabel

De begrippen aansturingsartikel en aansturingstabel komen in bijna alle artikelen voor bouwactiviteiten in het Bbl terug. Het komt overeen met het systeem van het oude Bouwbesluit. Als voorbeeld nemen we artikel 3.129 (brandweeringang) uit het Bbl. Dit artikel bevat de algemene regel dat een bouwwerk met brandmeldinstallatie een (automatische) ingang voor de brandweer moet hebben ten behoeve van de toegankelijkheid voor hulpverleningsdiensten.

Het artikel ervoor is het aansturingsartikel, artikel 3.128 Een aansturingsartikel bevat bijna altijd 2 leden: een functionele eis, het doelvoorschrift, en

hoe voldaan kan worden aan de functionele eis, het/de middelvoorschrift(en).

De middelvoorschriften zijn weergegeven in een zogeheten aansturingstabel, behorend bij het aansturingsartikel. Bij het artikel over de brandweeringang is dat tabel 3.128. Deze tabel bevat de voorschriften, ook wel de prestatie-eisen genoemd, voor de gebruiksfunctie. Kortom, aan de voorschriften in deze tabel moet de activiteit voldoen. In dit voorbeeld bepaalt de aansturingstabel in de eerste kolom of de gebruiksfuncties (o.a. woon-, kantoor- of sportfunctie) een ingang moeten hebben en of deze automatisch moet kunnen openen voor hulpverleningsdiensten.

Het bevoegd gezag is aangewezen als het orgaan dat beoordeelt of aan de functionele eis in het Bbl wordt voldaan. Bij een beoordeling van een omgevingsvergunningaanvraag voor bouwen kan het bevoegd gezag van de aanvrager verlangen dat diegene aannemelijk maakt dat gevolg is gegeven aan de functionele eis.⁹

2.7 Gebruiksfunctie

Het begrip gebruiksfunctie houdt het volgende in: de gedeelten van een bouwwerk die eenzelfde gebruiksbestemming hebben en die samen een gebruikseenheid vormen.¹⁰ Dit is het kernbegrip waar de regels in het Bbl zich op focussen. In het Bbl worden 12 gebruiksfuncties onderscheiden.¹¹ Het begrip gebruiksfunctie in het Bbl is niet hetzelfde als het begrip functies dat in een omgevingsplan terugkomt. Het begrip gebruiksfunctie heeft dus geen relatie met het doel van het omgevingsplan: het evenwichtig toedelen van functies aan locaties.

In het omgevingsplan kan een gemeente bijvoorbeeld aan een locatie de functie 'detailhandel' toedelen. Een ondernemer mag daar dan een winkel in het pand vestigen. In het omgevingsplan gaat het dan primair om een winkelfunctie. Maar binnen het winkelpand kan ook sprake zijn van nevengebruiksfuncties zoals een kantoor of een magazijn horende bij de winkel. De gebruiksfuncties zijn dan achtereenvolgens: winkelfunctie (hoofdgebruiks

⁸ <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/bsluit-bouwwerken-leefomgeving/>

⁹ Praktijkboek Besluit Bouwwerken Leefomgeving, 2021, pagina 25

¹⁰ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/technische-bouwactiviteit/rijksregels-bouwactiviteit/bouwwerken-gebruiksfuncties-bbl/gebruiksfunctie-bbl/>

¹¹ Zie de 12 gebruiksfuncties in bijlage I in onderdeel B, behorende bij het Bbl

functie), kantoorfunctie en industriefunctie (voor het magazijn). Deze functies blijken niet uit het omgevingsplan, maar zijn wel gebruiksfuncties.¹²

2.8 Mogelijkheden tot maatwerk voor gemeenten

Het rijk geeft in het Bbl algemene regels die bouwactiviteiten bijna volledig regelen. Er worden alleen beperkte mogelijkheden tot maatwerk geboden voor het bevoegd gezag. Het Bbl wijst in hoofdstuk 2 algemene bepalingen, in artikel 2.2 het bevoegd gezag aan. Maatwerk is alleen mogelijk voor die activiteiten die zijn aangewezen door het Rijk in het Bbl.

Een gemeente kan maatwerkregels en/of maatwerkvoorschriften opstellen en beslissen op een aanvraag om een gelijkwaardige maatregel. Dit zijn drie verschillende vormen van maatwerk en deze zijn verschillend toe te passen op basis van het Bbl. Hierna wordt op deze drie vormen ingegaan.

Er is geen sprake van instructies die moeten worden opgepakt in het omgevingsplan. Het Bbl geeft mogelijkheden tot maatwerk. Een gemeente kan dus kiezen om de mogelijkheden voor maatwerk te benutten in het omgevingsplan. Het is niet verplicht.

Wel zijn de mogelijkheden tot maatwerk beperkt. Het Bbl wijst specifieke gevallen aan waarbij ook duidelijk de grenzen worden aangegeven.¹³

2.8.1 Maatwerkregels in het omgevingsplan

Een maatwerkregel is kortgezegd een aanvulling op of afwijking van een algemene regel van het rijk of provincie in het omgevingsplan van de gemeente. Een gemeente moet deze regels zelf in het omgevingsplan opnemen. De gemeenteraad is bevoegd tot wijziging of vaststelling van het omgevingsplan. De gemeenteraad kan deze bevoegdheid tot het vaststellen (of wijzigen) van delen van het omgevingsplan echter delegeren aan het college.¹⁴

Voor de volgende artikelen en activiteiten in het Bbl krijgt een gemeente de mogelijkheid om maatwerkregels te stellen:

- Artikel 6.10 Bbl: aanpassen van het aantal personen voor de celfunctie, de gezondheidszorgfunctie en de logiesfunctie gelegen in een logiesgebouw wanneer een gebruiksmelding verplicht is
- Afdeling 4.5 Bbl: het versoepelen van de regels voor bruikbaarheid in bepaalde gebieden of voor categorieën woonfuncties
- brandweeringang (nieuwbouw en bestaande bouw)
- mobiele radiocommunicatie (nieuwbouw en bestaande bouw)
- herbouw
- bepaling gezamenlijke geluid (nieuwbouw en verbouw)
- bruikbaarheid
- brandveilig gebruik
- bouw- en sloopveiligheid
- opgave bouw- en sloopafval

2.8.2 Wat kan een gemeente voor maatwerkregels stellen?

Gemeenten kunnen bijvoorbeeld maatwerkregels stellen over een deel van de artikelen in de afdeling Bruikbaarheid van het hoofdstuk Nieuwbouw (4.5). Artikel 4.161 bevat een duidelijke afbakening tot hoever maatwerkregels gesteld kunnen worden door gemeenten over bruikbaarheid. In dit artikel staat bijvoorbeeld dat met een maatwerkregel alleen gebieden of categorieën woonfuncties kunnen worden aangewezen. Hiermee kan afgeweken worden van het Bbl, maar alleen voor versoepeling van de regels.

In de maatwerkartikelen komt ook terug dat deze niet mogen gaan over de meet- of rekenmethoden. Deze zijn namelijk vastgelegd in het Bbl. Het Bbl (art. 149) bepaalt welke meet- en rekenmethode van toepassing is.

Wat hier ook opgemerkt kan worden is dat met de mogelijkheid voor maatwerkregels technische onderwerpen en regels een aanvulling/afwijking in het omgevingsplan kunnen krijgen.

¹² <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/technische-bouwactiviteit/rijksregels-bouwactiviteit/bouwwerken-gebruiksfuncties-bbl/gebruiksfunctie-bbl/>

¹³ <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/maatwerkregel/>

¹⁴ Op grond van artikel 2.8 Omgevingswet

Het gebruik van maatwerkregels gebeurt in de vorm van een besluit tot wijziging of vaststelling van het omgevingsplan. Het is van belang bij maatwerkregels goed te motiveren waarom een gemeente heeft besloten aan te vullen of af te wijken van de algemene regel voor die bepaalde activiteit.¹⁵

2.8.3 Maatwerkvoorschriften (reactief)

Een maatwerkvoorschrift kan door het bevoegd gezag op 3 manieren gebruikt worden:

- Om voor een bepaalde activiteit in individuele gevallen af te wijken van de algemene regels;
- Om een onderwerp verder in te vullen of aan te vullen;
- Om strengere of minder strenge eisen op te leggen dan in de algemene regels staan, bijvoorbeeld voor onverwachte situaties of lokale omstandigheden.¹⁶

Het bevoegd gezag voor het vaststellen van maatwerkvoorschriften is het bestuursorgaan dat bevoegd is om te beslissen op een aanvraag omgevingsvergunning. In de meeste gevallen zal dit het college van burgemeester en wethouders zijn. Een maatwerkvoorschrift is reactief, wat sterk verschilt van de proactieve maatwerkregel van vroeger. Een maatwerkvoorschrift wordt bijvoorbeeld gesteld na een melding over een activiteit en is gericht op degene die de activiteit (heeft) verricht. Het bevoegd gezag kan hiermee een algemeen voorschrift uit het Bbl specifiek maken in een concrete situatie die zich voordoet. Het kan ook zijn dat een initiatiefnemer een verzoek voor een maatwerkvoorschrift indient bij de gemeente. Het bevoegd gezag beoordeelt dan het verzoek en besluit of zij met het maatwerkvoorschrift akkoord gaat.

Voor de volgende activiteiten kunnen maatwerkvoorschriften worden gesteld¹⁷:

- Artikel 3.7 Bestaande bouw
- Artikel 4.5 Nieuwbouw
- Artikel 6.5 Gebruiken van een bouwwerk
- Artikel 7.5 Bouw- en sloopwerkzaamheden
- Artikel 7.32 Mobiel breken bouw- en sloopafval

Binnen deze artikelen is beschreven voor welke afdelingen en/of artikelen een maatwerkvoorschrift gesteld kan worden.

2.8.4 Wat kan een gemeente voor maatwerkvoorschriften stellen?

Als voorbeeld wordt artikel 7.5 van hoofdstuk 7 bouw- en sloopwerkzaamheden genomen. Daar vallen een aantal dingen op. Artikel 7.5 geeft een opsomming van de artikelen in hoofdstuk 7 waarvoor maatwerkvoorschriften gesteld mogen worden. Het artikel geeft ook aan binnen welke grenzen het bevoegd gezag maatwerkvoorschriften mag stellen. Er mogen geen maatwerkvoorschriften gesteld worden over meldplichten en meet- of rekenmethoden (lid 1). In lid 3 staat aangegeven dat een maatwerkvoorschrift voor specifieke artikelen in ieder geval kan inhouden dat een bouw- of sloopveiligheidsplan met maatregelen ter uitvoering wordt opgesteld. Het Informatiepunt Leefomgeving (hierna IPLO) geeft als voorbeeld: "Zo kan een maatwerkvoorschrift voor bestaande bouw alleen de kwaliteit van de staat van een bouwwerk verhogen tot maximaal het niveau van nieuwbouw".

In artikel 7.5 wordt tevens aangegeven dat een maatwerkvoorschrift ook kan zijn "een vergunningvoorschrift als bedoeld in artikel 4.5 van de wet (Omgevingswet) die aan een omgevingsvergunning wordt verbonden".

Het IPLO schrijft ook: een maatwerkvoorschrift voor nieuwbouw mag alleen soepeler zijn. Het uitgangspunt is namelijk landelijke uniformiteit. In een individueel geval is instemming van de minister nodig (artikel 4.27 Omgevingsbesluit). Dit geeft opnieuw de beperktheid aan van het gebruik van maatwerkvoorschriften in het Bbl.

2.8.5 Gelijkwaardige maatregel

De mogelijkheid om een gelijkwaardige maatregel te treffen is een vorm van regels die al gebruikt werd bij de oude milieu- wet- en regelgeving en het Bouwbesluit 2012. Het betekent dat een alternatief voor een specifiek genoemde maatregel ook

¹⁵ Memorie van Toelichting Omgevingswet; Kamerstuk 33962, nr. 3, 2013-2014, pagina 145.

Te raadplegen via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33962-3.html>

¹⁶ <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/besluit-bouwwerken-leefomgeving/>

¹⁷ <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/besluit-bouwwerken-leefomgeving/>

toegestaan is. Een initiatiefnemer kan door een gelijkwaardige maatregel net een andere techniek of maatregel gebruiken dan in het middelvoorschrift in het betreffende artikel in het Bbl is voorgeschreven. Voorwaarde is dat de gelijkwaardige maatregel minimaal tot hetzelfde resultaat moet leiden als beoogd met de voorgeschreven maatregel. Dit is vastgelegd in artikel 4.7 Ow (gelijkwaardigheid). Met een gelijkwaardige maatregel wordt dus feitelijk niet afgeweken van de wettelijk voorgeschreven maatregel.

Voor vrijwel alle artikelen in het Bbl is het mogelijk voor de voorgeschreven maatregel ook een gelijkwaardige maatregel te treffen. Een gelijkwaardige maatregel is alleen uitgesloten voor artikel 7.6 asbestinventarisatie.

De gelijkwaardige maatregel is anders dan een maatwerkregel. Het komt niet in een omgevingsplan te staan. Het heeft overeenkomsten met een reactief maatwerkvoorschrift want er wordt afgeweken van de (maatregel in de) algemene regels en er is een besluit van het bevoegd gezag nodig die ook beslist over een aanvraag omgevingsver

gunning, wat in de meeste gevallen het college van burgemeester en wethouders is. Een (besluit tot) maatwerkvoorschrift wordt opgesteld (vastgesteld) door het bevoegd gezag. Een gelijkwaardige maatregel wordt opgesteld en aangevraagd door diegene die de activiteit verricht. Het bevoegd gezag beslist of deze akkoord is met de gelijkwaardige maatregel.

De Memorie van toelichting; artikelsgewijze toelichting¹⁸, vult aan: "Wel dient het bestuursorgaan bij beschikking toestemming te verlenen om de gelijkwaardige maatregel toe te passen. Het bestuursorgaan verleent de toestemming als de maatregel gelijkwaardig is." Hierbij bestaat een zekere beoordelingsvrijheid en het verlenen of weigeren van de toestemming is een beschikking waartegen bezwaar en beroep openstaat. De toestemming is niet nodig in twee bepaalde gevallen. Deze staan in artikel 2.4 Bbl. De eerste is een activiteit waarvoor geen vergunning of geen melding nodig is. De tweede is een activiteit waarvoor een melding nodig is, waardoor de initiatiefnemer een melding moet doen van de gelijkwaardige maatregel en niet mag starten zonder melding.

¹⁸ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr.3, p.472-473 eerste lid

Artikel 2.5 Bbl bepaalt dat wanneer een gelijkwaardige maatregel is getroffen op basis het Bbl, deze in stand blijft bij het gebruik van het bouwwerk.

2.9 Samenhang Bkl, Bal, Bbl en Wkb

Hoewel er altijd wel een relatie is tussen het Bkl, Bbl en het Bal, is het losstaande regelgeving. Iedere AMvB heeft zo zijn eigen functie en voor het bouwen is niet alles altijd relevant. Het Bal stelt algemene regels voor activiteiten en het Bkl stelt regels over omgevingswaarden, instructieregels en beoordelingsregels. De Wet kwaliteitsborging (hierna Wkb) is meer verbonden met het Bbl. De Wkb is in het Bbl verder uitgewerkt. Het Bbl bepaalt voor welke bouwactiviteiten een vergunning nodig is. Daarnaast bepaalt het Bbl dat de toets op de technische bouwkwaliteit verschuift naar een private kwaliteitsborger. De gemeente blijft alleen wel het bevoegd gezag. De Wkb is erop gericht om het toezicht op de (technische) bouwkwaliteit te versterken. Het gaat hierbij vooral om de fase tijdens de bouw of bij de oplevering en minder om de toets vooraf. Dit is een wezenlijke verandering van de huidige situatie. Bij activiteiten die vergunningvrij zijn wordt er een melding gedaan bij de kwaliteitsborger.¹⁹

Aangezien het Bbl honderden artikelen over bouwactiviteiten bevat is gekozen om deze niet allemaal uit te werken, maar te focussen op de onderdelen die relevant zijn voor het omgevingsplan. Ook gezien vanuit de omgevingsvisies van gemeenten waarin thema's als gezondheid en duurzaamheid belangrijk zijn. Er is daarom gekozen voor het uitwerken van de vergunningvrije bouwactiviteiten en regels omtrent duurzaamheid, energietransitie en duurzame daken.

2.10 Vergunningvrije bouwactiviteiten

Het vergunningvrij bouwen onder de Omgevingswet is opgeknipt in de bouwtechnische activiteit en de ruimtelijke omgevingsplanactiviteit. Als een activiteit zowel in artikel 2.27 als in 2.29 van het Bbl wordt genoemd is er geen vergunning nodig. Wordt een activiteit alleen genoemd in artikel 2.27 dan is de vraag of er een vergunning nodig is voor

een omgevingsplanactiviteit. Dit is afhankelijk van de regels in het omgevingsplan. De meeste van de vroegere vergunningvrije bouwactiviteiten blijven vergunningvrij voor wat betreft de bouwtechnische toets.

Of deze bouwactiviteiten op de gewenste plek ook ruimtelijk en esthetisch vergunningvrij zijn, is geregeld in de bruidsschat, waar we in hoofdstuk 4 verder op in zullen gaan. Dat deze bouwwerken bouwtechnisch vergunningvrij zijn, betekent dat er geen (voorafgaande) toets door het bevoegd gezag plaatsvindt. Uiteraard moet wel aan de bouwtechnische eisen uit het Bbl worden voldaan.

2.10.1 Bouwtechnisch vergunningvrij bouwen

Bouwactiviteiten worden voor het technische deel niet getoetst als de bouwactiviteit genoemd is in art. 2.27 van het Bbl.²⁰ Er geldt echter wel een meldplicht voor de vergunningvrije bouwwerken genoemd in artikel 2.27, lid 1 onder a Bbl. Hierbij gaat het om bouwwerkzaamheden aan bouwwerken in gevolklasse 1. Hierbij moet gedacht worden aan onder andere eengezinswoningen, kleinere bedrijfspanden, woonboten, kleine fiets- en voetgangersbruggen, masten en antennes. Bij deze meldingsplichtige bouwactiviteiten is er niet langer sprake van een preventieve toets door middel van een vergunning voor deze bouwactiviteiten. In plaats daarvan geldt een bouwmelding die men moet indienen bij het bevoegd gezag (meestal de gemeente). Op grond van artikel 2.18 lid 1 Bbl is het verboden om met bouwen te starten zonder minstens 4 weken voor de start van de bouwwerkzaamheden de melding te doen

. De werkzaamheden worden onder het stelsel van kwaliteitsborging gecontroleerd door een onafhankelijke gecertificeerde kwaliteitsborger. Via de voor deze bouwactiviteiten geldende bouwmelding, en gereedmelding is geregeld op welke momenten en hoe het bevoegd gezag betrokken is bij deze projecten. De grondslag voor de melding is artikel 2.21 Bbl.

¹⁹ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/technische-bouwactiviteit/rijksregels-bouwactiviteit/kwaliteitsborging/wet-kwaliteitsborging-bouwen-wkb/>

²⁰ Besluit bouwwerken leefomgeving

2.10.2 Vergunningvrij bouwen in relatie tot de omgevingsplanactiviteit

Is de bouwactiviteit als omgevingsplanactiviteit opgenomen in art. 2.29 van het Bbl dan is deze ook voor de ruimtelijke planactiviteit vergunningvrij.²¹ In dit artikel zijn, op drie onderdelen na, de vergunningvrije bouwactiviteiten uit artikel 2 van bijlage II Bor overgenomen.²²

2.11 Duurzaamheid

Zoals eerder besproken bevat het Bbl verschillende regels over de energieprestatie en duurzaamheid van gebouwen. Hieronder wordt verder ingezoomd op de BENG normen, regels voor de milieuprestatie van gebouwen en nieuwe regels voor een duurzaam gebruik van daken.

2.11.1 BENG in Bbl

BENG staat voor Bijna Energieneutrale Gebouwen. BENG is een methode om een gebouw energiezuinig te ontwerpen. Een nieuw bouwwerk dient bijna energieneutraal te zijn (art. 4.148 lid 1 Bbl). Het Bbl stelt de BENG-eisen per gebruiksfunctie vast (art. 4.149 lid 1 Bbl). Bij de BENG-berekening voor de woonfunctie moeten ook de nevengebruiksfuncties bij de woonfunctie aan de BENG-eisen voor de woonfunctie voldoen (art. 4.149 lid 3 Bbl). Een nevengebruiksfunctie van een woonfunctie is bijvoorbeeld een kantoor aan huis.

2.11.2 Milieuprestatie in Bbl

Artikel 4.159 in het Bbl geeft eisen voor de milieuprestatie van een woonfunctie, kantoorfunctie en nevengebruiksfuncties daarvan. Daarbij gaat het om nieuwbouwwoningen en nieuwe kantoorgebouwen, behalve voor:

- nieuwe kantoorgebouwen met minder dan 100 m² gebruiksoppervlakte kantoorfunctie en nevengebruiksfunctie (bijv. een kantine of vergaderruimte), en
- nieuwe kantoorgebouwen in een gebouw met andere gebruiksfuncties dan de kantoorfunctie of nevengebruiksfunctie daarvan. Bijvoorbeeld een kantoor boven een winkel of behorend bij een industrie functie.²³

De energieprestatie zegt iets over de energiezuinigheid van gebouwen. Een hogere energieprestatie-eis leidt vaak tot een lagere score op de milieuprestatie. Dit is terug te vinden in de berekeningsmethode. Een vermelding van de milieuprestatie is bij elke aanvraag voor een omgevingsvergunning verplicht. De milieuprestatie geeft aan wat de milieubelasting is van de materialen die in een gebouw worden gebruikt. Dit zijn alleen de materialen die nodig zijn voor de constructie. De inrichting van het gebouw valt erbuiten.²⁴ In de bruidsschat zijn geen regels over energieprestatie opgenomen.

2.11.3 Duurzaam gebruik van daken

In januari 2021 heeft het rijk het besluit gepubliceerd het Bbl in de toekomst te wijzigen en een nieuwe regel te introduceren met 'de bevoegdheid voor gemeenten om bij maatwerk te bepalen dat de daken van industrie functies gebruikt worden voor de opwek van hernieuwbare energie of maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie zoals groendaken'.²⁵ Dit wijzigingsbesluit is voortijdig beëindigd. Wanneer een gemeente duurzaam gebruik van daken wil stimuleren kan dit door een regel hiervoor te verbinden aan de betreffende functie (bijvoorbeeld de functie bedrijventerrein).

2.11.4 Veiligheid en duurzaamheid

De energietransitie gaat ook gepaard met veiligheidsrisico's. Er komen nieuwe energiedragers in woningen, in bedrijven en in vervoersmiddelen. Ook zijn aanpassingen in netwerken nodig, met bijvoorbeeld opslag van energiedragers en (decentrale) omvorming. Voor deze nieuwe energiedragers zijn mogelijk andere of aanvullende maatregelen nodig om de fysieke veiligheid te waarborgen. Stoffen als waterstof hebben andere eigenschappen dan bijvoorbeeld aardgas. Uiteindelijk gaat het erom dat de energietransitie door kan en dat alternatieven voor fossiele brandstoffen op een veilige manier kunnen worden toegepast. Rond enkele recente ontwikkelingen is nog onvoldoende bekend over de fysieke veiligheid. Denk aan de toepassing van waterstof in en om woningen, energieopslagsystemen (EOS), (velden met) zonnepanelen of – wellicht in de toekomst – vormen van nucleaire energie.

²¹ Besluit bouwwerken leefomgeving

²² Lid 2 (werkzaamheden ingevolge een besluit als bedoel in artikel 13, 13a of 13b Woningwet), lid 3 (een op de grond staand bijbehorend bouwwerk in het achtererfgebied) en lid 19 (magazijnstelling) van artikel 2 bijlage II Bor zijn niet overgenomen in artikel 2.29 van het Bbl

²³ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/technische-bouwactiviteit/rijksregels-bouwactiviteit/milieuprestatie-bbl/>

²⁴ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/wetten-en-regels-gebouwen/milieuprestatie-gebouwen-mpg>

²⁵ Bijlage bij Ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving in verband met duurzame daken (kamerbrief 33118-200), pagina 12, 24 september 2021. Te raadplegen via <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021Z16374&did=2021D35241>

Rond deze ontwikkelingen is de wet- en regelgeving in veel gevallen nog niet of niet volledig op orde. Daardoor kunnen onaanvaardbare risico's buiten beeld blijven of processen stagneren. Enerzijds moet er dus ruimte zijn voor het stimuleren van innovatie, maar anderzijds moeten bevoegde gezagen risico's kunnen afwegen en maatregelen kunnen treffen, zodat de risico's bij het ontwikkelen van innovatieve projecten aanvaardbaar blijven.

Van belang is de veiligheidsregio in een vroeg stadium te betrekken bij de vertaalslag van energieplannen naar lokaal (omgevings)beleid. Zo hoeven nieuwe vormen van energiewinning, -opslag en -transport niet te leiden tot onbeheersbare, risicovolle situaties.

3. Instructies omgevingsverordening

224

Alle provinciale regels over de fysieke leefomgeving staan bij elkaar in de omgevingsverordening. Die net zoals de Omgevingswet een groot aantal wetten vervangt, zo vervangt de omgevingsverordening een aantal provinciale verordeningen. Iedere provincie stelt een eigen omgevingsverordening vast voor haar grondgebied. In de omgevingsverordening staan zowel direct werkende regels als instructieregels voor regels in het omgevingsplan van de gemeente.

De Omgevingsverordening van de Provincie Zuid-Holland en van de Provincie Noord-Brabant zijn nader bekeken voor het onderwerp bouwen.

3.1 Provincie Zuid-Holland

In hoofdstuk 3 van de Zuid-Hollandse omgevingsverordening (hierna: ZHOV) zijn enkele algemene regels, vergunnings- en meldingsplichten opgenomen die betrekking hebben op het bouwen in een grondwaterbeschermingsgebied of waterwingebied. Zo is er bijvoorbeeld een vergunningplicht opgenomen indien men een ondergronds bouwwerk (zoals een fundering, kelder installatie of constructie) wil aanleggen, veranderen of verwijderen in een

grondwaterbeschermingsgebied (zie artikel 3.27 en 3.28). Ook wordt het bouwen (van een bovengronds bouwwerk) in een grondwaterbeschermingsgebied of een waterwingebied aangewezen als een milieubelastende activiteit waarvoor een vergunningsplicht, een meldingsplicht en algemene regels gelden (zie paragraaf 3.3.17, art. 3.74 ev).

In hoofdstuk 7 van de ZHOV zijn de instructieregels opgenomen. Hierin zijn geen instructies en/of directe werkende regels opgenomen voor het onderwerp bouwen. Een aantal onderwerpen in de ZHOV raken echter wel aan bouwen. Dit zijn de zogenoemde ruimtelijke instructieregels. Deze ruimtelijke instructieregels (regels over werelderfgoed, kantoren, natuurnetwerk Nederland, bouwen binnen buitendijks gebied, archeologie (mits de gemeente niet zelf een archeologisch beleid heeft) etc.) geven instructies aan de gemeenteraad over wat in het omgevingsplan moet worden opgenomen.

3.2 Provincie Noord-Brabant

Het thema 'bouwen' is in verschillende hoofdstukken opgenomen in de omgevingsverordening.

In hoofdstuk 3 van de omgevingsverordening van Noord-Brabant staan de rechtstreeks werkende regels voor activiteiten. Denk hierbij aan regels ter bescherming van het waterwingebied met betrekking tot het gebruik van specifieke bouwmaterialen en een meldingsplicht voor het bouwen in een waterwingebied (afdeling 3.3 'Waterwinning voor menselijke consumptie').

In hoofdstuk 5 van de omgevingsverordening van Noord-Brabant zijn de instructieregels opgenomen voor het omgevingsplan van de gemeente. Het gaat met name over ruimtelijke instructieregels en er zijn ruime maatwerkmogelijkheden opgenomen ter versterking van omgevingskwaliteit.

In afdeling 5.1 zijn basisprincipes gesteld voor een evenwichtige toedeling van functies waarmee invulling wordt gegeven aan zorgvuldig ruimtegebruik. Paragraaf 5.1.3 gaat in op het versterken van omgevingskwaliteit waarbij wordt beschreven waar een ontwikkelingsrichting aan moet voldoen wanneer de gemeente uitbreiding mogelijk maakt voor het landelijk gebied.

Afdeling 5.2 stelt eisen aan bouwmaterialen in een grondwaterbeschermingsgebied en bepaalt dat voorafgaand aan het verrichten van een bouwactiviteit onderzocht wordt of er sprake is van een mobiele verontreinigingssituatie. Paragraaf 5.2.5 gaat specifiek in op instructieregels voor het omgevingsplan wanneer sprake is van Natuur Netwerk Brabant.

In afdeling 5.4 zijn instructieregels opgenomen voor de maximale bouwhoogte voor windturbines in landelijk- en stedelijk gebied en aanvullende regels voor windturbines in het Natuur Netwerk Brabant.

En afdeling 5.6 stelt eisen die moeten worden verankerd in het omgevingsplan voor nieuwe dierverblijven.

4. Regels bruidsschat en aandachtspunten voor het nieuwe deel van het omgevingsplan

226

4.1 Bouwen in de bruidsschat

In afdeling 22.2 van de bruidsschat staan de regels voor bouwen.²⁶ Het gaat om de artikelen 22.4 t/m 22.40. Hierin staan regels over bouwwerken, open erven en terreinen. De regels zijn niet nieuw maar zijn grotendeels afkomstig uit het Bouwbesluit 2012 en uit het Besluit omgevingsrecht (Bor). Naast specifieke zorgplichten bij het gebruik en sloop- en bouwwerkzaamheden van bouwwerken bevat de bruidsschat inhoudelijke regels. De inhoudelijke regels richten zich op rooilijnen, aansluitingen op distributienetten, welstand, archeologie en vergunningplichtige bouwactiviteiten (en uitzonderingen daarop). Hierna worden deze regels besproken. Een gemeente staat daarbij voor de keus of zij deze regels overneemt, aangepast overneemt of schrapt.

Artikel 22.4 bepaalt dat bij alle regels voor bouwen in afdeling 22.2 afgeweken kan worden middels een maatwerkvoorschrift. Dus voor alle regels die verder in dit hoofdstuk beschreven worden zijn maatwerkvoorschriften mogelijk. In hoofdstuk 2 is

de werking van een maatwerkvoorschrift uitgelegd. Onder de kopjes 'Aandachtspunt' bespreken we wat er voor dit punt in het Bbl staat, wat het verschil is met de bruidsschat en waar je op moet letten wanneer je regels gaat opstellen voor in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

4.2 Verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden: rooilijnen, bebouwingsgrenzen en straatpeil

Artikel 22.5 bepaalt dat bouw- en sloopwerkzaamheden die vergunningplichtig zijn pas mogen starten als de rooilijnen of bebouwingsgrenzen en het straatpeil zijn uitgezet. Dit gebeurt door het bevoegd gezag. Het gaat hierbij om activiteiten die vergunningplichtig zijn omdat het een technische bouwactiviteit is of omdat deze activiteit als vergunningplichtig is opgenomen in het omgevingsplan.

Mocht het voor de gemeente wenselijk zijn dat voor de werkzaamheden de rooilijnen, bebouwingsgrenzen en het straatpeil zijn uitgezet, dan kan dit artikel opgenomen worden

²⁶ De Bruidsschat is een verwijzing, paragraaf 22.2 is werkelijk onderdeel van het Invoeringsbesluit Omgevingswet

in het omgevingsplan. Het is natuurlijk ook mogelijk om, wanneer deze activiteit zich niet voordoet in de gemeente, de regels te schrappen.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - rooilijnen, bebouwingsgrenzen en straatpeil

Artikel 22.5 behoort tot de regels voor bouw- en sloopwerkzaamheden. In het Bbl bevat afdeling 7.1 alle algemeen geldende regels voor bouw- en sloopwerkzaamheden voor burgers, bedrijven en overheden. Hierin staan onder meer de oogmerken bij bouw- en sloopwerkzaamheden en de specifieke zorgplicht vanuit het algemeen verbod op negatieve effecten van een activiteit (art. 7.4 Bbl en art. 1.7a Ow). De zorgplicht bepaalt dat eenieder maatregelen moet treffen bij bouw- en sloopwerkzaamheden zodat geen gevaar voor de gezondheid en veiligheid ontstaat. Aan deze zorgplicht moet altijd voldaan worden. Dus ook bij het schrappen, overnemen en/of wijzigen van artikel 22.5 in het omgevingsplan moet voldaan worden aan deze zorgplicht bij bouw- en sloopwerkzaamheden.

Zoals al aangegeven is het mogelijk om maatwerkvoorschriften te stellen (mits dit artikel ook in het definitieve deel van het omgevingsplan wordt overgenomen). Het is dus mogelijk, wanneer dit artikel over rooilijnen, bebouwingsgrenzen en straatpeil wordt overgenomen in het omgevingsplan, voor specifieke gevallen binnen de gemeente maatwerkvoorschriften te stellen.

Het straatpeil kan bijvoorbeeld een rol spelen bij waterbeheersing na extreem weer. De gemeente kan in verband met de waterbeheersing ten aanzien van het straatpeil een maatwerkvoorschrift stellen.

4.3 Bouwen en in stand houden van bouwwerken

De regels voor 'bouwen en in stand houden van bouwwerken' (paragraaf 22.2.3 Bruidsschat) richten zich op de omgeving waarin het bouwwerk zich bevindt. Het is niet meer dan logisch dat deze regels opgenomen worden in het omgevingsplan, zo stelt de wetgever in de toelichting op dit artikel. Deze regels laten de relatie van het bouwwerk met de om-

geving zien. 'Als er bijvoorbeeld geen distributienet binnen een bepaalde afstand aanwezig is, kan een bouwwerk daar niet op worden aangesloten.'²⁷

Naast deze reden wordt ook een andere reden genoemd waarom deze regels in het omgevingsplan horen. Dit is namelijk de energietransitie. Het gaat dan vooral om artikel 22.10 dat zich richt op voorwaarden voor de aansluiting op distributienetten. Het doel is om gebouwen los te koppelen van het distributienetwerk voor gas. Vanuit het klimaatakkoord zullen in de toekomst regels voor aansluiting op duurzame energiebronnen volgen. Dat is nu nog niet zo. Gemeenten moeten daarop vervolgens regels in het omgevingsplan afstemmen (evt. met maatwerkmogelijkheden). 'De regels in deze afdeling zullen dus naar verwachting de komende jaren ook lokaal ingezet kunnen gaan worden om de energietransitie op onderdelen te instrumenteren.'²⁸

Binnen de paragraaf 'bouwen en in stand houden van bouwwerken' gelden verschillende artikelen die gaan over de relatie tussen het bouwwerk en de omgeving. Deze worden hierna behandeld.

4.4 Welstand

Artikel 22.7 bruidsschat omvat het 'repressief welstand', ook wel welstandsexces genoemd. Dit artikel komt uit de Woningwet, en is inhoudelijk gelijk gebleven. Alleen de systematiek is veranderd. Artikel 22.7 bepaalt dat het uiterlijk van bouwwerken niet in ernstige mate in strijd mag zijn met de redelijke eisen van welstand. Deze eisen zijn vaak vastgelegd in een gemeentelijke welstandsnota. Repressief welstand is niet van toepassing op bouwwerken in 'als welstandsvrij aangewezen gebieden'. Dit staat in lid 2. Ook een tijdelijk bouwwerk (dat geen seizoensgebonden bouwwerk is), is uitgezonderd (art. 22.7 lid 1 onder a bruidsschat). Deze bepaling geldt voor een bestaand bouwwerk en een te bouwen bouwwerk waarvoor geen omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit is vereist.

De systematiek van de bepaling is anders onder de Ow. Regels staan in het omgevingsplan omdat:

²⁷ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat op § 22.2.3 Bouwen en in stand houden van bouwwerken (toelichting op de regels bruidsschat), <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsplan-hoofdlijnen/omgevingsplan-rechtswege/bruidsschat-omgevingsplan/>

²⁸ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat op § 22.2.3 Bouwen en in stand houden van bouwwerken, <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsplan-hoofdlijnen/omgevingsplan-rechtswege/bruidsschat-omgevingsplan/>

1. De welstandsnota is o.b.v. artikel 4.114 Invoeringswet Ow een beleidsregel en is onderdeel van het omgevingsplan.
2. Bij overtreding kan het bevoegd gezag de eigenaar verplichten voorzieningen te treffen om wel te voldoen. Dit is in de zin van de Ow een maatwerkvoorschrift.
3. Ook ligt de grondslag voor beoordeling of en hoe voldaan kan worden aan welstandseisen in de welstandsnota en dus in het omgevingsplan.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - welstand

Gemeenten hebben de keus om de regel voor welstand (artikel 22.7) wel of niet op te nemen in het omgevingsplan en eventueel aan te passen.

Wat wordt verstaan onder 'redelijke eisen van welstand' bepaalt een gemeente in een welstandsnota of ander welstandsbeleid. Ook is het mogelijk dat deze eisen per gebied binnen een gemeente verschillen. Het is daarom afhankelijk van de situatie hoe een gemeente omgaat met een repressief voor welstand.

Doordat deze regel in de bruidsschat is opgenomen kan de regel op de lokale context van de gemeente aangepast worden. Het is mogelijk dat een gemeente geen welstandsbeleid heeft of gebieden als welstandsvrij heeft aangewezen. Daar is een repressief welstand niet mogelijk en kan een gemeente kiezen de regel aan te passen of te schrappen.

Onder de Omgevingswet wordt in de plaats van het begrip welstand ook wel het begrip omgevingskwaliteit gebruikt. Dit begrip is bijvoorbeeld in de geïntegreerde staalkaart van VNG overgenomen in de plaats van ruimtelijke kwaliteit en welstand.²⁹

Dit artikel geldt voor bestaande en nieuw te bouwen bouwwerken zonder omgevingsvergunning. In artikel 22.29 lid 1 sub b bruidsschat is de welstandstoets bij de omgevingsvergunningaanvraag geborgd (als beoordelingsregel). De gemeente kan deze regel aanpassen; dit komt verderop in dit hoofdstuk aan bod.

4.5 Aansluiting distributienetten

Achtereenvolgens in de artikelen 22.8 (elektriciteit), 22.9 (gasnet), 22.10 (warmtenet), 22.11 (drinkwaternet) en 22.12 (riool/hemelwater) volgen regels over het aansluiten van bouwwerken op deze distributienetten. In de artikelen staat aangegeven binnen welke afstand deze aansluiting verplicht is (en wanneer vrijwillig). Eisen over hoe de aansluiting eruit moet zien staan in het Bbl. Het Bbl voorziet in de technische vereisten waaraan een aansluiting moet voldoen. Deze gelden wanneer een aansluiting aanwezig is.³⁰

De artikelen in de bruidsschat bepalen alleen tot welke afstand een aansluiting is voorgeschreven. Is de afstand groter dan genoemd in de artikelen? Dan is een aansluiting alleen voorgeschreven indien de aansluitkosten niet hoger zijn dan wanneer wel voldaan wordt aan de afstand. Wanneer de afstand groter is en de aansluitkosten hoger zijn, is een vrijwillige aansluiting op het distributienet mogelijk of het treffen van een individuele voorziening.

In het Bouwbesluit 2012 bevonden deze zelfde regels zich bij elkaar in art. 6.10 en 6.14. Ook gebundeld voor nieuwbouw en bestaande bouwwerken. In het Bbl zijn dit 2 aparte hoofdstukken en zijn de technische vereisten te vinden in paragraaf 3.7.2. (bestaande bouw) en 4.7.2. (nieuwbouw). Een deel van de regels is dus naar de Bruidsschat gegaan.

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - distributienetten

Deze bruidsschatregels die in het tijdelijk deel van het omgevingsplan komen bepalen op welke distributienetten gebouwen moeten worden aangesloten. De gemeente bepaalt wat ze hiervan overneemt in het definitieve deel van het omgevingsplan.

Gas of warmtenet (duurzaamheid)

In het Bbl wordt niets meer geregeld over het aansluiten van gebouwen op distributienetten voor gas of elektriciteit. Een gemeente kan hiervoor de bruidsschatregels (aangepast) overnemen of schrappen. In het kader van de verschillende regionale energiestrategieën en transitievisies warmte, die worden of zijn opgesteld voor gemeenten, kan

²⁹ De geïntegreerde staalkaart van VNG is te downloaden via: <https://vng.nl/artikelen/de-geintegreerde-versie-van-de-staalkaarten>

³⁰ Zie <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsplan-hoofddelen/omgevingsplan-rechtswege/bruidsschat-omgevingsplan/bouwwerken-open-erven-terreinen/>

het waardevol zijn deze regels over aansluitverplichtingen te analyseren en aan te passen naar dit beleid. Zo is de aanleg van aardgasnetten niet langer toegestaan.³¹ En wordt een omgevingsplan-regel hiervoor overbodig voor nieuwbouw. Het is nog wel van belang bij bestaande gebouwen. In de staalkaart energietransitie zijn de bruidsschatregels voor aansluitingen op deze netten met bijbehorende afstanden in eerste instantie overgenomen. Daarbij zijn 2 regels toegevoegd die ondermeer aansluiting moeten zoeken bij een gemeentelijk warmteplan³²:

2. Een gelijkwaardige maatregel voor een aansluiting op het distributienet voor warmte heeft ten minste de volgende mate van energiezuinigheid en bescherming van het milieu:
PM (overnemen uit het warmteplan).
3. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op het bouwen van een drijvend bouwwerk.

gevolgen voor de beschikbaarheid en toegang tot bluswater voor de brandweer. Door dit artikel op te nemen in het omgevingsplan wordt dit geborgd.

Het is voor hulpdiensten namelijk belangrijk zo snel mogelijk ter plaatse te kunnen zijn om hulp te bieden bij incidenten, rampen en crises. Adequate bluswatervoorzieningen en een goede bereikbaarheid van deze voorzieningen, maar ook de locatie, zijn randvoorwaarden voor een effectieve en efficiënte incidentenbestrijding door de brandweer.³⁴

Hemelwaterafvoer, riolering en drinkwaternet (veiligheid)

De aansluitingen op de hemelwaterafvoer, riolering en het drinkwaternet zijn van belang vanuit het oogpunt van veiligheid en gezondheid.

Een goede hemelwaterafvoer en riolering van belang zijn voor waterberging bij regenbuien en eventuele piekbuien.

In de bruidsschat bevinden zich in paragraaf 22.3.8.3 regels over het lozen van huishoudelijk afvalwater. Mogelijk hebben deze regels een relatie met elkaar. Voor de omgang met regenwater kan een gemeente de regels over het lozen van huishoudelijk afvalwater (in samenwerking met het waterschap) gebiedsgericht of per locatie concreet uitwerken.³³

Een andere reden is dat de toegang tot water van belang is voor hulpdiensten. Uit de inventarisatie van Brandweer Nederland en VRZHZ blijkt dat een aansluiting op het distributienet voor drinkwater van belang is voor de toegang tot bluswater. Het weglaten van een aansluiting op drinkwater heeft

In het Bbl staan ook regels over deze aansluitingen (§ 3.7.4 resp. § 4.7.4). Dit gaat over de voorzieningen in een bouwwerk, zowel bij nieuwbouw en bestaand. De bruidsschatregel richt zich op de omgeving van het bouwwerk. Artikel 22.4 bruidsschat maakt het mogelijk om over deze onderwerpen maatwerkvoorschriften op te leggen. Het is aan de gemeente of zij dit artikel (indien nodig aangepast) willen overnemen zodat het mogelijk blijft maatwerkvoorschriften over aansluitingen op distributienetten te stellen.

4.6 Hulpverleningsdiensten

In paragraaf 22.2.3 bruidsschat (Bouwen en in stand houden van bouwwerken) volgen ook een aantal regels voor hulpverleningsdiensten: 22.13 (bluswatervoorziening), 22.14 (bereikbaarheid hulpverlening) en 22.15 (bereikbaarheid brandweer). Deze regels gaan over de omgeving van het bouwwerk en staan daarom in de bruidsschat. Het zijn dezelfde regels als in het oude Bouwbesluit 2012.

³¹ amendement Jetten bij Wet voortgang energietransitie

³² VNG staalkaart energietransitie gebouwde omgeving, pagina 50

³³ VNG factsheet bruidsschat; te raadplegen via: <https://vng.nl/publicaties/factsheet-de-bruidsschat-van-de-omgevingswet>

³⁴ De landelijke Handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid, opgesteld door Brandweer Nederland biedt een richtinggevend maatwerk. Regionale verschillen maken een regionale uitwerking gewenst; binnen het gebied van een veiligheidsregio kunnen gemeenten binnen de landelijke handreiking verschillende keuzes maken. VRZHZ hecht waarde aan een juiste duiding van bluswater en de bereikbaarheid. In 2022 wordt door VRZHZ aan het AB van ZHZ de Handreiking Bluswater en Bereikbaarheid aangeboden. Deze bestaat uit de landelijke versie, aangevuld met de regionale bijzonderheden. Hieronder valt bijvoorbeeld de spoorzone, HSL, Betuweroute en Kijfhoek. Vervolgens maken zij een zogenaamde 'regionale foto' waarbij de huidige situatie wordt onderzocht. Dit wordt opgedeeld in brandkranen, open water en geboorde putten en verdeelt in kern/stedelijk gebied, landelijk gebied en industriegebied. VRZHZ verwacht dit in 2023 af te ronden.

Een aantal regels gaan in op de bereikbaarheid voor hulpdiensten. Zo moet er een verbindingsweg tussen de openbare weg en de toegang tot het bouwwerk aanwezig zijn. Deze moet aan bepaalde eisen voldoen. Daarbovenop moet in bepaalde gevallen bij bouwwerken ook een opstelplaats voor de brandweer aanwezig zijn. Andere regels bepalen wanneer een bluswatervoorziening voor de brandweer aanwezig moet zijn en waar deze aan moet voldoen. De regels gelden alleen voor bouwwerken waar mensen verblijven.³⁵

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - hulpverleningsdiensten

Deze bruidsschatregels zijn van belang vanuit veiligheid. Het is van belang dat de brandweer en andere hulpverleningsdiensten de locaties kunnen bereiken waar hulp noodzakelijk is en ter plaatse de hulp kunnen verlenen. Wanneer deze regels er niet zijn is het lastig voor hulpdiensten om snel veiligheid te bieden bij calamiteiten. Zo is een bluswatervoorziening en daarmee de beschikbaarheid en bereikbaarheid van voldoende bluswater essentieel voor het bestrijden van een brand.

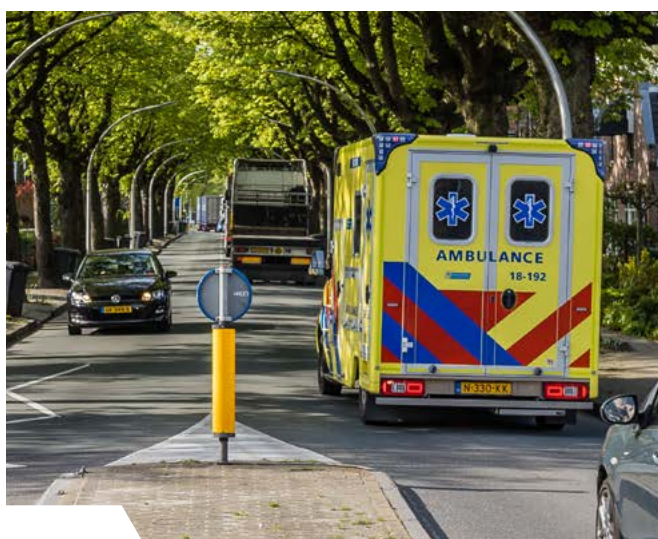
Door Brandweer Nederland is een bouwsteen voor het opnemen van fysieke veiligheid in het omgevingsplan opgesteld. Daarin komt ook terug dat doelen rond veiligheid en het belang dat hulpverleningsdiensten de locaties kunnen bereiken waar hulp noodzakelijk is, opgenomen moeten worden in de doelen van het omgevingsplan van gemeenten.

Zo is het voor eenieder duidelijk waarom er regels ten aanzien van de bluswatervoorziening, bereikbaarheid en opstelplaatsen worden gesteld. De doelen kunnen worden gebruikt om te komen tot een goede uitleg en uitvoering van de regels. De doelen zijn in het document in hoofdstuk 7 bluswater en bereikbaarheid uitgewerkt.³⁶

In deze bouwsteen is ook bijvoorbeeld het artikel over bluswatervoorzieningen en opstelplaatsen in de bruidsschat deels samengevoegd tot het volgende voorbeeldartikel voor in omgevingsplannen:

Artikel Bluswatervoorziening en opstelplaats

1. Terreinen en gebouwen hebben met het oog op het gebruik een toereikende bluswatervoorziening.
2. Een bluswatervoorziening is onbeperkt toegankelijk voor bluswerkzaamheden.
3. Bij een bluswatervoorziening is een adequate en veilige opstelplaats voor brandweervoertuigen aanwezig. Bestaande opstelplaatsen worden in stand gelaten met minimaal de oorspronkelijke afmetingen.
4. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd om maatwerkvoorschriften te stellen ten aanzien
 - a. de hoeveelheid bluswater en de locatie van de bluswatervoorziening als dat met het oog op het veiligstellen van een toereikende bluswatervoorziening noodzakelijk is;
 - b. het aantal opstelplaatsen, de ligging en de uitvoering daarvan als dat met het oog op de brandbestrijding noodzakelijk is.
5. Alvorens het college van burgemeester en wethouders deze maatwerkvoorschriften vaststellen vragen zij advies aan de Veiligheidsregio.

³⁵ Zie <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsplan-hoofdpijnen/omgevingsplan-rechtswege/bruidsschat-omgevingsplan/bouwwerken-open-erven-terreinen/>

³⁶ Brandweer Nederland, Handreiking Bouwstenen fysieke veiligheid voor het omgevingsplan, 11 juni 2020, versie 1

In de toelichting bij dit artikel wordt uitgelegd dat het begrip "toereikend" ruimte laat voor een brede interpretatie en dit regionaal door veiligheidsregio's en gemeenten moet worden uitgewerkt. Bij de locatie van de opstelplaats is het onder andere ook van belang te voorkomen dat de opstelplaats als parkeerplaats wordt gebruikt. De mogelijkheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften is ook opgenomen.

Vergeleken met het Bbl is een duidelijk onderscheid in de regels voor hulpverleningsdiensten te herkennen. In het Bbl zijn regels hierover opgenomen, maar deze gaan over de technische vereisten waar het bouwwerk aan moet voldoen zodat hulpverleningsdiensten erbij kunnen (zie artikel 3.128 resp. 3.129 Bbl). De regels in de bruidsschat gaan over de omgeving en het bouwwerk. Hier zie je de knip terugkomen. De regels in het Bbl zijn van toepassing bij een omgevingsvergunningaanvraag voor een (technische) bouwactiviteit. De regels die via de bruidsschat in het omgevingsplan staan gelden voor omgevingsplanactiviteiten.

4.7 Gebruik van bouwwerken

In paragraaf 22.2.4 in de bruidsschat staan omgevingsplanregels over het gebruik van bouwwerken. Het gaat om een paar onderwerpen, namelijk overbewoning, bouwvalligheid en de zorgplicht voor gebruik.

In het Bbl staan regels over het gebruik van bouwwerken ter bescherming van de gezondheid in relatie tot asbest, duurzaamheid in relatie tot energiebesparing en (brand)veiligheid. Deze aspecten worden in het Bbl uitputtend geregeld en vragen geen (maatwerk) regels in het omgevingsplan van gemeenten. Dit geldt niet voor bovengenoemde drie onderwerpen in de Bruidsschat. Deze kunnen in het omgevingsplan worden geregeld.³⁷

Of een gemeente deze regels overneemt, aangepast of schrapt is een afweging die gemaakt kan worden op basis van specifieke lokale situaties.

4.7.1 Overbewoning woonruimte

Artikel 22.16 bruidsschat is bedoeld om te voorkomen dat de gezondheid van de bewoners door

overbewoning in het geding komt. Dit artikel is niet bedoeld om de verdeling van woonruimten vast te leggen, zoals ook is uitgelegd in de toelichting op dit artikel. Op basis van dit artikel kan het bevoegd gezag alleen optreden in het uitzonderlijke geval dat er zoveel mensen in een woning of woonwagen wonen dat dit problemen voor de gezondheid kan opleveren.

Het artikel bevat normen voor hoeveel ruimte een woning aan gebruiksoppervlakte per persoon moet bieden ter bescherming van de gezondheid van bewoners. Voor een woning geldt één persoon per 12 m² gebruiksoppervlakte. Voor een woonwagen is dit 6 m² per persoon. Voor de normering is aangesloten bij wat hierover in het Bouwbesluit 2012 stond opgenomen. Daarvoor werd het onderwerp lokaal in de bouwverordening geregeld en werden verschillende oppervlakten gehanteerd. Omdat deze regel van rechtswege in het tijdelijke deel van het omgevingsplan staat kunnen gemeenten nagaan of lokaal een eis nodig is inzake overbewoning en zo ja, met welke maatvoering. Het is dus mogelijk om het aantal m² gebruiksoppervlakte per persoon aan te passen.

Bij de afweging kan meegenomen worden of er knelpunten zijn bij de uitwerking/toetsing van deze regel.

In het artikel is bepaald dat deze maatvoering niet geldt voor woonruimte van het centraal orgaan voor opvang van asielzoekers. Hiervoor gelden Europese normen.

Het begrip gebruiksoppervlakte is gedefinieerd in het Bbl in bijlage I. Voor het begrip wordt verwezen naar de definitie voor gebruiksoppervlakte in de NEN-norm 2580.

4.7.2 Bouwvalligheid

Artikel 22.17 bevat een algemene regel voor het waarborgen van de veiligheid van een bouwwerk wanneer deze door een mededeling niet gebruikt wordt of als het gebruik door bouwvalligheid van een nabijgelegen bouwwerk in gevaar is. Dit artikel maakt het mogelijk om het gebruik van een bouwwerk te staken als dit gevaarlijk is. Vooraf aan het staken moet het bevoegd gezag een mededeling doen op grond van de Gemeentewet.

³⁷ Toelichting op de bruidsschatartikelen op § 22.2.4 Gebruik van bouwwerken

Bouwvalligheid is niet gedefinieerd in de bruidsschat, het Bbl of de Ow. In het Bbl bevinden zich ook geen artikelen over bouwvalligheid.

In de bruidsschat staat een artikel over zorgplicht bij bouwvalligheid van een bouwwerk en de veiligheid voor een naastgelegen open erf of terrein. Dit is artikel 22.21. Zijn er bouwwerken in de omgeving van het bouwvallige bouwwerk, dan bepaalt artikel 22.17 dat het gebruik van deze bouwwerken uit veiligheid door het bevoegd gezag kan worden gestaakt. Verderop, bij bespreking van artikel 22.21, wordt duidelijk dat wanneer gronden zonder bouwwerken zich bevinden naast het bouwvallige bouwwerk, hier ook het gebruik door het bevoegd gezag gestaakt kan worden.

4.7.3 Specifieke zorgplicht gebruik bouwwerk

In artikel 22.18 in de bruidsschat staat de specifieke zorgplicht bij het gebruik van een bouwwerk. Dit artikel wordt in de toelichting een kapstokartikel genoemd, want het bevat artikelen en leden uit de oude Woningwet en het oude Bouwbesluit 2012. Deze hebben alle betrekking op het gebruik van een bouwwerk.

Deze zorgplicht bepaalt dat de betreffende gebruiker van het bouwwerk verplicht is tot het nemen van maatregelen om hinder, overlast, gezondheids- en veiligheidsrisico's, die ontstaan door het gebruik en handelen van de gebruiker, te voorkomen. In lid 2 staat welke overlast of hinder door het handelen van de gebruiker voorkomen moet worden, bijvoorbeeld het veroorzaken van overlast door geluid, trilling, dieren of verontreiniging.

Dit artikel is bedoeld als grondslag voor het bevoegd gezag om in een specifiek geval in te grijpen waar het gebruik van een bouwwerk leidt tot hinder, overlast, gezondheidsrisico's en veiligheidsrisico's, anders dan de brandveiligheidsrisico's die al in het Bbl zijn geregeld.³⁸ Dit is terug te zien in lid 3 van artikel 22.18 dat bepaalt dat lid 1 niet van toepassing is op het gebruik van bouwwerken bedoeld in afdeling 6.2 Bbl (brandveiligheid). Verder bevindt zich in artikel 6.4 Bbl een specifieke zorgplicht voor een brandveilig gebruik van bouwwerken, die altijd

geldt. In artikel 6.5 Bbl is opgenomen dat een gemeente maatwerkvoorschriften kan stellen over de voorschriften in afdeling 6.2 Bbl. Dit mag alleen een nadere invulling zijn van artikel 6.4 zorgplicht.³⁹

Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - gebruik van bouwwerken

Deze specifieke zorgplicht bepaalt dat met het veiligheidsrisico (door iedereen) rekening gehouden moet worden bij het gebruik van bouwwerken. Dit is vrij algemeen.

In de handreiking van Brandweer Nederland wordt naast deze zorgplicht een zorgplicht voor bluswatervoorzieningen en bereikbaarheid (inclusief opstelplaatsen) opgenomen. Zodat bij het uitvoeren van de zorgplicht rekening wordt gehouden met de bluswatervoorziening en de bereikbaarheid van aangrenzende gebieden, terreinen en gebouwen. Op het moment dat niet aan deze zorgplicht wordt voldaan kan een gemeente bestuursrechtelijk optreden.⁴⁰

4.8 In stand houden en gebruiken van open erven en terreinen

In deze paragraaf in de bruidsschat staan omgevingsplanregels over open erven en terreinen. De regels gaan inhoudelijk in op mogelijkheden tot ingrijpen van het bevoegd gezag bij onveilige en ongezonde situaties op open erven en terreinen. Een open erf of terrein is gedefinieerd in het oude Bouwbesluit 2012. In het Bbl is geen definitie opgenomen voor open erf of open terrein. Het Bouwbesluit definieerde een open erf als een onbebouwd deel van een erf. Het Bouwbesluit definieerde een terrein als bij een bouwwerk behorend onbebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, niet zijnde een erf.

4.8.1 Aanwezigheid brandgevaarlijke stoffen nabij bouwwerken

Artikel 22.19 gaat over de zogeheten huishoudelijke opslag van brandgevaarlijke stoffen nabij een bouwwerk. Dit is opslag van relatief beperkte hoeveelheden brandgevaarlijke stoffen nabij

³⁸ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat, pagina 14-15

³⁹ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/brandveilig-gebruik-bouwwerken/decentrale-regels/> Zie ook: <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/brandveilig-gebruik-bouwwerken/algemene-regels/> en <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/brandveilig-gebruik-bouwwerken/specifieke-zorgplicht-brandveilig-gebruik/>

⁴⁰ Brandweer Nederland, Handreiking Bouwstenen fysieke veiligheid voor het omgevingsplan, 11 juni 2020, versie 1

bouwwerken. Voorheen werd dit geregeld in het Bouwbesluit 2012. De opslag van brandgevaarlijke stoffen in en op een bouwwerk wordt geregeld in het Bbl. De opslag van brandgevaarlijke stoffen nabij een bouwwerk wordt niet geregeld in het Bbl en moet dus in het omgevingsplan worden geregeld. Om ervoor te zorgen dat er geen hiaten ontstaan is de opslag van brandgevaarlijke stoffen nabij een bouwwerk dus in de bruidsschat opgenomen. Brandgevaarlijke stoffen zijn: vaste stoffen, vloeistoffen en gasen die brandbaar of brand bevorderend zijn of bij brand gevaar opleveren. Als er stoffen aanwezig zijn in of op een bouwwerk dan is die aanwezigheid landelijk geregeld met een specifieke zorgplicht (artikel 6.4 van het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken). Als het gaat over bedrijfsmatige opslag van brand en milieugevaarlijke stoffen, dan is dat geregeld in het Bal. Het artikel in de bruidsschat over huishoudelijke opslag beperkt zich tot kleinere hoeveelheden die als werkvoorraad mogen worden beschouwd. Het artikel bevat een algeheel verbod op het aanwezig zijn van brandgevaarlijke stoffen bij een bouwwerk. Op dit verbod is een aantal expliciete uitzonderingen in het artikel opgenomen. Daar geldt het verbod niet, maar alleen voor die specifieke gevallen. Die specifieke gevallen staan in tabel 22.2.1. Daarbij staat per soort stof voor welke hoeveelheid het verbod niet geldt; dus wat wel is toegestaan is.⁴¹

4.8.2 Specifieke zorgplicht staat en gebruik open erven en terreinen

In artikel 22.20 bruidsschat zijn onderdelen terug te vinden uit de oude Woningwet en het oude Bouwbesluit (artikel 1a, lid 2, Woningwet en artikel 7.21 en 7.22 van het Bouwbesluit). Dit artikel heeft betrekking op de staat en het gebruik van open erven als dit niet is geregeld in de voorschriften van het omgevingsplan. Hierdoor is het mogelijk om door het bevoegd gezag in specifieke gevallen in te grijpen wanneer de staat of het gebruik van een open erf of terrein leidt tot hinder, gezondheidsrisico's en veiligheidsrisico's. Het bevoegd gezag kan ook een beroep doen op dit artikel als de staat of het gebruik wel voldoet aan de voorschriften van het omgevingsplan. In het eerste artikel is een zorgplicht opgenomen

die voor iedereen geldt die een open erf of terrein gebruikt. Gebruiken betekent hier ook het laten gebruiken door een ander. De personen die het open erf of terrein gebruiken dienen er alles aan te doen om het ontstaan of voortduren van gevaar te voorkomen. Afhankelijk van de omvang van een gevaar kan het nodig zijn om beheersmaatregelen en eindmaatregelen te stellen. De zorgplicht is altijd van toepassing; wel moeten de geëiste maatregelen in verhouding staan tot het te bestrijden risico. Het bevoegd gezag zal de noodzaak moeten aantonen.

4.8.3 Bouwvalligheid nabijgelegen bouwwerk open erf en terrein

Artikel 22.21 heeft betrekking op gebruik (specifiek het staken daarvan) van een open erf of terrein als dat gebruik gevaarlijk is in verband met de bouwvalligheid van een nabijgelegen bouwwerk. Voordat dit mogelijk is moet het bevoegd gezag eerst een mededeling doen dat het gebouw gevaarlijk is. Dit is van feitelijke aard en geen beschikking. Als het gebruik toch wordt voortgezet kan er handhavend worden opgetreden d.m.v. een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. In gevallen waarbij het nodig is om snel te handelen kan bestuursdwang zonder voorafgaande last worden toegepast (artikel 5:31 van de Algemene wet bestuursrecht).

Ook in het Bbl staan regels over brandgevaarlijke situaties zowel voor bestaande bouw als nieuwbouw. De relatie met deze bruidsschat regels is minimaal. De ene regel sluit de andere niet uit bijvoorbeeld. De bruidsschat regels voor open erven en terreinen geven vooral extra handvatten om bepaalde zaken beter aan te kunnen pakken.

4.9 Cultureel erfgoed

In artikel 22.22 van de bruidsschat is de mogelijkheid opgenomen om vrijstelling te verlenen van archeologisch onderzoek. Dit artikel is een voortzetting van artikel 41a van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet. Deze vrijstellingsmogelijkheid gaat over kleinschalige bodemverstoringen. Lid 1 van dit artikel bevat een vrijstellingsmogelijkheid voor activiteiten waarbij bodemverstoringen plaatsvinden

⁴¹ Artikelsgewijze toelichting bruidsschat, pagina 15

(bijvoorbeeld bouwen, het uitvoeren van werken etc.) op een oppervlakte van minder dan 100 m². Bij deze activiteiten hoeft men geen archeologisch rapport aan te leveren en hoeven er geen vergunningsvoorschriften in het belang van archeologische monumentenzorg te worden opgenomen in de omgevingsvergunning.

Wanneer er in het tijdelijk deel van het omgevingsplan een vrijstellingsmogelijkheid is opgenomen anders dan voor een oppervlakte van 100 m² (groter of kleiner) dan geldt volgens lid 2 die afwijkende andere oppervlakte. Hieruit zou je kunnen afleiden dat de regel in lid 1 overbodig wordt en dus kan worden geschrapt. Het 2e lid van dit artikel geeft de lokale wetgever dus een bepaalde mate van beleidsvrijheid en biedt maatwerkmogelijkheid. Die vastgestelde andere oppervlakte heeft geen praktische betekenis meer voorzover die oppervlakte minder dan 50 m² bedraagt als het gaat om vergunningvrij bouwen van een bijbehorend bouwwerk of een bouwwerk voor een recreatief nachtverblijf dat voldoet aan de regels voor vergunningvrij bouwen. De vergunningplicht voor het bouwen op grond van artikel 22.26 geldt dan immers niet.⁴²

4.10 Vergunningsplichten voor bouwen, in stand houden en gebruiken van bouwwerken

In deze paragraaf van de bruidsschat volgen artikelen waarin vergunningplichtige activiteiten (en de uitzonderingen daarop) zijn aangewezen. Ook wel omgevingsplanactiviteiten genoemd.

4.10.1 Algemene afbakeningseisen

De afbakeningseisen uit artikel 22.23 zijn ongewijzigd overgenomen uit de oude artikelen 5, 1e en 2e lid van bijlage II Bor. In lid 1 is opgenomen dat vergunningvrij bouwen niet is toegestaan als dit om een uitbreiding of aanpassing gaat bij bouwwerken die geheel of gedeeltelijk illegaal zijn gebouwd. Op deze manier wordt voorkomen dat aanpassingen of uitbreidingen aan of bij een illegaal gebouw legaal kunnen zijn. Lid 2 bevat een verbodsbepaling op de toename van het aantal woningen door de vergunningvrije mogelijkheden, tenzij het om vergunningvrij bouwen voor huisvesting in verband met mantelzorg gaat.⁴³

4.10.2 Meetbepalingen

In artikel 22.24 zijn de bepalingen over de wijze van meten uit het 2e en 3e lid van artikel 1 bijlage II Bor ongewijzigd overgenomen. De in deze afdeling genoemde waarden worden gemeten volgens dit artikel.⁴⁴

4.10.3 Mantelzorg

Artikel 22.25 bepaalt dat huisvesting in de vorm van mantelzorg onder bijbehorende bouwwerken valt onder voorwaarden en daarmee ook vergunningsvrij mogelijk is. Dit artikel is overgenomen uit artikel 1, lid 4 van bijlage II Bor. In dit artikel is aangegeven dat voor het toepassen van de paragrafen 22.2.7.2 (Binnenplanse vergunningsplicht voor omgevingsplanactiviteit bouwwerken) en 22.27.3 (Activiteiten met betrekking tot bouwwerken van rechtswege in overeenstemming met het omgevingsplan) huisvesting in verband met mantelzorg altijd als functioneel verbonden met het hoofdgebouw wordt aangemerkt. Middels dit artikel moet een bijgebouw of een aan – of uitbouw die wordt gebruikt voor mantelzorg altijd worden aangemerkt als een functioneel verbonden bouwwerk en daarmee dus als bijbehorend bouwwerk. Daardoor is het mogelijk om een dergelijk bouwwerk op grond van artikel 22.27, aanhef en onder a, of artikel 22.36, aanhef en onder a vergunningvrij te laten bouwen.

4.10.4 Algemene vergunningplicht bouwwerken

Artikel 22.26 betreft een verbodsbepaling op het zonder omgevingsvergunning bouwen, in stand houden of het gebruiken van een bouwwerk. Hiermee wordt de oude vergunningplicht zoals bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder a (bouwen) van de vroegere Wabo voor zover die betrekking heeft op artikel 2.10, lid 1 onder c en d (bestemmingsplan en redelijke eisen van welstand) uit de Wabo voortgezet. De oude beoordelingsregels uit artikel 2.10, lid 1 onder c en d Wabo zijn terug te vinden in artikel 22.29. Samengevat houdt dit in dat een vergunning op grond van artikel 22.29 lid 1 alleen verleend wordt als het bouwplan niet in strijd is met het omgevingsplan en de redelijke eisen van welstand. Hier geldt net als in de vroegere Wabo

⁴² Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikel 22.2.6, p. 18.

⁴³ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikel 22.23, p. 19.

⁴⁴ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, toelichting artikel 22.24, p. 19.

⁴⁵ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, toelichting artikel 22.25, p. 19.

het limitatieve imperatieve stelsel wat betekent dat als het bouwplan niet in strijd is met het omgevingsplan en de redelijke eisen van welstand de omgevingsvergunning moet worden verleend voor de omgevingsplanactiviteit bouwen.

Artikel 22.32 maakt het mogelijk om een omgevingsvergunning te verlenen volgens de regels voor een wijzigingsbevoegdheid of uitweringsplicht (vanuit de oude bestemmingsplannen) terwijl deze in strijd is met de omgevingsplanregels voor bouwen.

De instrumenten wijzigingsplan en uitwerkingsplan bestaan niet in de Omgevingswet. Het is enkel mogelijk op basis van bovengenoemd artikel een omgevingsvergunning voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen. Ten tweede bepaalt dit artikel dat alle instructieregels en instructies gelden voor een buitenplanse én binnenplanse omgevingsplanactiviteit.⁴⁶

Het verbod om zonder vergunning te bouwen geldt overigens niet als het gaat om vergunningvrije gevallen die zijn aangewezen in artikel 2.29 van het Bbl. Hierbij gaat het om landelijk uniforme gevallen waarin geen omgevingsvergunning is vereist voor het verrichten van een omgevingsplanactiviteit die betrekking heeft op een bouwwerk, ook niet als de bouw in strijd zou zijn met een in het omgevingsplan gestelde regel. In aanvulling hierop kunnen er door het bevoegd gezag meer categorieën bouwactiviteiten worden aangewezen waarvoor geen omgevingsvergunning voor de omgevingsplanactiviteit is vereist en zijn er categorieën bouwactiviteiten die op grond van het omgevingsplan vergunningvrij zijn.⁴⁷ Dit wordt in paragraaf 11 nader toegelicht.

4.10.5 Vergunningplicht bodemgevoelige locaties

Artikel 22.30 bevat een beoordelingsregel voor omgevingsplanactiviteiten voor bodemgevoelige bouwwerken op bodemgevoelige locaties. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) zijn instructieregels opgenomen die gemeenten voor het aspect bodem in hun omgevingsplan moeten verwerken. Totdat een gemeente invulling heeft gegeven aan

deze instructieregel(s) geldt de bepaling uit artikel 22.30. Op grond van dit artikel is in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan als lokale waarde de interventiewaarde bodemkwaliteit van bijlage IIA bij het Bal vastgelegd.

Er is sprake van overschrijding van de interventiewaarde als voor tenminste één stof de gemiddeld gemeten concentratie is overschreden in meer dan 25 m³ bodemvolume. Hierbij kan sprake zijn van onaanvaardbare risico's en moet, afhankelijk van de functie en het gebruik, wellicht worden gesaneerd of een andere beschermende maatregel worden getroffen. De regel vereist alleen maatregelen als het om meer dan 25 m³ verontreiniging binnen een perceel gaat.⁴⁸

Dit artikel regelt dat de waarde (bodemkwaliteit in verhouding tot functie) gelijk is aan de interventiewaarde bodemkwaliteit, bij een bodemvolume van meer dan 25 m³.⁴⁹ Dit is de waarde waarboven saneren verplicht is als je wil bouwen. Dus dan moet je saneringsmaatregelen nemen voor of tijdens de bouw. In lid 3 is opgenomen dat de grens van 25 m³ niet geldt voor asbest. Dit omdat asbest ook in kleine hoeveelheden een gevaar voor de gezondheid kan opleveren. Dit betekent dat in het geval van asbest altijd (ook bij een kleinere hoeveelheid dan 25 m³) de in het omgevingsplan omschreven maatregelen moeten worden getroffen.

Op basis van artikel 22.31 moet in de omgevingsvergunning een vergunningvoorschrift worden opgenomen waarin staat dat het verboden is om het bouwwerk in gebruik te nemen als niet is voldaan aan de informatieplicht. Deze informatieplicht betreft informatie over de wijze waarop er sanerende of andere beschermende maatregelen zijn getroffen.

Ingeval van het verzuimen om te informeren of het ontbreken van de benodigde informatie kan het bevoegd gezag handhaven op overtreding van deze informatieplicht. Toezicht en handhaving op de wijze van saneren en of die in overeenstemming is met de voorschriften over saneren in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) vindt plaats op basis van dat besluit.

⁴⁶ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, toelichting artikelen 22.26, 22.29 en 22.32, p. 19 en 20 en p. 23 tm 25.

⁴⁷ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikelsgewijze toelichting artikel 22.26, p. 19 en 20.

⁴⁸ Bruidsschat omgevingsplan, artikelsgewijze toelichting versie 29-08-2022, p. 24

⁴⁹ zie de volgende webpagina: <https://iplo.nl/thema/bodem/regelgeving/omgevingswet/wetsinstrumenten/omgevingsplan/instructieregels/#:~:text=Een%20bodemgevoelige%20locatie%20is%20in%20grenzend%20aan%20een%20bodemgevoelige%20gebouw>

4.10.6 Bodem bij omgevingsvergunning bouw

Het is mogelijk om op een andere manier te voldoen aan de instructieregel, wat betekent dat je de beoordelingsregel (art. 22.30) gaat wijzigen als je deze naar je definitieve omgevingsplan overzet of niet overneemt. "Dan moet er in het omgevingsplan een (andere) regel worden opgenomen op grond waarvan het bouwen alleen is toegestaan nadat de voorgeschreven maatregelen zijn getroffen. Er kan hierbij worden verwezen naar andere sanerende of beschermende maatregelen in het omgevingsplan."⁵⁰ Ook kan de (interventie)waarde van toelaatbare kwaliteit voor stoffen vervangen worden door een andere waarde, mits voldaan wordt aan de instructieregels.

De informatieplicht, zoals in artikel 22.31 opgenomen, is verplicht op basis van de instructieregels. Artikel 22.31 kan worden overgenomen. Er kan ook op een andere wijze een informatieplicht worden ingesteld in het omgevingsplan dan via een vergunningvoorschrift. Dan valt te denken aan een informatieplicht via een webformulier of een telefonische informatieplicht. Zolang maar voldaan wordt aan de instructieregels.

In paragraaf 10.8 gaan we uitgebreider in op artikel 22.35. Hier merken we al op dat dit artikel bepaalt dat bodemonderzoek een verplicht onderdeel is van de aanvraag, als deze betrekking heeft op een bodemgevoelig gebouw. Dit is bepaald in de instructieregels en deze regel kan niet geschrapt worden. Wel kunnen locaties aangewezen worden waar deze verplichting niet geldt, omdat overschrijding uit te sluiten is omdat er al gesaneerd is of voldoende onderzoek is gedaan. De vraag is of dit wenselijk is aangezien uit de praktijk blijkt dat er vrijwel altijd een historisch bodemonderzoek nodig is.⁵¹

Naast de artikelen 22.30, 22.31 en 22.35 zullen gemeenten ook andere regels met betrekking tot het thema bodem in het omgevingsplan moeten opnemen. De volgende verordeningen fysieke leefomgeving die (gedeeltelijk) betrekking hebben op het aspect bodem komen namelijk niet in het

tijdelijke deel: verordening bodemsanering, nota bodembeheer en bouwverordening.

De gemeente moet zelf de gewenste regels opnemen in het omgevingsplan (nieuwe deel). We adviseren gemeenten daarom om na te gaan of ze het lokale beleid zoals opgenomen in bovengenoemde verordeningen en de Nota bodembeheer voort willen zetten of dat de rijksregels volstaan.⁵¹ In deze handreiking is ook een apart hoofdstuk voor bodem opgenomen. Daarom beperken we ons hier tot het benoemen van de onderwerpen die betrekking hebben op het bouwen. Gemeenten moeten in ieder geval de volgende punten in hun omgevingsplan opnemen:

1. Een meldingsplicht voor het bouwen van een niet vergunningplichtig bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie. Het bouwen van een dergelijk gebouw moet ten minste 4 weken voor het begin ervan worden gemeld (artikel 5.89l Bkl).
2. Waarden voor de toelaatbare kwaliteit voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw in het omgevingsplan (art. 5.89i Bkl)
3. Een regel waarbij, bij het overschrijden van de waarden van de toelaatbare kwaliteit bodem ter plaatse van nieuwbouw of een bodemgevoelig gebouw (of gedeelte daarvan)⁵³, het volgende geldt:
 - het gebouw mag pas in gebruik worden genomen als het college van B&W is geïnformeerd over de wijze waarop de sanerende of andere beschermende maatregelen zijn uitgevoerd.
 - Dit geldt bij een woonschip of woonwagen alleen voor de aangrenzende tuin of het aangrenzende terrein (art 5.89m Bkl).
4. De verplichting om bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor bouwen van een bodemgevoelig gebouw een bodemonderzoek te eisen. Het onderzoek moet voldoen aan het gestelde in paragraaf 5.2.2 Bal (module Voorafgaand bodemonderzoek) (art. 5.89k Bal).
5. Een verplichting dat bij overschrijding van de waarden voor de toelaatbare kwaliteit het

⁵⁰ Bodembeheer van de Toekomst: Juridisch frame toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie, mei 2022, te raadplegen via: <https://samendediepte.nl/kennisbank/juridisch-frame-bouwen-op-verontreinigde-bodem/>

⁵¹ zie <https://samendediepte.nl/kennisbank/juridisch-frame-bouwen-op-verontreinigde-bodem/> en <https://iplo.nl/thema/bodem/regelgeving/omgevingswet/wetsinstrumenten/omgevingsplan/bodem-bruidsschat/>

⁵² Zie wegwijzer bodem in het Omgevingsplan, Rijkswaterstaat

⁵³ Zie de definitie van een bodemgevoelig gebouw in Hoofdstuk 1 begrippenlijst van dit hoofdstuk

1. bouwen van een bodemgevoelig gebouw alleen is toegestaan als sanerende of andere beschermende maatregelen zijn getroffen (art. 5.89k Bkl).

Over de volgende punten kunnen gemeenten iets in hun Omgevingsplan opnemen:

1. De mogelijkheid om op basis van beschikbare (historische) informatie voor gebieden aan te geven of bodemonderzoek wel/niet nodig is ter vermindering van onderzoeks- en administratieve lasten (§ 5.2.2 en art. 4.1229 Bal, art. 22.34 bruidsschat).
2. Het opnemen van een lagere grens voor dagelijkse verblijftijd (nu < 2 uur) en de regels met betrekking tot de onderzoeksplicht ook van toepassing verklaren op kleinere uitbreidingen, wijzigingen of bijgebouwen (art. 5.89g en § 5.1.4.5.1 Bkl).
3. Aanvullende maatregelen over het uitdampen naar een bodemgevoelig gebouw (art. 4.1245 Bal).

4.10.7 Beoordelingsregels monumenten en beschermd stadsgezicht

Artikel 22.33 bevat beoordelingsregels voor twee specifieke overgangsrechtelijke situaties. De Omgevingswet kent geen aanhoudingsplicht zoals het oude artikel 3.3 Wabo. De reden om een vergunningprocedure aan te houden had meestal betrekking op een voorbereidingsbesluit dat ter voorbereiding van een nieuw bestemmingsplan werd genomen of een aanwijzingsbesluit van een gebied als beschermd stads- of dorpsgezicht waarvoor nog geen tot bescherming daarvan strekkend bestemmingsplan gold.

Toepassing van de beoordelingsregels van artikel 22.33 leidt ertoe dat, ondanks dat aan de beoordelingsregels uit artikel 22.29 wordt voldaan, de vergunning geweigerd wordt, als voor de locatie waarop de aanvraag betrekking heeft op grond van de in artikel 22.33 eerste lid, een nog onder oud recht genomen besluit van kracht is.⁵⁴

Artikel 22.34 is een voortzetting van de oude regeling in artikel 2.22, 2e lid Wabo in samenhang met artikel 5.2 van het Bor. Dit artikel biedt de mogelijkheid tot het verbinden van voorschriften aan de omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit die, in het belang van de archeologische monumentenzorg, afhankelijk was gesteld van een expliciete regeling in het bestemmingsplan.⁵⁵

4.10.8 Aanvraagvereisten

Artikel 22.35 bevat de aanvraagvereisten voor een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit over een bouwwerk. De aanvraagvereisten komen (grotendeels) uit het oude Mor. Het artikel is aangevuld met aanvraagvereisten (planologische voorschriften en stedenbouwkundige voorschriften) uit de gemeentelijke bouwverordening en vanwege redelijke eisen van welstand, voor zover deze eisen onder de Ow nog relevant zijn voor in het omgevingsplan geregelde bouwactiviteiten. Voor de redelijke eisen van welstand wordt in dit verband verwezen naar de beoordelingsregel in artikel 22.29, eerste lid, aanhef en onder b bruidsschat. Aan de aanvraagvereisten is verder toegevoegd de eis dat een opgave van de bouwkosten wordt gedaan. De bouwkosten vormen doorgaans de grondslag voor de legesberekening voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit. Daarnaast is in onderdeel j van dit artikel vereist om een bodemonderzoek te overleggen om te kunnen bepalen of de waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem is overschreden. En zo ja of er dus eerst sanerende of andere beschermende maatregelen noodzakelijk zijn zoals is vereist in artikel 22.29, 3e lid en artikel 22.30.⁵⁶

4.11 Vergunningvrij bouwen

Op grond van de invoeringswet Ow zijn er vroegere Rijksregels, die betrekking hebben op vergunningvrij bouwen, via de bruidsschat automatisch toegevoegd aan het tijdelijk deel van de gemeentelijke omgevingsplannen. Gemeenten kunnen meer ruimtelijke (omgevingsplan)activiteiten aanwijzen als vergunningvrij. Het kan niet andersom, een gemeente kan geen vergunningplichten instellen voor activiteiten die in het Bbl vergunningvrij zijn.

⁵⁴ Onder dergelijk besluit vallen voorbereidingsbesluiten die ter voorbereiding van een bestemmingsplan worden genomen, tracébesluiten, besluiten op grond van de Wet luchtvaart welke op grond van het oude recht gold als een zodanig voorbereidingsbesluit en een onder oud recht gedane aanwijzing als beschermd stads- of dorpsgezicht waarvoor nog geen tot bescherming daarvan strekkend omgevingsplan geldt.

⁵⁵ zie artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikelsgewijze toelichting artikelen 22.33 en 22.34, p. 26 en 27.

⁵⁶ zie artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikelsgewijze toelichting artikel 22.35, p. 27 en 28.

Er zijn voor het ruimtelijk deel van het bouwen twee situaties te onderscheiden, namelijk bouwactiviteiten die direct uitgevoerd mogen worden maar wel moeten voldoen aan de ruimtelijke regels van het tijdelijk deel van het omgevingsplan (artikel 22.27 bruidsschat) en bouwactiviteiten die direct uitgevoerd mogen worden en 'van rechtswege in overeenstemming met het omgevingsplan' zijn (artikel 22.36 bruidsschat). In deze paragraaf gaan we in op beide situaties; gevolgd door de in de bruidsschat genoemde inperkingen van het vergunningvrij bouwen.

4.11.1 Vergunningvrij bouwen (activiteiten die moeten voldoen aan het omgevingsplan)

In artikel 22.27 van de bruidsschat staan de bouwactiviteiten waarvoor geen vergunningplicht geldt, mits de activiteit voldoet aan de regels van het omgevingsplan. In dit artikel staan, op enkele onderdelen na, de oude vergunningvrije bouwactiviteiten van artikel 3 bijlage II Bor.⁵⁷ Net zoals bij de werking van dat artikel zijn de betrokken bouwwerken onder de Ow alleen maar vergunningvrij als aan alle overige regels voor het bouwen, in stand houden en gebruiken van gebouwen en bouwwerken uit het omgevingsplan wordt voldaan. Als op grond van de overige regels een vergunning nodig is, of als het bouwwerk of het voorgenoemen gebruik in strijd is met andere regels uit het omgevingsplan, moet toch een vergunning worden aangevraagd.⁵⁸ Het gaat hier (samengevat) om de volgende activiteiten:

- a. Een bijbehorend bouwwerk of een uitbreiding daarvan tot 5 meter hoog in het achtererfgebied,
- b. Een recreatief nachtverblijf, niet hoger dan 5 m tot 70 m² groot;
- c. Een dakkapel in het voordakvlak of een naar openbaar toegankelijk gebiedgekeerd zijdakvlak;
- d. Een sport- of speeltoestel anders dan voor alleen particulier gebruik;
- e. Een zwembad, bubbelbad of soortgelijke voorziening of een vijver zonder overkapping;
- f. Een erf- of perceelafscheiding hoger dan

- a. 1 m maar niet hoger dan 2 m, onder voorwaarden;
- b. Een bouwwerk, geen gebouw zijnde, in achtererfgebied voor agrarische bedrijfsvoering niet hoger dan 2 m;
- c. Een buisleiding anders dan een buisleiding waarop artikel 2.29 Bbl van toepassing is;
- d. Een te veranderen bouwwerk, als dit geen uitbreiding betekent van de bebouwde oppervlakte, het bouwvolume en geen bouwwerk is als bedoeld in artikel 2.29 Bbl.⁵⁹

In de bovenstaande gevallen kan een gemeente er dus voor kiezen om deze activiteiten vergunningvrij te houden of via het omgevingsplan toch regels te stellen. Bijvoorbeeld door algemene regels, dan wel een meldingsplicht of vergunningplicht in het omgevingsplan op te nemen.

4.11.2 Vergunning vrij bouwen bruidsschat (activiteiten die van rechtswege voldoen aan het omgevingsplan)

Artikel 22.36 van de bruidsschat geeft de voorwaarden waaraan de vergunningvrije omgevingsplanactiviteiten in artikel 22.27 moeten voldoen. Deze regels zijn van rechtswege onderdeel van het omgevingsplan. In dit artikel is geregeld dat de onderdelen van artikel 2 van bijlage II bij het voormalige Besluit omgevingsrecht (Bor), die niet langer landelijk uniform vergunningvrij zijn op grond van het Bbl, op grond van het omgevingsplan onder dezelfde voorwaarden vergunningvrij zijn. Het betreft hier de bijbehorende bouwwerken en erf- en perceelafscheidingen hoger dan een meter maar niet hoger dan twee meter en het gebruiken van bestaande bouwwerken voor huisvesting in verband met mantelzorg. Met dit artikel wordt geregeld dat het bouwen, in stand houden en gebruiken van deze bouwwerken, mits voldaan wordt aan de hierbij gegeven randvoorwaarden, van rechtswege in overeenstemming is met het omgevingsplan.

⁵⁷ Ten opzichte van het huidige artikel 3 zijn een paar wijzigingen aangebracht. Verwijzingen naar redelijke eisen van welstand zijn hier niet langer opgenomen, omdat dit zou resulteren in een verwijzing in het omgevingsplan naar hetzelfde plan. Eventuele welstandsexcessen kunnen via het repressief welstandtoezicht op grond van artikel 22.7 worden aangepakt. In onderdeel h zijn enkele voorwaarden geschrapt (geen verandering van de draagconstructie of (sub)brandcompartmentering), aangezien die om bouwtechnische redenen gesteld werden en geen invloed hebben op de ruimtelijke kwaliteit van het bouwen zoals die door een omgevingsplan wordt gereguleerd.

⁵⁸ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikelsgewijze toelichting artikel 22.27, p. 20.

⁵⁹ Dit artikel uit het Bbl gaat over vergunningsvrij omgevingsplanactiviteiten met betrekking tot bouwwerken.

In combinatie met artikel 22.27, waarin deze bouwwerken eveneens zijn aangewezen, leidt dit ertoe dat deze bouwwerken zonder vergunning zijn toegelaten op grond van het omgevingsplan. Een uitzondering geldt voor de in de aanhef van het artikel opgenomen regels van het tijdelijke deel van dit omgevingsplan. Dit betreft de omgevingsplanregels van rechtswege, afkomstig uit onder meer het Bouwbesluit 2012, en de Woningwet. Zo geldt voor deze bouwwerken bijvoorbeeld onverminderd het repressieve welstandsvereiste uit artikel 22.7. Als een bouwwerk in strijd zou zijn met één of meer van deze regels, is sprake van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit en is dus een omgevingsvergunning vereist.⁶⁰

4.11.3 Inperking vergunningvrij bouwen

De hierboven beschreven categorieën vergunningsvrij bouwen kennen enkele inperkingen. In die gevallen blijft de vergunningplicht toch gelden (als niet wordt voldaan aan de randvoorwaarden die in deze artikelen worden genoemd). Zo staan in artikel 22.28 de uitzonderingen en de aanvullende voorwaarden voor de in artikel 22.27 aangewezen vergunningvrije gevallen.

Artikel 22.28 is in principe een voortzetting van de oude artikelen 4a en 5 van bijlage II Bor. Deze artikelen bevatten een beperking van vergunningvrije mogelijkheden in het kader van de bescherming van cultureel erfgoed. Zoals in paragraaf 9 (Cultureel Erfgoed) al toegelicht, blijven de vergunningvrije bouwmogelijkheden voor een bijbehorend bouwwerk en een bouwwerk voor recreatief nachtverblijf in een groter aantal gevallen van toepassing voor zover de oppervlakte minder dan 50 m² bedraagt.

Ook voor bouwactiviteiten die niet hoeven te voldoen aan het omgevingsplan gelden er, naast het in sub paragraaf 15.2 genoemde welstandsvereiste uit artikel 22.7, uitzonderingen en randvoorwaarden voor zover die activiteiten betrekking hebben op monumenten, rijksbeschermd stads- of dorpsgezichten en archeologisch erfgoed. Deze zijn opgenomen in artikel 22.38 van de bruidsschat en komen uit artikel 4a van bijlage II van het Bor. Daarnaast kunnen er ook inperkingen zijn voor het

vergunningsvrij bouwen vanwege externe veiligheid. Dit staat in artikel 22.39 van de bruidsschat.

Daarnaast is er nog een ander aandachtspunt om rekening mee te houden. Vanuit wet- en regelgeving (Bbl) betekent vergunningvrij niet direct regelvrij. Vergunningvrije bouwwerken moeten nog altijd voldoen aan bepaalde regels uit het Bbl, bijvoorbeeld op gebied van brandveiligheid. Hierna worden een aantal vergunningvrije bouwactiviteiten en de bijbehorende regel in de bruidsschat nader geanalyseerd. De regels worden vergeleken met het oude recht en de praktijk. Op die manier wordt meer in beeld gebracht of het relevant is deze regel over te nemen, aan te passen of te schrappen.

4.11.4 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - vergunningvrije erf- of perceelafscheiding

Zoals eerder geconstateerd staan in het tijdelijk deel van het omgevingsplan (de bruidsschat) regels over erf- of perceelafscheidingen. Hieronder zoomen we in op de specifieke regels voor perceel- en erfafscheidingen. Naast de regels in het tijdelijk deel omgevingsplan staat er in het Bbl ook een algemene regel over erfafscheidingen. Deze kan niet aangepast worden.

In het Bbl is het volgende geregeld:

- Een erfafscheiding tot 1 m is vergunningvrij, ongeacht plaatsing op voor- of achtererf
- Uitgezonderd zijn erfafscheidingen bij monumenten. Deze zijn vergunningplichtig.
- Onder voorwaarden zijn erfafscheidingen bij een beschermd stadsgezicht vergunningvrij;
 - Het is vergunningvrij als de erfafscheiding wordt geplaatst op het gebouwterrein aan de achterkant van het gebouw en dit erf geen deel uitmaakt van de zijkant van het gebouw en niet naar openbaar gebied gekeerd is.

Daarbij is het begrip gebouwterrein gedefinieerd in het Bbl. Gebouwterrein staat voor: een bebouwd of onbebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat (hoofd)gebouw, waarbij het omgevingsplan die inrichting niet verbiedt.

⁶⁰ Artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikelsgewijze toelichting artikel 22.36, p. 28 en 29.

In het tijdelijk deel omgevingsplan komt van rechtswege de volgende regel:

- Een erfafscheiding vanaf 1 m tot ten hoogste 2 m hoog is vergunningvrij, mits deze een functionele relatie heeft met het gebouw op het perceel én achter de lijn van de voorkant van het gebouw wordt geplaatst. Deze lijn is de lijn die evenwijdig loopt aan het openbaar gebied.
- Bij deze regel zijn monumenten niet uitgezonderd (art 22.28, onder 2.) (noot: waarschijnlijk omdat het achter de voorkant is)
- Bij het beschermd stadsgezicht is deze erfafscheiding onder voorwaarden vergunningvrij. Het is vergunningvrij als de erfafscheiding wordt geplaatst op het gebouwterrein aan de achterkant van het gebouw en dit erf geen deel uitmaakt van de zijkant van het gebouw en niet naar openbaar gebied gekeerd is.

Naast gebouwterrein wordt in deze regel het volgende aangehaald: de erfafscheiding heeft 'een functionele relatie met het (hoofd)gebouw'. Dit is verder

niet uitgelegd, maar verschillende jurisprudentie gaan hierop in. Daaruit is het volgende af te leiden. Het uitgangspunt is dat in beginsel een geheel perceel waarop een gebouw staat (voor zover gelegen achter de voorgevelrooilijn) kan worden afgeschermd met een perceelafscheiding tot een hoogte van 2m. Ook de niet als erf aan te duiden gronden, die deel uitmaken van een perceel behorend bij een gebouw kunnen dus omheind worden. Alleen de perceelgedeelten die in ruimtelijk opzicht (gelet op de geldende planologische regelgeving) helemaal niet zijn aan te merken als onderdeel van het perceel waarop zich het gebouw bevindt (het gaat niet om een tuin of erf, of een anderszins bij een gebouw behorende buitenruimte) vallen buiten deze mogelijkheid.⁶¹ Dit betekent dat percelen die een agrarische of een natuurbestemming hebben geen functionele relatie hebben met een hoofdgebouw dat bestemd is als wonen.

Ter ondersteuning van de regels biedt het rijk op het omgevingsloket bij de vergunningscheck een afbeelding met de uitleg van de regels in het Bbl en de bruidsschat:⁶²

⁶¹ Zie de uitspraak: <https://www.raadvanstate.nl/@110473/201707702-1-a1/>

⁶² De afbeelding is (nu nog) te raadplegen op: <https://pre.omgevingswet.overheid.nl/checken/stap/1> Daarbij kies je in de vergunningscheck (na het invullen van het adres) de activiteit 'Hekwerk of andere afscheiding plaatsen of vervangen' of 'Bestaand hekwerk of andere afscheiding aanpassen'. Per inwerkingtreding van de Omgevingswet is deze afbeelding door iedereen te raadplegen op het nieuwe omgevingsloket.

In eerste instantie (per 1 januari 2024) was er een verschil in de regels voor erfafscheidingen ten opzichte van de oude wet- en regelgeving. In de bruidsschat staat namelijk als voorwaarde dat

de erfafscheiding achter de lijn langs de voorkant van dat gebouw, die evenwijdig loopt aan het aangrenzende openbaar gebied, moet liggen. Onder het oude Bor gold dit achter de voorgevelrooilijn en op 1 m afstand van het openbaar gebied.

Per 1 juni 2024 is de 'Vangnetregeling Omgevingswet'⁶³ in werking getreden die dit verschil ten opzichte van de oude wetgeving herstelt. Deze vangnetregeling bestaat uit aanvullingen/aanpassingen op de Omgevingswet en alle onderliggende besluiten. Waaronder de bruidsschat. De vangnetregeling heeft een directe werking. Omdat de bruidsschat sinds 1 januari 2024 automatisch in het tijdelijke omgevingsplan van gemeenten is gekomen, was het niet mogelijk de bruidsschat aan te passen.

In artikel 2.1b van de vangnetregeling wordt een aanvulling gegeven op bruidsschatartikel 22.27 (specifiek onder f, onder 2° en 3° over de erfafscheidingen). Ten eerste wordt onder een gebouw een hoofdgebouw verstaan. Ten tweede is de omschrijving 'lijn langs de voorkant van dat gebouw evenwijdig loopt met aangrenzend openbaar toegankelijk gebied' vervangen door 'de lijn die loopt langs de voorkant van het hoofdgebouw en vanaf daar evenwijdig loopt met het aangrenzend openbaar toegankelijk gebied zonder het hoofdgebouw te doorkruisen of in het gebouwerf achter het hoofdgebouw te komen'. Er is daarbij aangesloten bij de omschrijving van het 'achtererfgebied' (in het Bbl). Door hierbij aan te sluiten is ook de 1 m afstands-eis bij het openbaar toegankelijk gebied van toepassing. En op deze manier is sprake van een beleidsneutrale omzetting van het Bor.⁶⁴

Wat opvalt is dat het begrip voorgevelrooilijn nog steeds is losgelaten, maar wel is aangesloten bij het begrip achtererfgebied, wat ook de praktijk was onder de oude regelgeving. Voor de vangnetregeling miste de eis om 1 m afstand te houden van het openbaar toegankelijk gebied. Dit betekent dat

sinds 1 januari 2024 een andere beoordeling van toepassing was. Nu is dat herstelt.

Wat ook een aandachtspunt is zijn de regels over erfafscheidingen in de oude bestemmingsplannen. Deze staan ook in het tijdelijk deel van het omgevingsplan. In de oude bestemmingsplannen zijn vaak verschillende regels opgenomen voor erfafscheidingen. Deze regels kunnen ruimer zijn dan de bruidsschatregels. Bijvoorbeeld de oude bestemmingsplanregel dat binnen een bestemming bedrijf een erfafscheiding tot 3 meter hoog, ongeacht of deze is gelegen aan de voor- of achterkant van een perceel, is toegestaan.

4.11.5 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - dakkapellen

In het tijdelijk deel omgevingsplan (bruidsschat) staan verschillende regels over dakkapellen aan de voorzijde van een woning. Een bruidsschatregel (art. 22.27 onder c.) bepaalt dat, mits het omgevingsplan geen andere regels stelt, een dakkapel in het voordakvlak of een dak dat gekeerd is naar openbaar toegankelijk gebied vergunningvrij is onder de volgende voorwaarden:

- Gelegen in een gebied waarvoor geen redelijke eisen van welstand van toepassing zijn;
- Voorzien van een plat dak;
- Niet hoger dan 1,75m vanaf de voet gemeten;
- De onderzijde meer dan 0,5m en minder dan 1 m onder de dakvoet is;
- De bovenzijde meer dan 0,5m onder de dakenok is gesitueerd;
- De zijkanten meer dan 0,5m vanaf de zijkanten vanaf het dakvlak zijn gesitueerd.

⁶³ Zie de regeling op: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0049064/2024-06-01>

⁶⁴ Zie de toelichting op de vangnetregeling: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2024-17658.html#d17e415>

Deze regel is hetzelfde als de oude regel in artikel 3 bijlage II Bor, onder 3. Maar zoals aangegeven kunnen regels in het omgevingsplan, dus ook regels uit oude bestemmingsplannen die met inwerkingtreding van de Ow automatisch onderdeel zijn van het omgevingsplan, gewijzigd worden.

Naast deze bruidsschatregel bevinden zich regels in het Bbl over dakkapellen aan de achterzijde van een woning. Artikel 2.27 Bbl sluit een dakkapel uit van de vergunningplicht voor de bouwactiviteit en in artikel 2.29 Bbl, onder b., is een dakkapel in het achterdakvlak onder voorwaarden een vergunningvrije omgevingsplanactiviteit. Deze voorwaarden zijn dezelfde voorwaarden als in het oude artikel 2 bijlage II Bor, onder 4. Deze regels van het Bbl kunnen niet aangepast worden.

Een dakkapel in het voordakvlak is eigenlijk alleen zonder vergunning toegestaan in welstandsvrije gebieden en als aan de maatvoeringseisen wordt voldaan. Het is mogelijk deze regel aan te passen. Zo is binnen de gemeente Dordrecht geëxperimenteerd met een verruiming van deze regel. Voor een dakkapel in het voordakvlak in gebieden buiten de aangewezen welstandsvrije gebieden is in plaats van een omgevingsvergunning een melding vereist. In de melding wordt aangegeven hoe aan de maatvoering wordt voldaan en aan specifieke welstandseisen vanuit het welstandsbeleid in de gemeente Dordrecht. Een vergunningplicht geldt wel altijd voor panden die aangewezen zijn als monument of binnen beschermd stadsgezicht vallen. Ook komen regelmatig situaties voor waar in een straat op andere of dezelfde bouwblok(ken) reeds dakkapellen in het voordakvlak zijn geplaatst. Daarom is ook gekozen een regel op te nemen dat wanneer een dakkapel voldoet aan de maatvoering en een kopie is van een andere dakkapel in het bouwblok, deze ook vergunningvrij is.

Het was aantrekkelijk een meldingsplicht op te nemen voor dakkapellen in het voordakvlak in bepaalde gebieden omdat dit vrij kleine bouwvragen zijn en geen uitgebreide beoordeling nodig hebben. Enkele gevallen daarop uitgezonderd. Wat lastig blijkt is de uitleg van deze regel en het opstellen van een meldingsformulier dat duidelijk genoeg is voor de burger zodat zij de gemeente de juiste informatie kunnen doorgeven. Anders leidt de melding niet tot tijdsbesparing.

411.6 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - bijbehorende bouwwerk in het achtererfgebied

Bijbehorende bouwwerken in het achtererfgebied zijn niet genoemd in de regels voor vergunningvrij bouwen in het Bbl. Dit betekent dat bijbehorende bouwwerken niet vergunningvrij zijn toegestaan vanuit het Rijkskader. Dit is omdat de voorwaarden waaronder een bijbehorend bouwwerk vergunningvrij mogelijk is (o.a. max. 5 meter hoog) een toetingskader vormen voor de ruimtelijke activiteit en niet de technisch activiteit. Het is een logische stap om deze regels op de plek waar ruimtelijke regels samenkomen, het omgevingsplan, te plaatsen.⁶⁵ Het begrip bijbehorend bouwwerk is een verzamelbegrip. Een bijbehorend bouwwerk kan een uitbreiding van het hoofdgebouw zijn. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een uitbreiding van een woning of van een bedrijfsgebouw. Zoals een aan – of uitbouw. Of een gebouw dat functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw is verbonden, een daar al dan niet tegenaan gebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak. Bijvoorbeeld een berging, garage of een overkapping als deze met 3 wanden is omsloten.

De regels voor het al dan niet vergunningvrij toestaan van bijbehorende bouwwerken staan in het tijdelijk deel omgevingsplan (bruidsschat). Gemeenten hebben (vooralsnog) tot eind 2029 de tijd om de regels van de bruidsschat te laten vervallen of om te zetten naar regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Gemeenten mogen bij het omzetten die regels wijzigen. Deze regels moeten voldoen aan de Ow. Zo moeten de regels voldoen aan de instructieregels van hoofdstuk 5 van het Bkl. 71 In deze instructieregels staan echter geen instructies voor het vergunningvrij bouwen van bovengenoemde bouwwerken. Dit betekent dat gemeenten volledige afwegingsvrijheid (keuzevrijheid) hebben voor het maken van regels en beleid voor het al dan niet vergunningvrij bouwen van bijbehorende bouwwerken in het achtererfgebied.

De vergunningvrije bepaling voor bijbehorende bouwwerken staat op 2 plaatsen in de bruidsschat, zoals in 11.1 en 11.2 al kort besproken. Dit is gekopieerd vanuit het oude kader Bor.

⁶⁵ Zie Nota van toelichting op besluit van 4 april 2022 Besluit kwaliteitsborging voor het bouwen, Aanwijzing vergunningplichtige gevallen – met en zonder dak, Stb 2022, 145

In artikel 22.36 vinden we het oude bijbehorende bouwwerk op grond van het oude art. 2, lid 3, bijlage II Bor terug. In dit artikel wordt onderscheid gemaakt tussen bijbehorende bouwwerken die binnen en buiten de 4 meter grens van het oorspronkelijke hoofdgebouw zijn gelegen. Bijbehorende bouwwerken buiten de 4 meter grens dienen functioneel ondergeschikt te zijn aan het hoofdgebouw, tenzij het gaat om huisvesting in verband met mantelzorg.⁶⁶ Zoals al het woord functioneel zegt moet de functie van een dergelijk bouwwerk ondergeschikt zijn. Voorbeelden zijn een garage/berging, bijkeuken of atelier.⁶⁷ Zie ter verduidelijking het plaatje hieronder van het rijk⁶⁸:

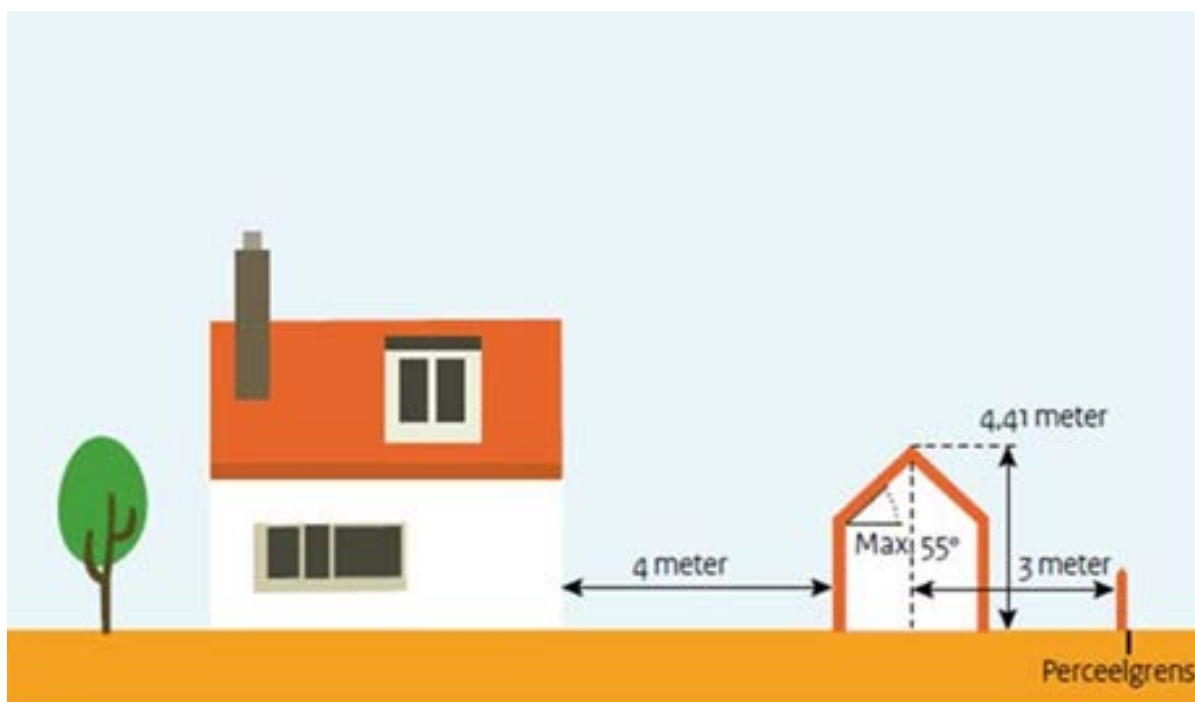
Naast het onderscheid tussen bijbehorende bouwwerken binnen en buiten 4 meter van het hoofdgebouw staat er ook een bepaling in waarbij de oppervlakte van het totaal aantal bijbehorende bouwwerken in het bebouwingsgebied wordt begrensd. Het bebouwingsgebied betreft het achterterfgebied en de grond onder het hoofdgebouw met uitzondering van de grond onder het oorspronkelijke hoofdgebouw.⁶⁹ Het bebouwingsgebied wordt op grond van artikel 22.36 als volgt berekend:

Oppervlakte bebouwingsgebied

<= 100 m ²	50% bebouwd
> 100 m ² en <= 300 m ²	50 m ² + 20% van het deel dat groter is dan 100 m ²
> 300 m ²	90 m ² + 10% van dat deel dat groter is dan 300 m ² , tot maximaal 150 m ² totaal

Behalve in artikel 22.36 zijn er ook regels met voorwaarden voor bijbehorende bouwwerken terug te vinden in artikel 22.27 van de bruidsschat. Dit artikel bepaalt dat een op de grond staand bijbehorend bouwwerk of een uitbreiding daarvan, dat niet hoger is dan 5 meter, gelegen in het achterterfgebied, op een afstand van meer dan 1 m vanaf openbaar toegankelijk gebied, is toegestaan. Deze afwegingsruimte is niet nieuw, het betreft namelijk (op enkele kleine aanpassingen na) een voortzetting van de oude regels uit artikel 3, bijlage II Bor (vergunningvrije bouwactiviteiten die op grond van het bestemmingsplan zijn toegestaan).

Als gemeente kun je ervoor kiezen de twee aparte artikelen voor bijbehorende bouwwerken (art.

⁶⁶ Zie artikel 22.36, a onder 2° II Bruidsschat

⁶⁷ Zie twee uitspraken van de ABRvS. Zijn al wel wat ouder maar nog steeds actueel, ABRvS d.d. 7 oktober, ECLI:NL:RvS:2009:BJ9533 en ABRvS d.d. 3 oktober 2012, ECLI:NL:RvS:2012:bx8968.

⁶⁸ Deze afbeelding is opgenomen in de in juli 2018 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitgegeven brochure 'Vergunningvrij bouwen: wanneer wel en wanneer geen omgevingsvergunning nodig voor een bijbehorend bouwwerk?'.
⁶⁹ Dit is het gebouw wat oorspronkelijk is vergund en gebouwd met uitzondering van de bijbehorende bouwwerken.

22.27 en 22.36) beleidsneutraal over te nemen, te schrappen of aangepast over te nemen in het nieuwe deel omgevingsplan. Een samenvoeging van de regels is een optie.

Een andere optie zou zijn om na te gaan of de verschillen in gebieden binnen een gemeente ook vragen om een verschil in toepassing van deze regel voor vergunningvrij bouwen. Het kan zijn dat, afhankelijk van het type gebied of wijk, bijbehorende bouwwerken in het achtererfgebied wel of niet zijn toegestaan.

Zoals eerder genoemd zijn er geen grenzen aan deze afwegingsruimte in de bruidsschat. Daarom kan ook in plaats van vergunningvrij in bepaalde gevallen een vergunning- dan wel meldingsplicht worden overwogen. Bijvoorbeeld in het geval van bijbehorende bouwwerken die gerealiseerd worden aan een openbaar vaarwater of bij een (gemeentelijk) aangewezen beschermd dorps- en stadsgezicht. De bruidsschat kent alleen een vergunningplicht voor bijbehorende bouwwerken bij een rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht. Het is ook mogelijk nadere regels/voorwaarden te stellen, bijvoorbeeld ter bescherming van gemeentelijk aangewezen beschermd dorps- en stadsgezicht. Ook is het mogelijk om aanvullende regels in het kader van klimaatadaptatie in het belang van wateropvang of waterafvoer op te nemen, voorzover het Bbl dit toestaat

4.12 Bijbehorend bouwwerk in bijzondere gevallen

Artikel 22.37 bevat de specifieke bepalingen voor bijbehorende bouwwerken, zoals deze waren opgenomen in het oude artikel 7 van bijlage II van het Bor. Inhoudelijk zijn deze bepalingen niet gewijzigd. Dit artikel geeft een bijzondere regeling voor 2 specifieke onderwerpen in relatie tot bijbehorende bouwwerken op een achtererfgebied. Uit het eerste lid volgt dat wanneer bijbehorende bouwwerken (als bedoeld in artikel 22.36, onder a) gedeeltelijk verder dan 4 meter van het hoofdgebouw worden gebouwd, als geheel functioneel ondergeschikt ten opzichte van het hoofdgebouw moeten worden gebruikt.⁷⁰ Bij functioneel ondergeschikt gebruik kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een garage/ berging of een hobbyschuurtje

bij een woning. Het tweede lid regelt dat voor een verplaatsbare mantelzorgwoning van minder dan 100 m² buiten de bebouwde kom, de maximaal toelaatbare bebouwingsoppervlakte niet geldt.⁷¹

4.13 Overgangsrecht bestaande bouwwerken

In artikel 22.40 is het overgangsrecht, zoals dat vroeger in bestemmingsplannen moest zijn opgenomen op grond van het oude artikel 3.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro), wettelijk vastgelegd. Naast de voorwaarde dat bedoelde bouwwerken vernieuwd of veranderd mogen worden is nu ook uitdrukkelijk geregeld dat deze bouwwerken in stand mogen worden gehouden. Dit is een logisch gevolg van het codificeren van de vergunningplicht in de bruidsschat die ook ziet op het in stand houden van het te bouwen bouwwerk. Voor de bouwwerken die onder het planologisch overgangsrecht vielen zoals opgenomen in voormalige bestemmingsplannen, welk overgangsrecht met de inwerkingtreding van de Omgevingswet onderdeel is geworden van het tijdelijke deel van het omgevingsplan, treden hiermee geen veranderingen op.⁷²

4.14 Aandachtspunt voor nieuw deel omgevingsplan - duurzaamheid

Het thema Duurzaamheid komt meerdere keren terug in hoofdstuk 2 over het Bbl. In de bruidsschat staan ook regels die een relatie hebben met duurzaamheid: de aansluiting op distributienetten van gas en elektriciteit. Duurzaamheid zal vanuit de Omgevingswet en de omgevingsvisies van gemeenten, maar ook vanuit de urgente klimaat- en energiecrisissen, een belangrijke rol (gaan) spelen. De regels voor duurzaamheid in deze handreiking voor bouwen vormen enkel een klein gedeelte van de regels die vanuit energie, klimaat, klimaatneutraal bouwen en biodiversiteit in een omgevingsplan geformuleerd kunnen worden. Er is veel meer mogelijk in een omgevingsplan. Zie hiervoor het hoofdstuk Duurzaamheid van deze handreiking.

⁷⁰ (Voorheen) artikel 2, onderdeel 3 van bijlage II bij het Bor.

⁷¹ zie Tekst en Commentaar Wabo, op artikel 7, Nijmeijer.

⁷² artikelsgewijze toelichting Bruidsschat, artikelsgewijze toelichting artikel 22.40, p.30

Dankwoord

Met trots presenteren wij deze nieuwe versie van de handreiking, tot stand gekomen door een inspirerende samenwerking. Verschillende collega's met inhoudelijke en specialistische kennis hebben bijgedragen aan dit resultaat. Deze samenwerking ging verder dan het uitwisselen van kennis: er zijn waardevolle verbindingen gelegd die de basis vormen voor verdere gezamenlijke stappen.

We willen in het bijzonder onze waardering uitspreken voor de collega's die een sleutelrol hebben gespeeld, zoals door het trekken van werkgroepen, het leveren van inhoudelijke bijdragen of het schrijven van inleidende teksten. Een speciale dank gaat uit naar Mascha Daamen (OMWB) en Annelies Soons (OZHZ), die als drijvende krachten achter deze publicatie hebben gestaan.

Daarnaast bedanken we de collega's die met een positief-kritische blik hebben meegedacht en meegeschreven. Hun waardevolle inzichten hebben deze handreiking naar een hoger niveau gebracht. Samen hebben we niet alleen een praktische handreiking gecreëerd, maar ook de fundamenten gelegd voor verdere verbinding en samenwerking in de toekomst.

Arianne van den Hout
projectleider OZHZ

Annemiek Vermeulen-Beenen
projectleider OMWB

